

РЪДИЪРЪ КИПАЦИ

Неблагодарени
влюбени

РЪДИАРД КИПЛИНГ НЕБЛАГОСЛОВЕНИ ВЛЮБЕНИ

Превод: Светлозар Бахчеванов, Момчил Райчевски

chitanka.info

Животът е по-богат от любовта, това иска да ни каже Киплинг със своите истории, в които отделя внимание на „най-великото човешко чувство“. Английският писател, естествено, не е откривател на подобно заключение. Но Киплинг, като всеки истински автор, има своята дума, своите думи към читателите си чрез неповторимите си разкази.

Грубата житейска правда на Киплинг личи като оголен нерв, особено в неговите любовни истории. Разказвачът не може да се примири с фалша — а прекалено голяма част от любовта е фалш! — не може да се примири с театъра — а почти всичко в любовта е театър — където актьорите-влюбените смятат, че са сами в света!

Киплинг не е наивен, а циничен наблюдател. Той не е „чувствен“ писател, а „спокоен“ разказвач. Но нима можем да забравим самоzapалилите се влюбени, оградили се с огъня от жестокия свят? Нима можем да забравим странстващия из Индия афридий, който търси отмъщение за поруганата си чест, но всъщност дири загубената си любов? Можем ли да забравим жената, поела с чудодейна магия всички болести на своя неверен любим? И, разбира се, нима няма да препрочитаме отново и отново историята на неблагословените от Църквата, написана с чиста и висока поетичност, която я превръща в шедьовър на световната литература.

Четенето на Киплинг е празник за истинския ценител!

ОГНЕНА ЛЮБОВ

Полицаят яздеше под мъхнатите дъбове на Хималайските планини, а зад него се люшкеше ординарецът му.

— Лоша работа, Бхир Сингх — рече полицаят. — Къде са те?

— Много лоша работа — потвърди Бхир Сингх. — Сега те, разбира се, се пекат на огъня, но този огън е по-силен от пламъка на хвойновите клонки.

— Да се надяваме, че не е така — рече полицаят, — нали, ако пренебрегнем расовите различия, това е историята на Франческа да Римини^[1], Бхир Сингх.

Бхир Сингх нямаше представа коя е Франческа да Римини, затова запази мълчание докато стигнаха „мястото на въглищарите“, където умиращите пламъци шепнеха „уит, уит, уит“, шумоляха и пърхаха над бялата пепел. Личеше, че в пълна мощ огънят е бил изключителен. Бяха го забелязали чак от Донга Па, на противоположния склон на долината, и местните жители коментираха, че въглищарите от Кодру вероятно са препили. Но виновници за огъня бяха само Сакат Сингх, сипай^[2] от 102 пенджабски пехотен полк и Атхира — жена, които горяха... горяха... горяха...

Ето цялата история. Полицейският доклад напълно потвърждава разказаното от мен.

Атхира беше жена на Маду — въглищар — едноок и зъл. Седмица след сватбата той преби Атхира с най-дебелата пръчка, която намери подръка. Месец по-късно сипаят Сакат Сингх, пуснат от полка в заслужен отпуск, премина отгук на път за хладните хълмове, и развълнува обитателите на Кодру с разказите си за военния живот, за славата, и на каква почит е той, Сахат Сингх, пред полковника сахиб-бахадур. И Дездемона слушаше Отело и като всички Дездемони по света, докато слушаше се, влюби.

— Аз също имам съпруга — каза Сакат Сингх, — но като си помисля добре, това няма значение. Освен това много бързо трябва да

се върна в полка, не бива да ме обявят за дезертър, искам да дослужа до хавалдар^[3].

Стихът:

*„Не бих могъл да те обичам толкоз
Колкото честта обичам!“^[4]*

няма хималайски вариант, но Сакат Сингх бе готов да го съчини.

— Нищо — отвръщаше му Атхира — остани при мен и ако Маду се опита да ме бие, набий го ти.

— Добре — съгласи се Сакат Сингх и за всеобщо удовлетворение на всички въглищари от Кодру жестоко напердаши Маду.

— Достатъчно — отсече Сакат Сингх и отъркаля припадналия Маду под навеса. — Сега ще живеем спокойно.

Но Маду, след като се освести, продължи да обикаля наоколо с още по-зло изражение в единственото си око.

— Той ще ме убие — повтаряше Атхира на Сакат Сингх. — Отведи ме оттук.

— В казармата ще имам неприятности. Жена ми ще оскубе брадата ми, но нищо — каза Сакат Сингх. — Ще те взема с мен.

В казармата се случи голяма неприятност. Жената на Сакат Сингх му оскуба брадата, след което взе децата и отиде да живее при майка си.

— Това е добре — заключи Атхира, а Сакат Сингх се съгласи с думите ѝ.

— Да, добре е.

А Маду остана в колибата си, от която се виждаше цялата долина чак до Донга Па. Живееше сам, но открай време всички се подиграват на изоставени съпрузи като него.

Маду отиде при Джасин Дадзе, магьосникът, който пазеше Главата на Говорещата Маймуна^[5].

— Върни ми жената! — рече той.

— Не мога — мъдро отговори Джасин Дадзе, — ако ти не накараш Сътледж да потече нагоре, към Донга Па.

— Не си прави майтап с мен! — заповяда Маду и завъртя брадвата си над бялата глава на Джасин Дадзе.

— Дай всичките си спестявания на селските старейшини — едва издума Джасин Дадзе — те ще съберат съвета на общините, а съветът на общините ще нареди на жена ти да се върне.

И Маду предаде цялото си състояние, състоящо се от двайсет и седем рупии^[6], осем ани^[7], три пайса^[8] и сребърна верижка, на общинския съвет на Кодру. След което предсказанията на Джасин Дадзе се сбъднаха.

Изпратиха брата на Атхира в полка на Сакат Сингх, за да заповяда на Атхира да се върне у дома. Сакат Сингх с ритници го изхвърли зад оградата на казармата, след което го предаде на хавалдара, който го напердаши с колана си.

— Върни се — проплакваше братът на Атхира.

— Къде? — питаше Атхира.

— При Маду — отговаряше той.

— Никога! — отсичаше тя.

— Тогава Джасин Дадзе ще те прокълне и ще изсъхнеш като дърво, чиято кора са обелили през пролетта — заплаши братът на Атхира.

Атхира заспа с тази мисъл в съзнанието си.

Следващата сутрин тя почувства ревматични болки в костите си.

— Започвам да съхна като дърво, което са обелили през пролетта — промълви тя. — Това е проклятието на Джасин Дадзе.

И тя наистина започна да линее, защото сърцето ѝ съхнеше от страх, а тези, които вярват в проклятията, от проклятията умират. Сакат Сингх също се уплаши, защото обичаше Атхира повече от собствения си живот.

Минаха два месеца и братът на Атхира се появи отново пред вратите на казармата.

— Аха! Ти съхнеш! Върни се.

— Ще се върна — каза Атхира.

— По-добре кажи: ние ще се върнем! — рече Сакат Сингх.

— Добре, но кога? — попита братът на Атхира.

— Някой ден много рано сутринта — отвърна Сакат Синг и отиде при полковника сахиб-бахадур да помоли за едноседмичен отпуск.

— Съхна като дърво, на което са обелили кората напролет — стенеше Атхира.

— Скоро ще ти стане по-добре — успокои я Сакат Сингх и най-после ѝ разказа какво е намислил. И двамата се засмяха тихичко, защото се обичаха. Но от този миг Атхира се почувства по-добре.

Заминаха заедно. Пътуваха в трета класа, както повелява военният устав, после в рикша по ниските хълмове, и пешком — по високите. Атхира поемаше дълбоко миризмата на брезите, които растяха по родните ѝ планини, влажните хималайски планини.

— Добре е да си жив — тихо издума Атхира.

— Ха! — рече Сакат Сингх. — Накъде е пътят за Кодру и къде е къщата на лесничея?...

— Преди два̀сет години струваше четиридесет рупии, — каза лесничеят и предаде пушката си.

— Ето ти два̀сет — рече Сакат Сингх — но искам и най-добрите патрони.

— Колко е хубаво да се живее — повтаряше замислена Атхира и дишаше елховия мирис. Те зачакаха нощта да се спусне над Кодру и Донга Па.

На върха на хълма, над своята колиба, Маду беше подредил сухи дърва, за да ги превърне в дървени въглища на следващия ден.

— Много любезно от страна на Маду да ни отърве от това затруднение — във висок стил изрече Сакат Сингх, като спря пред огнището, представляващо квадрат с дължина дванайсет фута^[9] и височина четири. — Ще почакаме, докато изгрее луната.

Когато луната изгря, Атхира коленичи върху огнището.

— Да имах поне истинска карабина — с яд измърмори Сакат Сингх, докато се мъчеше с превързаната като ранен войник пушка на лесничея.

— Побързай! — помоли Атхира и Сакат Сингх побърза. Самата Атхира обаче не бързаше толкова. Тогава той подпали огъня от четирите страни и се покатери отгоре зареждайки пушката.

Пламтящи езичета почнаха да си пробиват път между гредите и шумата задимя.

— Правителството трябваше да ни научи как да натискаме спуська с крак — мрачно изръмжа Сакат Сингх към луната.

Това бе последната мъдра мисъл на сипая Сакат Сингх.

* * *

В ранното утро Маду се появи при огнището си, изкрещя от ужас и побягна да хване полица, който обикаляше окръга.

— Този син на слуга изгори дърва, от които щях да направя въглища за четири рупии — обясни, задъхвайки се, Маду. — Освен това е убил жена ми и е оставил писмо, което не мога да прочета — завързано е с панделка за елата.

С твърд почерк на писар, усвоен в полковото училище, сипаят Сакат Сингх бе написал:

„Ако е останало нещо от нас, изгорете го докрай, защото казахме всички необходими молитви. Освен това прокълнахме Маду и Малак, брата на Атхира — и двамата са зли хора. Предайте искрените ми почитания на полковника сахиб-бахадур.“

Полицаят продължително и с голямо внимание огледа брачното ложе от червена и бяла пепел, върху което, матовочерен, лежеше стволът на пушката на лесничея.

Случайно удари с шпората си недогоряла главня, наоколо се разлетяха искри.

— Невероятни хора! Необясними! — каза полицаят.

„Уит, уит, уит“ — шепнеха езичетата на затихващия огън.

Полицаят остави в своя рапорт само голите факти, защото правителството на Пенджаб не поощрява романтичните писания.

— Но кажете ми кой ще ми плати тези четири рупии? — стенеше Маду.

[1] *Франческа да Римини* — дъщеря на Гуидо да Полента, сеньор на Равена, омъжена за уродливия и куц Джовани Малатеста, сеньор на Римини. Тя обикнала по-младия му брат Паоло. Любовта им била разкрита и Джовани убил влюбените. Случило се около 1286 г. Трагичната история е разказана от Данте Алигиери в пета песен на „Ад“. ↑

[2] *Сипай* — индийски войник в британската армия. ↑

[3] *Хавалдар* — в индийските части на британската армия (в нея е имало и подразделения от местни войници) подофицер. ↑

[4] Цитат от стихотворението на английския поет Ричард Лъвлейс „На Лукаста, когато заминавам на война“. ↑

[5] Говорящата маймуна, или Хануман, е син на бога на вятъра. Архетип от индийската митология, герой и от поемата „Рамаяна“. ↑

[6] *Рупия* — основна парична единица в Индия. ↑

[7] *Ани* — дребни индийски монети — 1/8 от рупията. ↑

[8] *Пайси* — дребни индийски монети — 1/64 от рупията. ↑

[9] *Фут* — английска мярка за дължина, равна на 30,48 см. ↑

РИКШАТА-ПРИЗРАК

*Да не ме безпокоят видения
Или нечисти, дяволски съмнения.*

Вечерен химн

Едно от малкото предимства на Индия над Англия е възможността да завържеш широки познанства. След пет години служба човек пряко или косвено се е сблъскал с двеста-триста чиновници от провинциалната администрация, с офицерите от десет-дванайсет полка и батареи, и с около хиляда и петстотин души, които не са на държавен пост. За десет години това количество се удвоява, а за двайсет вече познавате — лично или чрез трети лица — всеки англичанин в империята и можете да пропътувате страната надлъж и нашир, без да плащате за хотел.

Туристите, обладани от мисълта, че навсякъде ги очакват кралски почести, до неотдавна направо злоупотребяваха с нашето простодушие, но дори и в днешно време, ако сте сред постоянно пребиваващите в Индия англичани, не сте прочут грубиян или зловреден нехранимайко, вратите на всички домове са отворени за вас. Нашият малък, задружен свят ви посреща топло и е готов да ви помогне във всичко.

Рикет от Камарта^[1] отседна у Полдър от Кумаон^[2] преди петнадесет години. Очакваше да прекара две денонощия, но ревматичен пристъп го остави на легло и той месец и половина разстройваше всекидневието на Полдър, наруши работния му ритъм и на всичко отгоре — едва не умря в спалнята му. А Полдър се държи така, сякаш цял живот ще бъде задължен на Рикет, и доказва това, като всяка Коледа изпраща на децата му пакет с играчки и други подаръци. Мъже, които са убедени, че сте абсолютно магаре и въобще не го крият от вас, жени, които не се стесняват да ви ругаят заради вашия характер

и одумват непрекъснато навиците и вкусовете на вашата жена, са готови да се разтопят като лед на слънце от умиление, ако, не дай Боже, се разболеете или ви сполети някакво нещастие.

Доктор Хийдърлег, лекар на държавна служба, поддържаше със собствени средства болница — „лазарет за nelечими пациенти“, както се изразяваха неговите приятели — но всъщност това беше пристан за лодки, претърпели крушение по време на буря. Времето в Индия често е ужасно задушно, бройката кирпичи, които трябва да се изпекат за една надница, остава същата, а единствената свобода, която се предоставя, е възможността да довършиш работата след работно време. Ето защо хората понякога не издържат и „омекват“, както омекват метафорите, които бях намислил да използвам.

Хийдърлег е най-милият от всички лекари, живели на тази земя. На всички свои пациенти той винаги предписва: „Лежете, говорете малко и тихо, и не се нервирайте“. Той повтаря, че от преумора умират много повече хора, отколкото могат да бъдат оправдани с изключително важните задачи, изпълнявани от тях. Той твърди, че преумората е погубила Пенси, починал в ръцете му преди три години. Разбира се, той е в правото си да говори тъй авторитетно, затова непрекъснато се смее над моята теория, че в главата на Пенси се е появил процеп, през който е проникнала тъмна, нечиста сила, и тя го е довършила. „Пенси се предаде — повтаряше Хийдърлег — защото дълго не му даваха отпуск и той загуби вяра, че някога ще се прибере у дома. А дали е постъпил подло с госпожа Кейт-Уесингтън, никога няма да бъдем сигурни. Моето мнение е, че работата му в Катабунди Сетълмънт го докара до пълно изтощение, той стана мълчалив и затворен и прие прекалено навътре обикновен флирт с писма. Беше сгоден с госпожица Менъринг, но тя разтрогна годежа им. В прибавка настина и започнаха да му се привиждат всички тези идиотщини с призраците. От преумора настинката премина в пневмония, от преумора пневмонията се задълбочи, и това го вкара в гроба, бедния. Виновна е системата, която принуждава един човек да работи за двама, ако не и за трима.“

Аз не вярвам в тези думи. Неведнъж сях до леглото на Пенси, когато Хийдърлег отиваше на адрес, а аз имах работа наблизо. Обземаше ме пълно отчаяние, когато слушах този човек да описва с равния си, тих глас, „процесията, която преминава покрай

възглавницата му“. По този начин разказват единствено душевноболните. Щом се съвзе, го посъветвах да запише отначало докрай цялата история. Знаех, че по този начин ще облекчи донякъде състоянието си.

Той имаше силна треска, когато пишеше, и проклетият вестникарски жаргон, с който описваше преживяванията си, не му носеше успокоение. Два месеца по-късно го признаха за годен да се завърне на работа, но въпреки че в една от комисиите имаше крещяща нужда от хора, той предпочете да умре: минути преди смъртта си отново повтаряше, че го измъчват кошмари. Получих неговия ръкопис малко преди това. Носеше дата август 1885 година. Ето какво се бе случило според неговите представи:

* * *

Лекарят казва, че ми е необходима почивка и промяна на обстановката. Струва ми се, че съвсем скоро ще получа и двете. Почивка, която няма да безпокои нито куриер с червена куртка, нито оръдейния изстрел по пладне. Промяна в обстановката, далеч по-съществена от тази на парахода, който би ме отвел в родината. А дотогава реших да остана там, където съм, и противно на лекарските съвети да открия тайните на сърцето си пред целия свят. Ще имате възможност сами да определите какво е моето страдание и да прецените съществува ли живо същество на тази земя, преживяло мъките, които ми бе съдено да изтърпя.

Говоря сега по начин, по който говори престъпник, осъден на смърт чрез обесване, в мига, когато палачът се готви да нахлузи примката на врата му, но твърдя, че моята история — колкото и да изглежда дива и неправдоподобна, заслужава поне внимание. Съзнавам, че никой никога няма да ѝ повярва. Ако преди два месеца някой се бе осмелил да ми каже, че с мен ще се случи нещо подобно, бих го обявил за пиян или за луд. Преди два месеца бях най-щастливият човек в Индия. Сега, от Пешавар^[3] до брега на океана няма по-нешастен от мен. И това е известно на двама души — на моя лекар и на мен. Неговото обяснение е, че мозъкът, очите и стомаха ми не са напълно в ред. Заради това страдам от тези „зрителни измами“.

Зрителни измами, как не! Наричам го в прав текст глупак, а той продължава да ми обяснява, и върху лицето му с грижливо подстригани рижи бакенбарди, сияе същата търпелива усмивка. Отношението му към мен е все така професионално — внимателно и състрадателно. Накрая започвам да си мисля, че съм неблагодарен и досаден пациент. Но вие сами ще си направите изводи.

Преди три години, за мое щастие — за мое велико нещастие! — се връщам от дълга отпуска от Грейвзенд^[4] в Бомбай^[5]. Запознах се на парахода с някоя си госпожа Агнес Кейт-Уесингтън, жена на офицер, разквартируван в Бомбай. Каква жена бе тя, няма нужда да я описвам. Достатъчно е да спомена, че още по време на пътуването се влюбихме един в друг и почти си загубихме ума. Господ ми е свидетел, че сега съм в състояние да говоря за това без никаква суета. В случаи като този винаги единият дава, а другият — приема. От първите мигове на нашето съдбовно привличане усетих, че страстта на Агнес е по-силна, стигаща до самозабрава и — ако мога да използвам думите — по-чиста от моята. Давала ли си е тогава сметка за този факт, не зная. По-късно обаче и двамата с горчива болка в душата го осъзнахме.

Пристигнахме в Бомбай през пролетта. Всеки от нас пое по своите пътища и следващите три или четири месеца въобще не се срещаме, докато моето пътуване и нейната любов ни събраха в Симла^[6]. Там прекарахме есенния сезон заедно. Там любовта ми, която бе избухнала буйно в пламъци като слама, към края на годината мъчително догоря. Не искам да се оправдавам, не търся и извинения. Госпожа Уесингтън пожертва много заради мен и беше готова да жертва всичко. През август 1882 тя чу от моята собствена уста, че с нея ми е скучно, че просто ми е омръзнала и дори звукът от нейния глас ми е противен. Деветдесет и девет жени от сто биха почувствали същата досада и по отношение на мен, седемдесет и пет от тях незабавно биха започнали флирт с други мъже, за да отмъстят. Госпожа Уесингтън беше стотната. Нито отвращението ми, което всячески се стараех да ѝ покажа, нито грубите думи, които сипех върху ѝ, докато бяхме заедно, нищо не ѝ правеше впечатление.

— Джак, скъпи — отново и отново, като кукувица повтаряше тя. — Сигурна съм, че всичко това е грешка, ужасна грешка, че един ден отново ще бъдем добри приятели. Моля те, прости ми Джак, скъпи!

Грубиянът бях аз и го съзнавах напълно. Точно заради това моето съжаление към нея се преля в пасивно равнодушие, което пък се смени от сляпа омраза — предполагам същото чувство, с което ожесточено мачкаме с крак полумъртвия паяк. С тази омраза в сърцето сезонът 1882 приключи за мен.

Следващата година отново се срещнахме в Симла. Върху лицето ѝ непрекъснато се мъдреше все това скучно изражение, тя отново се опитваше да ме убеди да се сдобрим, а аз отново я ненавиждах от дъното на душата си. Няколко пъти не успях да избегна срещата насаме — и всеки път тя повтаряше същите думи. Същите безсмислени бърборения, че това е „грешка“, същата надежда, че „отново ще бъдем приятели“.

Ако бях достатъчно наблюдателен, щях да открия, че тази надежда е единственото, което я крепи. С всеки изминал месец тя ставаше все по-бледна и по-слаба. Може би ще се съгласите с мен, че подобно поведение е способно да доведе до отчаяние всеки човек. Тя се държеше неадекватно, по-детски, а не като зряла жена. Разбира се, тя също бе виновна за състоянието си. И въпреки това, в безсънните нощи, когато ме мъчеше треската, през ума ми минаваше мисълта, че трябва да се държа по-меко с нея. Но именно това е „зрителна измама“. Не мога да се правя, че съм влюбен в нея, когато всъщност не я обичах, нали? Би било зле и за двама ни.

Миналата година отново се срещнахме — и всичко се повтори. Същите тъжни молби, същите груби отговори от моята уста. Но като че ли успях да я убедя в безсмислието на опитите да се възобновят предишните ни отношения. Към края на сезона се отделихме един от друг. По-точно, тя нямаше възможност да се среща с мен. Завладяха ме нови интереси и ме завладяха изцяло. Когато мисля за това сега, легнал на своето болнично легло, се опитвам спокойно да си спомня всичко поред. Но есента на 1884 ми се струва някакъв объркан кошмар, в който светлините и сенките се преплитат във фантастичен танц. Ухажването на младата Кити Менъринг, надеждите, съмненията, страховете, дългите ни разходки с коне, треперещите ми устни, които произнасят обяснение в любов, отговорът ѝ. И над всичко — бледото женско лице, преминаващо покрай мен на рикшата^[7] с черно-бели ливреи, ръката в ръкавица, която ми маха отдалече и госпожа Уесингтън в редките ни срещи насаме, с постоянните ѝ, досадни и

скучни извинения. Обичах Кити Менъринг, наистина, обичах я с цялото си сърце, и колкото повече се усилваше любовта ми, толкова повече растеше омразата ми към Агнес. През август се сгодихме с Кити. На следващия ден се сблъсках с тези проклети, пъстри като гарвани джампани^[8] и, подтикван от внезапно жалостиво чувство, спрях да разкажа всичко на госпожа Уесингтън. Тя вече знаеше.

— Чух, че си сгодил, Джак, скъпи. — И след кратка пауза. — Сигурна съм, че това е грешка, ужасна грешка. Един ден ще бъдем отново добри приятели, Джак, както преди.

Моят отговор можеше да събори дори мъж. За умиращата жена той бе като удар с камшик.

— Моля те, прости ми, Джак. Нямах намерение да те ядосвам, но това е така, така е!

И госпожа Уесингтън се разплака. Тръгнах си, като й дадох възможност мирно да завърши разходката си. Наистина, за миг се почувствах подлец, но този миг бързо отмина. Извърнах глава и видях, че тя е променила пътя на рикшата, сякаш за да ме догони.

Сцената се е запечатала в паметта ми с последните подробности. Излъскано от дъждовете небе — бяхме в края на дъждовния сезон — попитите с влага ели, калният път. А разсечените от взривове скали ограждаха като фон черно-белите ливреи на четиримата джампани, жълтата рикша и наведената глава на госпожа Уесингтън, златистите й коси. В лявата си ръка държеше носна кърпичка и едва се подпираше от изтощение върху възглавниците. Обърнах коня си по пътеката около Санджаулския резервоар и буквално побягнах. Стори ми се, че още веднъж чух слабия й глас да вика: „Джак!“ Може би просто ми се е сторило. Не спрях за да се уверя. След десет минути срещнах Кити, заедно тръгнахме на дълга разходка и ме обзе такава радостна възбуда, че съвсем забравих за неприятната среща.

След седмица госпожа Уесингтън почина и огромната тежба от нейното присъствие изчезна от живота ми. Обладан от абсолютно щастие, слязох в Долината. Не бяха изтекли три месеца, а аз напълно забравих за Агнес и само навремени попадах на старо нейно писмо, което ми навяваше неприятния спомен за предишните ни отношения. В началото на януари издирих и събрах всички остатъци от нашата предишна кореспонденция и ги изгорих. В началото на април същата 1885 отново бях в Симла — полуопустялата Симла — и тогава за мен

не съществуваше нищо освен нашите разходки с Кити и любовните слова, които си разменяхме. Решихме, че ще се оженим в края на юни. Разбирате навярно, че моята любов към Кити — безпределна и споделена, ме правеше без преувеличение най-щастливият човек в Индия.

Четиринайсет вълшебни денонощия изтекоха, без да ги усетя. След което, внезапно досетил се как постъпват в подобни случаи порядъчните хора, казах на Кити, че сватбената халка е доказателство за нейното положение и знак, че е сгодена, тъй че трябва незабавно да отиде до златарския магазин на Хамилтън и да си поръча един по мярка. До този момент, давам ви честна дума, и двамата не се бяхме досетили за това незначително обстоятелство. Тръгнахме към магазина на Хамилтън на 15 април 1885. Не пропускайте факта, че тогава — независимо че моят лекар ви убеждава в обратното — бях напълно здрав, с отлична памет и в състояние на пълно душевно равновесие. Влязохме заедно с Кити в бижутерския магазин и там, пренебрегвайки установените обичаи, лично премерих пръстена на Кити в присъствието на леко учудения продавач. Пръстенът бе сапфир с два по-малки диаманта. След което тръгнахме по пътя, водещ към Комбърмирския мост и кафенето на Пелити^[9].

Докато моят уелър^[10] внимателно вървеше по рехавата почва, Кити се смееше и весело бърбеше редом, а цялата Симла, по-точно всички пришълци от Долината, се бяха скупчили около верандата и читалнята на Пелити, чух, че някой, сякаш много отдалече, ме вика по име. Порази ме и фактът, че по-рано бях вече чувал този глас, но къде и кога, въобще не бях в състояние да се сетя. В минутите, докато преминаем от магазина на Хамилтън до началото на Камбърмирския мост, прехвърлих имената на пет-шест души, които можеха да си позволят подобна волност, и накрая реших, че просто ми се е счуло. Точно срещу кафенето на Пелити вниманието ми привлякоха четирима джампани в ярки ливреи, които теглеха евтина пазарна рикша, боядисана в отвратително жълто. В един миг спомените ме пренесоха половин година назад към госпожа Уесингтън и ме завладя отвращение и злоба. Не бе ли достатъчно, че тази жена умря, та да се появява рикшата с джампани без черно-бели ливреи отново и да разваля най-щастливия ми ден? Която и да бе госпожата, наела рикшата, отправих се към нея да я помоля за услуга: да смени одеждите на своите

джампани. Ако е необходимо, лично щях да наема облеклото, да сваля старото от тях, и да заплатя. Дори не бих могъл да опиша какъв куп омразни спомени ме засипаха с тяхната поява.

— Кити — извиках аз — джампаните на бедната госпожа Уесингтън отново са тук! Чудя се, коя ли е тяхната стопанка сега?

Кити бегло познаваше госпожа Уесингтън и непрекъснато ме разпитваше за тази жена с болнав външен вид.

— Какво? Къде? — попита тя. — Никъде нищо не виждам.

В това време конят ѝ, в стремежа си да избегне едно вонящо муле, отскочи и се втурна право към приближаващата се рикша. Успях само да извикам: „Внимателно!“, но за мой неописуем ужас, конят и ездачката преминаха през рикшата, сякаш тя бе от въздух.

— Какво става? — извика Кити. — Защо крещиш като невменяем, Джак? Макар че сме сгодени, няма нужда да го съобщаваш с цяло гърло. Има толкова много място между мулето и верандата. А ако мислиш, че не мога да яздя... Погледни!

След което своенравната Кити вирна хубавата си главица и се понесе в галоп към естрадата. Както по-късно ми разказа, била сигурна, че ще я последвам. А какво стана? Абсолютно нищо. Или се бях побъркал, или бях като пиян, или Симла бе завладяна от зли духове. Пришпорих своя нетърпелив жребец и направих кръг. Кръг направи и рикшата: сега тя беше точно насреща ми до левите перила на Комбърлендския мост.

— Джак! Джак, скъпи! — Този път съвсем отчетливо различавах думите, те звъняха в мозъка ми, сякаш някой крещеше до ушите ми. — Това е някаква ужасна грешка, сигурна съм. Прости ми, Джак, моля те, и нека отново бъдем приятели.

Покривът на рикшата се разтвори и вътре — също тъй вярно, както че се моля денем да ме споходи смъртта, а се боя от нея нощем — седеше госпожа Кейт-Уесингтън, навела към гърдите русокосата си глава и стиснала между пръстите си тънката кърпичка.

Нямам представа колко дълго стоях вцепенен на мястото си. Дойдох на себе си едва когато саисът^[11] хвана юздите на моя уелър и ме попита тихо да не би да се чувствам зле. От безумието до здравия разум има само една крачка. Слязох някак от коня и, полужив, се втурнах към кафенето на Пелити да изпия чашка шери.

На масите седяха няколко двойки и обсъждаха новините от деня. В тази минута тяхното празнословие ми действаше много по-успокоително отколкото всички утехи, които религията предлага на човека. Веднага се включих в разговора, бърбих, подхилвах се, пусках шеги, а лицето ми — внезапно го съзрях в огледалото — беше абсолютно бяло и изпито като на мъртвец. Няколко души забелязаха изражението ми. Отдали го на изпитото шери, те се опитаха деликатно да ме изведат от гуляйджийската компания. Но аз се възпротивих. Исках да бъда с живи хора. По този начин детето, уплашено от тъмнината, влиза в гостната, където вечерят възрастните и настоява да остане там. Прекарах около десет минути в разговори, не повече, макар да ми се сториха цяла вечност, когато чух гласът на Кити отвън. Тя ме търсеше. Миг по-късно влезе в кафенето, настървена да покаже, че държането ми е крайно непристойно. Но изражението на лицето ми я спря.

— Джак! — извика тя. — Какво се случило? Какво ти е? Болен ли си?

Думите ѝ ме накараха да излъжа, че слънцето ме е накарало да се почувствам зле. Всъщност беше пет часа привечер, мрачен априлски ден, и слънцето дори не бе пробило облаците. Разбрах грешката си едва след като произнесох тези думи. Опитах се да я поправя, като забърборих неразбираемо и излязох навън, следван от обзетата от царствен гняв Кити. Всички наши познати се усмихваха. Извиних ѝ се отново (не помня точно изреченията, които съставих тогава), повторих, че не се чувствам добре. Прибрах се в хотела, където живеех, като оставих Кити да продължи сама разходката си.

Седнах в стаята си и се опитах да обмисля всичко по-спокойно. Все пак аз, Тибалт Джак Пенси, образован бенгалски чиновник, в благодатната 1885 година, досега с добра памет, и, разбира се, напълно здрав, побягнах от любимата си, подплашен до смърт от появата на жена, починала и погребана преди осем месеца. Нужно бе да погледна фактите, каквито бяха. Когато двамата с Кити излязохме от магазина на Хамилтън, бях обзет от различни мисли, но в никакъв случай и от спомена за госпожа Уесингтън. Стената срещу кафенето на Пелити е съвсем обикновена стена. Беше посред бял ден. По булеварда бе пълно с народ. И представете си, именно тук, въпреки законите на природата, тук пред погледа ми се появи безплътната госпожа Уесингтън.

Арабският жребец на Кити премина през рикшата, така че нямаше никаква надежда дама, която прилича на госпожа Уесингтън, да е наела нейната двуколка с четирите кули със старите им ливреи. Отново и отново в мозъка ми се въртяха мисли като мелнични колела, отново и отново моите предположения рухваха, от което ме обземаше още по-голямо отчаяние. Не само видението, гласът оставаше напълно необясним. В началото ме облада дивата идея да споделя всичко с Кити, да я помоля незабавно да се омъжи за мен и в нейните обятия да се боря по-успешно с призрака от рикшата. „В края на краищата — повтарях на себе си аз, — рикшата е достатъчно доказателство, че това е зрителна измама. Има призраци на мъже и жени, но е невъзможно да съществуват призраци на кули или двуколки. Това е абсурдно. Остава да видя и призрак на някой хималаец!“

На следващата сутрин изпратих на Кити писъмце, изпълнено с разкаяние, в което я умолявах да ми прости за неадекватното ми поведение през вчерашния ден. Но моята Богиня бе все още разгневена и се наложи лично да ѝ поднеса извиненията си. С куп излишни думи, които бях репетирал през нощта, ѝ обясних, че внезапно съм получил силно сърцебиене — резултат от разстройство на стомаха. Тази напълно правдоподобна версия даде плодове — и двамата с Кити се отправихме на поредната разходка. Върху нея обаче легна сянката на моята първа лъжа.

Тя си бе наумила да обиколи в галоп около Джако. Нервите ми бяха още опънати от вчерашната случка и се постарях да ѝ предложа да отидем на височината на Обсерваторията, към Джутох, по Бойлоджонгския път. Само не и около Джако. Кити се разсърди и дори малко се засегна, затова, обзет от боязън, че настояванията ми могат да доведат до нов скандал, отстъпих и тръгнахме към Чхота-Симла^[12]. По-голямата част от пътя преминахме пешком, но както обикновено от подножието на Манастира яхнахме конете и в галоп стигнахме до Санджаулския резервоар. Конете ни, пришпорвани, сякаш искаха да полетят, сърцето ми биеше все по-силно и по-силно, колкото повече се приближавахме до кръстопътя. През цялото време госпожа Уесингтън не ми излизаше от главата, а всеки отрязък от пътя около Джако ми навяваше спомени за наши разходки и разговори. Всеки камък изпод копитата на нашите коне говореше, в звъна на елите се чуваха гласовете ни, придошлите от дъждовете поточета хихикаха и се

надсмиваха над тази срамна история, а вятърът с пълна сила разнасяше истината за моето вероломство.

За финал на всичко в средата на равния отрязък от пътя, който мъжете наричаха Дамски, ме очакваше Ужасът. Ни една двуколка не се мяркаше — само Рикшата с четирите черно-бели джампани, раираножълта — а вътре ясно се виждаше същото лице, обкръжено от русите къдри — абсолютно същото, каквото беше преди осем и половина месеца. За миг си помислих, че Кити също е видяла това, което виждах аз. Имахме толкова много общо помежду си! Но думите ѝ разрушиха безумната ми илюзия.

— Няма жива душа! Да вървим, Джак, към резервоара. Да се състезаваме кой ще стигне пръв!

Расовият ѝ арабски кон препусна като птица, моят уелър не му отстъпваше и двамата се понесохме надолу под скалите. След половин минута бяхме на петдесет ярда^[13] от рикшата. Дръпнах юздите и леко изостанах. Рикшата стоеше на средата на пътя, конят на Кити премина през нея, а след това и моят. Думите: „Джак! Джак, скъпи! Прости ми, моля те!“ — завъняха в ушите ми. А след кратка пауза. „Всичко това е грешка, ужасна грешка!“

Пришпорих коня си като умопобъркан. Когато обърнах глава при резервоара, черно-белите ливреи все още бяха там. Чакаха търпеливо в подножието на сивите планински склонове, а ветрецът насмешливо донасяше до ушите ми ехото на току-що чутиите от мен думи. През останалата част от разходката Кити ме подиграваше заради пълното ми мълчание. Преди това бърборех непрекъснато всякакви безсмислици. Напълно загубих способността си да разговарям естествено и от Санджаулския резервоар до Църквата не отворих уста.

Същата вечер бях канен у семейство Менъринг и ми остана време само да се преоблека. По пътя към Елизийския хълм, чух в тъмнината разговора на двама мъже.

— Невероятно — казваше единият, — не остана дори следа. Съпругата ми, знаете вероятно, беше като обладана от тази жена. Лично аз не намирах у нея нищо особено. Когато почина, съпругата ми поиска да вземем рикшата и четирите кули, да ги купя дори, ако искат пари. Шантава мисъл наистина, но какво да сторя, трябва да слушаме нашите мемсахиб^[14]. И няма да повярвате... Мъжът, от който наемала рикшата, ми каза, че и четиримата кули^[15] — били братя — умрели от

холера по пътя към Хардвар^[16], страдалците, а собственикът собственооръчно строшил рикшата. Повтори няколко пъти, че за нищо на света нямамо да използва рикшата на покойната мемсахиб. Носела нещастие! Странно, нали? Представете си, бедната госпожа Уесингтън да донесе нещастие на някого освен на себе си?!

В този момент гръмко се разсмях и този смях ме срази.

Значи в действителност съществуват и призраци, и рикши, които наемат на оня свят! Би било интересно да се научи колко плаща госпожа Уесингтън на своите хора? Къде ходят на разходки?

Като че ли в отговор на моя последен въпрос видях в сумрака на вечерта дяволския екипаж. Мъртвите пътуват по-бързо и с някакви подскоци, невъзможни за обикновените кули. Гръмко се разсмях за втори път, но сподавих смеха си, защото ме обзе страха, че полудявам. Да, очевидно в някаква степен се бях побъркал. Помня отлично, спрях коня до рикшата и учтиво поздравих госпожа Уесингтън. Отговорът ѝ ми бе известен, преди да го произнесе. Все пак го изслушах докрай и ѝ казах, че тези думи са ми до болка познати и бих бил много щастлив, ако добави нещо ново към тях. Очевидно нея вечер в мен се бе вселил зъл дух, който ме бе завладял изцяло. Спомням си, че пет минути водих с моята Призрачна лейди разговор за съвсем обикновени неща.

— Бедният или е откачил, или се е напил. Ей, Макс, заведи го у дома му!

Това, естествено, не бе гласът на госпожа Уесингтън! Някакви хора чули, че говоря на себе си, се върнаха да ми помогнат. Бяха изключително мили и внимателни. От думите им разбрах, че ме смятат за мъртвопиян. Поблагодарих им смутено, прибрах се в хотела, преоблякох се, и пристигнах у Менъринг с десетминутно закъснение. Оправдах се с тъмнината отвън, но Кити не пропусна да отбележи, че вероятно не я обичам достатъчно, щом закъснявам, след което седнах на масата.

Разговорът бе в самия си разгар и аз го използвах, за да шепна на любимата си всички нежни думи, които ми идваха наум. Внезапно дочух от другия край на масата нисичък мъж с рижи бакенбарди изключително живописно да разказва как току-що е срещнал един луд.

Няколко изречения ми бяха достатъчни да разбере, че говори за случката преди половин час. По средата на историята, той се огледа, за да види ефекта от думите си, както правят опитните разказвачи.

Погледите ни се срещнаха, и от небрежното му спокойствие не остана и следа. Настъпи едноминутно неловко мълчание, след което мъжът с рижите бакенбарди промърмори някакви неразбираеми думи „че останалото е забравил“, с което разруши репутацията си на отличен събеседник, градена цели шест сезона. Благослових го наум и спокойно довърших рибата си.

Вечерята завърши според обичая. С огромно съжаление се разделих с Кити — абсолютно сигурен, както че съществувам на този свят, че Те ме чакат отвън. Мъжът с рижите бакенбарди, когото ми представиха като доктор Хийдърлег, жител на Симла, пожела да ме придружи, тъй като пътят ни се окажа един и същ. Приех предложението му с благодарност.

Предчувствието не ме излъга. Те бяха там, на булеварда, и сякаш се надсмиваха над нашия отвратителен свят — на рикшата имаше запален фенер. Мъжът с рижите бакенбарди премина към целта веднага. Разбрах, че по време на вечерята е мислел непрекъснато за това.

— Слушайте, Пенси, що за дивотия се е случила тази вечер с вас на Елизийския път?

Въпросът бе тъй пряк, тъй внезапен, че отговорих, без да се замисля.

— Това! — и посочих към Тях.

— Доколкото разбирам, това е или *delirium tremens*^[17], или проблеми с очите. Не сте пили, а и доколкото ви наблюдавах по време на вечерята, не е и делириум тременс. Във всеки случай там, накъдето сочите, няма абсолютно нищо, макар че сте вир-вода от пот и треперите като подплашено пони. Затова смятам, че е заради очите. Но трябва да ви прегледам както трябва. Елате с мен у дома. Живея в долната част на улица Блесингтън.

За мое безкрайно успокоение рикшата, вместо да ни изчака да се приближим, тръгна по пътя. Запази дистанция двајсет ярда по целия път, независимо дали вървахме пешком, в тръс или галоп. По време на тази дълга нощна разходка разказах на моя спътник почти всичко от това, което вече прочетохте.

— Да знаете, че провалихте една от най-увлекателните истории, които ми се е налагало да разкажа! — рече той. — Но ви прощавам, заради всичко, което сте преживели. Сега влизайте у дома и правете

само това, което ви кажа. А когато ви излекувам напълно, млади човече, нека това ви бъде за урок да се пазите от жените и от лошата храна до последния си ден.

Рикшата продължаваше да върви пред нас и моят риж приятел слушаше с изключително удоволствие обясненията ми къде именно е тя във всеки един момент.

— Очите, Пенси, всичко иде от очите, мозъка и стомаха. От трите стомахът е най-важен. Прекалено голямо внимание сте отделяли на мозъка, твърде малко — на стомаха си, а очите... направо сте ги занемарили. Щом стомахът ви се оправи и останалото ще го последва. Ще започнем с едно френско лекарство за черния дроб. От този момент аз съм вашият личен и единствен лекар! Подобен случай не се изпуска в нашите среди.

По това време бяхме под сенчестите сводове в долния край на Блесингтънския път и рикшата сякаш се вкамени в подножието на гранитна скала, над която растяха група ели. На свой ред дръпнах юздите инстинктивно, като обясних на спътника си защо го правя. Хийдърлег изруга.

— Слушайте, да не мислите, че ще нощувам под открито небе заради някакви илюзии, предизвикани от болен стомах, болни очи и болен мозък... Милостиви Боже! Какво става?

Чу се приглушен грохот. Отсреща ни се вдигна облак прах, разнесе се силен трясък, пукот от чупещи се клони, и около десет ярда скала — ели, дребни храсти и всичко около тях — се срути на пътя, като го прегради изцяло. Изскубнатите из корен дървета няколко секунди продължаваха да мърдат в тъмнината и се клатеха като пияни исполини, а след това, с невъобразим шум, се стовариха неподвижни на земята. Конете ни, облети в пот от уплаха, бяха замръзнали на местата си. Шумът от падането едва бе утихнал, когато моят спътник промълви:

— Човече, още няколко крачки и щяхме да лежим погребани в гроб с дебелина десет инча^[18].

„Да, има по земята и небето неща, Хорацио...“^[19]

Да вървим у дома, Пенси, и благодарете на Бога. Трябва да пийна един коняк, трябва!

Върнахме се назад, заобиколихме през превала край Църквата и пристигнахме в къщата на д-р Хийдърлег малко след полунощ.

Той започна незабавно лечението и една седмица не се отделяше и крачка от леглото ми. Много пъти през това време благославях късмета си, който ми прати най-добрия и най-внимателния лекар в Симла. С всеки изминал ден ми ставаше по-леко и по-спокойно на душата. И с всеки изминал ден възприемах теорията за „зрителната измама“ на д-р Хийдърлег вследствие заболяването на стомаха, мозъка и очите. Изпратих на Кити съобщение, че съм паднал от коня си и съм си навехнал леко крака, поради което се налага да поседя няколко дни вкъщи, но, преди да има достатъчно време да съжали за моето отсъствие, ще се оправя напълно.

Методът на лечение на д-р Хийдърлег беше безкрайно прост. Той бе комбинация от хапчета за черния дроб, студени бани, и дълги разходки пешком само вечер или рано сутрин, защото, както правилно отбеляза: „Човек с навехнат крак не би могъл да премине десет мили дневно. Вашата годеница би се удивила, ако види, че го правите.“

В края на седмицата след щателен преглед на пулса и зениците ми, след строго напомняне да спазвам предписаната ми диета и разходките пеш, Хийдърлег ме освободи със същата грубовата забързаност, с която се зае да ме лекува. Ето какви напътствия ми даде вместо сбогом:

— Човече, уверявам ви, че излекувах вашият душевен недъг, което значи, че съм излекувал по-голямата част от вашите физически недъзи. А сега си събирайте партакешите и вървете да ухажвате с пълна сила госпожица Кити.

Опитах се да се отблагодаря за добротата му. Той категорично отказа.

— Да не си помислите, че съм го направил от любов към вас. Държали сте се почти непрекъснато като негодник. Но, наред с това, вие сте феномен. И сте също тъй любопитен като феномен, както и сте безинтересен като негодник. Не! — отсече той, докато продължаваше да ме оглежда. — Нито рупия, моля ви. Вървете да експериментирате дали тази офталмо-церебрално-гастрална парализа ще се повтори. Ако се повтори, всеки път ще ви плащам по една лакха^[20].

След половин час седях в гостната на семейство Менъринг с Кити — опиянен от настъпилото щастие и от радостната увереност, че Те никога повече няма да ме разтревожат с ужасяващото си присъствие. С твърдото си убеждение, че вече нищо не ме заплашва,

предложих на годеницата си незабавно да пояздим и, както преди, да обиколим около Джако.

Никога не се бях чувствал тъй добре, тъй пълен с живот и с неподозирани вътрешни сили, както през този тридесети април. Кити беше във възторг, че изглеждам толкова добре и ми го каза с цялата си очарователна непринуденост и прямота. Заедно излязохме от дома на Менъринг. Смеехме се и бърбихме, и тръгнахме, както много пъти преди това, по пътя за Чхота-Симла.

Бързах да стигна по-скоро до Санджаулския резервоар, за да се уверя, че съм оздравял напълно. Конете даваха всичко от себе си, но на мен ми се струваше, че са твърде бавни. Кити беше изумена от моето нетърпение.

— Какво ти е Джак? — извика тя най-накрая. — Държиш се като дете. Какво правиш?

Бяхме в подножието на Манастира и аз, напук на всичко, удрях моя уелър с края на камшика, карах го да подскача и да прави дори завои.

— Какво правя ли? Нищо, мила! — отвърнах аз. — Ако и ти цяла седмица не си помръдвала от леглото, щеше да бъдеш също тъй неуморима като мен.

*Аз пея и танцувам, защото пак всесилен.
Жив върнах се от другия на този свят,
За да царувам над природата, над цялата Вселена
И над всеки друг — себеподобен и благат.*

Едва успях да изрецитирам стиховете и завихме зад ъгъла, под Манастира. След още няколко ярда щяхме да зърнем срещуположната страна на Санджаули. В средата на равния път ме очакваха черно-белите ливреи, раираната в жълто рикша, и — госпожа Кейт-Уесингтън. Спрях коня, погледнах внимателно, потърках очи, и дори казах нещо. Когато дойдох на себе си, видях, че лежа на пътя, а Кити, наведена над мен, бе обляна в сълзи.

— Свърши се, мила! — простенах, от което Кити се разрида още по-силно.

— Какво е свършило, Джак, скъпи? Какво значи това? Стана грешка, Джак. Ужасна грешка!

Последните думи ме накараха да скоча на краката си, побеснял, обзет от дива лудост.

— Наистина, има грешка! Ужасна грешка! — повторих аз. — Ела да я погледнеш!

Припомням си твърде смътно, че сграбчих Кити за китката и почти я повлякох към мястото, където беше ТЯ, като я молах в името на всичко свято да поговори с Нея. Да ѝ каже, че сме сгодени, че нито смъртта, нито адът са в състояние да разкъсат връзките, с които сме свързани. Единствено на Кити е известно какво още съм прибавил тогава. Навремени призовавах Ужаса, който седеше в рикшата, молах го да ми бъде свидетел, да ме избави от мъченията, които повече не мога да издържам. Докато говорех, вероятно споменах нещо за предишните си отношения с госпожа Кейт-Уесингтън. Видях колко внимателно слушаше Кити думите ми, как побледня лицето ѝ, как заблестяха очите ѝ.

— Благодаря ви, господин Пенси — каза тя — това е напълно достатъчно. Саис, гхора лао!^[21]

Саисите, невъзмутими като всички ориенталци, дойдоха с уловените коне. Щом Кити скочи на селото си, се вкопчих в юздата на коня ѝ и я замолих да ме чуе и прости. Нейният отговор беше удар с камшик по лицето и няколко думички, които не се наемам да изпиша върху хартия. От което заключих, че заключението ми е правилно: Кити знаеше всичко. Повлякох се назад към рикшата. Лицето ми бе разсечено, течеше кръв, а от удара скулата ми посиня. Загубих всякакво самоуважение. В този миг се появи Хийдърлег, който очевидно ни бе следил от разстояние.

— Докторе — извиках му и посочих лицето си, — тук госпожица Менъринг подписа моята оставка и... ще ви бъда изключително признателен, ако намерите начин да докарате тук моя лакх.

Хийдърлег направи такава гримаса, че дори в моето жалко състояние не успях да сдържа смеха си.

— Ще защитавам докрай професионалната си репутация! — започна той.

— Не ставайте глупак — пошепнах. — Загубих всичко и това, което можете да сторите, е да ме отведете у дома.

Седем дни по-късно (точно на 7 май) дойдох на себе си и разбрах, че лежа в стаята на Хийдърлег и съм безсилен като бебе. Хийдърлег седеше на бюрото си, почти скрит зад купчина листа, и ме наблюдаваше. Първите му думи не ми носеха успокоение, но аз бях толкова изтощен, че почти не ме впечатлиха.

— Госпожица Кити ви върна всички писма. Както разбирам, младите хора днес водят бурна кореспонденция. В това пакетче има нещо, което ми прилича на пръстен... и много забележителна записка от Менъринг-баща. Осмелих се да я изгоря предварително. Старият джентълмен явно е недоволен от вас.

— А Кити? — попитах с глух глас.

— Като съдя по думите ѝ, тя е още по-ядосана от баща си. Преди да се добера до вас, сте успели да наговорите доста любопитни неща. Тя счита, че мъж, отнесъл се по този начин с госпожа Уесингтън, трябва да сложи край на живота си от срам, дори само за да защити собствения си пол. Въобще, вашето момиче има буен характер. Увери ме също, че на кръстопътя, където започва изкачването към Джако, сте получили *delirium tremens*. Завърши с това, че по-скоро би умряла, отколкото още веднъж да се срещне с вас.

Изстенах и се обърнах към стената.

— Трябва да решите, приятелю. Годещът е развален, но семейство Менъринг не желаят да са несправедливи. Трябва да обясним какво се е случило с вас — пристъпи на епилепсия или делириум тременс? Нищо друго не мога да ви предложа... предполагам, че нямате намерение да обявите наследствена лудост?! Кажете какво да съобщя — епилепсия ли? Цяла Симла знае какво се е случило на Дамския път. Решавайте! Имате пет минути за размисъл.

Бих казал, че за пет минути обиколих всички кръгове на ада, доколкото това е възможно за един смъртен. И в същото време се опитвах да се погледна от страни — блуждаещ в тъмните лабиринти на съмнението, мъката и тоталното отчаяние. Както седящият в креслото Хийдърлег, с почти научен интерес следях коя от двете отвратителни възможности ще избира. И чух гласа си да отговаря, глас, който трудно разпознавах:

— Хората се изключително морални по тези места. Кажете им, че имам пристъпи на епилепсия, Хийдърлег, и им предайте поздрави. А сега ми позволете още малко да поспя.

След което двете половини на моята същност се съединиха. Аз, пак единен и неделим, (полуобезумял, завладян от дявола) се въртях в леглото и се опитвах да възстановя и подредя в паметта си случилото се през последния месец.

— Но нали все пак се намирам в Симла? — повтарях си аз. — Моя милост, Джак Пенси е, в Симла, а в Симла не живеят никакви духове! Невероятно е, тази жена ме убеждава, че съществуват. Защо Агнес не иска да ме остави на спокойствие? Не съм й сторил нищо лошо. Бих могъл и аз да съм на нейното място. Но нямаше никога да се връщам оттам, за да я убивам. Защо не ме остави на спокойствие... Не ми даде възможност да бъда щастлив?!

Беше пладне, когато се събудих първия път, преди да заспя отново, слънцето бе слязло съвсем ниско. Заспах, както се унася измъченият от разпити престъпник на дървения нар, до такава степен изтерзан, че не чувства болка.

Не бях в състояние да стана от леглото на следващия ден. Сутринта Хийдърлег ми предаде, че е получил отговор от госпожица Менъринг. Благодарение на неговото приятелско съучастие, историята на моето заболяване е обиколила цяла Симла и всички искрено ме съжаляват.

— Доста повече, отколкото всъщност заслужавате — рече той с усмивка — макар че само Господ знае какви мъки сте преживели. Е, няма значение, ще ви излекуваме, развратник такъв!

Категорично отказах да бъда лекуван.

— Вие бяхте достатъчно добър към мен, приятелю — казах. — Не мога да ви причинявам повече главоболия.

Дълбоко в душата си бях убеден, че Хийдърлег е безсилен да направи каквото и да било, за да облекчи състоянието ми.

И заедно с тази увереност в душата ми нахлу чувство на безсилен и безнадежден протест срещу цялата тази идиотска история. Пълен е светът с мъже, които с нищо не са по-добри от мен, но тях не ги наказват тъй жестоко за греховете им, а оставят изпълнението на присъдата за оня свят. Струваше ми се чудовищна несправедливост фактът, че единствен аз бях поразен тъй жестоко от съдбата. Това състояние се смени от друго — имах усещането, че единствените живи същества на света сме аз и рикшата, а Кити е само призрак, Менъринг, Хийдърлег и останалите хора, които познавах са също призраци, дори

високите, сиви планини са просто бледи сенки, дошли единствено за да ме измъчват. В течение на седем безкрайни дни преминавах от едно състояние в друго, макар физически да укрепвах все повече. Накрая огледалото в стаята ми подсказа, че е време да се върна към нормалния си живот и всекидневните си задължения. Любопитно бе, че цялата вътрешна борба, която изживях, не се отрази на външния ми вид. Наистина, бях бледен, но лицето ми беше също тъй редово и неизразително. Очаквах, че всеки ден ще оставя печата си върху него. Нищо подобно.

На 15 май, в единайсет часа сутринта, напуснах дома на Хийдърлег и по стар ергенски обичай, отидох в клуба. Всички присъстващи там бяха научили вече от Хийдърлег какво точно се е случило с мен. Те ме посрещнаха много любезно и учтиво, макар в държането им да се усещаше някакво напрежение. Независимо от техните усилия бързо разбрах, че колкото и да ми е съдено да живея на този свят, винаги ще се чувствам чужд в тяхното общество, и в мъката си завидях дори на кулите, които се мотаеха по улицата. Обядвах в клуба и към четири часа излязох на главната улица с надеждата да срещна Кити. Край естрадата за оркестъра с мен се изравниха черно-белите ливреи и чух почти до ухото си гласа на госпожа Уесингтън — все същите думи. Очаквах това от мига, в който напуснах клуба и се учудих единствено, че не се случи веднага. Рикшата-призрак и аз вървахме рамо до рамо по пътя за Чхота-Симла, без да говорим. Близо до пазара ни изпревари Кити, която яздеше с някакъв непознат за мен мъж. Обърна ми по-малко внимание, отколкото, ако бе срещнала бродещо куче. Даже не ми благодари задето ѝ направих път. Дали дъждовният ден можеше да ѝ послужи за някакво извинение?

Кити със своя придружител и аз, с моята призрачна възлюбена от оня свят, по двойки заобиколихме Джако. По пътя се стичаше вода на ручейчета, от еловите клонки капеше върху скалите като от водосточни тръби, въздухът бе попит с влага от ръмящия дъжд. Два или три пъти се улавях, че искам да изрека: „Аз съм Джак Пенси, в отпуск в Симла — В СИМЛА! В същата, обладана от всекидневни грижи и забави Симла. Не бива да го забравям, о, не бива да го забравям.“ След което се мъчех да си спомня нещо от разговорите в клуба: цените на тези и на онези коне — накратко цялата бърканица около всекидневния англо-индийски живот, която ми бе позната тъй добре. Дори повторих

няколко пъти таблицата за умножение, за да съм сигурен, че не съм загубил чувството си за реалност. Което ме успокои и ми позволи да пропусна поне за малко думите на Агнес.

Още веднъж, уморен, се изкачих по склона на Манастирската планина и излязох на равен път. Тук Кити и спътникът ѝ преминаха в галоп и се изгубиха, а аз останах в компанията на госпожа Уесингтън.

— Агнес — казах — може би ще повдигнеш покривалото и ще ми обясниш какво означава това?

Покривалото се вдигна безшумно и се оказах очи в очи с моята починала и погребана любовница. Беше облечена в роклята, с която за последен път я видях жива. Държеше същата тънка кърпичка в дясната ръка, а в лявата — кутийка за визитни картички. (Жена, мъртва от осем месеца с кутийка за визитни картички!) Трябваше да се забода с карфици към таблицата за умножение и да докосна с дланите на двете си ръце парапета край пътя, за да се убедя, че Нещото действително съществува.

— Агнес — повтарях аз — в името на всичко свято, обясни ми какво означава това?

Госпожа Уесингтън се наведе напред, направи онова поривисто, странно движение с глава, което познавах тъй добре, и заговори.

Ако моята история не бе прехвърлила тъй далече границите на вероятното, би трябвало сега да ви поискам извинение. Тъй като знам, че никой, дори Кити — заради която пиша, за да оправдая в някаква степен моето поведение — няма да ми повярва. Но ще продължа. Госпожа Уесингтън заговори, а аз вървах редом с нея от Санджаулския път до завоя при къщата на командващия окръга. Вървах, сякаш до мен имаше истинска рикша, и в нея седеше жива жена. И аз бях погълнат от разговора си с нея. Второто и най-мъчителното от моите болезнени състояния внезапно ме завладя подобно на принца от поемата на Тенисън:

„Вървах като че ли сред свят от живи сенки...“^[22]

В къщата на главнокомандващия окръга бе завършило градинско парти. Госпожа Уесингтън и аз се присъединихме към групата на прибиращите се по домовете си гости. Погледнах ги по-внимателно и всички ми се сториха сенки — безплътни, фантастични сенки — които ще ни направят път, за да мине рикшата на госпожа Уесингтън. За какво говорехме по време на тази загадъчна среща не съм в

състояние... не искам да пояснявам. Хийдърлег само се засмя и обясни, че „възбуденият ми мозък, изтощеното ми зрение и болният стомах“ са ми изиграли лоша шега. Това преживяване бе ужасно и същевременно по необясним начин се превърна в безкрайно ценен и скъп спомен. Задавах си въпроса, възможно ли бе на този свят още веднъж да ухажвам жената, която унищожих със собственото си безразличие и жестокост?

По пътя към къщи срещнах Кити — сянка сред сенките.

Ако опиша всичко, което се случи през следващите две седмици в подробности, никога няма да завърша моята история и търпението ви ще се изчерпи. Утрин след утрин и вечер след вечер рикшата-призрак и аз продължавахме да се скитаме из Симла. Където и да отивах, четирите черно-бели ливреи се появяваха — с тях излизах от хотела си, в тяхната компания се завръщах. Отидох ли на театър, намирах ги сред подвикващите джампани; играех ли до полунощ вист^[23] в клуба, те се появяваха под балкона; посетех ли някой рожден ден, чакаха ме търпеливо при изхода. Дори като се разхождах денем по улиците, те ме следваха неотлъчно. Ако не се вземе пред вид, че не хвърляше никаква сянка, рикшата във всяко отношение изглеждаше като истинска, направена от дърво и желязо. Все още не бях свикнал и често едва се сдържах да не се втурна към някой познат, за да го предупредя да не попадне под удара ѝ. Едва се сдържах и да не обясня всичко на удивените минавачи, които ме гледаха как разговарям из града с госпожа Уесингтън.

Не мина и седмица от моето оздравяване, когато научих, че версията за „припадъците“ е изоставена в замяна на твърдението, че съм се побъркал. Което не ме накара да изменя начина си на живот. Ходих на гости, яздех и обядвах с приятели също както преди. Желанието ми да бъда постоянно сред хора се увеличаваше, всекидневието на обикновените хора ме привличаше неудържимо, но едновременно с това ме завладяваше някаква тъга, ако дълго време бивах разделен от моята безплътна компания. Невъзможно е да опиша колко често се променяше настроението ми от петнадесети май до ден-днешен.

Присъствието на рикшата ме хвърляше ту в ужас и безумен страх, ту ми носеше някаква необяснима радост, след която идеше дълбоко отчаяние. Не смеех да напусна Симла, а знаех отлично, че

като продължавам да живея там, се самоубивам. Освен това знаех, че ми е писано да умирам бавно и по малко всеки божи ден. Единственото, което желяех, беше да дочакам края си колкото може по-спокойно.

От време на време исках да виждам Кити и с очевидно любопитство наблюдавах как тя флиртува с моя следовник, по-точно, с моите следовници. Тогава тя заемаше също тъй нищожно място в моя живот, както и аз — в нейния. През деня бродех в обществото на госпожа Уесингтън, и бях, мога да кажа, удовлетворен. Нощем се молах на Бога да ме върне в света, в който бях свикнал да живея. Между тези две полярни състояния ме обземаше тъпо, вледеняващо душата недоумение: какво се случи, та видимият и невидимият свят тъй странно се смесиха тук, на земята, за да преследват една нещастна душа до последния ѝ час.

27 август. Хийдърлег е неуморимо грижовен към мен, но едва вчера вечерта ме посъветва да подам молба за отпуск по болест. Молба да избягам от компанията на призрака! Молба към правителството да бъде така любезно да ми разреши да се изплъзна от пет фантома и от летящата рикша, като замина за Англия! Препоръката на Хийдърлег ме накара да избухна в истеричен смях. Отговорих му, че спокойно ще чакам края си в Симла, и че съм убеден — този край няма да е много далеч. Повярвайте ми, не съм в състояние да опиша колко се страхувам от появата на „жената с косата“ и цели ноци не спя, като си въобразявам различните начини, по които смъртта може да ме прибере.

Дали ще умра в собственото си легло, както се полага на един благопристоен и уважаван английски джентълмен, или по време на някоя разходка по улиците душата ми ще бъде изтръгната от тялото и няма да ѝ позволят да се изплъзне никога от този ужасен призрак? На оня свят ще се съберем ли отново с тази, която обичам. Или ще срещна отново Агнес, която ненавиждам, и ще бъде прикован с верига към нея до края на Вечността? Или и двамата ще се носим вовеки веков високо над местата, където мина животът ни? Колкото повече усещам приближаването на часа на смъртта, толкова повече ужасът, изпитван от всяко живо същество към духове и таласъми, става все по-непреодолим за мен. Не е ли страшно толкова бързо да попаднеш в света на мъртвите, без да си изживял и половината от своя живот? Да,

но хиляди пъти по-страшно е да прекарваш дните си в очакване, както го правя аз сега! Този ужас е неописуем.

Съжалете се над мен, поне заради това, че се поддадох на „лъжлив повик“, защото зная, че никога не бихте повярвали на написаното от мен. Но ако е съществувал човек, осъден на смърт от Силите на Мрака, повярвайте ми — аз съм този човек!

Бъдете справедливи, съжалете се и над нея. Защото, ако някога някъде по света мъж е убивал жена, знайте — аз съм този мъж. Аз убих мисис Уесингтън. И още не съм изпил до дъно отровата на моето наказание.

[1] *Камарта* — район в днешен Пакистан. ↑

[2] Район в подножието на Хималаите, граничещ с Тибет и Непал. ↑

[3] *Пешавар* — град в Западен Пакистан на границата с Афганистан. ↑

[4] *Грейвзенд* — район в подножието на Хималаите, граничещ с Тибет и Непал. ↑

[5] *Бомбай* — град в Западна Индия, втори по население в страната. ↑

[6] *Симла* — малък град в подножието на Хималаите. По време на британското владичество моден курорт и лятна резиденция на вицекраля. ↑

[7] *Рикша* — японско определение на двуколка, теглена от човек, който я държи за оковите. ↑

[8] *Джампан* — водач на рикша и слуга, носещ джампан (носилка с балдахин). ↑

[9] *Комбърмирския мост и кафенето на Пелити* — места в Симла. ↑

[10] *Уелър* — популярна порода коне в Индия, пренесена от Австралия. ↑

[11] *Саис* (инд.) — коняр. ↑

[12] *Чхота Симла* — източно предградие на Симла. ↑

[13] *Ярд* — английска мярка за дължина, равна на 91,4 см. ↑

[14] *Мемсахиб* (инд.) — госпожа, господарка. ↑

[15] *Кули* — наемни работници в Индия, возачи на ръчни коли. ↑

[16] *Хардвар* — град на изток от Симла. ↑

[17] *Delirium tremens* (лат.) — алкохолна психоза. ↑

[18] *Инч* — английска мярка за дължина, равна на 2,54 см. ↑

[19] Цитат от „Хамлет“ на Уилям Шекспир, действие I, сцена 5, превод Валери Петров. ↑

[20] *Лакх* — сто хиляди. ↑

[21] *Гхора лао* (инд.) — коня ми. ↑

[22] Цитат от „Принцесата“, прочута поема на Алфред Тенисън. Официален поет на кралица Виктория, наследен от „железния Ръдиърд“. ↑

[23] *Вист* — вид игра на карти. ↑

УИЛЈАМ ЗАВОЕВАТЕЛЈАТ^[1]

[\[0\]](#) *Вилхелм* (1027–1087) — нормандски херцог, завладейл през 1066 г. Англия и коронясан за крал Вилхелм (Уилям) I. ↑

I

*Пристъпих дръзко аз напред,
последваха ме хора... може!
Най-смелите, на тях дошъл е ред
но тайна трябва да остане, Боже*
Заклинание

— Обявено ли е вече официално?

— Стигат дотам, че признават „извънредна местна недостатъчност“ и започват помощни действия в една или две области. Според вестника.

— Това означава, че ще обявят веднага след като бъдат сигурни в хората и животните. Не бих се учудил, ако се окаже толкова лошо, колкото гладът през 78-а.

— Няма как да е — каза Скот и се намести в дълбокото плетено кресло.

— От петнадесет години имаме добри добиви на север, а Бомбай и Бенгал докладват за повече отколкото са в състояние да изядат. Ще го овладеят, преди да излезе от контрол. Ще остане само местно събитие.

Мартин вдигна „Пайонир“-а^[1] от масата, прегледа набързо телеграмите още веднъж и вдигна крака върху облегалките на стола. Беше гореща, тъмна и задушна нощ, натежала от изпаренията на токущо напръсканата с вода алея. Цветята в градините на Клуба бяха мъртви и почернели на своите стъбла, малкото изкуствено лотосово езерце представляваше кръг от изпечена кал, а тамариксите белееха от праха през последните седмици. Повечето от хората бяха събрани около естрадата в обществената градина — от верандата на Клуба можеше да се чуе как оркестърът на местната полиция изпълнява старомодни валсове — или пък на игрището за поло, а други бяха на игрището за файвз^[2], оградено с висока стена и по-задушно от фурна.

Половин дузина коняри клечаха на земята пред главите на своите понита, очаквайки завръщането на господарите си.

От време на време някой мъж приближаваше, яздейки със скоростта на пешеходец, двора на Клуба и апатично се замъкваше към белите бараки до главната сграда. Формално това бяха спални. Там живееха хора, които срещаха едни и същи бели лица нощ след нощ на вечеря и които проточваха служебните си ангажименти до най-късния възможен час, с надеждата, че биха могли да избягнат тази печална компания.

— Какво смяташ да правиш? — попита Мартин и се прозя. — Хайде да поплуваме преди вечеря.

— Водата е гореща. Вече бях там.

— Да направим една игра на билиард — до петдесет?

— В момента в залата са сто и пет градуса^[3]. Мирувай и не бъди така досадно енергичен.

Сумтяща камила се заизправя към верандата, а нейният ездач, отрупан със значки и опасан с колани, забърка в кожената пощенска чанта.

— Глад! Извънреден брой! — изхленчи мъжът и подаде извънредния брой на вестника — лист отпечатан само от едната страна и още влажен от пресата. Беше забоден на покрито със зелено сукно табло между обявите за продажба на понита и за загубени фокстериери.

Мартин се изправи мързеливо, прочете го и подсвирна.

— Обявено е! — извика той. — Една, две, три... в осем провинции ще се действа съобразно Закона за глада. Поставили са Джими Хокинс начело.

— Ама че работа! — каза Скот и за първи път показва някакъв интерес. — Когато се двоумиш, наеми си някой от Пенджаб^[4]. Работих с Джими, когато за първи път се появих тук, и той си беше вече част от Пенджаб.

— Джими вече е „юбилеен“ кавалер — каза Мартин. — Той е добро момче, макар да е цивилен в кръвта и се е набутал в най-некомпетентната администрация. Ама какви отвратителни имена имат тези Мадраски области — всичките са унгас, рунгас, пилейс или пък полиумс!

Висока двуколка се зададе в настъпващия здрач и някакъв мъж слезе, като си бършеше главата. Той беше редактор на единствения всекидневник в столицата на една област, населявана от двадесет и пет милиона местни и няколко стотици бели и тъй като екипът му се състоеше от него и един помощник, работното му време беше разтеглено между десет и двадесет часа на ден.

— Здравсти, Рейнс. Предполагам, че знаеш всичко — посрещна го Мартин. — Какво се очертава с тази „недостатъчност“ в Мадрас^[5]?

— Никой още не е наясно. По телефона се точи съобщение дълго колкото ръката ти. Оставил съм хлапето да го обработи. Мадрас се кълне, че не може да се оправи със собствени сили и изглежда, че Джим е получил разрешение да сложи ръка на толкова хора, колкото ще му трябват. Арбътнот е предупреден да стои в готовност.

— Бадгър Арбътнот?

— Аха, приятелчето от Пешавар. И Пи телеграфира, че Елис и Клей са вече преместени от Северозапада и са взели със себе си половин дузина хора от Бомбай. Както изглежда, предстои истинско бедствие.

— Те са по-близо до мястото на събитията от нас, но щом са пуснали заявки чак до Пенджаб, положението е извън контрол.

— Днес тук, утре го няма. Няма да продължи вечно — обади се Скот. Остави настрана една от книгите на Мериът^[6] и се изправи. — Мартин, сестра ти те чака.

Буен сив кон пристъпваше нервно в края на верандата, където керосиновата лампа осветяваше кафява памучна рокля и бяло лице под сива филцова шапка.

— О, вярно! — каза Мартин. — Готов съм. По-добре ела да вечеряш с нас Скот, ако нямаш важна работа. Уилям, има ли нещо за вечеря в къщи?

— Ще отида да видя, — отговори ездачът. — Можеш да го доведеш. В осем, не забравяй.

Скот мързеливо се отправи към стаята си, където се преоблече във вечерно облекло, подходящо за сезона и страната — безупречно бял лен от главата до петите, с широк кафяв копринен пояс. Вечеря у семейство Мартин определено беше за предпочитане пред козевнешкото, жилаво пилешко и готвено от консерва, които предлагаха в Клуба. Но беше много жалко, че Мартин не можеше да си позволи да

изпрати сестра си на хълмовете по време на горещия сезон. Директор на полицията в областта, Мартин получаваше впечатляващата заплата от шестстотин обезценени сребърни рупии месечно и малкото му четиристайно бунгало говореше достатъчно красноречиво за този факт. Имаше обичайните килимчета по неравния под — на бели и сини ивици, затворническо производство, обичайните инкрустирани със стъклени мъниста драперии от Амритсар^[7], увесени на гвоздеи, забити в лющещата се варна замазка на стените, обичайните половин дузина столове, които не си пасваха един с друг, закупени от разпродажбите на имуществото на починали, както и обичайните мазни, черни ивици, където кожените ремъци на окаченото ветрило удряха по стената. Изглеждаше така, сякаш всичко беше разопаковано предишната вечер само за да бъде опаковано отново на следващата сутрин. Нито една врата в къщата не висеше нормално на пантите си. Малките прозорци, пробити високо, бяха затъмнени от гнезда на оси, а гущери ловяха мухи между летвите на дървеното дюшеме на тавана.

Всичко това беше част от живота на Скот. Така живееха хората с подобен доход и това в страна, където заплата, възрастта и общественото положение на всеки човек бяха описвани в книга, която всеки можеше да прочете. Не си струваше усилията да се преструваш на по-заможен отколкото си. Скот бе направил осем години в Иригационния департамент и печелеше по осемстотин рупии месечно със съзнанието, че ако служи вярно на държавата още двадесет и две години, може да се пенсионира с някакви си четиристотин рупии месечно. Неговият активен живот, който преминаваше главно в палатки или временни жилища, където човек можеше да спи, яде и пише писма, беше обвързан с прокарването и опазването на напоителни канали. С разправии с две-три хиляди работници, принадлежащи към всевъзможни касти и религии, както и с изплащане на огромни количества сребърни монети.

Тази пролет той беше завършил, и това не остана неоценено, последната част от големия Мосулски канал и — до голяма степен въпреки неговото желание, защото мразеше чиновническата работа — го повишиха да работи по време на горещия сезон в счетоводния и снабдителен отдел на Департамента. Оставен беше сам да отговаря за знойния подотдел в столицата на провинцията. На Мартин му беше известно това, на сестра му Уилям също. И на всеки друг. Скот знаеше,

както и останалото индийско общество, че госпожица Мартин бе пристигнала в Индия преди четири години да се грижи за къщата на брат си, който, както всички знаеха, беше заел парите, необходими да заплати пътуването ѝ. И това, че тя би следвало, както твърдяха всички, веднага да се омъжи. А тя бе отказала на половин дузина младши офицери, на един държавен чиновник двадесет години по-възрастен от нея, на един майор и на служител от Индийския медицински департамент. Това също беше обществено достойние. Тя бе „изкарала долу три горещи сезона“ както се изразяваха хората, защото брат ѝ имаше дългове и не можеше да си позволи разходите да я изпрати дори и в най-евтината станция горе на хълмовете. Поради това лицето ѝ беше бяло като кост, а в центъра на челото ѝ имаше голям сребрист белег, голям горе-долу колкото шилинг — знака на „Делхийската язва“, което е същото като „Багдадската фурма“. Появява се от пиене на недоброкачествена вода и постепенно разяжда плътта, докато не узрее достатъчно, за да бъде изгорено.

Въпреки това Уилям беше живяла доста активно през тези четири години. На два пъти тя почти се удави, докато преминаваше през река; един път я прегази камила; стана очевидец на среднощна атака на крадци, нападнали лагера на брат ѝ, беше наблюдавала въдворяването на справедливост чрез дълги сопи на открито под дърветата. Можеше да говори урду^[8] и дори груб пенджаби^[9] с лекота, на която по-високопоставени завиждаха. Напълно бе загубила навика да пише на лелите си в Англия или да изрязва страниците от английските списания, преживя една изключително тежка холерна година и видя гледки, твърде неподходящи да бъдат описани. Накрая затвърди опита си, като изкара шест седмици с тифозна треска, по време на което обръснаха главата ѝ. Надяваше да отпразнува двадесет и третия си рожден ден този септември.

Можем да си представим, че нейните лели не биха одобрили една девойка, която не стъпва на земята, ако наблизко има кон, която отива на танци с шал, заметнат около полата си, чиято коса е подстригана и навита на букли, която отговаря с еднакво безразличие на името Уилям или Бил, чиято реч е наситена със сочните изрази на местния език, която може да играе в аматьорски театрални представления, да свири на банджо, да командва осем слуги и два коня, да се оправя с текущите сметки и да лекува болестите им и която

спокойно и целенасочено гледа мъжете в очите — дори и след като са й направили предложение и то е било отхвърлено.

Скот я познаваше от около три години. Обикновено се срещаша под разни навеси в случаите, когато неговият лагер и този на брат ѝ се събираха за ден някъде в Индийската пустиня. Няколко пъти танцува с нея на големите Коледни празненства, когато повече от петстотин европейци се събираха в станцията и питаеше голямо уважение към уменията ѝ да води домакинството и да приготвя вечеря.

Тя заприлича на момче повече от всякога, когато, след като приключиха с ястието, седна и си сви цигара. Ниското ѝ чело се набръчка под тъмните къдрици, когато тя нави хартията и изпъна напред заоблената си брадичка, когато тютюнът остана на мястото си или когато, с движение точно наподобяващо това на ученик, хвърлящ камък, метна завършеното през стаята към Мартин. Той улови цигарата с една ръка и продължи разговора със Скот.

Беше професионален разговор — канали и управлението им, хитрините на селяните, които крадяха повече вода, отколкото бяха платили, още по-възмутителното поведение на местните полицаи, които си затваряха очите пред тези кражби, цялостното преместване на селища в райони с току-що изградени напоителни системи, и за идващата битка с пустинята на юг, когато фондовете на провинцията ще позволят започване на дълго проучваната защитна система от канали Л'уни.

Скот открито говореше за огромното си желание да бъде назначен на един определен участък, където познаваше земята и хората, а Мартин въздишаше за служба в предпланините на Хималаите и изказа мнението си за своите началници, докато Уилям свиваше цигари, без да продума, но се усмихваше съучастнически на брат си, защото той изглеждаше щастлив.

В десет конят на Скот дойде до вратата и вечерта приключи. Светлините от двете ниски бунгала, където се печаташе всекидневникът, се виждаха ясно отвъд пътя. Беше твърде рано, за да се опитва да спи, и Скот бавно се запъти към редактора. Рейнз, разголен до кръста подобно на моряк до палубно оръдие, лежеше наполовина задрямал в един продълговат стол в очакване на вечерните телеграми. Той имаше една теория, че ако човек не седи на работното си място през целия ден и през по-голямата част от нощта, непременно

ще го пипне треската. Така че той ядеше и спеше между документите си.

— Можеш ли да го направиш? — попита той сънливо. — Нямах намерение да те карам да идваш дотук.

— Какво? Бях на вечеря у Мартин.

— Мадраският глад, разбира се. Мартин също е предупреден. Събират хората отвсякъде, откъдето е възможно. Току-що изпратих бележка за теб в Клуба, с молба да ни пращаш по едно писмо на седмица, докато си на юг. Да кажем между две и три колони. Нищо сензационно разбира се, а само чистите факти. Кой какво прави и т.н. Обичайната ни тарифа е десет рупии на колона.

— Съжалявам, но това не е по моята част, — отвърна Скот и се взря разсеяно в картата на Индия, окачена на стената. — Напрегнато ще е за Мартин... много. Чудя се какво ли ще прави със сестра си? Чудя се какво по дяволите ще правят с мен? Нямам никакъв опит с гладните бедствия. Това е и първото, за което чувам. Има ли заповед за мен?

— О, да. Ето съобщението. Разпределят те към помощните операции, — каза Рейнс. — С цяла орда местни, които мрат като мухи, и един аптекар с половин пинта^[10] лекарство против холера за десет хиляди души от вас там. Хващат теб, защото в момента безделничиш. Изглежда всеки мъж, който не върши работа за двама, е призован. Хокинс има вяра в хората от Пенджаб. Очертава се да е нещо по-лошо от всичко, което им се е случвало през последните десет години.

— Това е включено в надницата! Просто лош късмет. Предполагам, че утре по някое време официално ще получа нарежданията. Ужасно се радвам, че реших да намина. По-добре да вървя и да си опаковам багажа сега. Имаш ли някаква представа кой ме сменя тук?

Рейнс обърна пачка телеграми.

— Макиуън, — каза той, — от Мъри.

Скот се изкикоти.

— Вярваше, че ще стои на хладина през цялото лято. Направо ще му призлее. Е, няма полза да приказваме. Лека вечер.

Два часа по-късно Скот, с бистро съзнание, легна да си почине на плетено походно легло в гола стая. Два износени пътнически куфара от волска кожа, обвита с велур манерка, метална кутия за лед и седлото

на любимеца му, зашито в чувал, бяха струпани до вратата. Квитанцията от секретаря на Клуба за сметката през последния месец беше сложена под възглавницата. Заповедта му дойде на следващата сутрин, а заедно с нея и лична телеграма от сър Джеймс Хокинс, който нямаше навика да забравя добрите мъже, след като веднъж ги е срещнал. В нея му нареждаше да се яви на рапорт възможно най-бързо на някакво място с непроизносимо име, отстоящо на петстотин мили на юг, тъй като гладът шестваше стремително по земята и бели хора бяха необходими.

Розов и бузест младеж пристигна в жаркото пладне, като хленчеше нещо за съдба и глад, които не оставяли никой на мира дори за три месеца. Беше наследникът на Скот — друго винтче в системата, преместен на мястото, освободено от сънародника му, чиито услуги, както гласеше официалното съобщение, „са предоставени в разположение на правителството на Мадрас до второ нареждане“. Скот предаде сумите намиращи се под негово разпореждане, показва му най-хладния ъгъл в офиса, предупреди го за опасността „излишък на усърдие“ и с напредването на здрача напусна Клуба в наета кола, придружаван от верния си слуга Фейз Ула и купчина неподреден багаж на покрива. Опитваше се да хване пощата за юг от наподобяващата бойно укрепление железопътна гара. Топлината от дебелите тухлени стени го перна през лицето като гореща кърпа и си помисли, че пред него се очертават пет нощи и четири дни пътуване в такива условия. Фейз Ула, обръгнал към обратите на службата, се гмурна в тълпата, струпана на каменната платформа, а Скот, с черна пура между зъбите, чакаше, докато купето му бъде натъкмено. Дузина местни полицаи, с техните пушки и денкове, си пробиха път с лакти през тълпата от пенджабски фермери, занаятчии — сикхи^[11], и търговци от Афридии с мазни коси. Те придружаваха с цялата си пищност куфарите на Мартин, манерките, кутията за лед и навитите на руло постелки. Забелязаха вдигната ръка на Фейз Ула и се насочиха натам.

— Моят сахиб^[12] и твоят сахиб — каза Фейз Ула на слугата на Мартин — ще пътуват заедно. Ти и аз, братко, ще трябва да си осигурим места наблизко и заради постове на господарите ни, никой няма да се осмели да ни безпокои.

Когато Фейз Ула докладва, че всичко е готово, Скот се настани и се опъна в цял ръст, без връхна дреха и без ботуши, върху широкото,

тапицирано с кожа легло в купето. Топлината под извития дъгообразно метален покрив на гарата при всички случаи беше над стоте градуса^[13]. В последния момент влезе и Мартин, целият вир-вода.

— Недей да ругаеш — обади се лениво Скот. — Твърде е късно вече да си сменяш купето и ще си разделим леда.

— Какво правиш тук? — попита полицейският шеф.

— Временно съм даден под наем на правителството на Мадрас, също като теб. Дявол да го вземе, всичко стана за една вечер. Взимаш ли със себе си някои от твоите хора?

— Дузина. Предполагам, че ще трябва да надзиравам разпределението на помощите. Не знаех, че и ти си получил заповед.

— И аз до момента, в който си тръгнах от вас миналата вечер. Рейнс беше научил първи. Моята телеграма пристигна тази сутрин. Макиуън ме смени към четири и веднага потеглих. Не трябва да се чудя, че това няма да ни донесе нищо добро — този глад — ако го преживеем.

— Джими трябваше да ни сложи да работим заедно — ти и аз — каза Мартин и след кратка пауза добави:

— Сестра ми е тук.

— Хубава работа — искрено възкликна Скот. — Предполагам, че ще слезе в Умбала^[14] и оттам ще се прехвърли за Симла. При кого ще отседне там?

— Нее, точно там е проблемът. Тя идва с мен.

Скот рязко седна под маслените лампи, докато влакът се разтресе, преминавайки през Тарн-Таран.

— Да не искаш да кажеш, че не си могъл да си позволиш...

— Не е това. Все някак щях да успея да събера парите.

— Като начало можеше да дойдеш при мен — каза Скот сковано. — Все пак не сме чак толкова непознати.

— Няма нужда да се впечатляваш толкова. Бих могъл, но... ти не познаваш сестра ми. Обяснявах и убеждавах, и всичко от тоя сорт през целия ден... изпуснах си нервите някъде към седем сутринта и все още не съм се успокоил, но тя не искаше да чуе нищо. На жената ѝ е дадено правото да пътува с мъжа си, ако тя желае това и Уилям заяви, че ще спазва този принцип. Виждаш ли, с нея сме били заедно през целия си живот, повече или по-малко, след като моите старци умряха. Не ми е просто обикновена сестра.

— Всичките сестри, за които съм чувал, биха си стояли там, където ще имат достатъчно от всичко.

— Тя е умна колкото един мъж, дявол да го вземе — продължи Мартин. — Разтури бунгалото направо върху главата ми, докато й говорех. Разпореди се с всичко за някакви си три часа... слуги, коне, каквото се сетиш. Аз получих заповедта около девет.

— Джими Хокинс няма да остане доволен — рече Скот. — Там, където е обявено гладно бедствие, не е място за жени.

— Г-жа Джим, имам предвид лейди Джим, е в лагера с нас. Във всеки случай тя заяви, че ще се грижи за сестра ми. Уилям й се обадила на своя глава и попитала дали и тя може да дойде и направо ме събори, като ми показва нейния отговор.

Скот се изсмя.

— Щом може да направи това, значи е в състояние да се грижи сама за себе си, а г-жа Джим няма да я остави да попадне в беда. Не са чак толкова много жените или сестрите, които ще влязат в бедстващ гладуващ район с отворени очи. И изглежда, сякаш е наясно какво има насреща си. Те преживя холерата Япо миналата година.

Влакът спря в Амритсар и Скот отиде отзад в купето на дамите, разположено веднага след техния вагон. Уилям, с платнена шапка за езда върху къдриците си, му кимна дружелюбно.

— Влез и пийни чай — покани го тя. — Най-доброто нещо на света срещу топлинен удар.

— Изглеждам ли като някой, който ще получи топлинен удар?

— Никога не можеш да твърдиш със сигурност — каза мъдро Уилям. — Винаги най-доброто е да си подготвен.

Беше подредила купето с вещината на дългогодишен пътешественик. Покрита с филц манерка висеше на течение на единия от капациите на прозорците. Върху седалката имаше сервиз за чай от руски порцелан, поставен в подплатена кошница, а пътническа спиртна лампа бе прикрепена здраво към дървените части над нея.

Уилям им сервира щедро, в големи чаши, горещ чай, който предпазва жилите на врата от болезнено подуване през гореща вечер. Беше много характерно за момичето, че веднъж избрало план за действие, не се интересуваше от по-нататъшните мнения за него. Животът между мъже, които имаха предостатъчно работа за вършене, и много малко време, през което да го сторят, я беше научил колко е

мъдро е това да се държиш настрана, както и колко е важно да се грижиш за себе си. Без да намекне с дума или жест, че може да бъде полезна, да създава уют или да бъде нещо красиво в техните пътувания, тя бодро продължи да работи — прибра безшумно чашите обратно, след като приключиха с чая и сви цигари за гостите си.

— По това време миналата нощ — каза Скот — ние не очаквахме нещо такова, нали?

— Научих се да очаквам всичко — рече Уилям. — Знаеш, че при нашата служба, живеем в преддверието на цивилизацията... до поредната заповед. Разбира се, би следвало да е добре за всички нас, ведомствено, така да се каже... ако оживеем.

— Това съсипва собствената ни провинция — отвърна Скот, също толкова сериозно — Аз се надявах да бъда назначен на защитната канална мрежа Л'уни през студения сезон, но никой не може да каже колко време ще се задържим тук заради глада.

— Едва ли ще продължи след октомври — каза Мартин. — Дотогава, по един или друг начин, всичко ще е приключило.

— А ни очаква почти седмица пътуване — каза Уилям. — Няма ли да бъдем прашни, когато свърши?

В продължение на един ден и една нощ, околната обстановка им беше позната, в продължение на още един ден и нощ, заобиколиха по ръба Голямата индийска пустиня. Движейки се по теснолинейни железопътни релси, си спомниха, как в дните на тяхното чиракуване, бяха дошли точно по този път от Бомбай. След това езиците, на които бяха написани имената на гарите се смениха, и те навлязоха в юга, в чужда земя, където дори самите миризми бяха нови.

Многобройни дълги композиции, тежко натоварени със зърно, се движеха пред тях и можаха да почувстват отдалеч ръката на Джими Хокинс. Изчакваха на импровизирани коловози, докато процесии от празни коли се връщаха обратно на север, бяха скачвани с бавно пълзящи влакове и стоварвани в полунощ, един Господ знаеше къде. Беше ужасяващо горещо и те се разхождаха напред-назад между чували, а наоколо виеха кучета. След това навлязоха в една Индия, която бе за тях по-странна, отколкото щеше да изглежда на един пътешественик-англичанин — плоската, червеникава Индия на вечнозелени дървета, на индийска палма и ориз. Индия на илюстрираните книги, на „Малкия Хари и неговия носач“... всичко

изсъхнало и мъртво в изпичащия пек. Непрестанният трафик от северозапада бе останал далеч, далеч зад тях. Хората допълзяваха до влака, държейки децата си в прегръдките си. Още един натоварен вагон биваше оставян, мъже и жени се скупчваха около него подобно на мравки около разсипан мед. Веднъж, по здрач, видяха в прашната равнина отделение от ниски кафяви мъже. Всеки носеше тяло, праметнато на плещите си. Когато влакът спря, за да остави още един вагон след себе си, осъзнаха, че товарът им не са мъртви тела, а само прегладнели хора, прибирани от корпус нередовна армия от местата, където са били — край умрелите волове. Вече се срещаха повече бели мъже, тук един, там двама, чиито палатки бяха разположени близо до линията и които идваха въоръжени с писмени разрешителни и с гневни думи, за да откачат поредния натоварен вагон. Те бяха твърде заети, за да отделят на Скот и Мартин повече внимание от едно кимване. Взираха се любопитно в Уилям, която не можеше да прави нищо друго освен да приготвя чай и да гледа как нейните хора отбиват напъна на стенещите, ходещи скелети, полагайки на земята по трима наведнъж на купчини и със собствените си ръце разкачваха отбелязаните вагони или пък вземаха квитанции от изтощените бели мъже с хлътнали очи, които говореха на жаргон, различен от техния. Ледът им свърши, после содата и чаят, тъй като бяха на път вече шест дни и шест нощи. Но им изглеждаха като седем пъти по седем години.

Най-накрая, в една суха гореща утрин, в една земя на смърт, осветена от червените езици на огньовете, запалени край релсите, където изгаряха мъртвците, те стигнаха целта си и бяха посрещнати от Джим Хокинс, Шефът на глада, небръснат, неумит, но сърдечен и поставил събитията под пълен контрол.

Той обяви, че Мартин ще пътува с влаковете до второ нареждане, като се връща обратно с празните вагони, да ги пълни с гладуващите хора, които намира, и да ги оставя в отредените лагери на границата на осемте провинции. Там ще товари припаси, които ще кара обратно, а неговите полицаи ще охраняват препълнените с жито вагони. Ще прибират и гладуващи хора, които ще оставят в един лагер, на сто мили на юг. Скот — Хокинс беше изключително доволен, че отново го вижда — още в същия този час трябваше да поеме контрола над конвой от биволски талиги, като тръгне на юг, раздавайки храна по време на придвижването си, до друг лагер, където ще остави

събраните гладуващи. Нямахте да страда от липса на изгладнели хора по време на пътуването си... а като стигне да чака за по-нататъшни заповеди по телеграфа. Най-общо казано, Скот можеше да решава относно многобройните детайли така, както намери за добре.

Уилям прехапа долната си устна. В целия свят нямаше друг като брат ѝ, но заповедите към Мартин не му оставяха никаква свобода на избор.

Тя се появи на платформата, покрита с прах от главата до петите, на челото ѝ се бе изписала бръчка с форма на конска подкова, появила се там от напрежението през изминалата седмица. Както винаги обаче се контролираше прекрасно. Г-жа Джим, която би следвало да бъде лейди Джим, но никой не се сещаше за титлата, веднага сложи ръка върху рамото ѝ с лека въздишка.

— О, толкова се радвам, че си тук! — каза тя почти хлипайки. — Ти, разбира се, не си длъжна, но тук... тук няма друга жена и ние трябва да си помагаме една на друга, знаеш, а на ръцете ни са всички тези злочести хора и малките бебета, които те продават.

— Видях някои — каза Уилям.

— Не е ли ужасно? Аз купих двадесет, те са в нашия лагер, но няма ли преди това да хапнеш нещо? Имаме работа колкото за десет души, че и повече. Запазила съм един кон за теб. О, толкова съм доволна, че си тук, скъпа. Ти си също пенджаби, нали знаеш?

— По-спокойно, Лизи — каза Хокинс през рамо. — Ще се грижим за вас, г-це Мартин. Съжалявам, че не мога да те поканя на закуска, Мартин. Ще се наложи да ядеш в движение. Остави двама от твоите да помагат на Скот. Бедните дяволи не са в състояние да се изправят, за да товарят колите.

Сондърс, (това се отнасяше за машиниста, който дремеше в кабината) давай обратно и разкарай празните вагони оттук. Имаш „чиста линия“ оттук до Анундрапилей, там ще ти дадат заповеди какво да правиш по на север.

Скот, товари колите си от този вагон и потегляй колкото можеш по-скоро. Евразиецът^[15] с розовата риза е твоят преводач и водач. Ще намериш подобие на лекар, така да се каже, привързан към хомота на втората каруца. Той се опитва да избяга, така че трябва да го охраняваш. Лизи, откарай г-ца Мартин в лагера и кажи да ми изпратят дорестия кон.

Скот, заедно с Фейз Ула и двамата полицаи, вече се бе заел с каруците. Той ги докарваше със задната им част до вагона, като внимателно освобождаваше страничните капази, докато останалите товареха на тях торби с просо и жито. Хокинс го наблюдаваше, докато Скот не натовари първата кола.

— Добър е, — каза той. — Ако всичко върви, както трябва, ще го изгърбя от работа.

Така разбираше Джим Хокинс най-хвалебствения комплимент, който едно човешко същество можеше да отправи към друго.

Час по-късно Скот вече пътуваше, лекарят го заплашваше с цялата строгост на закона, защото той, член на второстепенния медицински департамент, бил принуден със сила и обвързан против неговата воля и пряко всички закони регулиращи правата на поданика. Евразиецът в розовата риза мрънкаше за отпуск, за да видел своята майка, която видите ли, умираше само на някакви си три мили от тук: „Само многу, многу кратък отпуск или отсъствие и скоро се връща, сар...“. Двата полицаи, въоръжени с тояги, вървяха най-отзад. А Фейз Ула, излъчващ с всяка една черта на лицето си цялото мюсюлманско презрение към всякакви индуси и чужденци, обясняваше на кочияшите, че макар и Скот-сахиб да е човек, от когото трябва да се страхуваш, той, Фейз Ула, е истинското страшилище.

Скрибуцащата процесия подмина лагера на Хокинс — три зацапани палатки, сгушени под група изсъхнали дървета. Зад тях беше разположено убежището за гладуващите, където тълпа от неописуеми същества люлееха ръце около котлите за готвене.

— Бих желал, Уилям да не се бе замесвала в това, Бога ми — промърмори Скот на себе си, след като хвърли един поглед към лагера. — Като започнат дъждовете, ще имаме холера и това е толкова сигурно, колкото изстрелян куршум.

Но очевидно Уилям беше приела с открито сърце действията, определени от Закона за глада, който, след като веднъж е обявено бедствено положение, прекратяваше действието на обикновените закони. Скот я видя в центъра на тълпа от плачещи жени, облечена в памучен костюм за езда, със синьо-сива филцова шапка със златен ешарп.

— Дай ми петдесет рупии, моля те! Забравих да поискам от Джак преди да тръгне. Можеш ли да ми заемеш? Трябват ми за

кондензирано мляко за бебетата — каза тя.

Скот извади парите от колана си и мълчаливо ѝ ги подаде.

— За Бога, пази се — каза той.

— О, аз ще съм съвсем добре. Трябва да получим млякото следващите два дни. Между другото, възложиха ми да ти предам заповедите. Трябва да вземеш единия от конете на сър Джим. Има един сив тук, за който си мисля, че точно ще ти пасне на стила на езда, и казах, че ще го вземеш. Правилно ли направих?

— Това е ужасно мило от твоя страна. Но се опасявам, че и двамата не можем много да си говорим за стил.

Скот беше облечен със захабен от времето ловен екип от груб памучен плат, твърде избелял по шевовете и леко протрит на китките. Уилям го огледа замислено, от тропическия му шлем до намазаните му ботуши.

— Мисля, че имаш доста приятен вид. Сигурен ли си, че си взел всичко, от което ще се нуждаеш — хинин, успокоителни и така нататък?

— Така мисля, — отвърна Скот, потупвайки по три или четири от джобовете си, докато яхна коня и тръгна покрай конвоя.

— Довиждане — извика той.

— Довиждане и късмет — каза Уилям. — Ужасно съм ти задължена за парите.

Тя се завъртя на пета и изчезна в една от палатките, докато каруците се точеха покрай заслоните за гладуващите, покрай бучащите линии от огромни, буйни огньове, навътре към изпечената Геена^[16] на юга.

[1] „Пайонир“ — всекидневен вестник в Аллахабад, където две години е сътрудничил Р. Киплинг. ↑

[2] *Файвз* (англ.) — вид английска игра на топка. ↑

[3] По Фаренхайт (около 40,5° по Целзий). ↑

[4] *Пенджаб* — голяма провинция, поделена днес между Пакистан и Индия. ↑

[5] *Мадрас* — пристанищен град в Югоизточна Индия. ↑

[6] *Фредерик Мериът* — популярен английски писател от XIX век. ↑

[7] *Амритсар* — град в Северозападна Индия, в щата Пенджаб — на границата с Пакистан. ↑

[8] *Урду* — индоарийски език, говорим в Пакистан. ↑

[9] *Пенджаби* — индоарийски език, говорим в щата Пенджаб. ↑

[10] *Пинта* — единица мярка за обем на течности и зърно. Във Великобритания е равна на 0,57 л. ↑

[11] *Сикхи* — представители на пенджабска секта, основана в XV в. сл.Хр. и съчетаваща елементи от исляма и хиндуизма. ↑

[12] *Сахиб* (инд.) — господар. ↑

[13] По Фаренхайт — над 37,8° по Целзий. ↑

[14] *Умбала* — град между Делхи и Симла. ↑

[15] *Евразиец* — потомък на европеец и индийка. ↑

[16] *Геена* (гр. от евр.) — ад, преизподня. ↑

II

*Недей хленчи, недей омеква,
за нова буря пак бъди готов
Тя весели се, но, помни, очаква
да ѝ признаеш своята любов.*

Напътствие

Беше изтощителна работа, независимо от това че пътуваше нощем, а през деня лагеруваше. Дотам, докъдето достигаше погледът му, нямаше човек, който Скот можеше да нарече „началник“. Беше свободен като Джими Хокинс... дори по-свободен, защото губернаторът държеше отговорника по глада да стои до телеграфа на повикване. Ако Джими някога се беше отнесъл сериозно към получаваните телеграми, смъртността по време на това гладно бедствие щеше да бъде много по-висока.

В края на няколкодневно тързузене Скот научи нещо за безкрая на тази Индия, на която служеше. Това познание го стъписа. Неговите каруци бяха натоварени с жито, овес и пшеница, пълноценни хранителни зърна, които искаха само малко смилане. Но хората, на които носеше тези животоспасяващи храни, бяха свикнали с ориз. Те можеха да очистват ориза от люспите в своите хавани, но не знаеха нищичко за тежките ръчни каменни мелници, използвани в Севера и по-малко от нищо за храните, които белите хора ескортираха толкова съвестно. Те крещяха за ориз — неолющен ориз, на какъвто бяха свикнали — и, когато откриеха, че няма такъв, се разпръскваха, стенойки от каруците. Каква беше ползата от тези странни, корави зърна, които засядаха в гърлата им? Те щяха да умрат.

И тук, и там мнозина от тях спазваха това си обещание. Други вземаха полагащия им се дял и успяваха да спазарят просо, достатъчно да храни един човек в продължение на цяла седмица за няколко шепи

изгнил ориз, запазен от някой по-малко изпаднал. Някои поставяха своя дял в оризовите си хаванчета и го счукваха, след което, с помощта на застояла вода, правеха каша, но те бяха малцина.

Скот имаше бегла представа, че много хора в южна Индия ядат ориз. Но той бе прекарал службата си в провинция, където се отглеждаше жито и рядко бе виждал ориз, и най-малко от всичко на света би повярвал, че в момент на крещяща нужда, хора по-скоро бяха готови да умрат от глад на една ръка от изобилието, отколкото да докоснат непозната за тях храна.

Напразно преводачите обясняваха, напразно двамата полицаи показваха с енергични жестове какво би трябвало да се прави. Гладуващите изпълзяваха обратно до техните кори и бурени, личинки, листа и пръст и оставяха отворените чували недокоснати. Понякога жените полагаха призрачните тела на своите деца в краката на Скот, като гледаха през рамо, докато се отдалечаваха.

Фейз Ула изказа становище, че такава е Божията воля — тези чужденци да измрат. Това, което им оставаше, бе да се издадат нареждания за изгарянето на мъртвите. Но липсваше каквато и да е причина сахиб да се лишава от удобствата си и Фейз Ула, опитен пътешественик, беше подбрал по пътя няколко изпосталели кози и ги беше добавил към процесията. За да могат да дадат мляко към закуската, той ги хранеше с доброкачественото зърно, което онези идиоти отказваха.

— Да — казваше Фейз Ула, — щом сахиб смята за подходящо, малко мляко ще бъде давано на някои от бебетата.

Но както сахиб добре знаеше, бебетата бяха евтини. От своя страна, Фейз Ула настояваше, че никоя от заповедите на губернатора не се отнася до бебета. Скот проведе убеждаващи разговори с Фейз Ула и двамата полицаи и им нареди да залавят кози, където успеят да намерят. Те го вършеха с удоволствие, защото си бе един вид развлечение, и много безстопанствени кози бяха включени в колоната. Веднъж нахранени, нещастните добичета се изпълваха с желание да следват каруците, а след няколко дни редовна храна — храна, заради чиято липсата човешки същества умираха — те отново започваха да дават мляко.

— Но аз не съм козар, — каза Фейз Ула. — Това е против моята иззат^[1].

— Когато отново пресечем река Биас, тогава ще говорим за иззат — отвърна му Скот. — До този ден ти и полицаите ще метете лагера, ако ви заповядам.

— В такъв случай е направено — изгруктя Фейз Ула. — Щом сахиб така го иска.

И той нагледно показва как една коза трябва да бъде издоена, докато Скот стоеше над него.

— Сега ще ги храним — каза Скот, — ще ги храним два пъти в седмицата — и обърна гръб на доенето в ужасен спазъм.

Когато трябва да се запази ненарушена връзката между една разтревожена майка и едно бебе на прага на смъртта, човек е целият изтъкан от страдание. Но бебетата бяха хранени. Всяка сутрин Скот тържествено ги вдигаше едно по едно от техните гнезда — конопени чували под чергилото на колите. Много от тях имаха сили само да дишат и трябваше млякото да бъде изсипвано капка по капка в беззъбите им устица с паузи, когато се задавяха. Всяка сутрин хранеха и козите. Тъй като те се разпръскваха без водач, а туземците бяха наемници, наложи се Скот да се откаже от ездата и да крачи бавно начело на своите стада, нагаждайки своя ход към техните прищевки. Всичко това бе доста абсурдно и той остро чувствуваше тази абсурдност, но поне спасяваше живот. Когато майките виждаха, че децата им оцеляват, успяваха да си наложат да опитат от непознатата храна и се влачеха след колите, благославяйки господаря на козите.

— Посочи на жената смисъл на живота й — каза си Скот, докато кихаше от праха на стотиците малки крачета — и тя някак си ще издържи. Това разбива идеята с кондензираното мляко на Уилям на пух и прах. Аз, обаче, никога няма да го забравя.

Той достигна целта си много бавно, откри, че от Бирма е пристигнал един кораб ориз, тъй че изобилни запаси от неолющен ориз бяха на разположение. Откри също така и един преуморен от работа англичанин, който отговаряше за заслоните. След като натовари колите, тръгна обратно по пътя, който веднъж бе вече изминал. Остави някои от децата и половината от козите в лагерите за гладуващи. Разбира се, не получи благодарности от англичанина, при когото имаше повече изоставени бебета, с които да знае как да се оправя. Гърбът на Скот се бе нагодил за навеждането и той продължи с крайпътната си помощ в допълнение към разпределението на

неолющения ориз. Още бебета и още кози бяха прикрепени към него. Но вече някои от бебета бяха облечени в дрипи и имаха мъниста около вратлетата или ръчичките си.

— Това означава — поясни преводачът, като че ли Скот не го знаеше, — че майките им се надяват евентуално да си ги върнат по официален път.

— Колкото по-скоро, толкова по-добре — отвърна Скот. В същото време отбеляза, горд като собственик, как това или онова Рамасвами натрупва тегло подобно на дребна бантамска кокошка.

След като колите с ориза бяха разтоварени, той се отправи към лагера на Хокинс край железопътната линия, с надеждата пристигането му да съвпадне с времето за вечеря, тъй като доста отдавна не бе се хранил на маса с покривка. Нямаше намерение появата му да изглежда театрална, но тъй като се случи по залез-слънце, когато смъкна шлема си, за да си вдиша вечерния бриз, полегатите лъчи паднаха в очите му и той не можеше да види какво има пред него. Тази, която чакаше пред входа на палатката, зърна с изненадан поглед един млад мъж, красив като Парис, един бог в ореол от златен прах, да върви бавно начело на своите стада, докато малки голи Купидони тичат в краката му. И тя се засмя — Уилям, облечена в тъмносива блуза, продължи да се смее неистово, докато Скот, с най-подходящото за случая изражение на лицето, не спря своята армия и не предизвика палавото й детинско възхищение. Беше неуместна сцена, но благоприличието бе останало далеч във времето, при чаените партита в Амритсар, на около петстотин мили на север.

— Точно навреме — каза Уилям. — Сега тук са само двайсет и пет. Жените започват да си ги вземат.

— Ти ли отговаряш за бебетата?

— Да — г-жа Джим и аз. Но не сме се сетили за кози. Опитваме с кондензирано мляко и вода.

— Загуби?

— Повече, отколкото искам да си представя — каза Уилям и потръпна. — А при теб?

Скот не отговори. Много малки гробчета бележеха пътя му — човек не може да изгори мъртво бебе — и много разплакани майки, защото не откриваха децата си, които бяха поверили на грижите на Държавата.

Тогава Хокинс излезе със самообръсначка в ръце и Скот я загледа с копнеж, тъй като имаше брада, която не харесваше. А когато седнаха да вечерят на масата в палатката, разказа всичко с няколко думи, сякаш пишеше официалния си доклад. Г-жа Джим изсумтяваше от време на време, а Джим навеждаше глава критично; но сивите очи на Уилям не мръдваха от чисто избръснатото лице и Скот сякаш се обръщаше единствено към нея.

— Върхът е за бедняшка провинция! — каза Уилям, с ръка под брадичката си, като се навеждаше напред между чашите за вино. Страните ѝ бяха хлътнали, белегът на челото ѝ изпъкваше повече откогато и да било, но добре закръглената ѝ шия се източваше красиво от набора на блузата ѝ — вечерното облекло в лагера.

— Често бе пълен абсурд — каза Скот. — Не знаех почти нищо за доене или за бебета. Ще ме скъсат от подигравки, ако тая история стигне на Север.

— Остави ги — каза Уилям надменно. — Откакто сме тук, всички сме вършили работата на кули. Така е и с Джак.

Това бе предназначено за Хокинс и грамадният човек се усмихна любезно.

— Брат ти е много изпълнителен офицер, Уилям — каза той. — Аз му правя чест, като се отнасям с него, както заслужава. Не забравяй, че пиша и поверителните доклади.

— Тогава напиши, че Уилям струва колкото теглото си в злато — каза г-жа Джим. — Не знам какво бихме правили без нея. Тя е всичко за нас.

Сложи ръка върху дланта на Уилям, която беше загрубяла от продължителното дърпане на юздите, а Уилям леко я погали. Джим огледа компанията и засия. Нещата в неговия свят вървяха добре. Трима от некомпетентните му хора бяха починали, а местата им бяха заети от по-добрите. Всеки ден приближаваше времето на Дъждовете. Бяха прогонили глада в пет от осем провинции и в края на краищата, нивото на смъртността се оказа не толкова високо... ако се вземат предвид всички обстоятелства. Той огледа внимателно Скот, както великанът-канибал оглежда човека, и се наслади на мускулите и железното му здраве.

— Всичко в него е свито от преумора — помисли си Джим, — но той все още може да върши работа за двама.

После осъзна, че г-жа Джим му прави знаци, които според семейния код се дешифрираха така „Работата е ясна. Погледни ги само.“

Тогава се вгледа и вслуша. Онова, което Уилям казваше, бе „Какво можеш да очакваш от страна, в която на водоносеца казват тани-катч?“, а отговорът на Скот беше „Ще се радвам да се върна в Клуба. Нали ще ми запазиш един танц за Коледния бал?“

— Рибата е още в реката. Да не приготвяме тигана — намеси се Джим. — По-добре си легни по-рано, Скот. Утре сутринта трябва да натовариш колите с неолющения ориз. Започваш още в пет.

— Няма ли да дадеш на г-н Скот поне ден почивка?

— Много ми се иска, Лизи, но се страхувам, че е невъзможно. Докато стои прав на краката си, трябва да го използвам.

— Поне прекарах една европейска вечер. Господи, едва не забравих! Какво да правя с моите бебета?

— Остави ги тук — каза Уилям — ние ще поемем грижата за тях. Както и толкова кози, колкото можеш да си позволиш. Трябва да се науча да ги доя.

— Ако си направиш труда да станеш утре рано сутринта, ще ти покажа. Нали разбираш, аз трябва да нахраня бебетата. Половината от тях имат мъниста или подобни неща около врата си. Внимавай да не ги сваляш; майката може да се появи.

— Забравяш, че и ние имаме някакъв опит тук.

— Силно се надявам да не се преуморяваш — Скот не успя да овладее гласа си.

— Ще се грижа за нея — каза г-жа Джим, изпращайки дълги послания към мъжа си. Отведе Уилям, докато Хокинс даваше нарежданията си за предстоящата кампания. Беше много късно — почти девет часа.

— Джим, ти си животно! — упрекна го жена му през нощта, а шефът на Гладната мисия се засмя.

— Ни най-малко, скъпа. Спомням си как строях първото си селище в Джандиала заради едно момиче в кринолин, и то бе много крехко, Лизи. Оттогава не съм направил нищо толкова добро. Той ще работи като демон.

— Можеше да му дадеш поне един ден.

— И да оставя работите да узреят сега? Не, скъпа, това е най-щастливото им време.

— Не съм сигурна дали и двамата разбират какво става с тях. Прекрасно е, нали? Нали?

— Да станеш в три, за да се учиш да доиш? Какво сърце, Господи! Боже, защо трябва да остаряваме и да дебелеем?

— Тя е очарователна. Свърши много работа под мое ръководство.

— Под твоето? От деня, в който пристигна, тя ръководи, а ти ѝ си подчиняваш. И оттогава е така; тя те командва, така както ти командваш мен.

— Тя не ме командори и за това я обичам. Пряма е като мъж — като брат си.

— Брат ѝ е по-слаб от нея. Винаги чака от мен заповеди; но той е честен и ненаситен за работа. Признавам, че Уилям ми е любимка и ако имах дъщеря...

Разговорът секна. Далече, в Дераджа, имаше един детски гроб, от преди повече от двадесет години, за който нито Джим, нито жена му искаха да говорят.

— Въпреки това, ти отговаряш — добави Джим след миг мълчание.

— Бог да ги благослови! — каза г-жа Джим сънливо.

Преди да избледнеят звездите, Скот, който бе спал в една празна кола, стана и мълчаливо се зае с работата си. Струваше му се жестоко да събужда толкова рано Фейз Ула и преводача. Свел глава близо до земята, той не усети Уилям, докато тя не застана над него, облечена в сивкавия си костюм за езда, с очи още натезжали от съня и чаша чай с препечена филийка в ръце. На земята лежеше бебе и се гърчеше върху парче одеяло, а над рамото на Скот надничаше едно шестгодишно дете.

— Ти малък бързак — каза Скот — как по дяволите ще си получиш порцията, ако не стоиш кротко?

Бяла хладна ръка успокои зверчето, което веднага се задави и млякото загърголи в устата му.

— Добро утро — каза доячът. — Нямах представа как тези малки дяволчета непрекъснато мърдат.

— О, имам. — Тя шепнеше, защото светът още спеше. — Само че аз ги храня с лъжица или с кора от портокал. Твоите са подебелички от моите. И правиш всичко това ден след ден? — Гласът ѝ почти заглъхна.

— Да, абсурдно е. Сега опитай, — каза той, като отстъпи мястото си на момичето. — Внимавай! Козата не е като кравата.

Козата възропта срещу аматьора-дояч и последва боричкане, при което Скот сграбчи бебето. После всичко трябваше да се повтори отново. Уилям се засмя тихо и щастливо. Тя, обаче, успя да нахрани две бебета, после още едно.

— Харесва им на бедничките, нали? — попита Скот. — Тренирал съм ги.

Те бяха много заети и потънали в работата си, когато изведнъж се съмна и докато се усетят, лагерът се събуди. Клечаха сред козите, изненадани от деня и зачервени до ушите. И все пак, целият околени свят, който се появяваше от тъмнината, сигурно бе чул и видял какво се е случило между тях.

— О — възкликна Уилям, грабвайки чая и филийката, — направих това за теб. Изстинали са. Помислих си, че може и да нямаш нищо готово толкова рано. По-добре да не го пиеш, той е... студен е като лед.

— Страшно мило от твоя страна. Съвсем нормален чай. Страшно мило от твоя страна, наистина! Ще оставя моите деца и козите при теб и г-жа Джим и, разбира се, всеки в лагера може да ти покаже как се дои.

— Разбира се — каза Уилям. Тя поруменяваше все повече и все по-предизвикателно, докато се приближаваше към палатката си. Вееше си с чинийката като с ветрило.

Последваха пронизителни писъци из целия лагер, когато поголемите деца видяха „бавачката“ им да заминава без тях. Фейз Ула се отпусна дотолкова, че дори се пошегува с полицая, а Скот стана синьочервен от срам, защото Хокинс, вече яхнал коня, се развика.

Едно дете се изтръгна от ръцете на г-жа Джим, побягна като заек и се залепи за ботуша на Скот, а Уилям го последва с големи, но леки крачки.

— Няма да отида, няма да отида! — пищеше детето, сплитайки краката си около глезена на Скот. — Те ще ме убият тук. Не познавам тези хора.

— Чуй ме — каза Скот на развален тамилски — тя няма да ти стори нищо лошо. Върви с нея и тя ще те нахрани.

— Ела! — подкани го Уилям, задъхвайки се, хвърляйки гневен поглед към Скот, който стоеше безпомощен и като че ли лишен от сила.

— Върни се — бързо каза Скот на Уилям. — Ще изпратя малкия след минута.

Властният тон даде резултат, но не по начин, който Скот целеше. Детето се изплъзна от ръцете му и каза сериозно:

— Не знаех, че това е твоята жена. Ще отида.

После извика на другарите си — тълпа от три, четири и петгодишни деца, които очакваха края, преди да се разбягат панически:

— Върнете се и яжте. Тя е жената на нашия човек. Изпълнява неговите заповеди.

Джим рухна на мястото си. Фейз Ула и двамата полицаи се ухилиха; а заповедите на Скот към коларите заваляха като град.

— Така се държат сахибите, когато истината им се каже в лицето — отбеляза Фейз Ула. — Идва времето, когато трябва да си потърся друга служба. Младите съпруги, особено тези, дето говорят нашия език и знаят нещо за похватите на полицията, създават големи неприятности на почтени икономисти като мен по отношение на седмичните сметки.

Уилям не сподели какво мислеше за всичко това, но когато десет дни по-късно нейният брат пристигна в лагера за по-нататъшни заповеди и чу за подвизите на Скот, каза през смях:

— Е, добре, това решава нещата. Той ще бъде Бакри^[2] Скот до края на дните си. Какъв майтап! Бих дал половината си месечна заплата да можех да го видя как се грижи за гладните бебета. Хранил съм някои с конджии^[3], но това е съвсем нормално.

— Възмутително е — отвърна сестра му с блеснали очи. — Един мъж извършва нещо като... нещо като това... а вие, останалите мъже, не можете да измислите друго освен един абсурден прякор! После се смеете и мислите, че е много забавно.

— Аха — подкрепи я г-жа Джим, съчувствайки ѝ.

— Точно ти нямаш право да говориш така, Уилям. Ти прекръсти малката г-ца Демби на Дребничкия пъдпъдък, миналата зима. Знаеш, че е така. Индия е страната на прякорите.

— Това е друго, — възропта Уилям. — Тя беше само едно момиченце и не правеше нищо, освен да подскача като пъдпъдък. Но не е справедливо да се забавлявате за сметка на един мъж.

— Скот няма да се обиди — каза Мартин. — Не можеш да ядосаш стария Скоти за нищо. От осем години се опитвам напразно, а ти го познаваш само от три. Как изглежда?

— Изглежда много добре — отвърна Уилям и се отдалечи с пламнали бузи. „Бакри Скот, как не!“ После се засмя, защото познаваше страната си. „Все едно, ще си остане Бакри.“ Тя си го повтори няколко пъти тихичко, с бавен шепот, за да обърне прякора в доброжелателен хумор.

Когато се завърна към задълженията си по железницата, Мартин разпространи прякора сред всички колеги, така че Скот се сблъска с него, когато водеше колите с неолющения ориз към войната. Местните вярваха, че това е някаква английска почетна титла. Коларите я използваша в своето незнание, докато един ден Фейз Ула, който не одобряваше шегите на чужденците, не им счупи главите.

Сега оставаше много малко време за доене, освен в големите лагери, където Джим бе въвел идеята на Скот и охраняваше големи стада с безполезното северно зърно. В Осемте провинции беше пристигнал небелен ориз в достатъчни количества, за да запази хората, стига да можеше да се разпредели бързо. В това никой не беше по-добър от грамадния офицер по каналите, който нито веднъж не се ядоса, не издаде ненужна заповед и не оспори нито едно нареждане. Скот продължаваше решително, пазеше впрегатните животни, измивайки всеки ден ожулените им вратове, така че да не се губи време по пътя. Явяваше се във всяка мисия за гладуващите, разтоварваше и се завръщаше с олекнал товар в ускорен нощен марш към следващия разпределителен център, за да намери неизменната телеграма на Хокинс; „Направи го пак.“

И той го вършеше отново и отново и пак, докато Джим Хокинс, петдесет мили по-далеч, бележеше на голяма карта следите от колелата, за да получи мрежа от линии по поразената от бедствието

страна. Другите се справят добре — докладва накрая Хокинс — всички са добри, но Скот е отличник. Защото имаше в себе си достатъчно рупии, уреждаше на място поправката на собствените си коли и посрещаше всякакви непредвидени разходи, с надеждата да бъде обезщетен по-късно. На теория, Правителството би трябвало да плаща за всяка подкова и чивия, за всеки работник, нает да товари. Но правителствените ваучери се осребряваха бавно, а интелигентни и ловки чиновници пишеха безкрайно и оспорваха разходи дори от осем ана. Този, който иска да върши успешно работата си, трябваше да тегли от собствената си банкова сметка или да търси други начини.

— Казах ти, че той ще работи — каза Джим на жена си в края на шестата седмица. — Цяла година ръководи сам няколко хиляди души на север, по Мосулския канал, но ни създава по-малко грижи от Мартин и неговите десет полицаи. И съм морално убеден — само че Правителството не признава моралните задължения — че той е похарчил половината си заплата за смазка за колите. Погледни тук, Лизи, това е за една седмица! Четиридесет мили за два дни с дванайсет коли; два дни прекъсване, за да построи спасителната мисия на младия Роджърс. Този идиот Роджърс би трябвало сам да си я построи.

После още четиридесет мили обратно, натоварва по пътя шест коли и раздава храната през целия неделен ден. Вечерта, запрята ръкави над двайсет страници полуофициален доклад до мен, в който пише, че там, където се намира, хората могат да бъдат „наети изгодно в строителни задачи“ и предлага да ги впрегне на работа на някакъв скапан стар резервоар, който бил открил, така че да имат достатъчно запаси от вода, когато започнат Дъждовете. Мисли, че могат да запушат язовира за две седмици. Погледни рисунките му в полето — колко са ясни и хубави, нали? Знаех, че е изключителен, но не чак толкова.

— Трябва да ги покажа на Уилям — каза г-жа Джим. — Детето се съсипва покрай бебетата.

— Не повече от теб, скъпа. Следващите два месеца трябва да ни измъкнат от дъното. Съжалявам, че не е във властта ми да те препоръчам за Викториански кръст.

В същата тази нощ Уилям стоя до късно в палатката си и разчиташе ред по ред ъгловатия почерк. Поглаждаше скиците за предлаганите поправки на резервоара и свиваше вежди над колоните

от цифри с оценката на водните запаси. „И той намира време да прави всичко това!“ — възкликна тя на себе си — „Е, добре, и аз се представих... спасих едно-две бебета.“

За двайсети път тя сънува младия бог в златистия прах и се събуди освежена, за да храни черни деца. Десетки деца, нехранимайковци, събрани по пътя, чиито кости почти пробиваха кожата им, ужасна и покрита с белези.

Не разрешиха на Скот да изостави работата си с колите, но писмото му бе препратено на Правителството. Така той получи утешението, често срещано в Индия, че друг човек жъне това, което той е посял. Това също бе полезна дисциплина за характера.

— Той е твърде добър, за да се погубва по каналите — каза Джими. — Всеки може да надзирава кулите. Не се сърди, Уилям. И той може. Но аз се нуждая от този бисер сред коларите на биволи и затова го прехвърлих в областта Кханда^[4], където ще трябва да направи същото отново. Сега би трябвало да е на път.

— Той не е кули — каза яростно Уилям. — Трябва да върши обичайната си работа.

— Той е най-добрият в своята служба, а това значи много ако ще се използва самобръсначка, за да се разрязва камък... е добре, аз предпочитам най-добрия нож.

— Не е ли време да го видим отново? — попита г-жа Джим. — Сигурна съм, че бедното момче не е хапвало от месец сваятна храна. Навярно седи в колата и яде сардини с пръсти.

— Всяко нещо с времето си, скъпа. Дългът преди добрите маниери — не каза ли точно това г-н Чъкс?

— Не, юнкер Изиди^[5] го каза — засмя се Уилям. — Понякога се чудя какво ли ще е отново да танцувам, или да слушам оркестъра, или въобще да седя под покрив. Не вярвам, че някога в живота си ще облека бална рокля.

— Една минута — каза г-жа Джим, която се бе замислила. — Ако отива в Кханда, той ще мине само на пет мили от тук. Разбира се, че ще дойде.

— О, не, няма! — каза Уилям.

— Откъде знаеш, скъпа?

— Това ще го откъсне от работата. Няма да има време.

— Ще успее — настоя г-жа Джим и намигна.

— Зависи от собствената му преценка. Абсолютно никаква причина няма, но защо да не го направи, ако сметне за уместно — каза Джим.

— Няма да го сметне за уместно — отговори Уилям, без тъга и без емоции. — Ще изневери на себе си, ако го стори.

— Човек наистина опознава хората по-добре във времена като тези — каза Джим сухо. Лицето на Уилям беше ведро както винаги. Точно както тя предсказа, Скот не се появи.

Най-накрая Дъждовете заваляха, късни, но обилни. Сухата, ранена земя се превърна в червена кал, слугите убиваха змии в лагера, където всички бяха задържани от времето за две седмици. Всички без Хокинс, който на кон радостно пляскаше из водата наоколо.

Правителството постанови зърното за посев да бъде раздадено на хората, а също и парични помощи за покупка на нови биволи. Белите мъже заработиха двойно повече поради това задължение. Уилям подскачаше от тухла на тухла, сложени, за да се прегази калта, и тъпчеше поверениците си със загряващи лекарства, които ги караха да трият малките си кръгли коремчета. Млечните кози наедряваха от изобилната трева.

Никаква вест не дойде от Скот в Кханда, окръг далеч на югоизток, освен редовните телеграфически доклади до Хокинс. Лошите селски пътища изчезнаха; коларите му бяха готови да се разбунтуват. Един от наемните полицаи на Мартин умря от холера. Скот вземаше трийсет капки хинин дневно, за да се пребори с треската, която идваше с дъжда. Това, обаче, бяха неща, за които той не считаше за необходимо да докладва. Както обикновено започваше от база с припаси и покриваше кръг в радиус от петнадесет мили. Тъй като не беше възможно колите да се товарят в пълния си капацитет, пренасяше четвърт от обичайния товар и в резултат се блъскаше четири пъти повече. Защото не пое риска да предизвика епидемия, която можеше да стане неконтролируема поради струпването на хиляди селяни в мисиите за подпомагане. По-евтино беше да вземеш държавни волове, да ги умориш до смърт и после да ги оставиш на гарваните в крайпътните мочурища.

Настана времето, когато осем години напрегнат живот и тежки условия казваха своето и главата му звънеше от хинина, когато се изправеше, и земята се люлееше под краката му и под леглото му,

когато спеше. Ако Хокинс бе избрал да го превърне в колар на биволи, останалото, мислеше си той, си бе изцяло негова, собствена работа. Имаше хора на север, които щяха да научат какво бе направил. Хора с трийсетгодишна служба в собствения му отдел щяха да кажат, че е свършил „нелоша работа“.

А над всички, неизмеримо високо над различните хора на различни постове, в самото му сърце, беше Уилям, която щеше да одобри усилията му, защото го разбираше. Така бе тренирал душата си, че тя щеше да вкопчи в автоматичната рутинност на деня. Въпреки че гласът му звучеше странно в собствените му уши, а ръцете, докато пишеше, ставаха ту огромни като възглавници, ту малки придагъци в края на китките. Тази негова твърдост го отведе до телеграфната служба на железопътната станция и продиктува телеграма до Хокинс, в която му съобщи, че окръгът Кханда, според неговата преценка, е в безопасност и че сега очаква „по-нататъшни заповеди“.

Мадрасецът телеграфист не хареса високия, измършавял мъж, който се свлече върху него в смъртен припадък, не толкова поради тежестта му, колкото поради ругатните и ударите, които Фейз Ула му нанесе, когато откри свитото под пейката тяло. После Фейз Ула взе одеяла, юргани и покривки, каквито намери, и легна под тях край господаря си. Завърза ръцете му с палатково въже, започна да го тъпче с ужасни билкови отвари и уговори полицаия да не му позволява, дори със сила, да избяга от непоносимата горещина на завивките. Затвори вратата на телеграфната канцелария и в продължение на две нощи и един ден държа любопитните навън. Така че, когато една дрезина пристигна по линията и Хокинс ритна вратата, Скот го поздрави със слаб, но естествен глас, а Фейз Ула се отдръпна назад, за да приеме похвалите.

— Цели две нощи, Превъзходни, беше ragal^[6] — каза Фейз Ула. — Погледни носа ми и окото на полицаия. Удряше ни с вързани ръце, но ние седнахме върху него, Превъзходни, и макар думите му да бяха tez^[7], ние го загряхме до изпотяване. Превъзходни, не съм виждал такава пот! Сега е по-слаб и от дете; но треската си отиде от него, благодаря на Бога. Останаха само носът ми и окото на полицаия. Сахиб, да поискам ли освобождаване от служба, защото моят сахиб ме е бил? — Фейз Ула постави внимателно дългите си тънки ръце на гърдите на Скот, за да се увери, че треската си е отишла напълно, преди да отвори

консервите със супа и с поглед да обезкуражи онези, които се подиграваха на подутия му нос.

— Районът е наред — пошепна Скот. — Вече няма значение. Получихте ли телеграмата ми? Ще се оправя за една седмица. Не разбирам как се случи. Ще се оправя за няколко дни.

— Идваш в лагера с нас — нареди Хокинс.

— Вижте, аз...

— Всичко свърши, като изключим виковете. Нямаме повече нужда от твоите пенджабци. Честна дума, нямаме. Мартин се връща след няколко дни; Арбътното вече се върна; Елис и Клей довършват последните работи по една подхранваща линия, която Правителството изгражда, за да създаде работни места. Мортън е мъртъв... но той беше бенгалец; сигурно не го познаваш. Честна дума, ти и Уил... г-ца Мартин минахте през всичко това наред с останалите.

— О, как е тя? — докато говореше, гласът му се повдигаше и спадаше.

— Заякваше, когато я оставих. Римските католически мисии осиновяват непотърсените бебета, за да ги направят малки свещеници. Мисията в Басил^[8] взема няколко, а майките вземат останалите. Трябваше да чуеш как малките хубостници реват, когато ги отделят от Уилям. Тя е малко изтощена, но всички ние сме уморени. Кога мислиш, че ще можеш да се движиш?

— Не мога да дойда в лагера в това състояние. Не искам — отвърна той раздражително.

— Наистина си прелюбопитна гледка, но от това, което разбрах, те ще се радват да те видят във всякакво състояние. Ще хвърля поглед на работата ти тук за два дни, а ти можеш да се съвземеш, докато Фейз Ула те поохрани.

Когато инспекцията на Хокинс привърши, Скот вече можеше да върви, клатушкайки се. Той се изчерви целият, когато Джим заяви, че работата му „не е лоша“ и си позволи да добави, че е считал Скот за своята дясна ръка по време на гладната криза и че е негов дълг да заяви това официално.

Те се върнаха с железницата в стария лагер. Тълпите ги нямаше, дългите огньовете в окопите бяха угаснали и почернели, а навесите — почти пусти.

— Виждаш ли! — каза Джим. — Няма кой знае какво за вършене. По-добре иди да видиш жената. Направили са ти палатка. Вечерята е в седем. Тук имам малко работа.

Яздейки бавно, с Фейз Ула до стремето, Скот се приближи до Уилям в нейния кафяв костюм за езда, седнала пред вратата на палатката, където се хранеха, с пепелнобели ръце в скута, слаба и уморена, лошо вчесана. На хоризонта не се виждаше и сянка от г-жа Джим, а Уилям можа да каже само, „Боже, колко изтощен изглеждаш!“

— Имах треска. И ти не изглеждаш особено добре.

— О, наред съм. Справихме се с болестта. Предполагам, че знаеш?

Скот кимна.

— Всички ще бъдем изпратени обратно след няколко седмици. Хокинс потвърди.

— Преди Коледа, така каза г-жа Джим. Няма ли да си доволен да се върнеш? Вече усещам дима от дървата в огнището — Уилям помириxa въздуха. — Ще пристигнем точно навреме за коледната подготовка. Мисля, че дори Пенджабското правителство няма да е толкова подло и да прехвърли Джак преди новата година.

— Струва ми се, че беше преди стотици години... Пенджаб и останалото, нали? Доволна ли си, че дойде тук?

— Сега, когато всичко свърши, да. Иначе, тук беше отвратително. Знаеш, че трябваше да стоим със скръстени ръце и да не вършим нищо, а сър Джим отсъстваше толкова много.

— Със скръстени ръце! Как се справи с доенето?

— Справих се някак... след като ме научи. Помниш ли?

Разговорът спря заради едва доловимото несъгласие. Все още г-жа Джим не се появяваше.

— Това ми напомня, че ти дължа петдесет рупии за кондензираното мляко. Помислих си, че може би ще се отбиеш, когато те преместиха в Кханда, и щях да ти ги върна тогава. Но ти не дойде.

— Минах на пет мили от лагера, но беше по средата на пътя. Колите непрекъснато се чупеха и в онази нощ не можах да ги оправя до десет часа. Ужасно ми се искаше да дойда. Ти знаеше, че искам, нали?

— Аз, вярвам, че... аз... да — каза Уилям. Извърна се към него и сведе очи.

Бледността ѝ започна да изчезва.

— Разбра ли защо?

— Защо не дойде ли? Разбира се!

— Защо?

— Естествено, защото не можеше. Знаех го.

— Това имаше ли значение за теб?

— Ако беше дошъл... но аз знаех, че няма да дойдеш... ако беше дошъл, щеше да има голямо значение за мен! Знаеш, че е така.

— Благодаря на Господа, че не дойдох! Но толкова исках! Не можех дори да си позволя да яздя пред колите, защото непрекъснато щях да ги отклонявах насам.

— Знаех, че няма да дойдеш — каза Уилям със задоволство. — Ето ти твоята петдесетачка.

Скот се приведе напред и целуна ръката, която държеше мръсните банкноти. Уилям го погали несръчно, но много нежно по главата.

— И ти знаеше, нали? — каза Уилям с нова нотка в гласа си.

— Не, честна дума, не знаех. Нямах... не можех да си позволя нахалството да очаквам от твоя страна такова нещо, освен... Виж, да си минавала наблизко с коня си тогава, когато отивах в Кханда?

Уилям кимна и се усмихна като ангел, изненадан сред добро дело.

— Тогава просто съм зърнал петънце от твоя костюм в...

— В палмовата горичка на Южния коларски път. Видях шлема ти, когато идваше от моллата при храма... стигаше ми да се уверя, че всичко е наред. Има ли значение за теб?

Този път Скот не целуна ръката ѝ. Тъй като бяха в сумрака на палатката и тъй като коленете на Уилям трепереха, тя трябваше да седне на най-близкия стол, където си поплака дълго и щастливо, с глава на облегалката му. Скот си помисли, че трябва да я утеши, тя, понеже не се нуждаеше от нищо подобно, изтича в своята собствена палатка.

Скот излезе навън и се усмихна на света широко и глуповато. Но когато Фейз Ула му донесе за пиене, трябваше да подкрепи ръката си с другата. Иначе хубавото уиски със сода щеше да се разплиска. Има трески и трески.

Но имаше и по-лошо от това. Много по-лошо. Напрегнатия, избягващ погледите разговор на масата вечерта, докато прислужниците се оттеглиха. А най-лошото беше, когато г-жа Джим, която бе на прага да се разплаче върху супата, целуна Скот и Уилям и те изпиха цяла бутилка шампанско, почти топло, защото нямаше лед. После Скот и Уилям седяха пред палатката под звездите докато г-жа Джим не ги накара да влязат, защото се страхуваше от нова „треска“.

Между тези и другите неща Уилям вметна:

— Възмутително е да си сгоден, нали? Нямах официална позиция. Трябва да сме благодарни, че имаме много работа.

— Работа! — извика Джим, когато му съобщиха. — Нито един от двамата вече не става за това. Не мога да очаквам и пет часа работа дневно от Скот. Половината от времето витае в облаците.

— О, но те са толкова красиви, Джими. Ще ми се пръсне сърцето от мъка, когато си заминат. Не можеш ли да направиш нещо за него?

— Намекнах на Правителството... поне, надявам се да е така, че той лично е ръководил цялата кампания. Но това, което желае той, е да получи работа на канала Л'уни, а и Уилям не е по-различна. Чувала ли си ги как разговарят за баражи, прагове и отточна вода? Така разбират те ухажването, предполагам.

Г-жа Джим се усмихна нежно.

— Е, така е в междинните станции... Бог да ги благослови.

Любовта се носеше из лагера, посред бял ден, свободна и неподвластна на клюките, докато мъжете прибираха останките от гладните мисии в Осемте окръга и ги скътваха настрана.

* * *

Утрото донесе пронизващия хлад на декември от Севера, пластовете дим от дървата в огницата, прашното сиво-синьо на тамарикса, сводовете на срутените гробници и всички миризми на белите Северни равнини. Пощенският влак се приближаваше към моста Сътлидж, дълъг една миля^[9]. Уилям, загърната в поштин — яке от гладка овча кожа, с копринена бродерия и гарнирано по края с астрахан — гледаше навън с влажни очи и ноздри, разширени от възбуда. Югът с неговите пагоди и палмови дървета, пренаселеният

индуски юг, остана назад. Това беше земята, която тя познаваше и обичаше. Пред себе си виждаше приятния живот, който разбираше, сред хора от собствената си каста и интелект.

Сега се качваха от почти всяка гара — мъже и жени, които се събираха за Коледната седмица, с ракети за тенис, стикове за поло, с любимите, издраскани бухалки за крикет, фокстериери и седла. Повечето от тях носеха якета като Уилям, защото северният студ е нещо, с което шега не бива, както и със северните горещини. Уилям бе сред тях и една от тях. С ръце дълбоко в джобовете, с яка вдигната до ушите, тропаше с крака по платформата, докато се движеше нагоре-надолу, за да се стопли. Минаваше от вагон във вагон и навсякъде я поздравяваха.

Скот беше с ергените в далечния край на влака, където те се задяваха безмилостно с него с шеги за хранене на бебета и доене на кози. От време на време той се разхождаше до прозореца на Уилям и промърморваше: „Доста добре, нали?“, а Уилям отговаряше, въздишайки с чист възторг: „Наистина доста добре.“ Приятно ѝ бе да чува дългите, отворени имена на родните градове — Умбала, Лудиана, Филор, Джулундур.

Те звъняха в ушите ѝ като предстоящите сватбени камбанки. И Уилям почувствува дълбоко и неподправено съжаление към всички чужденци и външни хора — посетители, туристи и новопристигнали да служат в страната.

Връщането бе тържествено и когато ергените дадоха Коледния бал, Уилям беше, ако може така да се каже, главният и почетен гост между организаторите, постарали се да направят всичко много приятно. Тя и Скот танцуваха заедно всички танци, а в останалото време седяха в голямата тъмна галерия и наблюдаваха превъзходния под от тиково дърво, където униформите блестяха, шпорите звъняха, а новите рокли и четиристотин танцьори се носеха в кръг, докато драпираните знамена по колоните се вееха и издуваха от вихъра на бала.

Около полунощ половин дузина хора, които не се интересуваха от танците, се упътиха към Клуба, за да поиграят на „коледари“. Това бе изненада, подготвена от организаторите — преди някой да разбере

какво става, оркестърът спря и потайни гласове запряха „Добрият крал Уенслот“, а Уилям в галерията си тананикаше и отмерваше ритъма с крак:

*„Внимателно следи за стъпките ми, паже,
без отдих следвай ме, танцувай
от студ и зимна ярост ще те пазя даже
кръвта ти ще кипи и ще палува.“*

— О, надявам се те да ни представят още нещо. Нали е хубаво, да излезеш от мрака по този начин? Погледни. Г-жа Грегъри си бърше очите!

— Също като у дома е — каза Скот. — Спомням си...

— Шт! Слушай, скъпи.

И песента започна отново.

„Когато пазиат овчарите стадата свои...“

— А-а-а! — припя Уилям и се доближи още повече до Скот.

*„Те седнали са на земята мирна,
и Ангел Божии спусна се към тях,
небесен блясък заслепи ги и обгърна*

*«Не бойте се», изрече (защото страх
бе обладал душите изтерзани);
Донасям ви велика радост
на вас, но всички хора са призвани.“*

Уилям затърка очите си.

[1] Иззат — чест. ↑

[2] Бакри (инд.) — коза. ↑

[3] *Конджи* (инд.) — оризова вода. ↑

[4] *Кханда* — град в Централна Индия, щата Матия Прадеш. ↑

[5] Г-н Чъкс и юнкер Изи — герои от популярен тогава мюзикъл.

↑

[6] *Ragal* (инд.) — бесен. ↑

[7] *Tez* (инд.) — груби. ↑

[8] *Басил* — град южно от Делхи= ↑

[9] *Миля* — единица мярка за дължина. Във Великобритания и САЩ е равна на 1609 м. ↑

ГИБЕЛ ЗА ЖЕНИТЕ

*„Печален разказ за неща
Извършени отдавна и злосторни“*

Ужасът, объркването и изолацията на убиеца от неговите другари се бяха стопили във времето, когато аз пристигнах. Само пролятата кръв беше останала на плаца пред спалните помещения. Горещото слънце я бе изсушило и превърнало в шумоляща, тъмнокафява ципа, напукана на ромбове, а от повеите на вятъра парченцата се повдигаха лекичко, с подвити ъгълчета, като безмълвни езици. Накрая, един посилен порив издуха всичко във вихрушка от зрънца тъмен прах. Беше твърде топло, за да стоиш на слънце преди закуска. Хората бяха по стаите и обсъждаха случилото се. Няколко войнишки съпруги се бяха събрали до един от входовете на семейните квартири, а вътре някаква жена виеше, реवेशе и ругаеше несвързано.

Тих и сдържан сержант бе застрелял, малко след сутрешната строева, един от собствените си ефрейтори. След това се прибрал в спалното, седнал на нечие легло и зачакал охраната да го прибере. Той щеше да бъде даден на Върховния съд, а това, макар че сержантът едва ли е предвиждал такъв резултат от своето отмъщение, ужасно объркваше всичките ми планове; защото отразяването на този процес щеше да се стовари изцяло върху моите плещи. Как щеше да протече процесът, знаех отлично, с всички мъчителни подробности и отегчителната скука. Ще има една пушка, естествено непочистена, с фаталните белези по задната част на цевта и дулото и тя ще бъде опозната под клетва от половин дузина незапознати със случая редници; ще цари жега, смърдяща горещина, от която потния молив ще се изплъзва между пръстите, а вентилаторът на тавана тихо ще шуми. Адвокатите ще дърдорят по верандите, неговият пряк командир ще се подпише под атестация за моралните качества на затворника.

Съдебните заседатели ще пуфтят, а летните униформи на свидетелите ще миришат на боя и сапун; някой нещастен чистач ще се обърка при кръстосания разпит, а младият адвокат, който винаги е защитник при войнишките дела, макар те да не му носят престижа, към който се стреми, ще прояви чудеса от красноречие, след което ще се сдърпа с мен, защото не съм бил предал думите му правилно. И най-накрая — защото обвиняемият със сигурност няма да бъде обесен — аз може би отново щях да се срещна със затворника, който ще подрежда празни счетоводни бланки в Централния Затвор, и да го окуража, че може и да го направят надзирател на Андаманските острови.^[1]

Индийският наказателен кодекс и неговите тълкуватели се отнасят строго към убийството, независимо от мотивите, които са го предизвикали. Сержант Рейнс наистина щеше да бъде голям късметлия, ако се отърве със седем години, мислех си аз. Той обмислял обидата през цялата нощ, а на сутринта убил своя човек, на разстояние двадесет ярда, без всякакви церемонии. Това бе всичко, което знаех. При тези обстоятелства, седем години бяха най-леката присъда, но аз подозирах, че свидетелските показания ще бъдат нагласени. За сержант Рейнс беше изключителен късмет, че ротата му го обичаше.

Същата вечер — няма ден толкова дълъг, колкото денят на едно убийство — срещнах Ортерис и той веднага хвана „бика за рогата“.

— Аз ши съм един от свидетелите — каза той. — Бях на вирандата, когато се появи Маки. Той идваши от стаите на госпожа Рейнс. Куигли, Парсънс и Трот, те си бяха във вътрешната виранда, така чи не биха могли да чуят нищо. Сержант Рейнс беше на вирандата и ми говориши, когато Маки се появи пресичайки плаца, и той каза: „Е,“ — вика той, — „още ли не са ти стегнали багажа, сержант?“ И тогава Рейнс се задъха и рече: „Боже, повече не мога да търпя,“ — каза той, грабна пушката ми и застреля Маки. Чат ли си?

— Но какво си правил с пушката на външната веранда, час след прегледа?

— Чистих я — каза Ортерис с онзи враждебен и предизвикателен поглед, който винаги съпровождаше най-откровените му лъжи.

Със същия успех можеше да ми каже и че е танцувал гол, защото нямаше случай пушката му да се нуждае от почистване двадесет минути след преглед. Но за Върховния Съд навиците му бяха неизвестни.

— И ще потвърдиш ли това... под клетва? — попитах го аз.

— Да. Дума по дума.

— Добре. Нищо повече не искам да знам. Само помни, че е нямало начин Куигли, Парсънс и Трот да са били там, където каза, и да не чуят нещо. И е почти сигурно, че някой метач е бил наоколо и се е мотал по плаца по това време. Винаги все така се случва.

— Не беше метач, а едно помиярче. Всичко ши е наред.

Тогава разбрах, че ще има куп нагласени измислици и изпитах съжаление към прокурора, който ще води обвинението.

Когато започна процесът, съжалението ми нарасна, защото той лесно губеше търпение и всяка пречка се превръщаше за него в личен проблем. Младият адвокат на Рейнс беше загърбил своята неутолима и изгаряща страст към алибита и невменяемост, беше изоставил словесната еквилибристика и защитаваше спокойно клиента си. За късмет, горещият сезон едва започваше, а и до този момент нямаше други толкова крещящи случаи на убийство в казармите. Освен това, съставът на съдебните заседатели беше добър, дори и за Индия, където девет мъже от всеки дванайсет не са свикнали да обръщат внимание на фактите. Ортерис твърдо държеше на своето и никакъв кръстосан разпит не беше в състояние да го обърка. Нито един от цивилните не забеляза слабото място в неговата история — наличието на пушката му на верандата — въпреки че някои от свидетелите не можаха да съдържат хихикането си. Прокурорът поиска смърт чрез обесване, заради предумишлено убийство. Той твърдеше, че отдавна е минало времето, когато убийството се е считало за достоен мъжки отговор на поругана чест. Съществува Законът, винаги готов да се застъпи за обикновения войник ако му е нанесена обида. Обаче той много се съмнявал, че в този случай е имало нещо такова. Според неговата теория, безпочвените подозрения, „събирани“ прекалено дълго време, са довели сержанта до предумишлено убийство. Но усилията му да направи нищожен мотива — отмъщение, се провалиха. Дори най-далечният свидетел на тази история знаеше — и то от седмици — причините за нападението. А затворникът, който естествено ги научаваше последен, ги слушаше и мъчително стенеше на подсъдимата скамейка. Единственият въпрос, около който се завъртя процеса бе, дали Рейнс е стрелял заслепен от внезапното и нагло предизвикателство, отправено му онази сутрин. От заключението на

съда стана ясно, че показанията на Ортерис са били решаващи. По блестящ и артистичен начин, успя да внуши на съда, че лично той, Ортерис, ненавижда сержанта, който излязъл на верандата само да го мъмри за неподчинение. В безсилието си, прокурорът зададе още един въпрос. „Извинете ме, сър,“ отвърна Ортерис, „ама той ма наричаша проклето, безсрамно адвокатче!“ Съдът бе шокиран. Съдебните заседатели гласуваха за убийство, но с всички смекчаващи вината обстоятелства известни на Бога и на хората; съдията покри с ръка челото си преди да произнесе присъдата, а адамовата ябълка на затворника подскачаше нагоре-надолу, подобно на живака в барометър пред буря.

В края на краищата, в резултат на всички доводи, като се започне от добрата атестация на командващия офицер и се стигне до невъзвратимата загуба на пенсия, служба и чест, затворникът получи две години, които да отслужи в Индия, и — за обжалване и дума не можеше да става. Прокурорът изруга и събра книгата си, охраната се обърна шумно кръгом, а затворникът беше предаден на гражданските власти и откаран към затвора в една раздрънкана тика-гарри^[2].

Неговата охрана и около десет-дванадесет военни, призовани като свидетели, получиха заповед да изчакат онова, което официално се наричаше „вечерна прохлада“, преди да се върнат в подразделенията си. Те се събраха в една от дълбоките веранди на сградата за предварителен арест и изказаха поздравленията си на Ортерис, който скромно понесе тежестта на славата. Изпратих написания материал до офиса, а аз самият се присъединих към тях. Ортерис гледаше как прокурорът си отива у дома на обяд.

— Това си е един малък гаден, плешив касапин, ей това е — каза той. — И хич не ми харесва. Обачи, притежава чудесно коли. След около седмица ще посетя отново Мъри. Това куче ще докара питнайсет рупии навсякъде.

— По-добре ги похарчи за литургия — рече Терънс, докато си разкопчаваше колана, защото бе сред охраната на затворника, и бе стоял изпънат с шлем на главата в продължение на три дълги часа.

— Не и аз — отвърна жизнерадостно Ортерис. — Бог ще рече да си ги заслужи и ще стовари нещо върху спалното на рота Б. Изглеждаш зле, Терънс.

— Бога ми, не съм вече млад като преди. Това стоене на пост направо ти скапва краката, а това тук — той изсумтя презрително към тухлената веранда, — е толкоз неудобно за стоене, колкото и за седене!

— Почакай и ще донеса възглавничките от кабриолета ми — казах аз.

— Охоо — удобства. Почвами да се изнежваме — рече Ортерис, докато Терънс се отпусна бавно, сантиметър по сантиметър, върху кожените възглавнички с думите:

— Нека никога не ти липсват удобства, където и да ходиш, и възможността да ги споделиш с приятел. Една и за теб? Е, това е добре. Така ще мога да се опъна по дължина. Стенли, подай ми една лула. А-ах! Ето още един мъж, съсипан заради жена. Май съм пазил около четиридесетина или петдесетина затворника, ама все не мога свикна.

— Доколкото си спомням, бил си охрана на делото на Лосън, Ланси, Дъгарт Стебин — казах аз.

— А, и още преди това и преди това, десетки като тях — отвърна той с уморена усмивка. — За тях, обаче, щеше да е по-добре да са умрели. Когато Рейнс излезе — в момента той сигурно надява затворническата униформа — и той ще мисли така. Трябваше да гръмне жената, а после и себе си и така да приключи чисто с тази история. А сега, жената остана жива и здрава — дойде на чай у Дайна миналата неделя — пък и самият той е жив. Само на Маки му провървя.

— Май ще му е доста горещо там, където е сега — дръзнах да се обадя и аз, тъй като знаех нещо за подвизите на мъртвия ефрейтор.

— Бъди сигурен в това — рече Терънс и се изплю над ръба на верандата. — Ама това дете ще го получи там, ще е лека разходка сравнено с това, дете го чакаше тук, ако беше останал жив.

— Едва ли. Щеше да я зареже и забрави... като другите.

— Добре ли познавахте Маки, сър? — попита Терънс.

— Той беше сред почетната стража в Патиалия^[3] миналата зима, а след това бяхме заедно на лов за бекасини. Стори ми се веселяк.

— Е, той приключи със забавленията, няма какво друго да прави освен да се обръща от една страна на друга следващите няколко години. Аз познавах Маки добре, а и други като него и имам око за тях. Може би щеше да я зареже и да я забрави, както казвате, сър, ама той

си беше човек с образование и го използваше само жени да сваля. Това същото образование и сладките приказки, дето му позволяваха да прави с жените каквото си ще, това същото щеше някога да са обърне срещу него и да го разкъса жив. Не мога да обясня точно, щото не ми идват нужните думи, обаче Маки си приличаше като две капки вода с един човек, когото познавах. Той мина по същия път, но вървя по-дълго и за него беше лошо, че вървя толкоз дълго. Я чакайте да си спомня. Това беше когато бях в Черния Тайрънски полк, а той дойде новобранец от Портсмут. Как беше шибаното му име? Лари — Лари Тай, се казваше. Един от набора му го нарече „парвеню, издигнало се от калта“, а Лари почти го уби, задето му е рекъл това. Лари беше едър и силен мъж, и красив, а това е достатъчно за много жени. Добре че някои не са такива. А при този Лари празно нямаше, щото по целия Божи свят не можеше да се намери жена, която да му устои. И той го знаеше. Също като Маки, дето гние сега и той използваше жените само за едно — всички се сецате! Не съм аз тоя, дето трябва да го казва, но Господ го знай, че повечето от задявките ми бяха заради чистия спорт и много съжалявах, ако се случеше некаква бяла. Някой път с момиче, е, и с жена, като виждах в очите ѝ какво ще се случи, усещах неприятности и се отдръпвах с цялата сила, на която съм способен. Но си мисля, че Лари беше кърмен не от жена, а от демон, щото никога не пропусна някоя, дето се е вслушала в приказките му. Сякаш само за това беше роден. А беше добър войник.

Имаше една — гувернантка при полковника — а той беше само редник! — за такава в казармата само можехме да сънуваме. Също и една от домашните прислужнички при майора, при това тя беше вече сгодена. Колко такива е имал, а сигурно и от нашите жени, няма да разберем чак до Страшния съд. Такъв си му беше нравът на копелето, да сграбчва само най-добрите — не най-красивите и най-врътливите, ами жени за които можеш с чиста съвест да се закълнеш над Библията, че не биха и си помислили за подобна глупост! И точно поради тази причина, забележете, му се разминаваше. Веднъж или два пъти, работата висеше на косъм, но никога не го хванаха, накрая, обаче, всичко му се върна. С мен повече споделяше, отколкото с останалите, щото както ми каза, като изключим мойто образование, съм бил същия дявол като него. „И дали някога,“ казваше той, вдигнал високо глава, „дали някога аз въобще ще бъда хванат на тясно? И какво съм аз?“

казваше той. „Един проклет редник,“ вика. „Де се е чуло и видяло такива жени да са свързани с редник като мен!? Номер десет хиляди, четиристотин и седем,“ викаше и се хилеше. Разбрах, по това как редеше думите, че си беше джентълмен.

— Не те разбирам — казвах му, — но знам, че дяволът наднича от очите ти и не ща да имам нищо общо с теб. Малко забава и отмора, за това съм съгласен, Лари, ама за теб това е само началото — викам аз.

— Много бъркаш — отвърща ми той. — И те съветвам да не съдиш по-достоините от теб.

— По-достоините от мен! — викам аз. — Бог да ти е на помощ, Лари. Какво достойно има в това, то цялото е срам и позор, както скоро сам ще разбереш.

— Ти не си като мен — каза той и поклати глава.

— Слава на светците, че не съм — отвърнах аз. — Щото и да съм сторил нещо, съжалявам ужасно. Ще дойде време — казвам му, — да си спомниш какво съм ти рекъл.

— И когато това време настъпи — каза ми той, — ще дойда при теб за духовна утеха, отче Терънс, — и казвайки това, той се отправи по некаква си своя нова дяволска работа — да събирал жизнен опит, тъй ми рече. Беше дявол — истински дявол, сатанинско изчадие от ада! По природа съм тъй създаден, че нямам страх от хора, но, ей, Богу, от Лари се боях. Той ще влезе в спалните с килната назад шапка, ще се просне на леглото си, ще се вторачи в тавана и само от време на време ще се изсмее кратко, сякаш вода се разплисква в дъното на кладенец; по това разбирах, че замисля някоя нова злина, и се плаших. Всичко това беше отдавна, много отдавна, обаче доста време не ми даваше мира...

— Казвал ли съм ви, сър, че ме убеждаваха и залъгваха да напусна Тайрънския, заради една неприятност?

— Нещо свързано с колан и нечия глава, нали?

Терънс никога не беше разказвал цялата история докрай.

— Аха. Всеки път, когато съм охрана на затворник в съда, се чудя как не попаднах аз на неговото място. Само че онзи мъж го ударих в честен двубой, и той има благоразумието да не умре. Какво щеше да стане с армията, ако беше умрял! Заплашваше ме прехвърляне и моят командир сериозно поговори с мен. Тръгнах, щото не исках да съм

неблагодарник, а Лари ми вика, че страшно съжелявал, дето ме губи, макар и да не знам какво толкова съм направил, че да съжелява. И тъй, дойдох в Стария полк, а Лари оставих сам да си търси пътя към ада и не очаквах да го видя отново, освен на някой процес след престрелка в казармите... Кой е тоя, дето напуска терена?

Будното око на Терънс бе засякло бяла униформа да се шмугва зад живия плет.

— Сержантът замина някъде — обади се един от войниците.

— Значи, сега аз командвам тука, и не разрешавам никакво промъкване до базара, че да ви ловя после с нощния патрул. Нелсън, знам, че си ти, връщай се на верандата.

Разкрит, Нелсън се върна обратно при другарите си. Чу се мърморене, което бързо утихна, а Терънс се обърна на другата си страна и продължи:

— Тогава видях Лари за последно, или поне така аз си мислех. Преместването е все едно да си умрял, щото нов живот почваш, освен това се ожених за Дайна, и нямах време да си спомням за старото време. После отидохме на Границата и сърцето ми се късаше, че трябва да оставя Дайна в базата в Пинди^[4]. В боя влизах два пъти по-внимателен от преди, ама когато идваше истинска битка, старите бесове пак ме обземаха. Помните ли какво ви разказвах за боя в Театъра на Силвър^[5]?

— Какво там за Театъра на Силвър? — бързо попита Ортерис и ни погледна през рамо.

— Нищо, човече. Ти я знаеш тази история. След битката ние от Стария полк и ония от Тайрън^[6] се бяхме смесили — да се погрижим за убитите — и разбира се, аз се завъртях наоколо да видя някой познат. И втория човек, на когото са натъкнах, беше Лари! Как съм го пропуснал в битката — не знам. Добре изглеждаше, малко поостарял, ама причини за това имаше предостатъчно. „Лари,“ викам, „как я караш?“

— Имате грешка — отговори той с джентълменската си усмивка. — Лари е мъртъв от три години. Сега му викат „Вечният любовник“ — рече той. По това разбрах, че старият дявол е още жив в него. Краят на една битка не може да е начало на изповед, затова седнахме и заприказвахме за това — онова.

— Казаха ми, че си се оженил — рече той и пуфна с лулата си. — Щастлив ли си?

— Ще бъда, когато се върна в запасния лагер — отвръщам аз. — Това сега не е меден месец, ами разузнаване.

— И аз съм женен — казва ми той, докато пуфка все по-бавно с лулата си, и запушва гърлото ѝ с палец.

— Желая ти щастие — отвръщам му. — Това е най-хубавото нещо, дето съм чувал от доста време.

— Така ли мислиш? — пита той и след това започва да приказва за кампанията. Потта по челото му още не бе изсъхнала, а той жадуваше за още. Аз си лежах доволен и слушах набързо скалъпени измишльотини. Когато обаче той реши да се изправи, залитна и се преви целия от болка.

— Получил си повече от това дето си го търсил — викам му аз. — Прегледай се, Лари, изглеждаш ми зле.

Той замръзна, изпънат като шомпол, и почна да ме ругае, надълго и нашироко и ирландска маймуна ме нарече и други неща. Ако това беше станало в казармите, щях да го опухам, без повече приказки, ама това си беше фронтната линия и след една такава битка като тая в Театъра на Силвър, знаех, че повечето не сме на себе си. Един иска да се бие, друг — да целува първия срещнат. Изпитах удоволствие от това, че се сдържах, когато нашия капитан, Гарванът, цъфна при нас. Той си говореше с дребното офицерче на тайрънците.

— Пръснаха ни като сламки по вятъра — казва той — обаче тайрънците са останали съвсем без подофицери. Отиди ей там, Мълвени, и изпълнявай известно време функциите на младши сержант, на старши сержант, на старшина — с една дума на всички, които липсват!

— Отидох аз горе и поех нещата в ръцете си. Беше останал един сержант, ама никой не му обръщаше внимание. Тъкмо навреме пристигнах, за да стегна войниците. Някои убедих с приказки, други — без, но преди да дойде нощта, момчета от Тайрън вече слушаха и бяха толкоз тихи, че чувах как дърпам от лулата си. Всъщност, аз командвах ротата и точно за това ме беше преместил там Гарвана, аз го знаех, младото офицерче също, но не и ротата. И в това, забележете, се крие силата, която никакви пари и никаква строева не могат да купят

— силата на стария войник, който знае задълженията на офицерите, изпълнява ги, а и чест им отдава!

— После тайрънците и момчетата от Стария полк, бяха изпратени отвъд хълмовете да мародерстват и плячкосват, нерадостно и без желание. Мойто лично мнение е, че един генерал няма понятие, какво да прави с подчинените си, как да ги залисва и респектира. Праща ги да се мотаят наоколо, а самият той клечи, лъска униформата си и се прави, че мисли. Когато по силата на своята природа те попаднат в някоя патаклама, дето не са я искали, той казва: „Предвидих всичко това, защото съм гениален!“

— Е, мотаехме се наоколо и какво печелехме — нощна престрелка из лагера, атаки срещу празни сангари^[7], а иззад всяка скала ни обстрелваха с куршуми, докато се скапахме съвсем — всички без „Вечният любовник“. Таз кучешка работа му се услаждаше като пиене с мезе. И нямаше спиране. Добре знаех, че в тези скапани акции си отиват най-добрите мъже и макар да знаех, че ако ме улучат, младото офицерче ще прати цялата рота да ме измъкне, аз се спотайвах щом чуех изстрел и скатавах дългунестите си крака зад някоя заоблена канара или пък се стрелвах като светкавица, когато теренът беше чист. И честна дума, поне четиридесет пъти измъкнах тайрънците от засада! „Вечният любовник“ не отстъпваше, стреляше ли стреляше иззад някоя скала, или пък чакаше докато огънят стане ураганен и тогаз се изправяше в цял ръст и така стреляше. А нощем лежеше в засада и гърмеше по сенките, щото сън не го ловеше. Командващият офицер — Бог да пази душицата му! — не разбираше моята стратегия, нито пък нейната красота и когато веднъж седмично Старият полк ни засичаше, той притичваше при Гарвана, опулил големите си сини очи, кръгли като чинийка, за да снесе поредната инфурмация срещу мен. Веднаж ги чух да си приказват през палатката и малко остана да се изсмея.

— Той бяга — бяга като заек — казваше офицерчето. — Това диморализира хората ми.

— Глупаче си ми ти — отвръщаше Гарванът през смях — та той те учи на твоя занаят. Нападали ли са те нощем досега?

— Не — отвръща това дете и му личи, че умира от желание да го нападат.

— Имаш ли ранени? — пита Гарванът.

— Не — отвръща той. — Не могат да ранят никого, щото бягаме много бързо — след Мълвени.

— Какво повече искаш от това? — пита Гарванът. — Терънс те обучава ловко и майсторски. Той знае каквото ти не знаеш, а то е, че има време за всичко. Ти с него няма да се провалиш, — продължи той, — но бих дал месечната си заплата, за да разбере какво мисли той за теб.

— Това затвори устата на бебето, но „Вечният любовник“ все ме дебнеше, щото моите маневри не му се нравеха.

— Мистър Мълвени — каза ми той една вечер, доста презрително, — краката ти работят превъзходно. Джентълмените — продължи той — казвам, джентълмените, използват една некрасива дума.

— Да, ама редниците използват друга — викам му аз. — Връщай се в палатката. Тук аз командвам.

Гласът и тонът ми му подсказаха, че си играе с живота, ако не си държи езика зад зъбите. И не си тръгна, а сякаш отскочи — този толкова невъзмутим човек — отскочи като да бе ритнат отзад.

Същата вечер патаните^[8] си направиха пикник в околните хълмове. Те стреляха по нашите палатки тъй, че и мъртвец би се пробудил.

— Лягайте всички — викнах аз. — Лягайте и не мърдайте. Само ще си прахосат мунициите.

Чух нечии стъпки и после наша мартинка се присъедини към шумния хор. Лежах спокойно и си мислех за Дайна и за друго, ама изпълзях навън със сигналната тръба, за да огледам да не би да ни атакуват. Що да видя — мартинката святка в предната част на лагера, а близкият хълм свети кат коледна елха от далекобойния огън. Звездите и те светят. И виждам „Вечният любовник“ кацнал на една скала, без каска и колан. Крещи веднъж-дваж и тогава го чувам, че казва: „Как не улучиха мерника! Трябва да им подсказа!“ Пак стреля и му отговори нов залп, а самоделните им куршуми, дето патаните ги дъвчат със зъби, шляпат по скалите като жаби в гореща нощ.

— Така е по-добре — каза „Вечният любовник“. — О, Господи, докога, докога!

Той запали клечка кибрит и я вдигна над главата си.

— Луд — помислих си аз — луд за връзване.

Направих крачка напред и изведнъж отпраната подметка на ботуша ми взе да се вей, а пръстите на крака ми изтръпнаха. Това беше чист изстрел! Дори не одраска кожата, чорапа ми не скъса, но ме остави бос на скалите. Сграбчих „Вечният любовник“ за врата, метнах го зад един заоблен камък и сам се свлякох до него. Куршумите заплющяха на същото онова място.

— Ти можеш да се подлагаш на проклетите куршуми, колкото си искаш — викнах му и го раздрусих. — Но аз нямам намерение да умра тук!

— Бързо дойде — каза той. — Твърде бързо. Още една минута и нямаше как да ме пропуснат. Дево Марийо — пита — защо не остави да ме убият? Сега трябва да почвам отначало — и скри лице в шепите си.

— Затова значи — викам му и пак го разтърсих. — Ето защо не изпълняваш заповедите.

— Нямам смелост да се самоубия — каза той и се заклати напред-назад. — Собствената ми ръка не върши работа. А целият тоз месец не се намери куршум, който да ме улучи. Писано ми е да умра бавно — каза той. — Бавно. Но и сега съм в ада — изпищя той като жена. — И сега съм в ада!

— Господ е добър към всички нас — казах аз, защото видях лицето му. — Би ли казал на един мъж болката си? Ако не си извършил убийство, може би ще се оправим някак?

При тия думи той се изсмя.

— Помниш ли като ти казах в тайрънските казарми, че ще дойде време да ти се изповядам? Така и стана — продължи той. — Не зная как ще преживея остатъка от живота си, Терънс. Мъчих се, борих се месец след месец, но вече и алкохолът не помага. Терънс, дори да се напия вече не мога!

Тогаз разбрах, че това дете го приказваше за пъкъла е истина, щото, когато пиенето не те хваща, значи душата ти е прогнила до дъно. Но какво можех да му кажа?

— Перли и елмази — пак подхвана той, — перли и елмази отхвърлях с тези две ръце. А какво оставих? О, какво оставих?

Той трепереше и се тресеше на рамото ми и куршумите пееха над главите ни и аз се чудех дали мойто хлапе ще има достатъчно разум да държи момчетата на закрито, докато трае стрелбата.

— Докато не мислех — каза „Вечният любовник“ — не разбирах — не можах да разбера какво съм загубил. Но сега зная. Сега зная — рече — кога, къде и с кои думи си постлах сам пътя към ада. Но и без това, и без това — каза той и се загърчи — нямаше да съм щастлив. Твърде много си оставаше от мен. Как можех да повярвам в нейните клетви — аз, който цял живот все клетви нарушавах, само и само да ги видя как плачат? Колко бяха те... — рече той. — О, какво да правя? Какво да правя?

Той отново се заклати напред-назад и заплака — помислих си, че плаче като жените, за които говореше.

Поне половината от това, дето ми го наприказва, си бяха празни приказки и нищо не разбрах, но все пак нещо ми светна и отгатнах мъката му. Божията справедливост го беше сграбчила за косите, както му бях предрекъл, още тогава, в тайрънските казарми. А пък куршумите свиреха над скалата все по-звънко и аз казах, за да отвлека вниманието му:

— Остави това сега — рекох аз. — Те ще се опитат да щурмуват лагера!

Едва бях изрекъл това и един патан изпълзя по корем, с нож между зъбите, на по-малко от двајсе ярда от нас. „Вечният любовник“ скочи и изрева, мъжът го видя и се втурна към него с нож в ръка. „Вечният любовник“ си беше оставил пушката под скалата и не помръдна да се защити, но Провидението бдеше, щото един камък се обърна под краката на патана и той се простря на земята, а ножът му излетя с дрънчене през скалите.

— Казах ти, че съм Каин — рече „Вечният любовник“. — Не го убивай. Той е честен човек — в сравнение с мен.

Не ми се спореше за честта на патаните, така че просто праснах нападателя с приклада на пушката и извиках:

— Бързо в лагера! Атаката започва!

Оказа се, че няма да има атака, макар че останахме в очакване. Може би патанът беше дошъл сам да си полудува. Накрая „Вечният любовник“ се прибра в палатката с онази залитаща походка, която никак не можах да си обясня. Бога ми, съжаливах го, още повече че ме накара през останалата нощ да си мисля, че бях временен сержант, а вършех работата на действащ лейтенант и мислите ми не бяха приятни.

След тази нощ ние двамата доста си приказвахме и малко по малко той ми разказа всичко, дето го подозирах. Всичките му играчки и дяволъци се бяха стоварили обратно върху него, така както алкохолът си връща след едноседмичен запой. Всичко, което бил казал и сторил, а само той знаеше колко бе то, го връхлетяло и душата му не можела да намери миг покой. Това си бил жив ад, без видима причина, и все пак, искрено ви казвам. Той би предпочел истинския ад. Чудо бе как издържаше тез мъки! Човешката природа не е в състояние да изживее подобно нещо — кошмарен беше и външния му вид. Изброяваше ми жени с дюзини и още повече се побъркваше от това! А сред тези жени една, само една, забележете, и това не бе съпругата му, която бе заседнала като кост в гърлото му. За нея говореше, че перли и елмази е изхвърлил на бунището. Все за нея говореше той и почваше да се върти в кръг кат слепок в маслостойна и да разсъждава колко щастлив щял да бъде с нея. Колкото повече размишляваше, толкова повече се проклинаше, че не му е писано да бъде щастлив на тоя свят.

Безброй пъти в лагера, на строеви и дори в акции, виждах този човек да затваря очи, да свежда глава, и изведнъж да скача сякаш пред проблеснал щик. В такъв миг, призна ми той, мисълта за това дет е пропуснал го пробождала като нажежено желязо. За онова, дето го беше сторил на другите, съжаляваше, но и не му пукаше много; обаче тази жена, кат Бич Божи, го караше да плаща двойно и тройно за всички други! Никога не съм си представял, че някой мъж може да изтърпи такова мъчение без сърцето му да се пръсне в гърдите. А аз съм преживял — Терънс бавно завъртя лулата между зъбите си, — аз съм преживял някои ужасни моменти. Ама всичките ми страдания не струваха нищо в сравнение с неговите мъки. Но какво можех да сторя аз? Да се молиш за него бе все едно на мъртвец компрес да слагаш.

Накрая приключихме разходката си из хълмовете и благодарение на мен, хора не загубихме и слава не спечелихме. Кампанията бе към края си, полковете бяха събрани, за да се върнат у дома. „Вечният любовник“ беше потиснат, защото нямаше какво да прави, освен да мисли през цялото време. Чух го да приказва на оръжието си, докато го почистваше, само и само да избяга от мислите си и всеки път, когато се изправяше, той го правеше внезапно все едно изритан отзад и се понасяше, както вече ви описах — с преплитащи се нозе. Не искаше и да чуе за лекар, макар че го съветвах да се погрижи за здравето си.

Обсипваше ме с ругатни, когато го съветвах, но аз знаех, че няма смисъл да му обръщам внимание, така че го оставях да си чеше езика, ако това го успокояваше.

Един ден — на връщане — обикалях с него из лагера, когато той спря и тропна десния си крак три, четири пъти по земята.

— Какво има? — попитах.

— Това пръст ли е? — пита; и тъкмо си мислех, че вече изкукуригва, се появи докторът, който беше правил аутопсия на един умрял бик. „Вечният любовник“ се разбърза да си тръгне и ме срита по коляното слепешката.

— Спри там — рече докторът и лицето на „Вечният любовник“, което беше набръчкано кат решетка, стана тухлено червено.

— Мирно! — изкомандва докторът; и „Вечният любовник“ се изпъна. — Сега затвори очи — продължи докторът. — Не, не се дръж за другаря си.

— Е, свърши се — каза „Вечният любовник“ и се опита да се усмихне. — Ще падна, докторе, и вие го знаете.

— Ще паднеш? — попитах аз. — Докато стоиш мирно със затворени очи! Какво искаш да кажеш?

— Докторът знае — отвърна ми той. — Издържах колкото можах, но Бог ми е свидетел, доволен съм, че всичко свърши. Ала аз ще умирам дълго, ще умирам много дълго.

По лицето на доктора виждах, че страхотно съжاليا човека и заповяда да иде в лазарета. Върнахме се заедно, аз бях онемял. „Вечният любовник“ залиташе и се спъваше на всяка крачка. Държеше се за рамото ми, навремени целият полягаше, а десният му крак се люшкаше като на куца камила. И представа си нямах какво го боли. Сякаш думите на доктора бяха виновни... и „Вечният любовник“ само бе чакал тези думи, за да рухне.

В лазарета той каза нещо на доктора, дето не можах да чуя.

— Свещена простота! — възкликна докторът. — Кой си ти да определяш какви са заболяванията ти? Устава ли си забравил?

— Малко ми остава устав да съблюдавам — рече „Вечният любовник“ с джентълменския си глас и докторът подскочи. — Третирайте ме като медицински случай, доктор Лаундз, — каза той. Това беше първият път когат чух някой доктор да бъде наречен по име.

— Сбогом, Терънс — обърна се „Вечният любовник“ към мен. — Аз съм един мъртвец, но не ми е съдено да умра нормално. Ела някой път да поседиш с мен за упокой на душата ми.

Имах едно наум да помоля Гарвана да ме върне обратно в Стария Полк. Битката беше приключила, а тайрънците ми бяха омръзнали повече от допустимото, но потиснах желанието си и останах. Ходих в лазарета да поседя с „Вечният любовник“. Повярвайте, сър, човекът просто се разпадна на парченца пред очите ми. Колко дълго се бе държал и преструвал на годен да служи не мога да кажа, но в лазарета, само два дни по-късно, той беше неузнаваем. Стискахме си ръцете, ръкостискането му беше силно, но пръстите му трепереха така, че не можеше копчетата си да закопчее.

— Доста време ще ми отнеме да умра — каза той. — За греховете Божията отплата е като лихвата в полковата спестовна каса. Всичко ще получиш, но дяволски дълго ще чакаш.

Един ден докторът ме попита тихо:

— Има ли нещо да тежи на душата на Тай? Той гори отвътре.

— Откъде мога да знам, сър? — отвърнах аз, невинен като котенце.

— В неговия полк му викат „Вечният любовник“, нали? — каза той. — Е, глупаво беше да питам. Стой с него колкото можеш. Той се крепи на твоята сила.

— Но какво го мъчи, докторе? — попитах аз.

— Локомотус атакус я наричат, — отвърна той, — защото тази болест ни напада като локомотив, ако знаеш какво е локомотив. И тя поражда, — продължи той, втрънен в мен, — такива, които ги наричат „Вечният любовник“.

— Шегуваш се, докторе, — казах аз.

— Да се шегувам! — отвърна той. — Ако някой път вместо грубата подметка на ботуша си почувстваш, че кракът ти е обвит в меко кадифе, ела и ще ти покажа шегата ли е.

Няма да повярвате, сър, но от тия думи и от това дет видях как „Вечният любовник“ се разпада пред очите ми, такъв страх ме хвана от тоз атакус, че цяла седмица ритях с ботуша всеки камък и всеки пън, за да съм сигурен, че усещам болката.

А „Вечният любовник“ лежеше на нара си (той отдавна да е заминал с ранените, но помоли да остане с мен) и това, коет му беше

на душата го давеше ден и нощ и той се смеляваше кат къс месо на слънце, очите му се бяха издули като на бухал, а ръцете не му се подчиняваха.

Полковете ги изтегляха един по един, кампанията беше приключила, но както обикновено те се държаха така сякаш никога в човешката история никой полк не е бил местен. И защо това, сър? Войни се водят по света девет месеца от дванайсе. И така — години след години и почвам да си мисля, че най-сетне са хванали чалъма как да снабдяват войска, когато е нужно. Ама не! Всеки път са като ученички, срещнали червен бик, докато отиват на църква. „Дева Марийо“ — казват Интендантството, Железниците и Дежурните, — „какво ще правим сега?“.

Пристигнаха заповедите за Тайрън, за Стария полк и за още половин дузина да тръгват, а после нарежданията изчезнаха нейде. Някак се смъкнахме надолу, с Божията милост — и минахме по Хайберския хребет^[9]. Имаше болни с нас, и си мисля, че някои от тях бяха раздрусани до смърт в долиите^[10], но те бяха готови и да умрат по пътя, само и само по-скоро да се доберат до Пешавар. Вървах до „Вечният любовник“, а той не помръдваше в своята доли.

— Защо не умрях горе — казваше той през завесата на носилката, сетне извърташе очи и заравяше глава в завивките, да се скрие от мислите, които го връхлитаха и мъчеха.

— Дайна беше в казармата в Пинди, но аз не бързах, щото добре знам, че когато човек е най-щастлив, тогава всички беди му се стоварват на главата. Спомням си един колар на батареята как мина в тръс и си пееше „Дом мой сладък дом“ с пълен глас и не държеше поводите; — и така падна под оръдието — песента по средата прекъсната и лафета го размаза като жаба на паваж. Не. Аз не бързах, въпреки че Господ ми е свидетел, цялото ми сърце бе в Пинди. „Вечният любовник“ разбра какво ми е на душата и каза:

— Отивай, Терънс, знам кой те очаква.

— Няма — отвърнах аз. — Ще потърпи още малко.

Знаете завоя на дефилето пред Джамруд — след него има девет мили равен път до Пешавар. Целият Пешавар беше покрай тоя път ден и нощ и чакаше своите — мъже, жени, деца, оркестри. Някои от войниците останаха на лагер около Джамруд^[11], а други продължиха към Пешавар, за да стигнат подразделенията си. Ний стигнахме рано

сутринта, цялата нощ не мигнахме и спряхме точно в центъра на тълпата. Света Дево Марйо, никога не ще забравя това завръщане! Още не се беше развиделило, а от мрачината се понесе „За мойта слабост в нощната сладост“ — някакъв оркестър, дет си мислеше, че са пристигнали последните четири роти от линкънширците. Бяхме принудени да им извикаме кои сме и тогава се понесе „Зелените униформи“. Тръпки запълзяха по гърба ми, като я чух, макар да не бях закусил. Точно зад нашия ариергард идваха шотландците — остатъците от тях — четири гайди и шепа карирани полички и стенат за милия живот, вирят задници като зайци, а туземният полк виеше, сякаш го колежа. Никогаж не сте чували нещо подобно! Мъже плачеха като жени — и вярвайте, не ги упреквам! Това дет ме довърши беше Оркестъра на уланите — лъскави и спретнати като ангелчета, със стария Параден кон начело, със сребърните литаври и всичко друго, те чакаха своите, които идеха след нас. Подхванаха „Кавалерийския Марш“ и, Господи, тия призраци — кавалеристи, дето нямаше един здрав между тях си, отвърнаха на поздрава, макар че мъжете се олюляваха на седлата. Докато минавахме покрай тях, се опитахме да ги поздравим, но излезе нещо кат грухтяща кашлица, значи доста от нас са чувствали същото като мен. О, щях да забравя! „Нощните птици“ очакваха своя втори батальон и когат той се показа, видяха да водят за повод на коня на Полковника — оседлан, но без ездач. Мъжете направо го боготворяха, а той беше умрял при Али Масджид, при завръщането. Изчакаха докато останалите от батальона отминат и сетне — без заповед, щото кой искаше такваз мелодия в такъв ден — тръгнаха към Пешавар бавно, под музиката на „Погребалния марш“, която късаше сърцето на всеки, дето ги слушаше. Пресякоха нашата редица, в тези черни униформи, приличаха на коминочистачи, страшни като смъртта, а другите оркестри ги отбягваха доколкото беше възможно.

— А тях не ги бе грижа. Тялото беше с тях и те щяха да го отнесат дори и ако трябваше да прекратят Коронация. Заповедта бе да влезем в Пешавар и ний минахме набързо покрай „Нощните птици“, мълчаливо, само и само да не чуваме тази музика до себе си. Ето тъй стана, че преди другите влязохме в града.

Музиката им още звънеше в ушите ми, когат със сърцето си почувствах, че Дайна е тук, чух вик, а после видях две жени — едната на кон, другата на пони, да препускат по пътя. Аз веднага, веднага

усетих! Едната беше жената на тайрънския полковник — стария Бейкър — сивата ѝ коса се вееше, а закръглено, тлъсто тяло подскачаше върху седлото, а другата беше Дайна, която не изтърпя да ме чака в Пинди. Полковнишата застана пред колоната ни като каменна стена и едва не събори стария Бейкър от коня му, обхвана с ръце врата му и захлипа, „Момчето ми! Момчето ми!“, а Дайна зави отляво към фланга. Аз нададох вик, дет бях събирал от месеци и ето — Дайна бе тук! Ще забравя ли това докато съм жив? Беше тръгнала пеш от Пинди и жената на полковника ѝ бе заела пони. През цялата нощ се бяха прегръщали и плакали.

Ний продължихме така, тя хванала ръката, задаваше ми по четиридесет въпроса наведнаж и искаше да се закълна в пресветата дева, че нямам някой куршум скрит в тялото, дори и мъничък. Тогава се сетих за „Вечният любовник“. Той ни наблюдаваше и лицето му бе като лицето на някой дявол, дето са го варили на бавен огън. Не исках Дайна да го види, щото когат жената прелива от щастие, тя е лесно уязвима и най-дребното нещо може да ѝ се отрази зле. Затова дръпнах пердето, а „Вечният любовник“ легна по гръб и изстена.

Когато влязохме в Пешавар, Дайна отиде да ме чака в казармата, а аз се почувствах толкова богат, че отидох да заведа „Вечният любовник“ в лазарета. Това беше последното, коет можех да направя за него и за да му спестя праха и задуха, поведох носачите на носилката надолу по един страничен път, а аз му говорех през пердето. Внезапно го чух да казва:

— Нека да погледна. Имай милост, за Бога, нека да погледна.

Толкова бях зает с мисли по Дайна и за това как да го измъкна от праха, че не поглеждах наоколо. Някаква жена яздеше малко зад нас; после, когат го обсъждахме с Дайна, решихме, че същата жена трябва да е била с нас още от Джамруд. Дайна рече, че тя се е носела по левия фланг кат хвърчило.

Спрях носилката да намества пердетата. Тя премина бавно край нас, а „Вечният любовник“ се втренчи в нея така, сякаш искаше да я смъкне от седлото.

— Последвайте я — само това каза той, но аз никога не бях чувал човек да говори с такъв глас, нито преди, нито след това; и по гласа и по лицето му разбрах, че тя беше „перли и елмази“, за която говореше в своето отчаяние.

Последвахме я, докато тя свърна през портата на малка къща близо до Арката на Едуард. На верандата имаше две момичета и те побягнаха вътре щом ни видяха. Не ми трябваше много време да разбера що за къща беше това. Където има войска, има и такива жени. И край нас се въртяха три-четири, но полицията ги изгони. При верандата „Вечният любовник“ заповяда, сдържайки дъха си:

— Спрете!

А след това със стон, който сякаш разкъса сърцето му, се оттласна от носилката и — истина ви казвам! — изправи се на краката си, а потта се стичаше по лицето му! Ако Маки влезе тук сега, ще съм по-малко изненадан, отколкото бях тогаз. Отде взе таз сила, един Господ знае — или пък Дявола — но това си беше един мъртвец. Ходещ мъртвец, дишаш мъртвец. Дяволска сила го крепеше и командваше тялото, ръцете и краката му.

Жената стоеше на верандата. Личеше си, че на времето е била красавица, но сега очите ѝ бяха съвсем хлътнали.

— Аха! — Започна тя, като подметна назад края на дрехата си. — Аха — повтори тя — жененият мъж е дошъл. И за какво?

„Вечният любовник“ не каза нищо, пяна изби по устните му, но той я изтри с ръката си и я гледаше — нея, гримираното ѝ лице, гледаше, гледаше без да отмести поглед.

— Ами да — каза тя и се изсмя. (Вие чухте ли как се смееше жената на Рейнз, кога умря Маки? Не? Е, провървяло ви е!) — Ами да — каза тя — кой повече от теб има по-голямо право да идва тук? Ти ми показва пътя, показва ми го и ме води — рече тя. — Гледай, всичко тук е твое дело. Ти, който ми викаше... помниш ли? — че жена, която е изневерила веднъж, ще изневери и втори път. Така и стана — и повече дори... защото ти беше прав, че съм схватлива ученичка, Елис. Гледай добре — каза тя, — това съм аз, същата, която ти наричаше своя жена пред Бога. — И отново се изсмя.

„Вечният любовник“ стоеше неподвижен на слънцето и мълчеше. Сетне той изстена и се закашля едновременно, и аз си помислих, че това беше предсмъртният му хрип, но той нито за миг не откъсна поглед от лицето ѝ, дори не мигаше. А ресниците ѝ бяха дълги, толкова дълги, че войнишка палатка да привържеш с тях.

— Какво правиш тук? — попита тя, натъртвайки всяка дума. — Ти, който разби семейството ми преди пет години, отврати ме от

съпруга ми, отне спокойствието ми, умъртви тялото ми и погуби душата ми, само от любопитство! Събра ли нов жиз-нен о-пит? Откри ли по-добра жена, по-всеотдайна от мен? Не бях ли готова да умра заради теб, Елис? Ти го знаеше, човече! И ако лъжливата ти душа е готова да признае поне една истина в живота си, ще се съ согласиш!

„Вечният любовник“ вдигна глава и рече:

— Знаех го — и отново млъкна.

Докато тя говореше, силите на ада го крепяха под слънцето изправен като на парад, а потта се стичаше под шлема му. Беше му все по-тежко да говори и устата му трепереше.

— Какво правиш тук? — повиши тя глас, който звучеше като погребален звън. — Или си глътна дяволския език, с който разби живота ми. Онемя ли, сега?

„Вечният любовник“ си пое дъх и рече простишко, като малко дете:

— Мога ли да вляза?

— Къщата е отворена и денем и нощем — каза тя през смях, а „Вечният любовник“ наведе глава и вдигна ръце, като да се предпази от нещо. Адската сила все още го държеше изправен, щото, кълна се в душата си, се качи по стъпалата, той дет беше жив труп цял месец в лазарета!

— И сега? — каза тя, като го гледаше, лицето ѝ съвсем побеля, само устата ѝ аленееше също като център на мишена.

Той вдигна очи, бавно, много бавно и ги спря върху нея за дълго, за много дълго и каза като процеждаше думите между зъбите си с усилие, коет разтърси тялото му.

— Аз умирам, Ейджипт — умирам.

Ей това бяха думите му и добре си спомням името, с което я нарече. Обля го мъртвешката бледност, но очите му не помръднаха. Те бяха като приковани към нея. Внезапно и без думи тя разпери широко ръце и каза, „Ела!“ (А гласът ѝ — златисто, звънко чудо!)

— Умри при мен, до мен! — каза тя и „Вечният любовник“ се свлече напред, а тя го задържа, щото беше едра, силна жена.

Не успях и да помръдна, а душата му вече бе отлетяла — откъсна се от тялото му с хрип — а тя го положи в дълъг стол и ми каза:

— Господин войник — рече — ще идете ли да поговорите с едно от момичетата? Това слънце е твърде силно за него.

Аз знаех, че никакво слънце вече няма да му навреди, но не можех да ѝ кажа това и тръгнах с празната носилка да намеря доктора. Той се тъпчеше откак бяхме влезли в града и се беше издул като мях.

— Бога ми, добре си се насмукал — рече той, когат му разказах — щом си видял този човек да върви. Той си беше почти труп още преди да напуснем Джамруд. Ще ми се да те тикна в ареста.

— Навсякъде усещам алкохолен дъх, докторе — казах твърдо. — Може и тъй да е, но няма ли да дойдете и да видите трупа?

— Срамота е — рече той — да очакват да посетя подобно място. Красива жена ли е? — и с тез думи удвои бързината си.

Двамата още бяха на верандата, където ги бях оставил, но по това как висеше главата ѝ и по шума на враните разбрах какво бе станало. За пръв и последен път видях жена, която бе използвала пистолет. Обикновено те се страхуват от изстрела, но „перли и елмази“ не се бе уплашила.

Докторът докосна дългата ѝ черна коса (тя беше нападала върху гърдите на „Вечния любовник“) и от това веднага изтрезня. Дълго време остана замислен, с ръце в джобовете и накрая ми рече:

— Две тела на починали от естествена смърт, най-естествена смърт. При сегашното положение, колкото по-малко гробове се копаят, толкова по-добре. — Исивасте^[12] — рече той. — Исивасте, редник Мълвени, тези двамата ще бъдат погребани заедно в гражданското гробище за моя сметка. И дано всеблагият Бог стори същото за мен, когат ми дойде времето. Върви при жена си — обърна се той към мен. — Върви и бъди щастлив. Аз ще се оправя с това.

Оставих го все тъй замислен. Погребах я заедно в гражданското гробище, с църковна служба. Имаше твърде много погребения тогава. Тъй че докторът — после той избяга с жената на майора, майор Ван Дайс, се оправяше с всичко това. А какво имаше — добро и лошо — между „Вечният любовник“ и „перли и елмази“, така и не разбрах и никога няма да разбера. Разказах ви историята. Само това дет видях и дет чух. Видял съм много в живота, затова и повтарям, че Маки — макар и направо в ада да е отишъл, е по-късметлията от двамата. Има случаи, сър, когат за един мъж е по-добре да умре, отколкото да живее, а за жената — четиридесет милиона пъти по-добре.

— Мърдайте! — извика Ортерис. — Време е да тръгваме.

Стража и свидетели се строиха в плътния бял прах на пресъхналия здрач и завиха, подсвирвайки си с лека стъпка. Когато стигнаха до полянката край църквата, чух гласа на Ортерис да запява пронизително, точно на място и точно на време горчивия куплет:

*Мъдри съвети приемай без страх
защото със ум си не случил.
За теб трябва залък — пресядащ, но малък!
Девицо, войника научи
Научи, научи!
Девицо, войника научи!*

[1] Андаманските острови се намират в Бенгалския залив, на изток от Малайския полуостров. ↑

[2] *Тика-гарри* — превозно средство в Индия, подобно на кабриолет, което се използва най-често срещу заплащане. ↑

[3] *Патиалия* — бивш щат в Северна Индия, от 1956 г. е част от Пенджаб. ↑

[4] *Равалпинди* (или Пинди) — град в Пакистан. ↑

[5] Епизод от разказа на Киплинг „При караула“. ↑

[6] *Тайрън* — графство в Западна Северна Ирландия. ↑

[7] *Сангар* (афг.) — каменно укрепление около границата между Британска Индия и Афганистан. ↑

[8] Патани — потомци на пришълци от Афганистан. Живеят днес в Пакистан. ↑

[9] Хайберския хребет и едноименният проход съединяват столицата на Афганистан с Пешавар. ↑

[10] *Доли* (инд.) — носилки. ↑

[11] *Джамруд* — форт на границата между Индия и Афганистан.

↑

[12] *Исивасте* (инд.) — затова. ↑

ОТВЪД ГРАНИЦАТА

*Нито кастата, нито сламеното ложе са пречка за
любовта. Тръгнах да търся любов и забравих кой съм.*

Индийска пословица

Каквото и да се случи, човек трябва да спазва правилата на своята каста, раса и обществено положение. Нека белият стои до белия, а черният — до черния. И тогава никакви проблеми няма да нарушават привичния порядък — няма да изглеждат внезапни, неочаквани и необясними.

Това е историята на човек, пристъпил прага на порядъчното и присъщо нему общество и платил жестоко за своеволието си.

Най-напред той научи твърде много; после видя твърде много. Опозна прекалено добре местния живот, повече няма и да се опита.

Долът Амир Натх е разположен в сърцето на града, точно след басти^[1] Джитха Меджи и свършва в стена с единствен, зарешетен прозорец. На върха на оврага има огромен обор, а стените, които го ограждат, са високи и неми. Нито Сучат Сингх, нито Гаур Чанд позволяват на жените си да опознават света. Ако Дурга Чаран поддържаше същите принципи, би живял по-щастливо днес, а малката Бишеша както и преди, би месила хляба си със собствените си ръце. Прозорецът на нейната стая гледаше към тъмния и тесен дол, където слънце не проникваше и биволите се въргаляха в синкавата кал. Бишеша беше вдовица, около петнадесетгодишна, и ден и нощ се молеше на боговете да ѝ изпратят любим, защото самотният живот не ѝ харесваше.

Веднъж един човек — Треджего бе името му, — бродейки без цел из града, попадна в дола Амир Натх и като заобиколи биволите, се подхлъзна върху наскоро разлята помия.

Тогава той откри, че долът свършва със задънена улица и чу през зарешетения прозорец тих смях. Смяхът беше приятен и Треджего,

който бе наясно, че правилата от „Хиляда и една нощ“ са добри и в практиката, се приближи до прозореца и прошепна стиха от „Любовната песен на Хар Дайал“^[2], който започваше така:

*„Как да не коленичи човек пред жарещото слънце;
или Влюбеният пред своята Възлюбена?
Ако краката ми се подгънат, о, Сърце на моето
Сърце,
трябва ли да бъда обвиняван, че съм заслепен от
твоята красота?“*

В отговор се чу тихото подрънкване на женски гривни и тънък глас продължи песента с петия ѝ куплет:

*„Уви! Уви! Как Луната да признае любовта си на
Лотоса, когато Вратите небесни са зарезени и дъждовни
облаци са се събрали?
Отвякоха те моя Възлюбен на север върху
огнедишащи жребци.
Веригите железни, които преди сковаваха сърцето
ми, сега спъват моите нозе.
Призовете стрелците, нека са готови...“*

Гласът внезапно замлъкна и Треджего напусна дома Амир Натх в недоумение. Коя беше тази жена, способна да отвърне с цитат от „Любовната песен на Хар Дайал“?

На следващата сутрин, докато отиваше в кантората, някаква старица подхвърли един пакет в кабриолета му. Вътре имаше счупена половинка от стъклена гривна, кървавочервен цвят от дхак^[3], щипка бхуса, иначе казано, сламена плява и единадесет орехчета кардамон. Пакетът беше вид писмо, но не грубо, прямо послание, а шифровано любовно обяснение.

Както ви казах, Треджего знаеше прекалено много за тези неща. Англичанин не би трябвало да разбере тънкия код на предметите в

писмото. Но Треджего извади всичко върху бюрото си и започна да „превежда“.

Счупената гривна в цяла Индия означава вдовица, защото умре ли съпругът, всички накити по китките трябва да се разчупят. Цвят от дхак може да символизира „желание“, „ела“, „пиши“ или „опасност“, в зависимост от предметите, с които се съчетава. Един кардамонов орех значи „ревност“, но ако в комбинацията има няколко еднакви символа, те променят своя специален смисъл и просто определят времето, или събрани с благоуханни треви и шафран — мястото на срещата. Така че посланието гласеше горе-долу следното: „Вдовица — цветът от дхак и бхуса — единадесет часа“. Треджего се досети, че ключът към шифъра е бхуса-та. Предметните послания не могат да се разчитат без интуиция, тъй че бхуса-та трябваше да му напомни за дола Амих Натх и помията, за прозореца с решетка, иззад който е дошъл пакетът, и че изпратилата го е вдовица. Тъй че: „Една вдовица от Дола, където в задънената улица изхвърлят бхуса, те очаква в единадесет часа.“

Треджего изхвърли боклука в камината и се разсмя. Той добре знаеше, че на Изток мъжете не отиват на любовна среща под прозорци в единадесет сутринта, а жените не си уговарят такива срещи седмица предварително. Затова към единадесет вечерта отиде в дола Амир Натх, нахлузил бурка^[4], под която не може да се различи мъжко или женско телосложение. Точно когато градските камбани известяваха единадесет часа, нежно гласче зад решетката запя „Любовната песен на Хар Дайал“ — стиховете, с които патанската девойка моли Хар Дайал да се върне. На местния диалект тази песен звучи прекрасно, но в превод се губи жалостивата нотка. Все пак донякъде гласи следното:

*„На покрива сама към Севера се вирам,
светкавици секат небето с тежък гръм.
Стъпките ти мъжки душата ми намират.
Върни се, мой любими, или мъртва съм!*

*Отдолу, по земята, нощта със стръв приижда
и робският керван изтлява в своя сън,
сред пленниците твои аз себе си не виждам.
Върни се, мой любими, или мъртва съм!*

*От мащехата стара не мога да се скрия
килия този дом е, а смях звъни навън
тъгата ми е хляба, вода от сълзи пия.
Върни се, мой любими, или мъртва съм!*“

Гласът замлъкна; Треджего се приближи много близо до решетката и прошепна: „Тук съм“.

Бишеша се оказа много красива.

Тази нощ бе начало на такива удивителни неща, на такъв безумен двойствен живот, че днес Треджего понякога го обземат съмнения — да не би пък всичко да е било сън? Бишеша или старата слугиня, подхвърлила писмото, отместиха решетката от кирпичената стена; тъй че в прозореца се образува отвор, достатъчен да се промъкне добре трениран мъж.

Денем Треджего изпълняваше своите служебни задължения в кантората, или обличаше официалния костюм, посещаваше дамите от своето обкръжение и се чудеше дали те щяха да продължат да го канят, ако знаят за бедната малка Бишеша. Нощем, когато градът потъваше в сън, тръгваше на пътешествие с вмирисаната бурка — внимателно преминаваше квартала Джитха Меджи, бързо се шмугваше в дола Амир Натх сред глухите стени и спящите биволи. На финала беше Бишеша и дълбокото, равно дишане на старите слугини, които спяха от другата страна на вратата към малката стаичка, дадена от Дурга Чаран за дъщерята на сестра му. Кой е Дурга Чаран и с какво се занимава, Треджего не си направи труд да попита, нито пък се сещаше защо никой още не го е открил и заклал, докато не дойде краят на това безумие, а малката Бишеша... Но да не избързваме.

Бишеша беше неизчерпаем извор на щастие за Треджего. Невинна като птичка небесна тя така коментираше слуховете от външния свят, които достигаха до стаичката ѝ, че забавляваше Треджего не по-малко отколкото с усилието си да произнесе малкото му име „Кристофър“. С първата сричка въобще не успяваше да се справи и правеше смешни жестове с малките си розови ръце, сякаш искаше да отхвърли името някъде много далеч. А същевременно, заставайки на колене пред Треджего, го питаше — съвсем като

англичанка — сигурен ли е, че наистина я обича. Треджего се кълнеше, че му е по-скъпа от всяко друго човешко същество. Което беше истина.

Мина месец от началото на това безумие и грижите в другия му живот задължиха Треджего да прояви специално внимание към една позната дама. Повярвайте, подобни случки са чудесна храна за клюки не само сред съотечественици, но и сред поне няколкостотин местни жители. Треджего бе принуден да се разхожда с тази дама, да разговаря с нея пред подвижната сцена за оркестъра в парка, и два или три пъти сподели кабриолета ѝ. Дори за миг през главата му не минаваше мисълта, че това може да повлияе по някакъв начин на неговия таен живот, който му бе изключително скъп. Но новината се понесе от уста на уста и по древния, необясним и невероятен начин, стигна до слугинята на Бишеша, а от нея — до самата Бишеша. Детето до такава степен се притесни, че не можеше да си върши домакинската работа и жената на Дурга Чаран я напердаши за назидание.

Седмица по-късно Бишеша обвини Треджего в изневяра. Тя не умееше да се прикрива и си каза всичко направо. Треджего се разсмя и Бишеша тупна ядно с краче, краче като цвят на карамфил, тъй малко, че можеше да се побере в мъжка длан.

Много от писанията за ориенталската страст и чувственост са преувеличени и от „втора ръка преразкази“, но все пак има нещо вярно. Когато един англичанин усети върху себе си тази емоционалност, тя го разтърсва изцяло. Бишеша беснееше от ярост и накрая заплаши, че ще се самоубие, ако Треджего не скъса незабавно с чуждоземната „мемсахиб“, застанала между тях. Треджего се опита да обясни и да ѝ покаже как гледат на Запад на подобни взаимоотношения. Бишеша вирна гордо глава и просто каза:

— Да, не разбирам. Зная само това: ти стана за мен по-скъп от живота ми, сахиб. И това не е на добро. Ти си англичанин. А аз съм само едно черно момиче, — кожата ѝ беше по-бляскава от златото в монетния двор — вдовица на черен мъж. — Тук Бишеша изхлипа и добави: — Но, кълна се във всичко свято, аз те обичам! Каквото и да се случи с мен, ти няма да пострадаш.

Треджего спореше с нея и се опитваше да я успокои, но необяснимото според него вълнение не преминаваше. Нищо не бе в състояние да я умилостиви, тя настояваше, че отношенията им трябва незабавно да се прекратят. А той да си тръгва веднага. И той си тръгна.

Преди да се измъкне през прозореца, Бишеша два пъти го целуна по челото, и Треджего извървя обратния път към дома си дълбоко замислен.

Мина седмица, след нея втора и трета, Бишеша сякаш бе потънала вдън земя. Треджего реши, че раздялата се е проточила твърде дълго, за пети път през последните три седмици посети дола Амир Натх с надеждата, че този път неговият повик ще бъде чул. Надеждите му се сбъднаха. Беше новолуние, един студен лъч светлина прокара пътека през задънената улица и спря върху решетката, която се откряна в отговор на почукването му. От мрака изпълваха ръцете на Бишеша. Китките им бяха отсечени и раните бяха почти зараснали вече.

Бишеша сложи глава върху отсечените си ръце и се разрида. В този миг някой в дома изрева като див звяр и към завития в бурката си Треджего полетя нещо остро — нож, меч или копие. Острието мина край Треджего и само засегна някакъв мускул покрай стомаха, от което Треджего леко накуцваше до края на дните си.

Решетката се върна на мястото си. И домът сякаш замря — единствено лунната светлина продължаваше да се спуска по черните стени на дола Амир Натх.

Бесен, мятащ се като безумен сред тези безмилостни стени, Треджего се опомни чак на разсъмване. Беше дошъл неизвестно как до реката. Свали бурката и се прибра гологлав у дома си.

Какво бе предизвикало трагедията — дали Бишеша сама, в порив на безпричинно отчаяние, бе признала всичко, или я бяха принудили чрез мъчения; знаеше ли Дурга Чаран името му и какво стана по-нататък с Бишеша — Треджего тъй и не разбра. Случилото се беше ужасяващо и споменът за него измъчваше Треджего по цели нощи. Важен бе и факта, че Треджего не узна къде е главният вход към дома на Дурга Чаран. Може би бе в общ за няколко къщи двор, а може би бе скрит зад някоя врата на бастии Джитха Меджи. Треджего нямаше представа. Не можеше да си върне Бишеша — бедната, малка Бишеша — обратно. Той я загуби в град, където всеки мъж охранява зорко своя дом и самите домове са еднакви като гробове. А зарешетеното прозорче отдавна е зазидано.

Но Треджего продължава да бъде внимателен към дамите и има репутацията на изключително порядъчен човек.

Нищо не го отличава от останалите хора, освен дето леко накуцва — повредил си е дясното сухожилие по време на езда.

[1] Басти (инд.) — квартал. ↑

[2] Любовната песен на Хар Дайал — литературна мистификация. Песента е едно от най-популярните „песенни стихотворения“ на Киплинг. ↑

[3] Дхак — хлебно дърво. ↑

[4] Бурка — наметало. ↑

ЛИСПЕТ

*Любовта под кръст умря. Тези ваши
богове!*

По-безмилостни са те от зверове.

Три във Един. Един във Три. Не е за нас.

При моите богове се връщам аз.

При тях ще съществувам. И смирен, и бос.

А не при Вашта Света Троица

и студенокръвния Христос!

Новопокръстеният

Тя беше дъщеря на планинеца Соно и неговата съпруга Джаде. Една година маисовата реколта беше слаба, а две мечки прекараха нощта в единственото им маково поле над долината Сътлидж^[1] близо до Котгарх^[2]. Ето защо през зимата те приеха християнството и занесоха дъщеря си в мисията да я кръстят. Пасторът в Котгарх ѝ даде име Елизабет — „Лиспет“ бе най-доброто произношение на езика пахари^[3].

После в долината избухна холера и отнесе Соно и Джаде в подобря свят. Лиспет стана половин слугиня, половин компаньонка на жената в котгархския пастор. Беше малко след царуването на моравските братя-мисионери, но пасторът все още се водеше „Господарят на Северните планини“.

Дали християнската религия помогна на Лиспет, или нейните езически богове се оказаха добри орисници, но тя растеше истинска красавица. А когато девойка от планините е красавица, си струва да се изминат петдесет мили по отвратителния път само и само да ѝ се хвърли един поглед. Лиспет имаше античен профил — от тези, които виждаме тъй често на картина и тъй рядко в живота; кожа с цвят на слонова кост и бе твърде висока за расата си. Очите ѝ блестяха със

спокойно великолепие и ако не бе отвратителната рокля обшита с мъниста — нещо като униформа за мисията, при случайна среща в гората човек би помислил, че богинята Диана е излязла на лов.

Лиспет лесно се приспособяваше към догмите на християнството и когато стана жена, не се отказа от него, както обикновено постъпваха девойките от планините. Съплеменниците ѝ я мразеха, „защото тя се е превърнала“, повтаряха те, в „мемсахиб“, и защото се миеше всеки ден. От друга страна, жената на пастора не знаеше как да се държи с нея. Не бе съвсем правилно да принуждаваш величествена богиня, пет фута и десет инча на ръст, да мие чинии и почиства тенджери. Ето защо Лиспет играеше с децата на пастора, посещаваше неделното училище, поглъщаше всички книги в къщата, които ѝ попадаха, и ставаше все по-красива и по-красива, точно като в приказките. Жената на пастора повтаряше, че „момичето трябва да отиде в Симла и да си потърси някаква прилична работа, гувернантка, примерно“. Но Лиспет не искаше да си търси прилична работа. Тя беше щастлива там, където живееше.

Когато пътешественици — а в онези години те не бяха много — посещаваша Котгарх, Лиспет се заключваше в стаята си, уплашена, че могат да я отведат в Симла или някъде другаде из непознатия свят.

Веднъж, няколко месеца след като навърши седемнадесет, Лиспет излезе на разходка. Тя не се разхождаше като английските дами — с кабриолет, миля-две, и обратно. Тя вървеше двайсет-трийсет мили по време на разходките си и прекосяваше околностите на Котгарх, чак до Нарканда^[4]. Този път обаче се върна много след залез-слънце и носеше нещо тежко в ръцете си. Жената на пастора дремеше в гостната, когато Лиспет влетя едва дишайки, изтощена от товара. Постави го на дивана и рече просто:

— Това е моят съпруг. Намерих го по пътя към Баги^[5]. Той се е ударил. Ще му помогнем да се оправи и когато оздравее напълно, мъжът ви ще ни венчае!

Това беше първият случай, в който Лиспет демонстрира своите схващания за брака, и жената на пастора за малко да се шокира. Все пак в началото трябваше да се погрижат за мъжа на дивана. Той беше млад англичанин с пукната глава. Лиспет съобщи, че го е намерила в подножието на планината и го е пренесла до мисията. Беше в безсъзнание и дишаше тежко.

Сложиха го по-удобно в легло и пасторът, който имаше някакви медицински познания, превърза раната му. Лиспет чакаше зад вратата, ако се наложи да я повикат. Тя обясни и на пастора, че смята да се омъжи за този мъж; пасторът и жена му със строг глас и още по-строги лица ѝ обясниха защо поведението ѝ е безкрайно неприлично. Лиспет ги изслуша спокойно и повтори същите думи. Очевидно за християнството ще бъде необходимо още много време да изкорени у жителите на Изтока подобни варварски инстинкти като любов от пръв поглед. Лиспет не можеше да проумее защо трябва да мълчи, щом е открила мъж, достоен за преклонение. Освен това не искаше да я отдалечават от него. Тя щеше да се грижи за англичанина, докато той се оправи достатъчно, за да се ожени за нея. Ето каква беше простичката ѝ философия.

След като прекара две седмици с лека температура заради възпалението на раната, англичанинът започна да се оправя. Той благодари на пастора и неговата съпруга, и на Лиспет — особено на Лиспет — за тяхната доброта. Източен пътешественик — така се нарече той (в онези години „Източното параходство“ не бе популярно и понятието „турист“ не съществуваше), и беше дошъл до планините на Симла от Дехра Дан^[6] да събира растения и пеперуди. Ето защо никой в Симла не го познаваше. Предполагаше, че се е подхлъзнал от скалите в опит да стигне папрата, поникнал върху един изгнил ствол, и че кулите, които го придружавали, откраднали багажа му и изчезнали. Съобщи, че ще се върне в Симла веднага, щом укрепне. Желанието му да се катери по планините, се бе изпарило.

Той не проявяваше голямо желание да тръгне, а и силите му се възстановяваха бавно. Лиспет не искаше да слуша никакви съвети от пастора и жена му, ето защо жена му се принуди да разкаже на англичанина какви намерения витаят в главата на Лиспет. Той се насмя от сърце и отбеляза, че това е много мило и романтично, „планинска идилия“, но, тъй като е сгоден в Англия, няма за какво да се говори. Разбира се, той обеща да се държи като джентълмен. И удържа на думата си. Но все пак откри, че е изключително приятно да общува с Лиспет, да се разхожда с Лиспет, да ѝ шепне мили думи и да я нарича с нежни имена, докато събираше сили да отпътува. Всичко това не значеше абсолютно нищо за него и безкрайно много за Лиспет. Тя беше много щастлива, защото бе намерила мъж, достоен за любовта ѝ.

Дивачка по природа, тя не се и опитваше да крие чувствата си, и англичанинът беше поласкан. Когато напусна мисията, Лиспет го придружи чак до Нарканда, много обезпокоена и потисната. Съпругата на пастора, която, като истинска християнка, се отвращаваше от сцени и скандали — а Лиспет бе станала абсолютно неуправляема — помоли англичанина да обещае на девойката, че ще се върне, и ще се ожени за нея.

— Виждате ли, тя е още дете, и, боя се, в душата си е езичница! — обобщи жената на пастора.

Така че през целия път — дванадесет мили — нагоре по хълмовете, англичанинът, обгърнал Лиспет за талията, я уверяваше, че ще се завърне и ще се ожени за нея; и Лиспет го караше да повтаря обещанието си отново и отново. Разделиха се при Наркандския хребет и тя плака, докато той не се изгуби от погледа ѝ след първия завой към Матиани.

След това изтри сълзите си, върна се в Котгарх и съобщи на жената на пастора:

— Той ще се върне и ще се ожени за мен. Отиде при своя народ да им го каже.

И жената на пастора утешаваше Лиспет, като повтаряше:

— Да, да, той ще се върне!

След като изтекоха два месеца, Лиспет започна да става нетърпелива. Затова ѝ казаха, че англичанинът е заминал по море за Англия. Тя знаеше къде се намира Англия, защото бе чела популярни книжки по география, но, естествено нямаше и представа какво представлява морето — все пак бе израснала сред планини. В къщата имаше стара географска карта — ребус. Лиспет бе играла с нея като дете. Намери картата отново, лягаше с нея вечер, и тихичко плачеше в опитите си да си представи къде е нейният англичанин. Тя нямаше и понятие от разстояния и параходи, така че догадките ѝ бяха твърде далеч от реалността. Но дори да бяха безупречно точни, това нямаше да промени нищо, защото англичанинът въобще не мислеше да се връща в Котгарх, за да се ожени за момиче от планините. Той напълно забрави Лиспет, докато ловеше пеперуди в Асам^[7]. По-късно написа книга за Изтока. Името на Лиспет не се споменаваше в нея.

Към края на третия месец Лиспет тръгна всеки ден на разходка до Нарканда да съзерцава дали нейният англичанин няма да се появи

по пътя. Разходките сякаш ѝ носеха успокоение и жената на пастора, виждайки я по-щастлива, помисли, че е започнала да се „излекува от варварските си и твърде неделикатни влечения“. Но след време ходенето престана да освежава Лиспет и тя стана много раздражителна. Жената на пастора реши, че е настъпило времето да обясни истинското положение на нещата. Че англичанинът е обещал да се ожени за нея само за да я успокои, но всъщност не е имал такова намерение; че е много „неправилно и неприлично“ от страна на Лиспет да се стреми към брак с човек, бял и англичанин, при това от „високо потекло“, да не говорим, че той е бил сгоден за бяла девойка. Лиспет отговори, че това е невъзможно: нали англичанинът ѝ каза, че я обича, а и самата тя, жената на пастора, повтаряше, че той ще се върне.

— Не е възможно и неговите, и вашите думи да не са истина! — повтаряше тя. — Нали?

— Ние говорихме така, за да те успокоим, дете — отвърна жената на пастора.

— Значи сте ме лъгали? — каза Лиспет. — И вие, и той?

Жената на пастора наведе глава и не каза нищо. Лиспет също мълча известно време. После излезе от мисията и от долината, и се върна облечена в типичните дрехи за хималайските жени — невероятно мръсни. Липсваха единствено обещите на носа и ушите. Косите си бе сплела според езическия планински обичай на дълга плитка с черна прежда.

— Връщам се при моя народ — каза тя. — Вие убихте Лиспет. Остана единствено дъщерята на старата Джаде... дъщеря на пахари и слугиня на Тарка Деви^[8]! Вие, англичаните, всички сте лъжци.

И докато съпругата на пастора се съвземе от шока, предизвикан с изявлението, че Лиспет се „връща към боговете на своите прадеди“, девойката изчезна и никога повече не се появи в мисията.

Тя се приобщи към своите скарани с хигиената братя и сестри с такава дива страст, сякаш искаше да си върне за годините, през които се бе отчуждила. Скоро се омъжи за дървосекач, който редовно я биеше според обичая на пахари, и красотата ѝ бързо повехна.

— Постъпките на тези диваци си остават абсолютно необясними — повтаряше жената на пастора, — според мен дълбоко в душата си Лиспет беше езичница!

Но ако приемем факта, че Лиспет бе приета в лоното на англиканската църква в зрялата възраст от пет седмици, подобни изявления не повишаваха авторитета на пасторската съпруга.

Лиспет доживя до дълбока старост. Тя запази превъзходното си английско произношение, а когато беше достатъчно пияна, можеше да я убедят да разказва за първата си любов.

И беше много трудно да се повярва, че това сбръчкано, прегърбено същество с мътен поглед, което приличаше повече на сноп избелели парцали, отколкото на човек, е някогашната Лиспет от мисията в Котгарх.

-
- [1] *Сътлидж* — река в Пенджаб, приток на Инд. ↑
 - [2] *Котгарх* — селище на стотина километра от Симла. ↑
 - [3] *Пахари* — народност от западната част на Хималаите. ↑
 - [4] *Нарканда* — селище в Хималаите. ↑
 - [5] *Баги* — градче в Пакистан. ↑
 - [6] *Дехра Дан* — град в Хималаите. ↑
 - [7] *Асам* — щат в днешна Индия. ↑
 - [8] *Тарка Деви*, или по правилно *Тара Деви* — индуска богиня. ↑

ДЖОРДЖИ ПОРДЖИ^[1]

*Джорджи Порджи, ей сладкиш!
Девоjkите разплакваш, я се виж!
А когато те излязат на пазар
бягаш с всички сили без товар!*

Ако поддържате мнението, че човек не бива да влиза рано сутрин в собствената си гостна, докато слугинята нарежда и бърше праха, не забравяйте, че понятията за добро и зло, приети от цивилизованите хора, които ядат в порцеланови сервизи и носят кутийка с визитни картички, са неприложими в изграждаща се държава. Когато мястото е подготвено и черноработниците, изпратени по-рано, свършат своето, тогава цивилизованите могат да пристигат и да поставят в пътническите си сандъци светските привички, Десетте Божи заповеди и останалите формални изисквания. Там, където едва си пробиват път законите на Нейно Величество, е неразумно да очаквате изпълнението на други, странични предписания. Не бива да съдим хората, които вървят пред колесницата на Реда и Приличието и прокарват пътища през джунглите, по същия начин, по който преценяваме оградиците се в своите домове-крепости кариеристи.

Не беше тъй отдавна времето, когато законите на Нейно Величество достигаха само няколко мили след селцето Таемьо на реката Иравади^[2]. Дотам стигаше и Общественото мнение, не много силно, но достатъчно да държи хората в рамките на приличието. Когато Правителството настоя, че законите на кралицата трябва да се изкачат до Бамо и китайската граница, войниците получиха заповед и някои хора с вечен стремеж да бъдат малко преди настъплението на цивилизацията, тръгнаха с войските. Това бяха хора, не издържали ни един изпит в живота си и твърде праволинейни, за да им бъде предоставено бюро в провинциалните администрации. Върховното

управление бързаше да затвори в заповеди и наставления и нова Бирма, като приближи живота там към безцветното средноиндийско ниво. Но все пак имаше един кратък период, през който силните мъже бяха изключително необходими и им бе предоставен простор за инициативи.

Сред тези предтечи на Цивилизацията беше и някой си Джорджи Порджи, признат от всички, които го познаваха, за силен мъж. Когато дойде заповедта да се пресече границата, той заемаше някаква служба в долна Бирма, а приятелите му го наричаха Джорджи Порджи, защото умееше като бирманец да пее популярната местна песен, чиито първи строфи звучаха като „Джорджи Порджи“. Повечето мъже били в Бирма знаеха песента. А там се казваше: „Пуф, пуф, пуф, тежко корабче!“ Джорджи я пееше под акомпанимента на банджото си, а слушателите му крещяха от възбуда и можеха да бъдат чути вдън горите тикови.

Той стигна Горна Бирма — човек, който не вярваше нито в Бога, нито в дявола, но знаеше как да накара околните да го уважават и да изпълнява оная смесица от полувоенни, полуцивилни задължения, които трябваше да владеят всички в онези дни. Вършеше работата си в кантората и от време на време забавляваше измъчените от треска офицери, оставени на неговия пост от наказателния отряд. Самият той също си падаше по наказателните акции, все пак земята димеше и всеки миг беше готова да пламне. Той се наслаждаваше на подобни сблъсъци, но на бандитите не им беше толкова весело. Всички чиновници, които се срещаха с него споделяха мнението, че Джорджи Порджи е ценен кадър, способен да се справя в трудни ситуации, а тази вяра му даваше възможност да действа напълно свободно, според своите разбирания.

Минаха няколко месеца и той почувства самота, почувства нужда от компания и духовна близост. Законите на Нейно Величество едва-едва си пробиваха път, а Общественото мнение, което има по-голяма тежест от тях, още не бе пристигнало. Но съществуваше местен обичай, позволяващ на бели мъже да взимат срещу определено възнаграждение дъщерите на хети^[3]. Подобен брак не бе обвързващ като церемонията никах^[4] сред мохамеданите, но съпругите бяха изключително полезни.

Когато нашите войски се върнат от Бирма, те ще донесат и поговорката „Грижовна като бирманска жена“, а изтънчените

английски дами ще се чудят какво ли може да означава това.

Старейшината на най-близкото до поста на Джорджи Порджи село имаше приятна на вид дъщеря, която видя Джорджи Порджи и независимо от голямото разстояние се влюби в него. Когато тръгна слухът, че англичанинът с тежката ръка, който живее в каменния дом, търси стопанка, старейшината дойде при него и обясни, че за петстотин рупии ще му повери дъщеря си да живее при него с чест, уважение и уют, и да я облича в красиви дрехи, според обичая на страната. Сделката бе сключена веднага и Джорджи Порджи не съжали никога.

Той бързо свикна с факта, че разхвърляната му ергенска квартира стана подредена и удобна, разноските му по дома намаляха наполовина, а самият бе обграден с внимание и преклонение от новата стопанка, която седеше на масата му и пееше, докато се хранеше, а през останалото време ръководеше мадраските му слуги — с една дума беше най-милата, най-жизнената, най-преданата и най-очарователната съпруга, за която би могъл да мечтае и най-придирчивият ерген. Познавачите твърдят, че няма на света по-добри съпруги и домакини от бирманките. Когато поредният британски отряд поемаше по пътеките на войната, младият лейтенант бе посрещан в къщата на Джорджи Порджи от приветлива жена, към която той се обръщаше с цялото си внимание и уважение, на което бе способен. На следващото утро лейтенантът навлизаше в джунглата начело на своя отряд, но споменът за чудесния обяд и приятната стопанка го караше да завижда на Джорджи Порджи с цялото си сърце. Самият той имаше годеница в родината и според собствените му разбирания не можеше да...

Истинското име на бирманската съпруга на Джорджи Порджи беше непроизносимо, но той набързо я кръсти Джорджина и този недостатък беше поправен. Тъй като живееше в постоянен уют и нежни грижи, Джорджи Порджи прие, че петстотин рупии никога не са били плащани за нещо по-полезно.

След три месеца семеен живот блестяща идея го порази: значи бракът — истинският английски брак — не е чак толкова лошо нещо. Ако бе тъй приятно да се живее накрая на света, с тази бирманска девойка, която пушеше дебели цигари, колко ли по-приятно щеше да бъде да се живее с истинска английска лейди, която не помирисва цигари и свиря не на банджо, а на истинско пиано. Освен това той

изпитваше желание да се завърне сред своите, да чуе пак голям оркестър, да почувства как би се променил, ако облече отново костюм. Въобще женитбата изглеждаше доста добра перспектива.

Обмисляше идеята вечер, когато Джорджина му пееше или го питаше защо е толкова мълчалив, да не би да е сторила нещо, с което да го е засегнала. Потънал в мисли, той пушеше, а докато гледаше Джорджина, която във въображението му се превръщаше в руса, весела и грижовна английска девойка с падащи върху челото ѝ коси. И само в краен случай — с цигара в устните. Но разбира се не с огромната дебела бирманска цигара, каквато пушеше Джорджина. Щеше да си вземе за жена госпожица с очите на Джорджина. Въобще много приличаща на нея. Но не напълно. Някои черти на Джорджина трябваше да изчезнат. След което той се облягаше назад и с наслада поемаше дълбоко тютюневия дим. Трябваше да вкуси насладите на брака. С помощта на Джорджина бе спестил малко пари и му се полагаше шестмесечен отпуск.

— Виж какво, красавице моя — каза ѝ той, — трябва през следващите три месеца да спестим повече пари. Нужни са ми!

Това беше пряк упрек към домакинските ѝ умения, с които тя така се гордееше, но щом нейния Бог се нуждаеше от пари, тя ще направи всичко, на което е способна.

— Искаш пари? — попита с лек смях. — Аз съм спестила пари. Виж! — Отиде до своята стая и донесе кесийка с рупии. — Отделях всеки път по малко от това, което ти ми даваше. Погледни! Сто и седем рупии. Нима ти трябват повече от сто и седем рупии. Вземи ги. За мен ще бъде удоволствие да ти помогна с тях. — Тя ги изсипа върху масата и ги побутна към него с бързите си, жълти пръстчета.

Повече Джорджи Порджи не повдигна въпроса за икономии.

Три месеца по-късно, след няколко изпратени и няколко получени тайнствени писма, които Джорджина не разбра и затова намрази, Джорджи Порджи каза, че заминава, а тя трябва да се прибере в бащиния си дом и да живее там.

Джорджина заплака. Тя беше готова да върви със своя Бог дори накрая на света. Защо трябваше да се разделят? Тя го обичаше!

— Отивам само до Рангун^[5] — обясни Джорджи Порджи. — Ще се върна след месец, но ще бъде по-безопасно да живееш при баща си. Ще ти оставя двеста рупии.

— Ако ще отсъстваш само месец, защо са ми двеста? Петдесет са повече от достатъчно. Не, тук се крие нещо лошо. Не тръгвай или поне ме вземи със себе си.

Джорджи Порджи не обича да си спомня и до днес за тази сцена. Най-после успя да се измъкне от Джорджина срещу седемдесет и пет рупии. Тя не искаше да приеме повече.

След което с парахода и влака стигна до Рангун.

Тайнствената размяна на писма му бе донесла шестмесечния отпуск. Бягството и усещането, че извършва предателство, му причиняваше мъка, но едва големият параход се изгуби в безграничната синева, всичко започна да изглежда много по-просто. Лицето на Джорджина, каменният дом, нощните нападения на ревящите бандити, стонът и агонията на първия човек, когото бе убил със собствените си ръце, и стотици други много по-интимни спомени започнаха да избледняват в съзнанието му, а образът на приближаващата се Англия го завладя напълно. Параходът бе пълен с хора като него — мили, весели младежи, отпътували в отпуск, изтръскали от себе си прахта и потта на Горна Бирма и безгрижни като ученици. Те помогнаха на Джорджи Порджи да забрави.

После дойде Англия със своя лукс, уют и благопристойност и Джорджи Порджи ходеше по улицата като насън, слушаше звука от крачките си по паважа и направо не можеше да повярва, че здравомислещият човек е в състояние да напусне столицата. Той вкусваше насладите на отпуската и ги приемаше като награда за всичките си мъки в службата. Съдбата му предостави нов и много приятен дар: пълното очарование на традиционното английско ухажване, съвсем различно от безсрамните романи на Изтока, където половината население се обзалага за изхода на връзката, а другата половина предвкушава скандала, който ще вдигне госпожа Еди-коя-си.

Момичето беше прекрасно, лятото — съвършено, имението близо до Петъуърт — обширно, а наоколо се простираха пурпурни тръстикови полета и големи пасбища за дълги разходки. Джорджи Порджи чувстваше, че животът му най-после е придобил смисъл, и, напълно в реда на нещата, попита девойката би ли споделила бъдещия му живот в Индия. Тя, неопитна и мечтателка, бе готова да го последва. Този път не му се налагаше да сключва сделка със селския старейшина. Но последва типична английска сватба със солидно

изглеждащ татко и ридаеща мама, шафер в ярък виолетов костюм и снежнобяла риза и шест чипоноси девизи от неделното училище, които обсипаха с рози пътя между фамилните гробници и църковните порти. Местният вестник описа церемонията с подробности — дори пълният текст на псалмите. Причината между другото беше, че редакцията изпитваше глад за материали.

Изкараха един месец в Аръндейл, а маминка след това отпрати единствената си дъщеря с потоци сълзи на парахода за Индия, като я повери на съпруга ѝ Джорджи Порджи. Без съмнение Джорджи Порджи обожаваше младата си жена, а тя вярваше, че се е омъжила за най-добрия и най-великия между мъжете. Когато се появи в Бомбай, той счете за свой дълг да потърси по-добро място заради присъствието на съпругата си. Понеже бе доказал себе си в Бирма и получи добри препоръки, молбата му бе почти напълно удовлетворена — изпратиха го на място, което ще наречем Сутейн. Беше разположено на няколко хълма и официално го отбелязваха като „Санаториума“, заради това че санитарната помощ по тези места никаква я нямаше. Джорджи Порджи се засели там и бързо установи, че семейният живот много му подхожда. Той не се удивляваше или възторгваше като повечето младоженци, че всяка сутрин богинята сяда срещу него на масата за закуска — та това беше най-естественото нещо на света! Както казват американците „Виждам съм такова нещо и преди“. Сравняваше достойнствата на сегашната си съпруга Грейс с Джорджина и все повече и повече се убеждаваше, че не е сбъркал.

Но нямаше мир и спокойствие от другата страна на Бенгалския залив под тиковите дървета, където Джорджина живееше в бащината си къща и очакваше завръщането на своя Джорджи Порджи. Старейшината беше възрастен и помнеше войната от 51-а година^[6]. Живял бе в Рангун тогава и знаеше нещичко за характера на кулахите^[7]. Седнал пред входа на своята къща, той преподаваше философията на живота на своята Джорджина, с което въобще не я утешаваше.

Бедата бе в това, че тя обичаше Джорджи Порджи както френската девойка от английските учебници по история обичала свещеника, чиято глава отсекли кралските драгуни. Един ден тя изчезна от селото с всичките пари, които Джорджи Порджи ѝ бе

оставил и с няколко английски думи, запомнени след уроците на същия този мъж.

Старейшината отначало побесня, но когато запали дебелата бирманска цигара, се успокои и направи неприятни заключения за целия женски род. Джорджина се отправи да търси Джорджи Порджи, който може би беше в Рангун, а може би и отвъд морето, а може би и мъртъв — тя нямаше никаква представа. Късметът ѝ се усмихна. Стар сикх, който бе служил като полицаи, ѝ каза, че Джорджи Порджи е заминал с парахода през морето. Тя купи билет за четвърта класа и запази в тайна целта на пътуването си до Калкута.

В Индия следите ѝ се губят за шест седмици и никой не знае през какви мъки и неприятности е преминала.

Появи се отново на четиристотин мили северно от Калкута, отслабнала, изтощена, но упорита в своя път на север в търсене на Джорджи Порджи. Тя не разбираше местния език, но Индия е страна на безкрайното милосърдие и по целия Главен Път все се намираща добра жена да я нахрани. У нея се затвърдило убеждението, че Джорджи Порджи е там, където свършва този безкраен път. Възможно бе да бе срещнала някой сипай, който го познаваше от Бирма, но никой не знаеше със сигурност. Най-после тя попадна сред един полк, който бе на учение и позна младия лейтенант, който бе гостувал у дома на Джорджи Порджи в онези далечни дни, белязани с лова на бирманските бандити. Мнозина се смяха, когато Джорджина падна в краката му и заплака. Но когато разказа своята тъжна история, никой вече не се смееше. Някой предложи да съберат пари и да ѝ помогнат — напълно уместна забележка. Един от офицерите знаеше къде служи Джорджи Порджи, макар да не бе чувал нищо за неговата сватба. Той обясни на Джорджина накъде да върви и тя, изпълнена с радостни надежди, се качи на влака, където изтощените ѝ крака почиваха и сянка падна над опалената ѝ от слънцето глава. Не бе лек пътят по железницата до хълмовете на Сутейн, но тя имаше пари и селяните, които разнасяха с каруци стоки, я качваха при себе си. Това бе почти приказно пътуване. Джорджина повярва, че добрите духове на Бирма я покровителстват. Наистина по върховете бе изключително студено и се разболя от тежка простуда. Поддържаше я обаче вярата, че там — в края на пътя — е Джорджи Порджи, който ще я прегърне и целуне както някога, когато портите на поста се затваряха за през нощта, а

вечерята беше сервирана. Джорджина бързаше с все сили и добрите орисници ѝ помогнаха за последен път.

Привечер точно преди да влезе в Сутейн, я спря един англичанин:

— За Бога! — едва каза той стъписан. — Какво търсиш тук?!

Това беше Джилис, служил под ръководството на Джорджи Порджи в Горна Бирма и обитавал съседния пост, в джунглата. Джорджи Порджи го харесваше и настоя да го последва в Сутейн.

— Пристигнах — отвърна простичко Джорджина. — Този път беше безкраен, толкова месеца пътувах. Къде е неговият дом?

Джилис задиша тежко. Той познаваше Джорджина от миналото и знаеше, че обясненията няма да помогнат. Жителите на Изтока не разбират от обяснения. На тях трябва да им се показва.

— Ще те заведа дотам — отвърна Джилис и поведе Джорджина по тясна пътека сред скалите до голям, красив дом, издигнат на широка платформа сред хълмовете.

Лампите в къщата бяха запалени, но пердетата не бяха спуснати.

— Гледай — нареди Джилис, след като спряха срещу прозорците на гостната.

Джорджина вдигна очи и видя Джорджи Порджи и неговата съпруга.

Тя прекара ръка през косите си, които бяха израснали, излизаха изпод шапчицата ѝ, и падаха върху челото. После опита да пооправи роклята си, но тя бе в такова състояние, че не можеше да се изпъне никога. И се закашля — кашляше лошо след тежката простуда по пътя. Джилис също гледаше, но докато Джорджина не откъсваше поглед от Джорджи Порджи, Джилис фиксираше единствено русата англичанка.

— Какво смяташ да правиш? — попита той, като държеше Джорджина за всеки случай за китката да не би да се втурне към светлината на лампите. — Ще влезеш в къщата и ще разкажеш на тази английска лейди, че си живяла със съпруга ѝ?

— Не — едва чуто отговори Джорджина. — Пусни ме. Тръгвам си. Кълна се, че ще си тръгна.

И в мига, в който я пусна, потъна в нощта.

— Бедното създание! — промълви Джилис, докато се спускаше по пътеката. — Трябва да ѝ дам някоя рупия да се върне в Бирма. Дяволска ситуация! Този ангел никога нямаше да прости.

Както виждате предаността на Джилис се поддържаше не само от доброто отношение на Джорджи Порджи.

Невястата и младоженецът излязоха след вечеря на терасата. Джорджи Порджи трябваше да пуши своята обичайна цигара, а димът не трябваше да вмирисва новите пердета.

— Какъв е този шум там долу? — попита госпожата. Двамата се заслушаха.

— О! — отвърна Джорджи Порджи. — Навярно някой местен грубиян бие жена си.

— Бие... жена... си?! Какъв ужас! — възкликна младата госпожа. — Представи си, че ти набиеш мен?! — Тя обгърна талията на съпруга си, положи глава на рамото му и се загледа спокойно и блажено към покритата с пелената на облаците долина.

Но това беше Джорджина. Сам-самичка, тя плачеше до потока, сред камъните, върху които перачките търкат замърсените дрехи.

[1] В разказа става въпрос за третата англо-бирманска война през 1885 г., след която Бирма става част от Британската империя. ↑

[2] *Иравади* — най-голямата река в Бирма. ↑

[3] *Хети* — според Библията на юдеите се е разрешавало да се женят за жени от друг, чужд народ. ↑

[4] *Никах* — което пък според Корана е забранено. ↑

[5] *Рангун* — столица на Бирма. ↑

[6] Втората англо-бирманска война. ↑

[7] *Кулахи* — чужденци. ↑

ВХОДНАТА ВРАТА КЪМ АДА

*Ще кажат: „Вкуси плода забранен.“
Но Бог дари ни го. Защо си знае Той.
А отговор ще праща до последния ми ден,
камбанен звън, зовящ ме към покой.
С отвъден ужас той бие — може би —
последен, погребален удар „Ендърби“.*
Джин Инджелоу

Имало едно време Съпруг, Съпруга и Трети.

Всички били неразумни, но най-неразумна от всички била Съпругата. Съпругът би следвало да наблюдава Съпругата, която би следвало да избягва Третия, който би следвало да си избере собствена съпруга, като отначало я ухажва най-съвестно и пред очите на всички по време на разходките с коне около Джако или обсерваторията. Забележите ли младеж килнал назад шапката си, да гони побеляло от прах пони със скорост петнайсет мили в час, за да стигне навреме за срещата си с любимата, която ще бъде поласкана от неговото усърдие, ще ви обземе, естествено, симпатия към този младеж. Ще му пожелаете успех в кариерата, неговите материални проблеми ще ви станат близки до сърцето, а в най-тържествения ден ще му подарите щипки за захар или дамско седло — в зависимост от вашата щедрост и вашата банкова сметка.

Третият галопираше в подножието на хълмовете, но за да се среща с Чуждата Жена. А и когато се катереше по тях, го правеше със същата цел. Съпругът беше в Долината — той печелеше пари за Съпругата, за да купи тя рокли, гривни по четиристотин рупии и подобни евтини предмети. Той работеше много и всеки ден изпращаше на съпругата си писмо или картичка. Тя му пишеше също всеки ден, за да му признае, че очаква с нетърпение завръщането му. Докато тя

пишеше тези приятни слова, Третият ги четеше през рамото ѝ, и се смееше. След което двамата заедно отиваха до пощата да ги изпратят.

Симла е странно място, със странни обичаи. И ако сте живели там най-малко десет сезона, никога няма да ви осъдят въз основа на косвени доказателства, които съдиите смятат за най-малко достоверни. Поради тези причини, и поради някои други, на които няма смисъл да се спирам, решително отказвам да потвърдя дали отношенията между Съпругата и Третия прекрачиха границите на приличието, но даже и да са прекрачили — вие би трябвало да имате собствено мнение по този въпрос! — несъмнено това е станало по вина на Жената. Тя беше любвеобилна като котенце и на вид — самата невинност. Всъщност притежаваше мъдростта на преживяното. Беше порочна. Когато маската ѝ падаше, мъжете, зърнали истинското ѝ лице, изтръпваха и бяха готови да се откажат от всичко. Мъжете понякога са много взискателни, а най-малко взискателните от тях са най-дребнави.

Симла е ексцентрична посвоему към любовните връзки. Случва се някои контакти, зародили се на място и кристализирали в течение на пет-шест сезона, да бъдат възприети също тъй уважително както и свещените семейни отношения. Отношението към такива двойки е като към семейства. Наред с тях други връзки, не по-малко продължителни, и, очевидно, не по-малко сериозни, не успяват да завоюват официално признаване. Някой случаен флирт не по-дълъг от месец получава статус на „подобавача връзка“, а друг — продължаващ цяла година, е постоянно отхвърлян от общественото мнение. И няма писан закон, който да урежда подобни любовни истории.

Срещат се хора, към които обществото се отнася удивително толерантно, а към други — до крайност нетърпимо. Съпругата принадлежеше към „другите“. Ако случайно погледнеше през градинската ограда, съседките незабавно я обвиняваха, че иска да им завлече мъжете. Тя непрекъснато се оплакваше, че не ѝ дават възможност дори да завърже приятелство. Когато в такъв момент вдигнеше до устните си своя голям, бял ръкав и погледнеше изпод вежди, ви се струва, че е жертва на чудовищна несправедливост, че е права тя, а не всички останали жени. Което беше абсурдно, разбира се. Хората наистина не одобряваха нейната връзка с Третия, но тя бе така устроена, че не бе в състояние да се наслади на спокойствието, дори

ако ѝ го предоставеха. Обгръщаше с ореол на тайнственост и тънка интрижка и най-обикновените си постъпки.

След два месеца разходки насаме — отначало около Джако, покъсно до Обсерваторията, до подножието на Джутога, та чак до клисурата на Тара Деви, тя призна на Третия:

— Франк, хората говорят, че прекалено дълго време прекарваме заедно, а хората са толкова отвратителни.

Третият засука мустаците си, и отговори, че добрите хора не бива да обръщат внимание на лошите.

— Но те не само говорят... те и пишат... написали са на моето мъжле, сигурна съм — продължи Съпругата, извади от чантата на седлото писмото от съпруга си и го подаде на Третия.

Беше искрено писмо, написано от искрен човек, който се потеше в долината в своите памучни панталони и копринена блуза и караше с двеста рупии на месец (осемстотин и петдесет изпращаше на жена си). Той пишеше как най-вероятно тя не се е досетила колко е необмислено да дава поводи на хората непрекъснато да свързват името ѝ с името на Третия, че е твърде наивна, за да разбере колко е опасно това, че той, нейният съпруг, най-малко от всички останали иска да пречи на приятните ѝ разходки и е последният човек на света, който ще я ревнува, но все пак би било по-добре, ако заради него, заради своя съпруг, престане да се среща с Третия. Писмото бе изпъстрено с множество приятни за ухото думички, и, докато го четеше, Третият изпадна във весело настроение. Той и Тя така се смееха, че и от петдесет ярда се виждаше как над вървящите един до друг коне раменете им се тресат.

Не си струва да преразказваме техния разговор. В резултат от него на следващия ден никой не видя Съпругата заедно с Третия. Те отидоха на гробището, което, по правило, жителите на Симла посещават само официално.

Погребенията в Симла, когато свещеникът и оплаквачките вървят, а ковчегът върху раменете на носачите се клати и скърца, са сред най-потискащите зрелища на земята. Особено ако процесията минава по влажния, кален наклон при хотел „Радклиф“, който лъчите на слънцето не докосват, а планинските потоци се втурват в долината с вопли и стенания.

Нормално е гробовете да се посещават от роднини, но в Индия нас тъй често ни местят от място на място, така че към края на втората година около гроба на покойника не остават близки, а само познати, които са прекалено заети с всекидневните си неприятности, че да им остава време да навестят своите бивши колеги.

Мисълта да използва гробището като място за срещи, може да се роди единствено в женска глава. Мъжът просто би казал: „Нека хората си говорят. Да се поразходим по главната улица.“ Жените са устроени по-различно, особено такива като Съпругата. Третият и тя се наслаждаваха един на друг сред гробовете на хора, с които някога бяха прекарвали часове, а, може би, и бяха танцували на баловете.

Обикновено носеха със себе си голям конски чул, който разстилаха на тревата и сядаха в левия ъгъл на ниската част от гробището, където старите места почти бяха изравнени със земята, а нови не се копаеха. Във всяко добре уредено индийско гробище поддържат готови пет-шест изкопани дупки, в случай на нещастие или внезапни произшествия. В горния край това бяха най-често детски гробчета. Децата идваха тук от долината отслабнали и болни, за да понесат планинските дъждове или хващаха пневмония, докато айите^[1] ги водеха на разходка след залез-слънце из влажните горички. До военните лагери, естествено, копаят гробове за възрастни, макар все пак всичко да зависи от климата и гъстотата на населението.

Веднъж, след като току-що бяха пристигнали на гробището, Съпругата и Третият видяха как няколко кули очертават земята. Те замеряха гроб за възрастен мъж и Третият ги попита дали не се е разболял някой сахиб. Отговориха му, че не знаят, но имат заповед да изкопаят гроб за сахиб.

— Копайте — каза Третият. — Ние ще погледаме.

Кулите продължиха работата си с лопатите, а Съпругата и Третият два часа разговаряха и наблюдаваха как онези ровят. Единият от кулите, който изхвърляше с кошница пръстта, прескочи дупката.

— Странно! — Възкликна Третият. — Къде ми е палтото?

— Какво е странното? — попита Съпругата.

— Студено изведнъж ми стана, сякаш тръпки ме побиха.

— Защо гледаш това тогава? — рече Съпругата. — Да си вървим!

Третият стоеше при горната част на гроба и дълго се взираше надолу, без да отговори. Най-после рече, като хвърли шепа камъчета

във водата.

— Отвратително е тук. И студено, ужасно студено. Не мисля, че ще дойда повече на гробището. Никак не е забавно да се копят гробове.

Размениха по няколко реплики и стигнаха до съгласие, че гробището не е привлекателно място. Решиха също, че на следващия ден ще минат набързо оттук и ще продължат през Машобърския тунел до Фагу и обратно, защото всички смятаха през този ден да посетят градинското увеселение в ловния парк на вицекраля. Включително и жителите на Машобра.

Докато се връщаха по тясната пътека от гробището, конят на Третия, изнервен от бавната езда, изведнъж се втурна рязко напред и разтегна сухожилието на задния си крак.

— Ще се наложи утре да яхна кобилата — рече Третият — а тя не търпи нищо по-тежко от юздата си.

Уговориха се да се срещнат на гробището, след като всички досадници от Машобра потеглят за Симла. През нощта се изля истински порой, и когато на следващия ден Третият пристигна на уреченото място, забеляза, че в прясно изкопания гроб над твърдата като камък глина се е събрала вода с височина почти един фут.

— Боже, отврат! — възкликна Третият. — Като си помислиш, че и нас ще ни затворят в дъски и ще ни спуснат в този кладенец!!!

След което тръгнаха за Фагу, кобилата хапеше мундщука и тъй внимателно избираше пътя си, сякаш подковите ѝ бяха от атлаз. Слънцето грееше с все сила. Пътят между Машобра и Фагу се нарича Хималайско-Тибетски път, но въпреки гръмкото си име почти никъде не надминава ширина шест фута. А височината, на която се издига от долините, е от хиляда до две хиляди фута.

— Най-после отиваме и в Тибет — жизнерадостно възкликна Съпругата, когато се приближиха до Фагу. Тя яздеше откъм скалите.

— В сърцето на Тибет — продължи възторжено Третият. — Далеч от хората, които говорят простотии, и от ревнивците, които пишат глупави писма. С теб отивам и на края на света!

От завоя се появиха няколко кули, които влачеха греди, кобилата, като истинско плашливо създание, отскочи настрана и се изправи на задните си крака.

— На края на света — повтори Съпругата и с неопикуема нежност хвърли бърз поглед към Третия.

Той се усмихваше, но преди още да отмести поглед, усмивката застина върху лицето му и се превърна в нервна гримаса — така се хият хора, които се чувстват неуверени върху седлото. Изглеждаше сякаш кобилата ще падне върху задницата си, ноздрите ѝ се издуха, тя просто не можеше да проумее какво става. Нощният порой беше размекнал Хималайско-Тибетския път по краищата и земята под копитата ѝ поддаде.

— Какво правиш?! — извика Съпругата.

Третият не отвърна нищо. Продължаваше нервно да се хили и пришпори кобилата, която правеше усилия да стъпи върху твърда почва. Започна се борба.

— Скачай, Франк, скачай по-бързо! — закрещя Съпругата с все сили.

Но Третият сякаш бе залепнал към седлото, лицето му побеля и посивя, гледаше я право в очите. Тогава Съпругата се наведе към неговата кобила, за да я задържи, но вместо да я улови за юздата, заби пръсти в ноздрите ѝ. Кобилата отметна глава от болка и се строполи надолу с цвилене, а заедно с нея и Третият, от чието лице така и не слезе нервната усмивчица.

Съпругата чу шумолението на безброй малки камъчета и на свличаща се пръст и глухият звук от удара на двете тела някъде долу. После всичко утихна и тя започна отново да уговаря Франк да слезе от кобилата и да продължи пеш. Но Франк не ѝ отговаряше. Той лежеше под кобилата си, на деветстотин фута надолу в пропастта върху смачкани класове маис.

Когато завръщащите се от вечерна разходка яздеха по покритата с вечерна мъгла пътека, те срещнаха обезумяла жена върху обезумял кон. Тя се люлееше на седлото към всички посоки на света, очите и устата ѝ бяха широко разтворени, косите ѝ стърчаха и от това главата ѝ наподобяваше рисунките на горгоната Медуза^[2]. Един от мъжете с риск за живота си спря коня, смъкна от седлото омекналото, отпуснато човешко тяло, постави го да приседне на пейката в очакване на някакво обяснение. Трябваше да се изчака повече от дващсет минути, след което жените отведоха пострадалата на дамската рикша. Тя така и не затвори устата си, така и не свали ръкавиците за езда.

Съпругата прекара на легло следващите три дни, които и без друго бяха дъждовни, така че пропусна погребението на Третия. Положиха го във вода с дълбочина осемнайсет дюйма^[3], вместо онези дванайсет, които предизвикваха такова отвращение у него.

[1] Айя (инд.) — бавачка. ↑

[2] *Медуза* — най-малката, но и най-страшна и единствена смъртна от трите горгони в древногръцката митология. Изобразявали са я с коси-змии. Убита е от героя Персей. ↑

[3] *Дюйм* (хол.) — мярка за дължина, равна на 2,54 см. ↑

ПРОВИНЦИАЛНА КОМЕДИЯ

*Понеже за всяко нещо има време и съдба
Защото окаянството на човека е голямо
върху него.*

Еклезиаст гл. VIII,
ст. 6

Съдбата и правителството на Индия са превърнали поста Кашима^[1] в затвор и тъй като страдащите там изгубени души не могат от никого да очакват помощ, пиша този разказ с надеждата, че той ще накара индийското правителство да освободи обитателите му — европейци, и те да се разбягат накъдето им видят очите.

Кашима е оградена като пръстен от вси страни със скалистите Досехрийски планини. Напролет тя е обагрена с разцъфналите рози; през лятото розите вехнат и горещи ветрове духат от юг; есента белите мъгли пълзящи откъм блатата покриват повърхността сякаш я заливат с вода; зимата студът натиска към земята всяко младо и нежно създание. От Кашима изгледът към околността е еднообразен — съвършена равнина, заета от пасбища и разорани ниви, които стигат чак до сиво-сините храсталаци на Досехрийските планини.

Няма никакви развлечения освен лов на бекаси и тигри, но тигрите отдавна са прогонени от планинските пещери, където бяха леговищата им, а бекасите прелитаха веднъж годишно. Наркара — сто четиридесет и три мили черен път — е най-близкото селище до Кашима. Но обитателите на Кашима не ходят до Наркара, защото там има само дванайсет англичани. Те си стоят в пръстена на Досехрийските планини.

Цяла Кашима оправдава госпожа Вансюитън заради внимателно обмислено желание да не причини зло, но цяла Кашима знае, че тя и единствено тя накара останалите да страдат.

Знаят го Боулт, инженера, госпожа Боулт и капитан Карел. Те са членовете на английското общество в Кашима, като изключим майор Вансюитън, на когото никой не обръща внимание, и госпожа Вансюитън, на която обръщат внимание всички.

Имайте предвид, макар че трудно ще възприемете — законите отслабват въздействието си в малки, затворени групи, където общественото мнение не действа. Когато един мъж е абсолютно самотен на някакъв пост, той тръгва по пътищата на злото. Рискът се увеличава в геометрична прогресия, ако добавяме всяка единица от населението до дванайсет — числото на съдебните заседатели. Когато числото дванайсет е преминало, появява се страхът и породената от него сдържаност. Човешките постъпки стават по-малко импулсивни и оттам — по-малко нелепи.

Праисторически мир и спокойствие царуваха в Кашима, преди да пристигне госпожа Вансюитън. Тя беше очарователна жена — така казваше всеки на всекиго — и очарова всички до един. Независимо от това, а може би именно затова — Съдбата е толкова перверзна — тя се интересуваше само от един мъж, и този мъж беше майор Вансюитън. Ако госпожа Вансюитън беше грозна и глупава, обществото в Кашима би я разбрало. Но тя беше красива жена с много спокойни сиви очи като планински езера, преди лъчите на слънцето да ги докоснат. Нито един мъж, видял тези очи, не успяваше да обясни какъв тип жена е тя и как трябва да я гледа. Очите го заслепяваха. Жените споделяха помежду си: „тя не изглежда зле, но ѝ пречи непрекъснатото желание да внушава, че е много сериозна“. Но нейната сериозност беше естествена. Не бе създала у себе си навика непрекъснато да се усмихва. Тя просто живееше живота и наблюдаваше онези, които се стараеха да го преживеят. На жените това не се харесваше, а мъжете бяха поразени и я боготворяха.

Осъзнаваше и дълбоко съжаляваше за злото, което бе донесла на Кашима, но майор Вансюитън не можеше да разбере защо госпожа Боулт не ги посещава за следобедния чай поне три пъти седмично.

— Когато на един пост живеят само две жени, те би трябвало често да общуват — повтаряше майор Вансюитън.

Много, много преди госпожа Вансюитън да пристигне по тези отдалечени места, където няма общество и развлечения, Карел откри, че госпожа Боулт е единствената жена в света, жената, създадена за

него. Не ги осъждайте. Кашима бе накрая на света, а пръстенът на Досехрийските планини пазеше тайните отлично. Боулт нищо не разбра. Той често отиваше в лагера и прекарваше там седмица-две. Беше студен, тежък човек и нито госпожа Боулт, нито Карел изпитваха съжаление към него. В такива дни те притежаваха цяла Кашима и се притежаваха един друг, а самата Кашима им изглеждаше като райската градина. Когато Боулт се завръщаше от своите пътувания, удряше Карел свойски по гърба и го наричаше „стари приятелю“. И тримата обядваха заедно.

Кашима беше център на световното щастие, а съдът Господен изглеждаше почти толкова далече, колкото Наркара или железопътната линия, която се спускаше към морето. Но Правителството изпрати майор Вансюитън в Кашима, а с него пристигна и съпругата му.

Кашимският етикет е почти същият като на пустинен остров. Когато се появи чуждоземец, всички островитяни слизат до брега, за да го приветстват. Постът се събра на каменната платформа близо до пътя за Наркара и подготви парти за семейство Вансюитън. Тази церемония се считаше за официално посрещане и пристигналите бяха приемани като жители на селището с всички права и привилегии. Когато семейство Вансюитън се настани, направи скромно празненство за цяла Кашима и съгласно древния обичай, селището се превърна в техен дом.

След което настъпи периодът на дъждовете, когато бе невъзможно да се пътува до лагера, реката Касан заля наркарския път и добитъкът шляпаше до колене в калта на кръглите като чаши кашимски пасища. Облаците се свлякоха от Досехрийските планини и обвиха цялата околност.

Към края на дъждовния период Боулт промени своите привични навици и започна да се отнася към съпругата си демонстративно ласкаво. Бяха женени от дванайсет години и промяната порази госпожа Боулт, която ненавиждаше съпруга си, както ненавиждат жени, които са видели само добро от своя мъж, и на неговата доброта са отвърнали с пълно пренебрежение. Същевременно тя трябваше да се бори със своето вътрешно безпокойство — охраната на личната си собственост, Карел. Цели два месеца дъждът скри Досехрийските планини и много други неща. Когато той спря, госпожа Боулт забеляза, че нейният единствен и неповторим, нейният Тед — защото преди, когато Боулт

беше далеч, тя го наричаше Тед — нейният Тед се изплъзва от примките на верността.

„Тази Вансюитън ми го отне“, каза си госпожа Боулт, и когато Боулт замина, оплакваше съдбата си, въпреки преувеличената страстна привързаност на Тед. Тъгата в Кашима разцъфва също тъй както Любовта, защото, с изключението на времето, което си тече, нищо друго не е в състояние да я потуши. Госпожа Боулт не сподели своите подозрения с Карел, защото не бе уверена, а характерът ѝ беше такъв, че предприемаше действия единствено при пълна сигурност. Засега тя все още вярваше.

Една вечер Боулт се върна у дома си, застана на вратата на гостната и се подпря на касата, като дъвчеше края на мустаците си. Госпожа Боулт редеше цветя във ваза. Дори в Кашима вирееха остатъци от цивилизацията.

— Женичке — спокойно рече Боулт, — обичаш ли ме?

— Ужасно! — отвърна тя със смях. — Как можеш да ме питаш?

— Но аз говоря сериозно — продължи Боулт. — Обичаш ли ме?

Госпожа Боулт остави цветята и бързо се обърна.

— Искаш откровен отговор?

— Амиии, точно затова те питам.

Госпожа Боулт говори пет минути с равен, тих глас, произнасяше думите много внимателно, за да не се получат недоразумения. Самсон^[2], срутил колоните в храма на Газа, е извършил нещо, несравнимо с разрушенията, които една жена върши, когато събаря съзнателно покрива на дома си върху собствената си глава. Нямаше наблизо благоразумна приятелка, която да посъветва госпожа Боулт — иначе изключително внимателна съпруга — да си държи езика зад зъбите. Тя нарани Боулт дълбоко в сърцето, защото нейното собствено сърце се терзаеше от подозрения към Карел, а и бе измъчена до крайност от напрежението на самотата през дългия дъждовен период. Нейната реч беше подчинена на импровизацията, нямаше цел и план. Изреченията следваха едно след друго и Боулт слушаше, все така опрян на касата, пъхнал ръце в джобовете си. Когато госпожа Боулт свърши и задиша тежко и носово, преди да избухне в сълзи, той се разсмя, вперил поглед далеч, в Досехрийските хълмове.

— Това всичко ли е? — каза той. — Благодаря, разбираш ли, аз исках просто да зная.

— Какво възнамеряваш да правиш? — попита жената, хлипайки.

— Да правя? Нищо. Какво би трябвало да направя? Да убия Карел или да те пратя у дома, или да си взема отпуск, за да подготвя развода? До Наркара има два дни езда! — Той се засмя отново и продължи: — Ще ти кажа ти какво можеш да направиш. Можеш да поканиш Карел утре на обед... не, в четвъртък, за да имаш време да се приготвиш, и да избягаш с него. Давам ти дума, че няма да ви последвам.

Той сложи шлема си и излезе от стаята. Госпожа Боулт остана на мястото си, докато лунната светлина не покри пода, и мисли, мисли, мисли. Направи под влияние на мига всичко възможно да срути своя дом, но той не падаше. Освен това тя не разбра поведението на съпруга си, и се уплаши. Изведнъж проумя безумието на своето ненужно признание и ѝ се стори срамно да напише на Карел: „Изгубих самообладание и разказах всичко. Съпругът ми каза, че съм свободна да замина с теб. Намери дака^[3] за четвъртък и след обяда ще отпътуваме.“ В плана имаше нещо твърде хладнокръвно, и това не ѝ хареса. Затова тя седеше тихо в къщата си и мислеше.

За обяд Боулт се върна от разходката бледен, с уморено и измъчено изражение, и жена му бе притеснена от неговата мъка. Когато безкрайната вечер отиваше към края си, тя взе да мълви някакви слова на разкаяние. Боулт сякаш се пробуди от мислите си и каза:

— Това ли?! Не мислех изобщо за него. Между другото какво отговори Карел на поканата за заминаване?

— Не съм го виждала — отговори госпожа Боулт. — За Бога, нима това е краят?

Но Боулт не я слушаше и тя преглътна останалото.

Следващият ден не донесе успокоение за госпожа Боулт. Карел не се появяваше, а новият живот, който тя, в петте минути лудост през вчерашната вечер, се опита да построи върху развалините на стария, не изглеждаше особено близо.

Боулт закуси, посъветва я да наблюдава от верандата как ще хранят арабското ѝ пони, и излезе. Утринта се превърна в мъчение, а към пладне напрежението стана непоносимо. Госпожа Боулт не бе в състояние да плаче. Тя изплака сълзите си през нощта, а сега не искаше да стои сама. Може би тази Вансюитън ще разговаря с нея, а

понеже разговорите облекчават човека, имаше шанс да ѝ олекне в нейно присъствие. Все пак тя беше единствената друга жена в селището.

В Кашима няма определени часове за посещения. Всекиму е позволено да отиде при всекиго по всяко време. Госпожа Боулт сложи голяма шапка и тръгна към къщата на Вансюитън, за да я помоли за последното списание „Кралица“. Двете къщи бяха една до друга и вместо да мине по пътя, се промуши през дупката на кактусовата ограда и влезе в къщата откъм задната страна. В столовата тя чу през завесата, висяща на вратата на гостната гласа на мъжа си. Той говореше:

— Но аз се заклевам в честта си! Кълна се в честта си и във всичко свято, тя не ме обича! Призна го вчера вечерта. Още тогава щях да ви го кажа, но Вансюитън беше тук. Ако заради нея не искате да ми отговорите, можете да бъдете спокойна. Карел е...

— Какво? — извиси се гласът на госпожа Вансюитън и премина в лек истеричен смях. — Карел?! Това е невъзможно! Вие, и двамата, вероятно сте направили ужасна грешка. Вероятно вие... сте загубили самообладание, или сте я разбрали неправилно, или нещо такова. Нещата не могат да бъдат толкова лоши, колкото ми ги описвате.

Госпожа Вансюитън водеше изтънчено защитата си от ухажванията на Боулт, като отчаяно се стараяше да отвлече вниманието му.

— Вероятно има някаква грешка — настояваше тя — и всичко може да се оправи.

Боулт се разсмя зловещо.

— Не може да бъде капитан Карел! Той ме увери, че никога ни най-малко... ни най-малко не се е интересувал от вашата жена, господин Боулт. О, чуйте ме, за Бога! Той каза „не“. Закле се, че между него и вашата жена няма нищо! — повтаряше госпожа Вансюитън.

Сламената завеса замърда и разговорът бе грубо прекъснат от малка, слаба жена с големи тъмни кръгове под очите. Госпожа Вансюитън ахна и се изправи.

— Какво казахте? — попита госпожа Боулт. — Не обръщайте внимание на този човек. Какво ви е казал Тед? Какво ви е казал? Какво ви е казал?

Госпожа Вансюитън безпомощно се отпусна на канапето, поразена от вълнението на гостенката си.

— Той каза... не мога точно да повтора думите му, но... разбрах от тях, че той... че... Наистина, госпожо Боулт, това е доста странен въпрос!

— Ще ми кажете ли какви думи точно е произнесъл? — повтори госпожа Боулт. Дори тигър ще избяга от разбесняла се мечка, на която са отнели детето, а госпожа Вансюитън беше само една обикновена жена. Тя изпадна в отчаяно положение:

— Добре! Той каза, че никога не ви е обичал и, разбира се, не е имал причини да ви обича, и... и това е всичко.

— Споменахте, че се е заклел, че не ме е обичал? Вярно ли е?

— Да — меко произнесе госпожа Вансюитън.

Госпожа Боулт залитна и падна в безсъзнание на пода.

— Казах ли ви? — обади се Боулт, сякаш разговорът не беше прекъсван. — Сама видяхте, тя го обича. — Просветление проби обвивката на тъпия му мозък, и той продължи: — А той... какво ви каза той на вас?

Госпожа Вансюитън нямаше сили за обяснения или за безстрастни изявления. Тя коленичи пред госпожа Боулт.

— Ах, негодник! — извика тя. — Нима всички мъже са такива? Помогнете ми да я отнеса в моята стая... ударила си е лицето в ръба на масата. Млъкнете най-после и ми помогнете! Мразя ви, мразя и капитан Карел! Вдигнете я внимателно, а сега... сега вървете! Вървете си веднага!

Боулт пренесе съпругата си в спалнята на госпожа Вансюитън и се оттегли, преди да го обхване отново бурята от гняв и отвращение на тази дама. Оттегли се без разкаяние и изгарящ от ревност. Значи Карел ухажва госпожа Вансюитън... и ще унижи Вансюитън също така като Боулт... Изведнъж Боулт се запита дали госпожа Вансюитън ще изпадне в безсъзнание, ако открие, че любимият ѝ се е отрекъл от нея.

Тези мисли не го бяха напуснали, когато галопирайки по пътя, се показа Карел. Задържа коня си и весело поздрави:

— Добро утро! Аха, ухажвате госпожа Вансюитън както обикновено? Неприлично занимание за сериозен, женен човек. Какво ще каже госпожа Боулт?

Боулт вдигна глава и рече бавно:

— Ах, вие, лъжец такъв!

Лицето на Карел се скова:

— Какво има? — бързо попита той.

— Нищо особено — отвърна Боулт. — Жена ми събщи ли ви, че двамата сте свободни да вървите където ви душа иска? Тя беше тъй добра да ми обясни ситуацията. Оказва се, че вие наистина сте бил мой верен приятел, Карел? Нали старче?

Карел изстена и се опита да изрече няколко идиотски изречения, че е готов да даде „удовлетворение“. Но интересът му към тази жена бе угаснал, умря в дъждовния период. В мислите си той я ругаеше за излишната ѝ бързивост. Щеше да бъде той просто да прекъснат връзката си внимателно и постепенно, а сега му увисна на шията...

Гласът на Боулт прекъсна мислите му:

— Не мисля, че ако ви убия ще получа някакво удовлетворение, и съм абсолютно сигурен, че вие няма да получите никакво, ако убиете мен.

След което с плачлив глас, комично неадекватен на нанесената му обида, Боулт продължи:

— Жалко, но очевидно нямате достатъчно доблест дори да останете с жената, щом като вече сте я завладели. Вие сте и неин верен приятел, нали?

Карел го гледа дълго и внимателно. Ситуацията стана твърде сложна за неговия ум.

— Какво искате да кажете? — издума той.

Боулт отговори — повече на себе си, отколкото на съперника си:

— Жена ми току-що дойде при госпожа Вансюитън, а вие, очевидно, сте казали пред госпожа Вансюитън, че никога не сте обичали Ема. Предполагам, че сте лъгали, както обикновено. Какво толкова има да разговаря госпожа Вансюитън с вас, или вие с нея? И опитайте поне веднъж да кажете истината.

Карел изслуша двойното оскърбление, без да му мигне окото, и отговори с въпрос на свой ред:

— Продължавайте. Какво се случи след това?

— Ема припадна — просто отвърна Боулт. — Вижте, какво точно говорихте с госпожа Вансюитън?

Карел избухна в смях. С дългия си език, госпожа Боулт разруши всичките му планове, но все пак му се предоставяше възможност да

отмъсти на човека, който го унизи и постави в позорно положение.

— Какво съм й говорил? С каква цел един мъж сервира лъжи като тази? Ако не греша, говорил съм почти същото, което и вие!

— Аз говорих само истината — рече Боулт отново, повече на себе си, отколкото на Карел. — Ема каза, че ме ненавижда. Тя няма права над мен.

— И още как! Естествено, че няма. Вие сте само неин съпруг. И какво отговори госпожа Вансюитън, когато положихте в нозете й своето освободено от семейните окови сърце?

Карел се чувстваше почти добродетелен, като зададе този въпрос.

— Не мисля, че това има значение — отговори Боулт. — И не ви засяга!

— Не, засяга ме! Казвам ви, че ме засяга — прекъсна го Карел безсрамно.

Думите му бяха последвани от взривен смях, който се изсипа от устните на Боулт. Карел млъкна за миг, но след това също се разсмя и се смя дълго и гръмко, подскачайки върху седлото си. Неприятни бяха тези звуци — грубиянско поведение на двама мъже край дългата бяла линия на Наркарския път. В Кашима нямаше външни хора, но ако имаше, те биха помислили с основание, че пленничеството сред Досехрийските хълмове е подлудило половината от европейското население на Кашима. Смяхът обаче рязко спря и Карел първи заговори.

— Какво смятате да правите?

Боулт погледна към пътя, после към планините.

— Нищо — спокойно отговори той. — Има ли значение? Всичко е прекалено отвратително. Налага се да продължим предишния начин на живот. Мога да ви наричам негодник и лъжец, но не мога да го правя до свършека на света. Освен това не мисля, че ще се чувствам по-добре. Не можем да заминем от това място. И какво ни остава?

Карел огледа продължително кашимската мишеловка и не отговори. Оскърбеният мъж продължи със своите необичайни предложения:

— Вървете и поговорете с Ема, ако желаете. Бог ми е свидетел, не ме засяга какви ще ги вършите!

Той потегли и остави Карел да гледа тъпо след него. Карел не отиде нито при госпожа Боулт, нито при госпожа Вансюитън. Той остана на седлото, а понито му щипеше тревата край пътя.

Тропот на колела го сепна. Госпожа Вансюитън водеше у дома й госпожа Боулт, бледа, измъчена, с цицина на челото си.

— Спрете, моля — каза госпожа Боулт. — Искам да говоря с Тед.

Госпожа Вансюитън се подчини, но когато госпожа Боулт се наведе напред и подпря ръце отстрани на двуколката, Карел заговори пръв:

— Видях се с вашия съпруг, госпожо Боулт.

Нямаше нужда от повече обяснения. Погледът на мъжа бе впит не в госпожа Боулт, а в нейната спътница. Госпожа Боулт забеляза този поглед.

— Говорете с него, — помоли тя седналата редом с нея жена. — О, поговорете с него! Кажете му това, което току-що споделихте с мен! Кажете му, че го мразите! Кажете му, че го ненавиждате!

Тя се наведе напред и горчиво заплака, а саисът, безстрастно съблюдаващ приличие, се засуети около коня. Госпожа Вансюитън поруменя и пусна юздите. Нямаше желание да участва в толкова непристоен разговор.

— Изобщо не ме интересува — хладно започна тя, но хлипанията на госпожа Боулт я трогнаха и тя се обърна към мъжа: — Не зная какво трябва да ви съобщя, капитан Карел. Не зная и как да ви нарека. Мисля, че... че вие сте постъпили недостойно... а тя се нарани ужасно в ръба на масата.

— Не ме боли. Няма значение — едва чуто промълви госпожа Боулт. — Това няма значение. Разкажете ми какво ми казахте на мен. Кажете му, че не го обичате! О, Тед, нима няма да й повярваш?

— Госпожа Боулт ми даде да разбере, че вие... че вие някога сте я обичали? — продължи госпожа Вансюитън.

— Е? — грубо започна Карел. — Струва ми се, че не би било зле госпожа Карел да обича най-напред своя собствен съпруг!

— Спрете! — нареди госпожа Вансюитън. — Изслушайте ме най-напред. Аз не ви... аз не искам да зная какво е имало между вас и госпожа Боулт, но искам вие да знаете, че ви ненавиждам, че ви смятам за подлец, и че никога, никога повече няма да разговарям с вас. О, дори не съм в състояние да изрека какво мисля наистина за вас... Вие!

— Искам да поговоря с Тед — простена госпожа Боулт, но двуколката потегли, а Карел остана на пътя, засрамен и кипящ от ярост към госпожа Боулт.

Той чака, докато госпожа Вансюитън се върне у дома и тя, освободена от присъствието на госпожа Боулт, още веднъж го осведоми какво мисли за него и неговите постъпки.

Привечер в Кашима беше прието всички да се събират върху платформата при Наркарския път, за да пият чай и да обсъждат „събитията“ през деня. Този път майор Вансюитън и съпругата му се оказаха сами на платформата — което се случваше за първи път, ако не ги лъжеше паметта. Веселият майор, без да обръща внимание на забележителните предположения на жена си, че останалото население на поста вероятно е заболяло, настоя да обиколят другите две къщи и да измъкнат обитателите им навън.

— Наслаждавате се на залеза, — обърна се майорът с безкрайно негодувание към семейство Боулт. — Така не се прави! Дявол го взел — всички тук сме едно семейство! Трябва да се покажете пред целия свят, а и Карел също. Ще го накарам да донесе банджото.

Властта на почтеното простодушие и доброто храносмилане над нечистата съвест е толкова силна, че Кашима в пълен състав, включително банджото, се събра на платформата, а майорът озари компанията с широката си усмивка. Докато той се усмихваше, госпожа Вансюитън вдигна очи и обхвана с поглед цялата Кашима. Погледът ѝ беше пределно ясен. Майор Вансюитън никога нищо не бива да научи. Той ще бъде чужденец в това щастливо семейство, затворено в клетката на Досехрийските хълмове.

— Пеете невероятно фалшиво, Карел — обади се майорът. — Подайте ми това банджо!

И той пъ, изтезвайки слушателите си, докато небето не се изпълни със звезди и цялата Кашима не отиде да вечеря.

* * *

Така започна новият живот в Кашима — живот, създаден от госпожа Боулт, чийто език се отприщи в откровения една вечер.

Госпожа Вансюитън не каза нищо на майора и тъй като той настояваше да се поддържат тягостни добросъседски отношения, наруши своя обет да не говори с Карел. Тези разговори, през които тя волю-неволю трябваше да демонстрира привиден интерес към събеседника си и да не прекрива границите на вежливостта, поддържаха огъня на ревността и тъпата ненавист в гърдите на Боулт и събуждаха същите страсти в сърцето на съпругата му. Госпожа Боулт мрази госпожа Вансюитън, защото тя ѝ отне Тед, и — забавно, нали? — я мрази, защото госпожа Вансюитън не може да понася Тед. В този случай очите на съпругата са по-проницателни отколкото очите на съпруга. А Тед — този галантен капитан и доблестен човек — знае вече, че е възможно един мъж, обичал една жена, да я намрази до трудно преодолимото желание да я пребие, за да млъкне завинаги. Но най-много от всичко той е шокиран от факта, че госпожа Боулт не е в състояние да разбере грешките си.

Боулт и Карел ходят заедно на лов за тигри като истински приятели. Боулт постави техните отношения върху най-твърдата основа:

— Вие сте негодник — призна той на Карел. — Престанах да уважавам себе си заради поведението си, но когато сте с мен съм сигурен, че не сте с госпожа Вансюитън и не измъчвате Ема.

Карел изслушва търпеливо всичко, което Боулт има да му каже. Понякога двамата заминават за цели три дни и тогава майорът настоява пред жена си да прекарва известно време у госпожа Боулт, макар че госпожа Вансюитън често бе обявявала пред целия свят, че предпочита компанията на съпруга си. Ако се съди по това как държи на него, тя очевидно говори истината.

Но, както казва майорът: „В малкия пост трябва да бъдем приятели помежду си!“

[1] В този разказ географските названия са измислени. ↑

[2] *Самсон* — библейски водач на евреите, прочут със силата си, криещ се в дългите му коси. Любимата му — Далила, подкупена от филистимляните, ги отрязва. Пленен, Самсон е откаран в храма на бог Дагон. Той събаря с плещите си колоните на храма и избива враговете си. ↑

[3] Дака (инд.) — двуколка. ↑

РЕСЛИ ОТ ВЪНШНОТО МИНИСТЕРСТВО

*В битка се хвърлих за вечна любов
И за Нея — невярната! — вече разбрах.
Прогоних врага от Тарант Мос
Преди да превърне Д'умени в прах.*

*Дават ми ордени, много пари
ала плаче душата ми — моят Христос.
Бих се до смърт за разпътна жена
а не за верните хора от Мос!*

Тарант Мос

Едно от многото проклетия на нашия живот в Индия е липсата на атмосфера в смисъла, който влагат художниците в това понятие. В съществуването ни отсъстват каквито и да е полутонове. Хората рязко и грубо се открояват на яркия фон и нищо не смекчава цветовете, нито пък създава дълбочина и перспектива. Те вършат своята работа и постепенно свикват с мисълта, че на света не съществува нищо извън тяхната работа, нищо, сравнимо с тяхната работа, и че те са оста, около която се върти цялата Администрация. Ето пример за подобно усещане. Един туземец-клерк^[1] преписваше ведомости в данъчното управление. Каза ми: „Имате ли представа, какво ще се случи, ако поставя на този лист само една чертичка повече или по-малко?“ — И със заговорнически израз на лицето допълни: „Това ще обърка плащанията по данъците из цялото вицецралство! Помислете само!“

Ако хората не бяха обладани от илюзията за изключителното значение на своите служебни задължения, предполагам, че биха се прибрали някой ден у дома и биха сложили край на живота си. Но тази тяхна слабост е доста уморителна особено ако и слушателят им знае, че и той е подвластен на същия грях.

Дори Секретариатът — и той е убеден, че върши нещо полезно, когато нарежда на някой измъчен чиновник да опише земите, поразени от житен бегач в окръг с площ пет хиляди квадратни мили.

Служил някога в Министерството на външните работи един човек — човек, стигнал средна възраст на служба в това ведомство, и за когото непочтителните младоци разказваха, че дори насън може да каже наизуст „Договори и искания“ от Атчинсън^[2] отпред назад и отзад напред. Къде този човек прилагаше своите изключителни знания знаеше единствено Държавният секретар, който, естествено, не споделяше с никого тази информация. Фамилията на този човек беше Ресли и в онези дни говореха така: „Ресли познава княжествата от Централна Индия^[3] по-добре от всеки друг на света.“ И ако не повтаряте често това изречение, започваха да ви гледат накриво.

В днешно време по-ценени са познавачите на живота по границата. Но тогава на мода бяха Централните щати. В докладите ги наричаха „фактори“, „фокуси“, и какво ли още не.

Именно тук проклятието на англо-индийския живот се усеща особено силно. Когато Ресли повишеше глас и кажеше, че този и този наследник не е подходящ за този и този трон, Министерството на външните работи мълчеше, а министрите цитираха само последните думи от изреченията на Ресли и добавяха към тях няколко „да, да“ с пълното съзнание, че помагат на Империята да преодолее сериозни политически трудности. Започне ли се някаква наистина важна работа, работят най-много двама или трима, а останалите седят със скръстени ръце и приказват, докато наградите не се посипят върху тях като гнили плодове от дърветата.

Във фирмата с табела Министерство на Външните работи работящата беше Ресли и ако случайно някога той показваше признаци на умора, началството, за да не отслабне жаждата му за работа, всячески го поощряваше, като непрекъснато повтаряше какъв прекрасен човек е той. Ресли нямаше нужда от поощрения, той знаеше цената си, но това, което непрекъснато чуваше за своята особа, потвърждаваше собственото му мнение, че на света не съществува друг човек тъй абсолютно и безспорно необходим за стабилността на Индия като Ресли от Външното министерство. Може би имаше и други прекрасни хора, но най-известният, облечен с пълно доверие и обвит с почести мъж сред мъжете, бе Ресли от Външното министерство. В

онези дни на посещение при нас беше вицекралят. Той отлично знаеше кога трябва да „погали“ високопоставен темпераментен чиновник и кога да ободри дребния, чиято яка е здраво стегната от държавния юлар, и по този изпитан начин да накара целият отбор презглава да се втурне към финала. Той внушаваше на Ресли усещането, което току-що описах, а похвалата на вицекраля може да размъти главата и на най-солидния човек. Имаше някога един случай... но това е друга история.

Цяла Индия знаеше фамилията и длъжността на Ресли — те бяха записани в справочника на Такър и Спинк^[4] — но какво представляваше той като човек, какво точно работеше, и какви бяха неговите особени, специални качества — това знаеха и се интересуваха петдесетина души. Не повече. Работата беше целият му живот и той не намираще свободно време за контакти с когото и да било, освен с мъртвите вождове на раджпутите^[5], чийто произход бе опетнен от ахирите^[6]. Ако Ресли не бе такъв добър чиновник от Бенгалската гражданска служба, би станал чудесен клерк в Хералдическата палата.

В един чудесен ден, в обедната почивка, с Ресли се случи изключително нещастие. Заслепи го, събори го на земята и той остана да лежи там задъхан като пъпчив ученик. Без каквато и да било видима причина, противно на здравия смисъл, той се влюби от пръв поглед в лекомислена, златокоса девойка, която обичаше да язди по главната улица на Симла на висок английски жребец, прихлупила до очите си жокейско кепе от синьо кадифе. Казваше се Венър, Тили Венър, и беше очарователна. Тя в галоп завладя сърцето на Ресли и Ресли разбра, че никак не е добре за един мъж да живее сам, дори ако в канцеларията му е събран половината от архива на Министерството на външните работи.

След което цяла Симла започна да припада от смях — влюбеният Ресли беше доста комична фигура. Той полагаше всички усилия, за да заинтересува девойката със своята личност, иначе казано, със своята работа, а Тили, типично по женски, полагаше всички усилия, да покаже, че страшно се интересува от всичко, което — зад гърба му — наричаше „уаджите на мистей Уесли“. Защото тя не произнасяше буквата „р“ и това бе много ефектен дефект. Тя абсолютно нищо не разбираше от работата му, но се държеше така, сякаш абсолютно

всичко разбираше. Мъжете неведнъж са се женили поради грешна преценка на ситуацията.

И съдбата пое в свои ръце грижата за Ресли. Той беше зашеметен от ума на госпожица Венър. А би бил истински впечатлен, ако можеше да чуе конфиденциалните ѝ признания за неговите посещения в интимен кръг.

Ресли имаше специфични маниери на ухажване. Повтаряше, че мъжът е длъжен да посвети на своята любима най-ценния резултат от своята работа. Някъде подобно нещо е писал Ръскин^[7], струва ми се, но в живота целувките действат по-добре, а и спестяват време.

Измина месец, след като Ресли отдаде сърцето си на госпожица Венър и по тази основателна причина заработи изключително лошо. Неочаквано го осени идеята за „Туземното управление в Централна Индия“, бъдеща книга, която изпълни с радост душата му. Според неговия замисъл тази книга трябваше да стане велико произведение — творбата на живота му — наистина изчерпателно изследване по тази прелюбопитна тема. Събрала в себе си всички знания, придобити след дългогодишен упорит труд на Ресли от Външното министерство, тя щеше да бъде дар, достоен за императрица.

Той съобщи на госпожица Венър, че излиза в отпуск, и след завръщането си ще ѝ поднесе подарък, подходящ за нейните изключителни качества. Съгласна ли е тя да почака? Разбира се, съгласна е. Ресли получаваше хиляда и седемстотин рупии месечно. Заради това тя бе готова да чака дори година. Нейната майка щеше да ѝ помага да преодолее проблемите през времето на очакване.

Ресли си взе годишния отпуск и всички материали, които му бяха под ръка — почти един вагон — и отпътува за Централна Индия, погълнат от замисъла си. Започна книгата си по местата, които описваше. Навикът да води официална кореспонденция, бе изсушил стила му, и той се досети, че за местния колорит не му достига светлина и бели мазки. Опасни цветове за дилетант!

Господи, как работи този човек! Той улавяше своите раджи, анализираше своите раджи, проследяваше прадедите им назад в мрачните векове заедно с техните съпруги и наложници. Определяше датите и сравняваше, чертаеше родословия, отбелязваше и забелязваше, записваше, вписваше и преписваше, аотираше и коментираше, регистрираше и класифицираше, разплиташе и

заплиташе, свързваше, нижеше, сортираше, поправяше и преправяше, извеждаше заключения по десет часа на денонощие. И, озарен от новата и неочаквана светлина на Любовта, той превърна тези изсъхнали исторически кости и обвитите в прах летописи на зло и поквара в писания, които според волята му изтръгваха от читателя смях или сълзи. Сърцето и душата му сякаш трепереха върху края на неговото перо и оттам попадаха в мастилото. За двеста и трийсет дни и нощи той получи в дар от провидението състрадание, проникателност, хумор и стил, така че неговата книга стана Книга! Неговите безкрайни специализирани знания оставаха с него през цялото време, така да се каже, но лекотата на перото, духът на човечност, който пронизваше произведението, поезията и силата, които излъчваха редовете — това беше нещо извън науката. Съмнявам се, обаче, дали той е разбирал с какъв божествен дар е бил осенен през онова време, и дали е усещал пълнотата на своето щастие. Той работеше за Тили Венър, не за себе си. Мъжете често създават своите най-добри произведения сляпо, в името на някой друг.

И — макар това да няма пряко отношение към нашата история — в Индия, където всеки познава всекиго, можете да наблюдавате как жени командват мъжете си, заставят ги да направят крачка встрани от строя и ги карат да извършват подвизи самостоятелно. Силният човек, започнал веднъж, продължава пътя си напред, посредственият човек, ако жената загуби интерес към неговия успех като следствие на нейната власт, се връща в своята редица и никой вече не чува нищо за него.

Ресли отнесе първия екземпляр от книгата си в Симла и, заекващ и зачервен, я поднесе на госпожица Венър. Тя зачете няколко страници. Предавам нейната рецензия *verbatim*^[8]: „О, вашата книга? Пишете само за тези стуашни уаджи. Нищо не уазбуах.“

* * *

Ресли от Външното министерство беше поразен, унижен — въобще не преувеличавам — от тази лекомислена девойка. Всичко, което успя да измъкне в отговор, бе: „Но... но това е моят *magnum opus*^[9]! Произведението на живота ми!“

Госпожица Венър не знаеше какво означава *magnum opus*, затова пък отлично знаеше, че капитан Карингтън бе победил три пъти поред в последните надбягвания в жокей клуба. Ресли не настоя да го чака повече. Останал му беше достатъчно ум, за да прецени ситуацията.

Последва реакция от пренапрежение през изтеклата година и Ресли се върна към своето министерство на външните работи и към своите „уаджи“ — жалък компилатор, наемен драскач за справочници и отчети, за когото и триста рупии заплата на месец е много. Той прие рецензията на госпожица Венър. Доказателство, че вдъхновението, родило тази книга е било временно явление, нямащо нищо общо с неговата истинска същност. Дори и тогава обаче той нямаше право да потопи в планинското езеро пет сандъка (чиято доставка от Бомбай струваше огромна сума) съдържащи най-добрата книга за индийската история, писана някога.

Няколко години по-късно, докато разпродаваше имуществото си, преди да излезе в пенсия, се разрових в книгите му и попаднах на единственото запазено копие на „Туземното управление в Централна Индия“ — копието, което госпожица Венър не успя да разбере. Седнал върху опакованите вързопи, четох, докато падна мрак, след което предложих на Ресли да определи цената. Той погледна през рамото ми върху няколко страници и каза мрачно почти на себе си:

— Интересно какъв дявол ме накара да напиша такава великолепа книга?

След което се обърна към мен:

— Вземете я. Отпечатайте една от вашите рецензийки за нея и затова как се появи на бял свят. Може би... може би именно така трябваше да завърши цялата бъркотия.

Знаех отлично какъв е бил за своето време Ресли от Външното министерство, затова неговите думи ме разтърсиха. И досега те остават най-горчивата присъда, излязла от устата на един мъж за неговата работа.

[1] Клерк (анг.) — служител в кантора. ↑

[2] Чарлз Атчинсън — генерал-губернатор на Пенджаб. ↑

[3] Освен владенията на английската корона в състава на Британската империя са влизали около 600 относително самостоятелни княжества. ↑

[4] *Такър и Спинк* — съсобственици на голямо издателство в Калкута. ↑

[5] *Раджпути* — висша воинска каста в Индия. ↑

[6] *Ахири* — каста на скотовъдци. ↑

[7] *Джон Ръскин* (1819–1900) — английски естет и теоретик на изкуството. ↑

[8] *Verbatim* (лат.) — дословно. ↑

[9] *Magnum opus* (лат.) — основен труд. ↑

ГОСПОЖА БАТЪРСТ

Същия ден, в който на мен ми хрумна да посетя кораба от състава на кралския военен флот „Перидот“ в залива Саймън, на адмирала му хрумна да го изведе на крайбрежно плаване. Корабът се отдалечаваше, обвит в кълба дим, докато моят влак пристигаше. Екипажите на останалите кораби или товареха вгълица, или провеждаха учебни стрелби в планините на височина хиляда фута, аз се въртях на пристанището, гладен и безпомощен, без шанс да се завърна в Кейптаун^[1] по-рано от пет вечерта. И в този критичен момент за щастие зърнах моя стар приятел, инспектор Хупър, инспектор на държавните жп линии, който имаше в подчинение локомотив и служебен вагон с тебеширен надпис: „За ремонт“.

— Ако намерите нещо за ядене — каза Хупър, — ще ви отведа по Гленгарифската долина до разпределителната гара и ще изчакаме, докато дойде товарът. Там е по-прохладно отколкото тук, разбирате ли.

Купих ядене и пиене от гръцките търговци, където можеш да намериш всичко, но на невероятни цени, и локомотивът ни докара до залив, ограден от пясъчни наноси. Там, изтеглена на стотина крачки, царуваше мърлява платформа, полузасипана от пясъка. Заравнени от морето дюни, по-бели от снежни преспи, се простираха, докъдето стига погледът из лилаво-кафявата долина, смесени с напукани скали и сухи храсталаци. Тълпа малайски рибари теглеха мрежа, а до тях се люшкаха две лодки — синя и зелена. Туристическа група бе избрала мястото за пикник и всички се разхождаха боси по ивицата, открита от отлива. През нея течеше ручейче, океанът блестеше, оцветен във всички цветове на дъгата, а срещу ни се издигаше ограда от планински била, чиито хълмисти подножия преливаха в сребристи пясъчници. Железопътната линия минаваше току над върховата точка, до която стигаше приливът, заобикаляше купчина страховити скали и изчезваше.

— Тук непрекъснато духа бриз — рече Хупър и отвори вратата, след като локомотивът замина. Нашият вагон остана в съседство с

дюните, а силният югоизточен вятър, вилнеещ откъм върховете Елси, взе да соли с пепел калпавата ни бира. Едва седнал, Хупър разтвори подшитата папка с документи. Неотдавна се бе върнал от дълго пътуване, по време на което трябваше да опише повредените локомотиви и дрезини чак до границата с Родезия^[2].

Бризът приятно галеше клепачите ми. Звуците, които се чуваха високо от планините и под железата на вагона, монотонният шепот на песъчинките, които се свличаха и изпреварваха една друга, лекият плисък на вълните, гласовете на почиващите, шумоленето на изсъхналите документи на Хупър и безпощадното слънце в комбинация с бирата ме тласнаха към лека дрямка. И току в съзнанието ми планинските върхове от Фолс Бей се смениха от островърхи вълшебни създания, чух шум от стъпки над главата си, звън на веригата и вагонните спирачки.

— Прекратете веднага! — извика строго Хупър, без да вдига глава. — Пак тези палави малайски момченца... непрекъснато си играят около вагона ми... разбирате ли.

— Не ги съдете чак толкова — отвърнах. — Жп линията се счита за държавно сиропиталище в Африка.

— Вярно е... поне за вътрешността на страната. Нещо ми дойде наум — порови в джобовете на жилетката си. — Искам да ви покажа една много любопитна вещ от Уайки^[3]. Има такова място след Булавайо. Твърде интересен спомен, струва ми се...

— Старият хотел е претъпкан — дочухме глас. — С бели хора, доколкото мога да съдя от думите. Морската пехота напред! Давай, Притч. Щурмувай своя Белмонт. Урааа!

Възклицанието се изтегли като дълго въже след господин Пайкрофт, който притича около вагона и застана пред отворената врата. Взря се в лицето ми. Подире му изникна огромен сержант от морската пехота, който влачеше изсъхнало тръстиково стъбло и смутено тръскаше пясъка от пръстите си.

— Какво правите тук? — учудено попитах. — Доколкото знам „Йерофант“ е в открито море?

— Пристигнахме миналия вторник от Тристан да Куня^[4] за ремонт и ще стоим два месеца на док — ще сменят подложките на машината.

— Влизайте и сядайте! — Хупър отмести папките си.

— Това е господин Хупър, инспектор по железницата, — запознах ги, докато Пайкрофт се отместваше да пропусне мустакатия сержант.

— Това пък е сержант Причърд от „Агарик“. Стара дружка — продължи Пайкрофт. — Разхождаме се по брега.

Гигантът поруменя и кимна. Щом седна половината вагон се напълни.

— Това е моят приятел, господин Пайкрофт — обясних на Хупър, който вече бе отворил бутилка бира от допълнителните запаси, които моето шесто чувство бе добавило към покупката от гръцките спекуланти.

— *Moï aussi*^[5] — изрече Пайкрофт и извади изпод наметката си голяма бутилка с луксозен етикет.

— Та това е истински „Бас“! — възкликна Хупър.

— Благодарностите към Причърд — обясни Пайкрофт. — Ни една не е в състояние да му устои.

— Не е съвсем така — меко възрази Причърд.

— Без да го възприемате в прекия смисъл на думата, очите на този момък говорят повече от всичко останало.

— Къде се случи? — полюбопитствах аз.

— Близо, при залива Колк. Тя изтупваше килим на задната тераса. Причърд не бе успял дори да проведе артилерийската подготовка, а тя се скри вътре в къщата и прехвърли през оградата бутилките. — Пайкрофт потупа с длан топлото шише.

— Припозна се и толкоз — рече Причърд. — Няма да се учудя, ако ме е взела за Маклийн. Почти еднакви сме на ръст.

Слушал бях от собственици на имения в Мюзънбург, Сейнт Джеймз и Колк да се оплакват, че е много трудно да задържиш запаси от бира и добра слугиня близо до брега, но чак сега разбрах за какво става въпрос. Обаче бирата беше великолепна и вдигах чаша заедно с останалите за здравето на свободомислещите девойки от крайбрежието.

— Униформата направо ги поразява, готови са на всичко за нея — обясни картинно Пайкрофт. — Моята моряшка е съвсем обикновена, никого не докарва до възторзи. Докато Притч няма проблеми, нагласен ли е от глава до пети, всеки път съблазнява „бедната Мери от верандата“ — *ex officio*^[6], както се казва.

— Обърка ме с Маклийн, казах ти — упорстваше Причърд. — А то... ако го слушаш, няма да повярваш, че вчера...

— Притч — рече Пайкрофт, — да те предупредя овреме. Ако почнем да разказваме всичко, което знаем един за друг, обитателите на това заведение ще го напуснат поживо-поздраво. Та нали с изключение на дезертърството...

— Това си бяха самоотлъчки без разрешение. Опитай се да докажеш обратното — възрази бурно сержантът. — И щом започна, не е ли време да споменем за Ванкувър'87?

— Да споменем ли? А кой беше загребни в черупката, с която акостирахме на брега? Кой разказа на юнгата Найвън...

— Разбира се, военният съд не ви се размина, нали? — попитах.

Историята как юнгата Найвън подлъгал седем-осем моряци и морски пехотинци в горите на Британска Колумбия, отдавна е легенда във флота.

— Да, не ни се размина! — отговори Причърд. — Но щяха да ни съдят и за убийство, ако юнгата Найвън не се оказа толкоз хитър. Омота ни, че имал някакъв чичо, който ще ни даде земя под аренда да направим ферма. Разясни, че е роден близо до остров Ванкувър^[7] и непрекъснато се правеше на дете невинно от гората.

— Но ние му повярвахме — продължи Пайкрофт. — Аз му повярвах... ти му повярва... Патерсън му повярва... и онзи морски пехотинец, дето се ожени за търговката с кокосови орехи, един с голяма уста?

— Да. Джоунз Лигльоето, направо го бях забравил — каза Причърд. — Наистина, и Лигльоето повярва, и Джон Енсти също, и Мун. Бяхме много млади и жадни за впечатления.

— Затова пък милички и доверчиви колкото ви душа иска — допълни Пайкрофт.

— Помниш ли, той настояваше да вървим в колона и да се пазим от мечките? Помниш ли, Пай, как подскачаше през блатото по гъстите тръстики и се преструваше, че надушва дима от чичовата си къща. А ние просто си обикаляхме непрекъснато през цялото време из необитаемия, кален, негоден за нищо остров! Обиколихме го за един ден и се върнахме при лодката, която бяхме закотвили на брега. Цял ден юнгата Найвън ни въртя в кръг, уж за да търсим чичовата му

ферма. Убеждаваше ни, че според местните закони чичо му е длъжен да ни предостави земя за обработване!

— Не се ядосвай, Притч! Ние просто му повярвахме — успокоително каза Пайкрофт.

— Той беше образован, книжки без картинки бе чел. Беше измислил всичко това само за да слезе на брега и да накара целия екипаж да говори за него. Цяло денонощие ние — осем мъже — следвахме юнгата Найвън из необитаемия остров край Ванкувър! След което изпратиха патрул да ни издирва. Бяхме неповторима гледка — компания от идиоти!

— Какво наказание ви наложиха? — попита Хупър.

— Два часа върху главите ни се стоварваха гръмотевици и мълнии. Последваха ги яростно море, снежни бури и мразовит вятър до края на плаването — поясни Пайкрофт. — Нищо друго и не сме очаквали, но ни беше тежко. Уверявам ви, господин Хупър, и моряшкото сърце не е от камък. Истински ни стана тежко, когато ни набедиха, че ние, моряците и морските пехотинци, сме дали лош пример за юнгата Найвън. Да бе, оказа се, че ние, пършивите мечтатели, пожелали да обработват собствена земя, сме го повели по лош път! А той ни измами и му се размина.

— Е, направихме му яка „мечка“, след като излезе от ареста. Чувал ли си напоследък нещо за него, Пай?

— Май е станал лоцман на влекач из Ламанш. И се нарича сега Л. Л. Найвън, господин!

— А Енсти умря от треска в Бенин^[8], — замислено добави Причърд. — Какво стана с Мун? За Джоунз знаем всичко.

— Мун... Мун. Кога последно чух да се приказва за него?... Да, когато плавах на „Паладиум“ Срецнах Куигли в базата Бенкран. Той ми разказа, че Мун избягал преди три години, докато шлепът „Астрилд“ се мотаел из южните морета. Мун все се опитваше да завлече някоя жена и да се закотви на брега. Измъкнал се „по терлици“ и нямало как да го търсят из архипелага, дори ако щурманът да е бил в час.

— А не е ли бил? — поинтересува се Хупър.

— Ами! Куигли разказваше, че през половината време „Астрилд“ се влачел със скоростта на костенурка, а през останалата половина снасял костенуркови яйца из околните рифове. Когато все пак се

добрал до Сидни, обшивката висяла като мръсно бельо на въже, а шпангоутите^[9] били раздробени. Капитанът се кълнял, че последното се случило на дока, когато повдигали нещастното корабче върху стапела^[10]. Удивителни неща стават по море, господин Хупър.

— Сигурно. Подходящи истории за данькоплатците — отвърна Хупър и отпуси нова бутилка. Сержантът, обаче, беше от тези приказливи люде, които трудно могат да бъдат спрени.

— Странно, че точно в този момент си спомних за Мун? — замислено рече той. — Шестнайсет години вярна служба и да избяга внезапно?!

— Годишите нямат значение. Ето ти още едно доказателство — добави Пайкрофт.

— Какво? — с любопитство попитах аз.

— „Старият кокал“, на когото оставах осемнайсет месеца до пенсия, за него намекваш, нали? — рече Причърд. — Фамилното му име започва с В., нали?

— Ако бъдем точни, не можем да кажем, че той наистина дезертира — отбеляза Пайкрофт.

— Естествено, не. Непрекъснатата отпуска във вътрешността на страната.

— Във вътрешността? — неочаквано се заинтересува Хупър. — А разпространили ли са описанието му?

— Това пък защо? — сопна се Причърд.

— Защото дезертърите оставят следи като походна колона по време на война. Сякаш са орисани да следват определен маршрут. Зная за един юнак, когото арестуваха в Солзбъри на път за Ниаса. Казват, макар да не съм абсолютно сигурен, че на речните кораби в Ниаса не задават излишни въпроси. Казват, че някакъв интендант от Източното параходство е капитан на боен катер там.

— И мислиш, че Хръп е тръгнал по този маршрут? — попита Причърд.

— Казва ли ти някой? Изпратиха го в Блумфонтейн^[11] да прибере боеприпасите, останали в крепостта след войната^[12]. Известно е, че ги е събрал и натоварил на вагоните. И оттогава никакъв Хръп не е нито чул, нито видян. Случи се преди четири месеца, а casus belli^[13] продължава да е открит.

— Можете ли да го опишете? — отново настоя Хупър.

— Защо, жп линиите да не би да получават награда за заловен дезертър? — попита Причърд.

— Да не мислите, че заради някаква награда задавам подобен въпрос?! — сърдито отговори Хупър.

— А защо го наричате „Хръп“? — намесих се аз, за да загляда неловкото положение. Двамата мъже се измерваха с погледи от упор.

— Защото лебедката се счупи в неподходящо време — обясни Пайкрофт. — И отнесе четири от зъбите му... долните, откъм левия борд, нали, Притч? И макар да плати сума пари за изкуствени зъби, протезата не се оказа достатъчно плътна. Когато заговореше по-бързо, тя се местеше и се чуваше хрущящ звук. Оттук и Хръп. Известен беше като особняк сред нас, от долната палуба, макар да си бе един простоват дългуч със смесена кръв и гъста черна коса, който умееше да говори завладяващо.

— Четири изкуствени зъби на долната лява челюст — замислено рече Хупър и бръкна в джобчето на жилетката си. — А татуировката му каква беше?

— Вижте какво — почна Причърд, като се изправи — разбира се, ние сме ви благодарни за гостоприемството и заради това, че ни уважихте с внимание, но ми се струва, че правите грешка...

Потърсих с поглед Пайкрофт за помощ, защото Хупър мигновено почервения.

— Ако дебелият сержант от долната палуба благоволи отново да пусне котва и да съхрани своето статус кво^[14], ще сме в състояние отново да разговаряме като интелигентни хора — произнесе бавно Пайкрофт. — И, разбира се, като приятели. Господин Хупър, той реши, че сте представител на закона.

— Само подчертах, че когато някой човек показва толкова силно, не, досадно любопитство към описанието на един наш приятел...

— Господин Причърд — намесих се и аз. — Гарантирам за господин Хупър.

— Извини се веднага! — заповяда Пайкрофт, без да му мигне окото. — Ти си един дребнав грубиян, Притч!

— Но как мога да разбера, че... — започна другият.

— Обясненията са излишни. Извини се!

Гигантът объркано се огледа и ни подаде поред огромната си лапа, в която нашите длани поред потънаха.

— Не бях прав — проблея като сукалче. — Подозренията ми бяха без причина, господин Хупър. Извинете ме!

— Няма защо, бяхте предпазлив колкото е нужно — отвърна Хупър. — Разбира се, и аз бих се държал с непознати по същия начин. Но ако имате желание, разкажете ми по-подробно за този господин Викъри. Не се притеснявайте, разговорът ще остане между нас.

— Защо избяга Викъри? — почнах, но усмивката на Пайкрофт ме накара да изменя въпроса си. — Коя бе тя?

— Държеше малък хотел в Хураки — близо до Оукланд^[15] — обясни Пайкрофт.

— Дявол да го вземе! — изрева Причърд и тресна с длан коляното си. — Нима госпожа Батърст?!

Пайкрофт бавно наведе глава и сержантът извика на помощ всички адски сили да укротят изумлението му.

— Доколкото ми стана ясно, госпожа Би е в основата на всичко.

— Но Хръп беше женен! — извика Причърд.

— И с петнайсетгодишна дъщеря в прибавка. Показвал ми е нейни снимки. Между другото досега не се е случвало подобни странични неща да ми променят важните посоки в живота. А на теб?

— Всемогъщи Боже! Госпожа Батърст... — Причърд продължи да се чуди. — Каквото и да кажеш, Пай, все едно, няма да ти повярвам, че е виновна. Тя не е такава!

— Преди да почна разказа, ще ти призная, че си глупаво магаре и ревеш без причина! Само обяснявам обстоятелства. Макар че ти си прав — тя не е виновна.

— Рекох ти, няма да повярвам, дори цяла нощ да ми повтаряш, че е тя! — бе краткият отговор.

Подобна вяра в една жена у сержант от морската пехота ме порази.

— Няма значение! — възкликнах и аз. — Разкажете ми каква жена е тя?

— Тя е вдовица — започна Пайкрофт. — Останала рано без мъж и не пожела да повтори. Близо до Оукланд държеше малък хотел за младши офицери. Бе облечена винаги с черна коприна, а на шията си...

— Интересувате се каква жена е тя — прекъсна го възбудено Причърд. — Ще ви разправа един случай. За пръв път попаднах в Оукланд през 97-а, когато „Мароканецът“ завърши своята мисия.

Получих повишение и отидох заедно с останалите. Тя се стараше да ни угажда във всичко, беше безкрайно любезна, но и никога не пропускаше да получи своето — до последното пени. „Можете сега да платите — обясняваше тя, — а може и по-късно. Зная, че няма да ме подведете. Ако имате затруднения, изпратете ми парите от къщи.“ Е, джентълмени, с очите си видях как свали часовника си с верижка от врата и го даде на един боцман, който беше забравил своя на кораба. Да не закъснее за последния катер. „Не зная името ви, но когато вече няма да ви трябва, попитайте за мен на пристанището, почти всички там ме познават. Помолете някого и той ще ми го предаде.“ И говореше тъй, сякаш часовникът не струваше трийсет фунта, а най-много половин крона. Малък златен часовник, Пай, със син монограм на капачето. Но това, което искам да кажа, е, че по онова време тя предлагаше една бира, която страшно ми харесваше — марката ѝ бе „Слит“. Обръщах ѝ непрекъснато внимание, не една и две бутилки пресуших, докато бяхме в онзи залив — почти всяка вечер отскачах дотам. Веднъж останахме на бара сами, шегувахме се, за да ни е весело, и аз я попитах „Госпожо Би, следващия път, когато дойда, нали няма да забравите коя бира особено ми харесва — както и вие, всъщност?“ (Позволяваше да ѝ се говори така, да) „О, сержант Причърд, благодаря ви!“ — отговори тя и оправи една къдрица край ухото си. Помниш ли как оправяше тя тази къдрица, Пай?

— Има си хас! — потвърди красноречиво морякът.

— И тя продължи: „Да, сержант Причърд. Ще запомня тази бира, в случай че не размислите. Останалите не я харесват много, обаче за да се подсигурия, ще я побутна по-навътре върху лавиците.“ Тогава отрязва от края на лентата, с която привързваше косите си. На бара винаги имаше ножички за обрязване на пури — помниш ли, Пай? — и завързва панделки на всички бутилки, които оставаха. Бяха четири. През 97-а се случи, не, още през 96-а. През 98-а отплавах със „Стремителен“ в китайски води на дълго плаване. И чак през 1901 отново попаднах в Оукландския залив, вече на „Картезианец“. Естествено, заедно с всички останали, отидох при госпожа Би, да видя какво се е променило. Всичко си беше като преди... Пай, помниш ли голямото дърво при входа ѝ? Не бях изрекъл и една дума (всички се надпреварваха да я поздравяват), но тя веднага ме забеляза.

— Нима това е трудно? — вметнах аз.

— Почакайте! Придвижих се към бара и я чух да казва на племенницата си: „Ада, подай онази бира, която господин Причърд толкова обича!“ И, джентълмени, не успях да ѝ стисна ръката, когато четирите бутилки с панделките се материализираха от нищото. Отвори тя една и ме погледна с присвити очи, както гледат късогледите. „Надявам се, сержант Причърд, че не сте се променили и продължавате да обичате това, на което бяхте верен и преди?“ Ето каква жена е тя — цели пет години бяха изтекли!

— Все още не мога да си я представя — каза Хупър, но с искрена симпатия.

— Тя... тя през целия си живот не се замисляше дали да нахрани скитника, и дали си струва да разобличи мръсника — добави Причърд с жар.

— И това нищо не ми говори. Майка ми беше такъв тип жена.

Гигантът наду гърди под униформата и обели очи към покрива на вагона. Внезапно се намеси Пайкрофт:

— С колко жени на този свят си бил в интимна близост, Притч?

Вратът на Причърд, който беше с внушителната обиколка поне седемнайсет дюйма, почервеня, до корена на късите косми, които го обсипваха.

— Със стотици — продължи Пайкрофт. — И аз така. И колко от тях си запомнил, ако не броим първата... последната... и, възможно е, още една!

— Малко са, много малко, ако трябва да бъда искрен — облекчено отговори сержант Причърд.

— А колко пъти си бил в Оукланд?

— Един... два... — почна той, — знаеш ли, не се събират повече от три пъти за десет години. Но помня всеки път, който съм се срещал с госпожа Би!

— И аз, а съм бил в Оукланд само два пъти. Помня къде бе застанала, как изглеждаше, какво говореше. В това е секретът! Не в красотата както говорят, нито в думите. Главното е нейното Присъствие. Случва се един мъж да види жена на улицата само за миг и да не е в състояние да я забрави. А доста по-често се случва да изкараш цял месец с някоя, цял месец, преди отново да тръгнеш на плаване, и си спомняш дори какво е говорила в съня си.

— Ясно! — рече Хупър. — Започвам да схващам. Познавал съм само две такива жени!

— И те не бяха виновни?

— Ни най-малко. Знам го със сигурност!

— А ако някой се влюби в такава жена, господин Хупър? — продължи Причърд.

— Той ще се побърка. Или ще спаси душата си — беше спокойният отговор.

— Абсолютно сте прав! — каза сержантът. — Познавате живота, господин Хупър, това е ясно. — И остави на масата бутилката си.

— Викъри виждал ли я често? — намесих се аз.

— Тайна, обгърната в мрак — отвърна Пайкрофт. — Срегнах се с него в последно време, заедно плавахме на „Йерофант“, но и на кораба не го познавахме добре. Разбирате ли, той беше, както казват, особен човек. Веднъж или дважд продума за Оукланд и за госпожа Би. Припомних си това по-късно. Лично аз мисля, че е имало нещо помежду им. Но не забравяйте, че разказвам своя версия по чужди думи. Даже и без никакви обяснения, просто си го мисля.

— Как така? — учуди се Хупър. — Трябва да сте видели нещо, да сте чули?

— Даа — измънка Пайкрофт. — По-рано мислех, че наистина трябва непременно да си видял и чул това, за което разказваш. С течение на годините ставаме по-малко придирчиви. Вероятно шапките прашасват... Бяхте ли в Кейптаун миналия декември, когато пристигна циркът на Филис?

— Не, бях във вътрешността на страната — обясни Хупър, леко раздражен, задето разговорът тръгва в друга посока.

— Питам, защото те бяха докарали научно откритие, новата мода, която се наричаше „Дом и приятели за три пенса“.

— За кинематографа ли става дума? Подвижни картинки за знаменити боксьори и параходи? Виждал съм какво представлява.

— Не знам дали е жива или подвижна фотография. Лондонският мост с омнибусите, транспортен кораб отвежда войниците към мястото на сражението, парад на морската пехота в Портсмут, пристигането на бързия влак от Плимут в Падингтън^[16].

— Виждал съм ги. Всички съм гледал — повтори нетърпеливо Хупър.

— С „Йерофант“ пристигнахме навръх Бъдни Вечер и всички вкупом получихме отпуск.

— Според мен Кейптаун е най-скучният град на света. Дори в Дърбан е по-весело. Отидохме за Коледа там — допълни Причърд.

— Не съм посветен в тайните на индийските пери, както рече нашия доктор на интенданта, така че не мога да твърдя с пълна сигурност. Но след учебните стрелби в Мозамбик програмата на Филис ми се стори прекрасна. През първите две-три вечери не успях да се освободя, защото стана една бъркотия с нашия мерач. Лейтенант, ученичка от Запада, той повреди жироскопа... обаче помня, че Викъри слезе на брега с корабния дърводелец Ригдън — наричахме го стария Крокъс. По правило стария Крокъс никъде и никога не напускаше кораба и трябваше с крик да го вдигаме, а ако случайно слезеше на брега, прибираше се винаги наклонен напред като лилия под тежестта на росата. Онази нощ го свалихме в трюма, но преди да го усмирим, изприказва куп неща за Викъри като достоен компаньон за бутилка и похвали водоизместимостта на стомаха му. Ала Крокъс се изразяваше доста живописно.

— Плавал съм със стария Крокъс на „Гръмбой“ — допълни Причърд. — Печен е и с характер, дума да няма!

— Следващата вечер слязох в Кейптаун с Доусън и Прат. Току пред входа на цирка ме спря Викъри „Ей! — викна ми той. — Точно теб търся. Ела, седни до мен. На местата по един шилинг.“ Опитах се да откажа, защото трипенсовите места повече подхождаха на финансите ми, така да се каже. „Не се дърпай — настоя Викъри, — аз плащам!“ Напуснах Прат и Даусън с надеждата, че не само билети, но и бутилка ще почерпи. „Не! — отсече той, когато му намекнах. — Не сега. Не сега! После пий, колкото можеш да поемеш, но сега те искам трезвен!“ Зърнах в този миг лицето му на светлината на уличния фенер и мигом желанието ми за пиячка се изпари. Разберете ме правилно. Не ме уплаши изражението му. Но ме разтревожи. Не мога точно да го опиша, наистина ме разтревожи... Ако все пак ви е интересно, напомни ми за онези твари в колби, които можеш да намериш у търговците на всякакви измишльотини в Плимут — съхраняват ги в спирт. Бели и сбръчкани — неродени ембриони май се наричат!

— Странни понятия използваш, Пай! — отбеляза сержантът, след което запали угасналата си лула.

— Възможно е. Седяхме на първия ред и скоро започна филма „Дом и приятели“. Щом се появи заглавието, Викъри ме тупна по коляното „Ако видиш нещо неочаквано — вика — пошепни ми на ухото.“ А останалите думи потънаха в хрупането на изкуствените му зъби. Показаха Лондонския мост и разни там, беше изключително интересно. Никога не бях виждал нещо подобно. Бръмчеше зад нас, като динамомашина, ала картинките бяха истински — живи и подвижни.

— Гледал съм — каза Хупър. — Показват ставащото в момента на снимането, нали разбирате?

— А после върху магическия екран пристигна пощенският влак от запад на Падингтънската гара. Първо видяхме празните платформи и носачите, застанали в очакване. Показа се локомотивът, идеше право към нас, и жените от първите редове наскочаха. Вратите на вагоните се отвориха, заслизаха пътниците, носачите взимаха багажа им — точно както става наистина. Само... само някой, който вървеше бързо напред, той... как да се изразя?... излизаше от екрана. Казвам ви, беше ми изключително интересно! И на останалите. Видях един старец с огромна раница как изпусна някаква книга, наведе се да я вдигне... и в този миг, зад двама носачи, съвсем бавно, се появи тя. Държи чантичка в ръцете си и се оглежда наоколо — самата госпожа Батърст. И сред сто хиляди души не можеш да сбъркаш походката ѝ. Направи няколко крачки — право срещу нас — и ни погледна с онзи присвит, късоглед поглед, за който ви спомена Притч. Приближаваше се, приближаваше, и после се стопи от екрана като... както изчезва сянка на свещ. В този миг чух Доусън да се провиква от задните редове „Боже мой! Та това е госпожа Би!“

Хупър преглътна шумно и погълнат от разказа, се наведе напред.

— Викъри отново ме докосна по коляното. Хрупаше с четирите си изкуствени зъба и отваряше уста, сякаш не можеше да си поеме въздух. „Сигурен ли си, че е тя?“ „Сигурен съм! — отвърнах — не чу ли Доусън? Тя е.“ „Аз и преди бях сигурен — продължи той, — но те поканих, за да се убедя окончателно. Утре ще дойдеш ли отново тук с мен?“

„С удоволствие — казах — прилича ми на среща между стари познати.“

— Вярно — рече той и отхлупи капачето на джобния си часовник — наистина. Ще я видя отново след двадесет и четири часа без пет минути. Да вървим да те почерпя. За теб вероятно е удоволствие, но за мен няма живот вече на тази земя!

Излезе на улицата, главата му се мятеше насам-натам и се блъскаше из хората като пиян. Мислех, че ще пийнем бързо и веднага ще се върнем, защото исках да погледам номера с дресираните слонове. Ала Викъри се втурна в плаване из целия град, като пускаше котва за следващия бар всеки три минути по Гринуич. Аз не съм пияница, макар че някои от тук присъстващите — и ме погледна изкосо — май ме е виждал в приповдигнато настроение след дълъг разговор. Но ако все пак реша да пийна чашка-две, предпочитам да пусна котва някъде в спокойни води, а не да вдигам наздрависи и същевременно да се нося напред със скорост осемнайсет мили. Има в планината хотел до големия водоем... как се казва?

— Молтенският резервоар — отвърнах не съвсем убедено, обаче Хупър кимна.

— Та там, най-сетне, Викъри зави обратно. Спуснахме се през парка — вятърът бе югоизточен, и спряхме по-дълго при доковете. После тръгнахме към Соления поток, и Викъри не пропусна ни една кръчма. Ходеше и пиеше, ходеше и пиеше, а потта се лееше от него като река. Тогава разбрах, защо старият Крокус се прибра в такъв вид, двамата с Викъри два часа и половина скитосвахме като цигани и докато се върнем на пристанището плунах в пот и мириших на бъчва.

— Каза ли нещо по пътя? — запита Причърд.

— От осем без петнайсет до единайсет и петнайсет вечерта чух от него само „Да ударим още по едно!“ И беше утро, и беше вечер, Ден Първи, както казва Светото Писание...

Накратко, пет вечери поред обхождах Кейптаун в компанията на господин Викъри и за това време извървах по суша петдесет мили и изсмуках два галона^[17] от най-отвратителната пиячка, която може да бъде намерена южно от екватора. Пътешестввахме все по един и същи маршрут. Билети по два шилинга за двамата, петминутен филм, четиридесет и пет секунди госпожа Би на екрана идеше насреща ни с чантичка в ръце и ни гледаше с премрежения си поглед. После тръгнахме по улиците и пиехме, докато стане време за влака.

— Какво си мислехте тогава? — попита Хупър и опипа джобчето на жилетката си.

— Разни работи — отвърна Пайкрофт — но дори и днес не мога да си обясня всичко. Лудост? Този мъж бе побъркан от месеци, вероятно и от години. Назнайвам нещичко за манаците, като всеки военен моряк. Служил съм под командването на капитан-безумец, служил съм заедно и с един пълен психар, но, слава на Бога, в различно време. Мога да ви кажа имената на трима капитани, чието място си е в лудницата, но никога не съм бил близко до душевноболни, докато не се хвърлят върху хората с камък или с дръжката на лебедката. Само веднъж направих опит да тръгна срещу вятъра в присъствието на мичман Викъри „Чудя се какво ли прави тя в Англия — казах — не ви ли се струва, че търси някого?“ Беше пак в парка, пак скитахме като клетници и духаше югоизточният вятър. „Тя търси мен“ — отвърна той, спря като закован на място и затрака със зъби. Когато пиеше всичките му зъби почукваха по чашата, а четирите изкуствени тракаха като апарата на Маркони. „Да, тя търси мен — повтори и продължи много меко, дори може да се каже, ласкаво. — НО — допълни той — напред, господин Пайкрофт, и ще ви бъде дълбоко признателен, ако се ограничите в разговора около пиенето, което ви поднасят. Иначе — отсече — макар да изпитвам към вас най-добри чувства, не е изключено да извърша и убийство! Разбирате ли ме?“ — повтори. „Отлично — отговорих — но бъдете спокойни, в такъв случай има вероятност, малка вероятност, вие да умрете, а мен да опандизят.“ „Е, не — каза той — дори се боя да мисля за подобно изкушение.“ Тогава аз казах, бяхме точно под фенера пред вратите на парка, до последната спирка на трамвая: „Да предположим, че се стигне до убийство, или до опит за убийство... няма да се отървете от полицията... и ще се наложи там да давате обяснения... неизбежно е!“ „Така е по-добре — каза той и потърка челото си. — Така е по-добре, защото, знаеш ли, Пай, в сегашното си състояние аз едва ли мога смислено да обясня каквото и да е.“ И доколкото помня само тези негови думи слушах по време на нашите разходки.

— И това наричате разходки! — възкликна Хупър. — Боже мой, какви разходки!

— Приличаха на неизлечима болест — потвърди Пайкрофт сериозно, — но въобще не мислех за опасност, докато циркът не

замина. Тогава ми дойде наум, че са го лишили от стимулантите, и може, честно казано, да ме ръгне с ножа си. Ето защо след като гледахме филма за последен път и тръгнахме да се разхождаме, се стараех да бъда колкото се може по-далеч от началника, както говорим, докато сме на служба. Ето защо се поинтересувах, когато вахтеният ме информира, че Хръп е поискал разрешение да говори с капитана. По правило младшите офицери не се задържат много в каютата на капитана, но Хръп остана вътре повече от час. Виждах ясно вратата на каютата от мястото, където работех. Първи излезе Викъри и ми кимна с усмивка. Сякаш ме треснаха с веслото по главата, защото пет вечери поред виждах истинското му лице, и всяка подобна промяна ми изглеждаше също тъй неуместна като хладилник в ада. Капитанът се появи малко по-късно. Неговото лице нищо не изразяваше, та се обърнах към рулевия, който бе плавал с него почти осем години и го познаваше по-добре от морската сигнализация. Лемсън — тъй беше името на рулевия — няколко пъти кръстоса ограденото си място и се спусна при мен видимо притеснен. „При такова сурово изражение очаквай неприятности — каза ми Лемсън. — Някой ще бъде обесен. Виждам съм подобно изражение у него само веднъж — когато на «Фантастичен» изхвърляха зад борда оръдейните цели“. А според днешните дивашки разбирания, господин Хупър, да изхвърляш зад борда оръдейните цели, значи, че вдигаш бунт. Правят го за да привлекат вниманието на властите и на вестник „Уестърн морнинг нюз“. А бунта обикновено командва някой огняр.

Естествено слухът започна да се разпространява и на долната палуба и всички взехме да се питаме не таи ли някой от нас тежък грях на съвестта си. Но нищо не открихме, само един от младшите огняри си призна, че нечия рубашка незнайно как се отзовала в собственото му шкафче. Капитанът, тъй да се каже, „даде сигнал за смъртна присъда“, но никого не обесиха на мачтата. А капитанът обядва на брега и се върна към три часа и изражението му бе съвсем нормално. Лимсън загуби престижа си задето вдигна лъжлива тревога. И само един човек, някой си господин Пайкрофт, успя да свърже двата факта, когато научи, че Викъри е получил заповед още същата вечер да замине за боеприпасите, останали след войната в крепостта на Блумфонтейн. И не изпратиха никого под командването на мичман Викъри. Щеше да представлява сам кораба, без придружители.

Сержантът изсвири многозначително.

— Ето какво мисля аз — рече Пайкрофт. — От катера слязохме двамата и той ме помоли да го изпратя донякъде. Доста гръмко потракваше със зъбите, но общо взето беше весел.

— Вероятно ще ти бъде интересно да научиш — заприказва и спря точно срещу главната врата на Адмиралтейството — че утре вечер циркът на Филис има представление в Уорчестър. Отново ще я видя. Беше много търпелив с мен — продължи.

— Викъри, чуйте ме и вие — отговорих му аз. — Тази история толкова ми омръзна, че повече не мога да изтърпя. Оправяйте се сами. А и не искам да научавам нищо повече!

— Ти! — извика той. — Ти пък от какво се оплакваш? Ти само гледаше отстрани. Аз трябва да търпя — каза ми, — но това няма никакво значение. И преди да се сбогуваме, ще ти съобщя само едно нещо. Помни — направи пауза (стояхме точно пред вратите на Адмиралтейството) — помни, че аз не съм убиец, защото законната ми жена почина при раждане, шест седмици след като отплувах в морето. Поне затова не съм виновен! — каза той.

— Тогава какво толкова сте направили? — попитах. — И какво последва от действията ви?

— Последва — рече той — мълчание.

Стисна ми ръка, затрака със зъбите и тръгна към гарата на Саймънстаун.

— А отиде ли в Уорчестър, за да гледа госпожа Батърст? — попитах аз.

— Неизвестно. Появи се в Блумфонтейн, нареди да се товарят боеприпасите на платформите, след което изчезна. Покри се... дезертира, ако смятате, че е по-правилно — а му оставаха осемнайсет месеца до пенсия. Ако говореше истината за съпругата си, той беше свободен човек. Как трябва да разбираме постъпката му?

— Нещастникът! — възкликна Хупър. — Да я вижда всяка вечер! Чудя се как ли се е чувствал?

— И аз се задавах този въпрос много дълги ноци поред.

— Но аз съм готов да се закълна, че госпожа Би няма никаква вина — рече сержантът с непоколебима твърдост.

— Не. Каквото и да е било — престъпление или измама — той го е извършил. Имах възможност да наблюдавам лицето му пет вечери

подред. И не изпитвам особено желание да бродя из Кейптаун, когато духа югоизточният вятър. Аз, може да се каже, още чувам как потрахват тези фалшиви зъби.

— А, тези зъби — каза Хупър и отново пъкна ръка в джобчето на жилетката си. — Изкуствените зъби са вечни. Можете да прочетете за тях във всяко дело за убийство.

— Мислите ли, че капитанът е знаел нещо...? — попитах аз.

— Не съм се интересувал по това направление — отговори Пайкрофт невъзмутимо.

Потънахме в мисли и почуквахме с пръсти по празните бирени бутилки, а отпускарите, потни, посипани с пясък, преминаха край вагона, подпявайки „Пчела и трендафил“.

— Това девойче с кепето си го бива — забеляза Пайкрофт.

— И неговото описание не е било публикувано? — попита Причърд.

— Преди да пристигнат тези джентълмени — Хупър се обърна към мен, — ви попита чували ли сте за Уайки — по пътя към Замбези^[18], близо до Булавайо.

— Нима е стигнал дотам в опит да се добере до това езеро... как му беше името? — продължи Причърд.

Хупър поклати глава и продължи:

— Разбирате ли, жп линията там е много своеобразна. Преминава през стара тикова гора — по-точно някакъв вид махагон — седемдесет и две мили без никакъв завой. И какво се случва? Влакът в протежение на четиридесет мили двадесет и три пъти дерайлира. Бях там преди месец, трябваше да заместя един болен инспектор. Той ме помоли да потърся в гората двама скитници.

— Двама? — възкликна Пайкрофт. — Не завиждам на втория, ако...

— След войната там доста скитници останаха. Инспекторът ми каза, че тези двамата ще открият около М'Бидуанската падина, където те изчакват подходяща възможност да заминат на север. Той, разбирате ли, им оставил преди това малко припаси и хинин. Заминах с влака на ремонтната бригада. Реших да ги намеря. Видях ги от миля разстояние, чакаха до гората. Единият стоеше при дола, в началото на долината, а другият — разбирате ли — беше коленичил и го гледаше отдолу нагоре.

— Помогнахте ли им с нещо? — попита Причърд.

— Нямаше с какво да им помогна, освен да ги погребя. Там, разбирате ли, имало гръмотевична буря и двамата бяха направо овъглени. Нищо друго, разбирате ли, само въглен. Когато опитахме да ги помръднем, се разпаднаха на парчета. Изправеният имаше изкуствени зъби. Веднага ги забелязах, белееха се сред чернилката. Той също се разпадна както спътника му, седналия. И двамата дъждът ги бе намокрил докрай. Тъй че, след като мълнията ги ударила, се превърнали във въглен. А, и — ето защо ви питах за особени белези — този с фалшивите зъби имаше татуировка върху гърдите чак до раменете — корона и котва обвити с верига, а над тях буквите М. В.

— Виждал съм я — потвърди бързо Пайкрофт. — И е точно такава.

— Но все пак той е бил обгорен като главня? — потръпна Причърд.

— Виждали сте как върху изгорена хартия се появяват бели букви? Нещо такова се получи и там. Погребяхме останките им, а със себе си взех... Но той е бил ваш приятел, джентълмени, нали?

Господин Хупър извади ръката си от джоба — празна.

За миг Причърд покри лицето си с ръце, като дете, което иска да се предпази от злото.

— Виждам я в Хаураки сякаш беше вчера! — промълви той. — И онези панделки на бутилките ми. „Ада“, казва на племенницата си. О, Господи!

*След размирния си сън, люляци разцъфват във
И природата въздъхва леко изведнъж
Всичко живо си почива, а цветята се извиват
Към красивата девойка и любимия ѝ мъж.*

Пееха любителите на пикника в очакване на своя влак на гара Гленгариф.

— Не зная, честно казано, какво мислите вие — каза Пайкрофт, — но аз виждах пет вечери поред лицето му пред себе си. Ето защо имам намерение да допия бирата си и да благодаря на Бога, че този човек е мъртъв!

[1] *Кейптаун* — пристанище в ЮАР (по това време британско владение). ↑

[2] *Южна Родезия* — сега Зимбабве. ↑

[3] *Уайки* — град в западната част на Зимбабве. ↑

[4] *Тристан да Куня* — британски острови на запад от Кейптаун.

↑

[5] *Moi aussi* (фр.) — аз също. ↑

[6] *Ex officio* (лат.) — по служба. ↑

[7] *Ванкувър* — остров в Тихия океан, намиращ се срещу едноименния град в Британска Колумбия (Канада). ↑

[8] *Бенин* — град в Нигерия. ↑

[9] *Шпангоут* — ребро от основната конструкция на кораба. ↑

[10] *Станел* — издигнато място в док за дострояване на корабите. ↑

[11] *Блумфонтейн* — град в централната част на ЮАР. ↑

[12] *Англо-бурската война (1899–1902 г.)*. ↑

[13] *Casus belli* (лат.) — повод за война. ↑

[14] *Status quo* (лат.) — „състоянието, в което...“, статукво. ↑

[15] *Оукланд* — най-голямото пристанище в Нова Зеландия. ↑

[16] *Падингтън* — лондонска жп гара. ↑

[17] *Галон* — английска мярка за вместимост, равна на 4,546 л. ↑

[18] *Замбези* — река в Южна Африка, разделяща Замбия и Зимбабве. ↑

КЪЩАТА НА ЧУДЕСАТА

Новата надзорница от Църковното настоятелство постоя двадесет минути и си отиде. През цялото време мисис Ашкрофт общуваше с нея така, както подобава на солидна, възрастна жена, спечелила с честен труд пенсията си като готвачка в Лондон на видни столични господа. Въпреки това тя твърде лесно премина към своя обичаен мек, съсекски изговор, когато от автобуса я изненада старата ѝ дружка мисис Фетли. Гостенката ѝ беше пропътувала трийсет мили в този приятен съботен мартенски ден, за да я навести. Двете бяха приятелки от детинство, но в последните години животът ги раздели и те рядко се виждаха.

За изтеклите месеци толкова много думи се бяха насъбрали в душата на всяка от тях, че мина час-два преди мисис Фетли да извади от чантата си разноцветни прежди — тя плетеше от тях шал — и да се настани на кушетката до прозореца, с изглед към градината. Ниско, в долината имаше футболно игрище.

— Почти всички слязоха в Буш Тай^[1] за мача — обясни тя. — И през последните пет мили бях сам-самичка. Здравата ме раздруса.

— Какво от това? — отговори стопанката. — Едва ли годините са омекотили костите ти, Лиз.

Мисис Фетли се подсмихна доволно и като постави две валма едно до друго, преценяващо присви очи.

— Вярно, гърбът ми още държи. А не би трябвало, след онова счупване, преди двайсет години, помниш ли? Ала не съм напълняла и грам.

Госпожа Ашкрофт кимна бавно — тя никога не бързаше — и продължи да пришива брезентовото дъно към плетена кошница за инструменти. Госпожа Фетли извади още няколко кълбенца прежда и те заблестяха под пролетните слънчеви лъчи, успели да пробият път през едрolistния геран на прозореца. Известно време двете жени седяха мълчаливо.

— И що за човек е новата надзорница? — интересува се госпожа Фетли, кимвайки към вратата. Тя беше изключително късогледа и в гостната едва не събори дамата от Църковния съвет.

Мисис Ашкрофт изтегли високо дебелия игла, преди да направи следващия бод.

— Нищо особено не мога да кажа за нея. Не ми разказва новините.

— Нашата в Кейнслейд^[2] — рече госпожа Фетли — й дай само да бърби. Не й спира устата, аз вече престанах да я слушам, мисля си за нещо, докато напява.

— О, нашата се държи на положение. Сякаш е монахиня от Кентърбъри^[3].

— Нашата е омъжена, но ако хората казват истината, това изобщо не й пречи... — Госпожа Фетли вирна брадичката си. — Уф, автобуси проклетни, потеглиха! Къщата на парчета ще направят.

Облицованата с дялан камък постройка наистина се разтресе, докато край него минаваха двата открити четиридесетместни автобуса — пуснати специално за мача в Буш Тай. Следваше ги още един — редовната съботна линия, който откарваше мераклиите на пазар към главния град на графството, а от препълнения хотел потегли четвърти да завърши автомобилната процесия.

— Запазила си пиперливия език, Лиз — отбеляза госпожа Ашкрофт.

— Какво говориш, единствено при теб се отпускам така. Трима внуци имам, непрекъснато съм нащрек. А кошницата за кой внук приготвяш?

— За Артър, първородният на Джейн.

— На работа ли ще ходи с нея?

— Ами. На пикник.

— Провървя ти, да знаеш. Моят Уили само пари иска, побъркал се е по онези кабели, дето стърчат в небето. Разпъва ги в градината и музика чак от Лондон слуша. А аз, нали съм глупачка, давам ли, давам.

— А той ти обещава целувка за сбогом, пък после забравя — каза почти на себе си с тъжна усмивка госпожа Ашкрофт.

— Не ми говори! Мъжете каквито бяха преди четирсет години, такива си останаха. Всичко им даваш, а като отплата — нищо. Ние,

глупачките, прощаваме! Поне по три шилинга ми измъква Уили всеки път.

— Днешните парите за нищо ги нямат — забеляза госпожа Ашкрофт.

— Миналата седмица — започна госпожа Фетли — дъщеря ми получи от месаря поръчка четвърт фунт^[4] свински гърди. А тя го връща обратно да го отрежат наполовина. Да не се преумори.

— Ама това не струва ли пари?

— Естествено. Само че тя време няма, за клуба бърза, вист да играе.

— Ужас!

С няколко почти професионални бода госпожа Ашкрофт приши дъното на кошницата. Едва скъса конеца с устни, в градината се появи шестнайсетгодишният ѝ внук, придружен от поредната си приятелка. Попита на висок глас дали кошницата е готова, и когато му я подадоха през прозореца, изчезна, без да благодари. Госпожа Фетли не откъсваше поглед.

— В гората отиват, на пикник — обясни госпожа Ашкрофт.

— Предчувствам — рече другата, присвила очи, — че този няма да прости на нито едно момиче, което мине на половин метър от него. На кого се е метнал такъв?

— Сами трябва да се грижат за себе си. Както го правехме ние — госпожа Ашкрофт застла покривката на масата.

— Ти умееше да се грижиш за себе си, Грейс, спор няма — промълви госпожа Фетли.

— Не разбирам какво имаш предвид?

— Ами... спомних си за онази, жената от Рай... името ми се изплъзва... май беше Барнзли?

— Батън. Поли Батън. За нея ли се сети?

— Абсолютно. Поли Батън. Нали в Смолдин^[5] тя се нахвърли с вилата срещу теб, задето си ѝ отмъкнала мъжа.

— А ти ме чу какво ѝ отговорих: „Разрешавам ти да го задържиш за себе си и всичко останало!“ — И гласът, и усмивката на госпожа Ашкрофт бяха по-добродушни от всякога.

— Помня сякаш беше вчера. Всички си глътнахме езиците, виждахме как те пробожда с вилата.

— Поли? Никога. Много приказки, но когато станеше въпрос за действие — никаква я нямаше.

— Винаги съм си мислела — рече след кратка пауза госпожа Фетли, — че да се борят две жени заради един мъж, е най-идиотската ситуация на света. Как ли се чувства едно куче, ако двама стопани му подсвирват?

— Може би си права? Но защо си спомни за старите времена, Лиз?

— Внукът ти... одрал е кожата на Джим Батън. Джейн изобщо не прилича, но той. Сякаш Джим възкръсна пред мен с всичките си номера.

— Може би си права! И не се притеснявай, намериха се добри хора да поклюкарстват заради тази прилика. Свой си нямат, но за чуждите очите им и устите им са винаги отворени.

— Какво говориш! Та Джим Батън отдавна лежи под земята... Господи!

— Двайсет и седем години — спокойно допълни госпожа Ашкрофт. — Хапни, Лиз. Сама съм го приготвяла.

Госпожа Фетли опита и препечена филийка с масло, и боровинков сладкиш, и силен чай, и домашно приготвени круши със сладък сироп, и мекици, които вървяха с изстудени варени свински опашки. Complimentите ѝ нямаха край.

— Вярно — въздъхна госпожа Ашкрофт, — свикнала съм да си угаждам. Веднъж се живее.

— А не ти ли става тежко на стомаха понякога? — заинтересува се гостенката.

— Сестрата казва, че храносмилането ще ме вкара в гроба, а не болката в крака. — Госпожа Ашкрофт отдавна страдаше от язва на пищяла и селската фелдшерка, която редовно навестяваше болната, се хвалеше (или местните клюки го правеха вместо нея), че ѝ е направила сто и три превръзки, откакто работеше по тези места.

— А беше тъй подвижна, тъй пъргава! Гледах те и ти се възхищавах. Дойде ти до главата по-рано от обичайното.

— От съдбата си не можеш да избягаш. Поне сърцето работи като часовник.

— Сърцето ти винаги е било широко, щедростта му стигаше и за трима. Преживя достатъчно, за да споменуваш на старини.

— Е, спомени и ти натрупа достатъчно, мила — бе отговорът на госпожа Ашкрофт.

— Не отричам. Но обичам да се връщам в младостта единствено с теб, Грейс. Как беше... от две дърти брантии се ражда една млада фурия.

Полуотворила уста, госпожа Фетли се взираше с късогледите си очи в ярко украсения стенен календар. Домът се затресе отново от рева на минаващи автомобили, тълпата на стадиона в долината ревеше почти толкова силно. Селото изживяваше пълноценна съботна почивка.

* * *

Госпожа Фетли говори дълго, без да спре. Накрая избърса очите си с кърпичка.

— Миналия месец ми прочетоха от вестника вестта за неговата смърт — завърши тя. — Разбира се, никой не очаква да скърбя за него, та ние не бяхме се виждали толкова дълго време. Дума не обелих, сълза не пролях. Гробът му е в Йистбърн^[6], как да ида дотам, каква съм му аз, ще попитат. Веднъж почти се качих на автобуса, но от стъпалата се върнах. У дома щяха да ме унищожат с въпроси. Макар че си казвах, ще отида на гроба му, ще успокоя душата си. Излиза, че и това не може. Дори и това!

— Но на теб ти беше хубаво с него, нали?

— Боже мой! Да! Четирите най-щастливи години в живота ми бяха, когато той работеше в депото до нашата къща. А машинистите такова пищно погребение направиха.

— Няма тогава за какво да се укоряваш. Още малко чай?...

* * *

Свечеряваше се, въздухът захладня, и двете възрастни дами притвориха вратата към балкона. Няколко сойки подскачаха по голите клони на ябълковите дървета в градината и крещяха пронизително.

Госпожа Ашкрофт се облегна на стола и вдигна болния си крак на табуретката. Неин ред бе да се изповяда...

— Аз и представа нямах! А мъжът ти как реагира? — възбудено попита госпожа Фетли, след като изслуша спокойния разказ на приятелката си.

— Как, каза ми да изчезвам, където очите ми видят. Но аз останах да се грижа за него. Той беше сигурен, че няма да го изоставя на легло. Лежа осем или девет седмици. Получи удар, като камък в постелята беше, не се помръдваше.

Внезапно един ден се повдигна, сякаш оздравяваше, и рече: „Моли се мъжете, които са имали работа с теб, да не ти отвърнат със същата монета!“ „А за себе си какво ще кажеш?“, питам го аз, защото, ти знаеш, Лиз, той на всяка налиташе. А той: „И двамата бяхме лика-прилика, само че аз съм с единия крак в гроба, и още отсега мога да предскажа какво ще се случи с теб.“

В неделя се помина, чак в четвъртък го погребяхме... Как го обичах в началото!... Или само ми се е струвало?

— Никога не си говорила така — изуми се госпожа Фетли.

— Беше откровена с мен преди малко, сега аз съм. Той умря и веднага писах писмо до госпожа Маршал в Лондон — тя ми уреди първата работа в кухнята, бях още момиче... Боже, колко отдавна беше това! Пиша ѝ аз така и така, случи се и съм свободна, съвсем. А тя се зарадва, бяха на възраст и тя, и съпругът ѝ, а аз знаех навиците им. Помниш, че много пъти поработвах при тях, когато ми трябваша пари или когато съпругът ми отсъстваше... принудително.

— Значи наистина е излежал онези шест месеца в Чичестър? — пошепна госпожа Фетли. — Никога не разбрахме какво точно се случи тогава.

— Нямаше само с шест месеца да се отърве, но другият мъж оживя.

— Заради теб ли се счепкаха?

— Нищо подобно! Онзи мъж беше женен и моят се набутал там... Значи, овдовях, и постъпих отново у семейство Маршал като готвачка. И отново заживях под господарски покрив, и отново започнаха да се обръщат към мен с „госпожо“. Същата година, когато ти се премести в Портсмут^[7].

— В Кошъм^[8] — поправи я госпожа Фетли. — Много бяха почнали да строят натам, затуй моят първи замина, а аз — след него.

— Добре де, изкарах година в Лондон — спокойна работа и ядене четири пъти дневно. А като наближи есента, стопаните заминаха в чужбина, във Франция струва ми се. Но не ме освободиха, искаха да ги чакам, не можели без мен. Аз оставих къщата на пазача и дойдох тук при сестра ми Беси. С парите, които имах, всеки се радваше да ме види.

— Точно тогава аз живеех в Кошъм — прекъсна я госпожа Фетли.

— Е, Лиз, отлично знаеш как беше в онези дни — нито кино, нито нощни клубове. И мъжете, и жените не отказвахме работа, от някой допълнителен шилинг не се отказвахме. Не се чувствах добре на първо време и реших, че свежият въздух ще ми помогне да се оправя. Затова постъпих в една ферма в Смолдин, картофи вадохме, кокошки гледахме и тъй нататък. Подгънах си полите, нахлузих мъжки ботуши, ако ме бяха видели в Лондон, щяха да паднат от смях.

— И оздравя ли? — поинтересува се госпожа Фетли.

— Лиз, честно, не заради въздуха постъпих в онази ферма аз. Знаеш, на сърцето не се заповядва, то само решава. Тръгваш по пътя и докато не стигнеш края, представа нямаш накъде те води. В бъдещето все се кълнем, но само над миналото си сме господари.

— Кой беше?

— Хари Моклър. — Лицето на госпожа Ашкрофт се изкриви от болката в крака.

Госпожа Фетли ахна:

— Хари? Синът на Бърт Моклър! И представа си нямах!

Госпожа Ашкрофт кимна:

— Непрекъснато си повтарях — отивам на полето, за да подишам чист въздух, да укрепна.

— И после?

— Обичайното. В началото — всичко, след това — по-лошо от нищо. Предупреждаваха ме, а и аз самата усещах, но въобще не обръщах внимание. Един ден, горяхме на двора голям куп боклук. Почувствах, че трябва да разбере бъдещето ни, и му говоря: „Не е ли рано?“ А той: „Никак. Колкото по-скоро се разделиш със старото, толкоз по-добре.“ И докато дума, лицето му каменно. Разбрах в онзи

миг, че съм си намерила господар, на предишните аз им бях владетелка.

— Вярно. Вярно — повтори гостенката. — Или ние ги командваме, или те, трети път няма. Лично аз предпочитам старото — мъжът да води семейството.

— И моят Хари така предпочиташе. А аз — обратното... Както и да е, дойде си време да се връщам в Лондон. А не мога. Сили не ми стигат да тръгна! В понеделник трябваше да ида, взех, че обърнах прането с врялата вода върху лявата си ръка. И останах още две седмици.

— Струваше ли си? — попита госпожа Фетли, втрещена в сребристия белег над лакътя, белнал се сред набръчканата кожа.

Госпожа Ашкрофт кимна.

— Решихме, че и той ще дойде в Лондон, ще си намери работа. Близо до нас, на десет минути пешком, имаше транспортна фирма. Говорих с тях, бяха готови да го вземат. Никой не научи за нас, дори майка му не подозираше. Дойде той в Лондон и цяла зима живяхме на половин миля един от друг.

— Ти плати пътните му естествено — уверено рече госпожа Фетли.

Госпожа Ашкрофт отново кимна:

— Какви пътни, какви пари. Всичко му дадох, цяла себе си отдадох. Той беше моят господар, и... Боже мой, вечер се разхождаме върху павираните улици, обувките ми убиват, а се смеем до припадък. С никого преди това не ми е било тъй хубаво. Той казваше същото. И не лъжеше, зная!

Госпожа Фетли измънка в знак на съчувствие.

— И кога свърши всичко? — попита тя.

— Когато ми върна дълга си, до последното пени. Веднага разбрах какво ще последва, но отказвах да повярвам. „Ти беше, казва ми той, изключително добра към мен!“ „Добра!“ „И защо трябва да ми връщаш пари?“ А той продължава, че ми е безкрайно благодарен, и че до края на живота си няма да забрави моята доброта. Три денонощия успях да отложам, непрекъснато измествах разговора. Но и той не престана, започна от другия край: не била подходяща за него тази работа, останалите му се подигравали. Какво ли не е способен да измисли един мъж, когато е решил да те изостави! Слушах го, не го

прекъсвах, правех се, че му вярвам, накрая не издържах, свалих брошката, която ми беше подарил и рекох: „Ето. Вече си напълно свободен.“ Обърнах се и тръгнах, исках да бъда сама. И той повече не ме занимаваше с празни приказки, не дойде да се сбогува, бележка даже не написа. Върна се у дома при майка си.

— Признай, че го чакаше и искаше да се върне — безжалостно настоя госпожа Фетли.

— Очаквах и още как! Вървя по улиците, които заедно обикаляхме, и ми се струва, че камъните стенат под нозете ми.

— Да — рече госпожа Фетли, — спомените са най-лошото... И това ли беше краят?

— Нищо подобно. Вярваш или не, Лиз, най-странното едва тогава започна.

— Как да не вярвам! Какъв смисъл има да ме лъжеш, Грейс?

— Няма, няма... Страдах, така страдах тогава, и на най-злия си враг не го пожелавам. Господ ме наказва с мъки за предишния ми живот! През целия ад напред и назад преминах онази пролет! И като капак, никога по-рано не ме беше боляла глава, по онова време направо ме цепеше... Но и в това имаше добро, болката ме пазеше и от мисли, и от тъга.

— Тъгата, тя е като зъбобола — изкоментира госпожа Фетли. — И се усилва, и не те пуска. Трябва търпение, да отшуми, да изчезне от съзнанието. А после — сякаш нищо не е било.

— Нищо ли. На мен ми остана достатъчно. До края на дните си ще имам в излишък.

Всичко почна от едно момиченце — Софи Елис се казваше. Работеше една чистачка при нас, госпожа Елис, Софи беше най-малката ѝ щерка — слаба, с големи очи и щръкнали лакти. Всеки път настоявах да си хапне до насита. Почти не ѝ обръщах внимание, а когато се случи това с Хари — изобщо. А тя в очите ме гледаше, знаеш как е с младите момичета, изберат си някого и толкоз. Все по него и до него... Веднъж, зимата си отиваше, майка ѝ я изпратила да помоли, ако нещо е останало от вечерята. Седях в кухнята до огъня и направо полудявах от главоболие, когато тя се вмъкна. Сопнах ѝ се нещо, а тя: „Какво? Глава ли ви боли? Това ли е всичко. Веднага ще ви излекувам!“ Изкрещях ѝ да се маха и с пръст да не ме докосва, мислех, че ще ме масажира по слепоочията, а аз ненавиждам това. „Няма да ви

докосна“ — рече ми тя и изчезна. И какво мислиш, не минаха и десет минути, болката в главата спря, сякаш някаква сила я изтегли оттам. Имах много работа и продължих да я върша. А Софи се върна и се намести на стола ми тихичко, като мишле. Лицето ѝ бледо, а очите ѝ — хлътнали. Питам я какво се е случило. „Нищо, отвърща ми, сега мен ме боли главата вместо вас“. „Какво, какво?“ не разбрах аз. „Главоболието ви — обясни ми тя — приех го върху себе си“. Гласът ѝ хрипти, а устните ѝ — съвсем пресъхнали. „Дрън-дрън — ядосах се аз — главата ми мина, докато ти беше навън. Полежи си, а аз ще ти сваря чай.“ „Няма да ми олекне така — упорства тя — ще трябва да изчакам, докато не изтече вашето време. Продължително време ли ви боли главата?“ „Престани да се правиш на глупачка, че ще извикам наистина лекаря!“ Започнах да се чудя, да не би някаква треска да я кара да бълнува. „О, госпожо Ашкрофт — казва ми тя, — да знаете колко ви обичам!“ И протяга слабиците си ръце. Не издържах и я прегърнах. „А вашата болка наистина ли премина?“ — пита ме. „Наистина, наистина! — успокоявам я — и благодаря ти, че ми съчувстваш.“ „Не, не, аз го направих — и зашепна допряла буза до моята — никой друг не знае тайната.“ И ми разказва как дотичала до Къщата на чудесата...

— Докъде? — сепна се госпожа Фетли.

— До Къщата на чудесата. Чакай, аз също не повярвах в първия момент. А и нищо не разбрах от нейните обяснения. После се замислих и стигнах до следното заключение. Тази Къща на чудесата твърде дълго е била необитаема, живи хора не са отсядали там, и ето че някаква нечиста сила се е заселила в нея и прави разни невероятни неща. Самата Софи научила за Къщата на чудесата от едно момиче, което все при конюшнията стояло. Там, където и моят Хари работеше. Но онова момиче само зимата прекарвало в Лондон, лятото заминавала с някакъв керван. Очевидно циганка.

— Даа. Няма спор, циганите много неща знаят, но аз никога не съм чувала за Къща на чудесата, пък доста съм видяла и съм се наслушала за какво ли не.

— Е, Софи призна, че една Къща на чудесата има на „Уедлоуз роуд“, много близо до нас, третата или четвъртата улица по пътя ми за зеленчуковия магазин. Всичко, което е необходимо да направя, каза ми тя, е да позвъня и да съобщя желанието си в процепа на пощенската

кутия. Питам я: „Изпълняват ли желанията вещиците в къщата?“ А тя: „Какви вещици?! Няма такива в Къщата на чудесата. Там единствено М’ора живее.“

— Света Богородице! Каква отвратителна, тягостна дума! И откъде ѝ е дошла на ума — ужаси се госпожа Фетли. — М’ори народът нарича призраците на мъртвите, и още по-лошо, на все още живите люде!

— Така ѝ казал момичето от кервана. И да знаеш, Лиз, стана ми чоглаво от всички тези приказки, пък и тя, гледам я, притихна в ръцете ми. Притиснах я към гърдите си и ѝ заговорих:

„Разбирам, че наистина си искала да ми помогнеш за главоболието. А за себе си не си ли пожела нещо хубаво?“ „Невъзможно е — отвръща ми тя. — В Къщата на чудесата можеш само чуждата болест да приемеш върху себе си. Мама също има главоболие, толкова пъти съм ѝ помагала, когато тя се е отнасяла добре към мен. А днес за първи път помогнах и на вас. О, госпожо Ашкрофт, какво ли не бих направила за вас, толкова ви обичам!“ И ме прегръща, и ми говори. Лиз, да ти призная, аз цялата настръхнах. Питам я какво представлява тази Мора. „Не зная, не съм я виждала никога, само стъпките ѝ чувам, когато се приближава от избата към входната врата. Тогава ѝ казваш желанието си, и изчезваш!“ „Значи Мора отваря вратата, така ли?“ — „Не — отговаря ми тя — само стои от другата страна и се подхилва тихичко. Трябва да ѝ се каже: Желанието е мое, а волята — твоя, прехвърли връз мен бедата, сполетяла моя любим! И молбата ти непременно ще се изпълни.“

Престанах да я разпитвам — изглеждаше по-зле, треска я тресеше. Дълго време я прегръщах и милвах, но дойде време да палим газеничетата. Съвсем малко след това ѝ мина — моето главоболие ли, нейното ли, представа нямам. Седна на пода и се заигра с котката.

— Виж ти! — възкликна госпожа Фетли. — А ти... ти ходи ли с нея там?

— Не, тя ме канеше, но не отидох, защото ми се струваше детска игра.

— Е, какво се случи все пак?

— Реших, когато ме заболи глава, да не оставам в кухнята, а да си полягам за малко в стаята. Но разказът на момичето се запечати в съзнанието ми.

— Естествено! Но не разговаря с нея повече за това?

— Не. А и тя не знаеше повече от това, което циганчето ѝ разказало. Но вярваше, че магията действа... Май месец се случи това, а лятото беше отвратително, горещ вятър седмици наред, разнася пепел от изсъхнал оборски тор... вонеше до небесата. Слава Богу, днес подобно нещо няма. Измъчих се. Чак когато почна брането на хмела, ми разрешиха да изляза в отпуск. Върнах се тук, отново на гости у Беси. Тя се изуми, бях станала кожа и кости, а под очите си торбички имах.

— Срещна ли Хари?

Госпожа Ашкрофт кимна:

— На четвъртия, не, на петия ден. Сряда беше. Разбрах, че той работи пак в Смолдин, просто отидох при майка му и я попитах. Но не успя да ми разкаже повече, знаеш я Беси, устата ѝ като картечница, не можеш да я прекъснеш. Значи онази сряда отидох на разходка, а племенницата с мене, държи се за полата ми. Тъкмо подминахме хана на Чантър, усещам, че той е зад гърба ми. Само че походката му се е променила, не е старата. Променил се е много, мисля си. Вървя побавно, и той забавя крачка. Спрях се тогава, уж да оправя полата на племенницата, нямаше как, трябваше да ме задмине. „Добър вечер“, беше единственото, което рече, и продължи. Едва се влачеше.

— Пиян ли беше? — попита госпожа Фетли.

— Нищо подобно! Ама изпосталял, дрехите му висят на всички страни, вратът му бял като тебешир. Не знам как не се спуснах след него да го прегърна. Замръзнах на мястото си, дума не промълвих, докато не се върнахме. С Беси сложихме децата да спят, вечеряхме, и тогава я попитах: „Какво го е сполетяло Хари Моклър?“ А тя ми разправи, че той лежал два месеца в болница, крака си ранил с лопатата, когато в Смолдин разчиствали старото езеро. Раната се инфектирала, подул се кракът, после тръгнала по цялото тяло. От две седмици бил изписан, хванал се на старата си работа — каруцар в Смолдин. Докторът споменал, че ще изкара най-много до първите ноемврийски студове. А майка му непрекъснато разказвала как почти е спрял да яде, нощем не спял. От него пот се леело дори когато е легнал, а навън е хладно. А сутрин хрachel непрекъснато. „Жалко за момчето — казвам аз, — но може би като започне жътвата на хмела, ще му мине.“ И се преместих на светло, вдяхнах иглата сякаш нищо не

се е случило. Ама през нощта се затворих в банята — там бяха поставили легло за мен — и си изплаках очите. Знаеш, Лиз, колко трудно сълза се отделя от мене, беше при мен и когато раждах.

— Бях — рече госпожа Фетли. — Но какво му е на едно раждане? Болка и нищо повече!

— Станах сутринта по първи петли и умих очите си със студен чай — толкоз бяха отекли. А привечер отидох на гробището да поставя цветя на гроба на мъжа си, само от приличие... и срещам Хари, точно на мястото, където днес е военният паметник. Той се връщаше от конюшната и почти се сблъскахме, ни един не можеше да се измъкне. Огледах го от главата до петите и тихичко му рекох: „Хари, да се върнем в Лондон. Трябва да си почиваш.“ „Не мога, отговаря ми той, нямам нищо в джобовете си.“ „За Бога, нищо не ти искам, лекичко повиших тон, и никога не съм ти искала. Да отидем лекар да те прегледа.“ Загледа ме той изпод клепачите, тежко. „Късно е, Грейс, каза, имам няколко месеца живот аз!“ „Хари, думам, мили мой!“ и нищо повече не успях да кажа. Потънаха думите в гърлото ми. „Много ти благодаря, Грейс!“ (но „мила“ не се откъсна от сърцето му) и тръгна към дома си, при майка си — проклета да е! — тя го чакаше на прага. Едва влезе, демонстративно хлопна вратата.

Госпожа Фетли протегна ръка през масата, за да докосне приятелката си, но тя мълчаливо я отдръпна.

— Тръгнах по пътеката към църквата с цветята в ръка и си спомних какво ме предупреди мъжът ми онази нощ. Значи преди смъртта наистина е видял какво ще ми се случи по-нататък в живота. Всичко, което предсказа, се сбъдна. Но когато седнах до надгробния камък, ме връхлетя мисълта, че аз мога да помогна на Хари. Лекарят си е лекар, а аз защо да не опитам. Речено-сторено. Като по поръчка следващото утро пристигна сметка от Лондон, от продавача в зеленчуковия магазин, но госпожа Маршал ми бе оставила пари... А на Беси обяснявам, че незабавно ме викат в Лондон да отключи къщата. И тръгнах с обедния влак.

— И... не се уплаши... ама никак?

— За какво? Нищо добро не ме чакаше занапред, освен срам и гняв Божий. Не можех да си върна Хари, но не можех ли наистина? Не ми оставаше друго, освен да изгоря докрай, сърцето ми щеше да тлее до последните ми дни.

— Божке! — възкликна госпожа Фетли и отново посегна да докосне успокоително госпожа Ашкрофт. Този път тя не отдръпна ръката си.

— Олекна ми, когато разбрах как мога да се опитам да му помогна. Платих за зеленчуците, взех разписката и я прибрах в чантата си, после отидох до госпожа Елис — чистачката ни — и взех ключовете. Най-напред застлах леглото си, мислех си, като се върна, веднага лягам. (Знаех ли какво ще ми се случи след това?!) Направих си чай и останах в кухнята замислена. Станах, когато взе да се смрачава. Невероятна жегга беше. Облякох се, излязох, разписката държах в ръка все едно адреса съм записала там. „Уедлоуз Роуд“ 14 беше, малка къща. Наоколо всички къщи са такива — двайсет, трийсет — пред всяка една, красива градина, ама кухните — на равнището на пътя, а входовете им — по-високо, няколко стъпала водят към тях. Вратите с олющена боя, види се, необитавани отдавна. Наоколо нямаше жива душа, само няколко котки се мотаеха. А горещината не беше за описване! Без да ми мигне окото, се изкачих до входната врата и дръпнах звънеца. Отзвъня той, ама много силно, явно празна къща, нищо няма вътре. Тъкмо звукът отекна, чух шум от кухнята долу, сякаш стол местят. После стъпки чух по стълбата, сякаш дебела жена по чехли се изкачва с мъка. Стигнаха стъпките до коридора, изскърца дъска. Спряха току пред входната врата. Наведох се към пощенската кутия, и през дупката за писма рекох: „Цялото зло, стоварило се върху главата на Хари Моклър, моя любим, поемам върху себе си, по свое желание!“ И чувам, каквото и да беше зад вратата, въздъхна. Сякаш бе стаило дъх и сега го пое с пълна сила.

— И нищо не отвърна?

— Нищичко. Само шумно изфуча „Фуух“. После усетих, че се върна обратно в кухнята, пак столът се затърка по пода.

— Ти дълго ли стоя пред вратата, Грейс?

Госпожа Ашкрофт кимна.

— Постоях известно време. Тъкмо тръгнах и някакъв минувач ми казва: „Не знаете ли, че в тази къща никой не живее?“ „Не, отговарям, дадох ми този адрес, вероятно е станала грешка“. Едва се довлякох до къщи и легнах, бях останала съвсем без сили. Горещината продължаваше да е непоносима, задрямвах за малко, скачах цялата в пот, разхождах се, пак лягах. Така изкарах до сутринта. После направо

към кухнята се упътих, чай исках да си запаря. И се ударих малко над глезена в стария ръжен. Госпожа Елис бе забравила да го остави на мястото му и в тъмнината налетях на него. А след това... зачаках семейство Маршал да се върне.

— Сама? В празната къща? — запита ужасена госпожа Фетли.

— Е, та и госпожа Елис, и Софи минаваха всеки ден. Трите изчистихме къщата до блясък, в едно жилище винаги може да се намери работа за вършене. Тъй че цялата есен и зимата прекарах в Лондон.

— И нищо не ти се случи? Злото не те застигна?

Госпожа Ашкрофт се усмихна:

— Нищо не се случи. Още нищо! В края на ноември изпратих на Беси десет шилинга.

— Винаги си била с широки пръсти — прекъсна я госпожа Фетли.

— И дойде писмо в отговор — заради него пратих парите. Научих, че беритбата на хмела наистина му е помогнала, съвсем се оправил и отново заминал в Смолдин да работи като каруцар. Никакви подробности — оздравял и толкоз. Само че тези десет шилинга не ми донесоха спокойствие... други мисли взеха да ме спохождат. Ако Хари беше починал, мой навеки щеше да си остане, до деня на Страшния съд. А сега, време ще мине, друга ще се завърти край него. Побеснявах от тази мисъл.

С пролетта беда ми се довлече до главата — появи се някакъв цирей на крака, точно на височината на обувката, и не заздравява. Гледам го и ми се повдига, та аз съм такава чистница! Пък и на парчета да ме нарежат, пак ще заздравея цялата. Та госпожа Маршал изпрати при мен собствения си лекар. Наруга ме здравата той, трябвало веднага да ида при него, а не месеци да се влача така, пък и груби чорапи да обувам. Каза, че и много време стоя права, а циреят е току над вената, тя и така се претоварва. „Няма — завърши той — бързо да ви мине. Бавно се е появил, бавно ще изчезне. Кракът трябва да почива, по-често го дръжте изправен на стол. А имате прекрасни крака, госпожо Ашкрофт!“ И ми сложи мокра превръзка.

— Правилно — отсече госпожа Фетли. — Мократа превръзка се слага на мокра рана. Влагата всичко изсмуква както фитила на лампата смуче газта.

— Наистина. А госпожа Маршал непрекъснато ме следеше, караше ме да си почивам, да седя, и скоро кракът ми почти мина. Но те все пак ме накараха да замина при Беси, да се доизлекувам, знаеха, че не съм от тези, дето ще почиват, когато има работа. Помниш ли, ти тогава живееше тук, Лиз?

— Вярно. Но и през ума не ми е минавало.

— Значи добре съм се преструвала — усмихна се госпожа Ашкрофт. — Срецнах няколко пъти Хари на улицата. Оздравял беше, укрепнал. После се изгуби и майка му ми каза, че конят му се разбеснял и го ритнал в бедрото. Легнал, оплаквал се, че го боли. Пък Беси не се сдържа и й каза: „Жалко, че не е женен синът ви, сега жена му щеше да се грижи за него.“ Пък старата направо кипна: „Моят син не иска и да чуе за жена. Аз, докато съм жива, ще се грижа за него по-добре от която и да е друга. За него няма да си пестя силите!“ Разбрах, че тя ще го пази като стражево куче и кокал за награда няма да поиска!

Госпожа Фетли тихичко се засмя.

— Целия ден — продължи госпожа Ашкрофт — прекарах на крака, следих лекаря кога влиза и излиза. Мислеха, че и ребро е ударено. А моят цирей отново се отвори, потече гной, засмъдя ме. На следващата сутрин научавам — реброто си е наред, спокойно е прекарал нощта. Научих и си казах: „Може пък да е случайно. Ще изчакам седмица, без да повдигам крака си да видя какво ще стане.“ Отначало не ме болеше, само се чувствах много слаба. А той още една нощ спокойно прекарал. Значи трябва да продължа, мисля, пък не ми се вярва. И в събота го виждам — сякаш изобщо не е боледувал. Едва не паднах на колене да се помоля — добре, че Беси не бе вкъщи. „Човече, вече си мой — казах си — Мой си до края на живота си, но няма да узнаеш това никога. Господи, дари здраве и дълъг живот на моя Хари!“

И тогава злобата, дето тлееше у мен, утихна.

— Завинаги? — попита госпожа Фетли.

— Връщаше се понякога, но за малко. Вече знаех, че той не може без мене. Научих се да контролирам болката в крака си, да го командвам и той да ме слуша. Да, научих се. Беше и забавно, да знаеш! В началото, Лиз, даже се опитвах да го карам постоянно да ме боли. Страхувах се да не се случи нещо с Хари. Но после се опомних. Получавах достатъчно знаци, нямаше нужда напразно да се тревожа.

— И как продължи това? — запита госпожа Фетли с любопитство.

— Различно. Случваше се и по година раната да не се обажда — заздравя, засъхне, образува коричка, само леко сълзи отдолу. После, неочаквано, започваше да гнои. Предупреждава ме. Нямахме какво да правя, търпях. Кой щеше да работи вместо мене?! Работя си, а когато съвсем не издържам, вдигна крака си на стола, почина си. И все така. Пратя на Беси малко пари или подаръци за децата — та да науча какво става с него. Всеки път нещо наистина се бе случвало! Минаваха година след година, живее си той, и въобще не се досеща, че без мен отдавна да е пропаднал. Години след години!

— А получи ли ти нещо насреща, Грейс? — простена госпожа Фетли. — Виждаше ли го поне?

— Няколко пъти, когато си идвах в отпуск. А откакто се върнах, по-често. Той не ми обръща внимание, но и на другите жени също, само майка си признава. Наблюдавах го аз, и още как! А и тя също.

— Година подир година — повтори госпожа Фетли. — А къде е той сега?

— Отдавна вече не е каруцар. Добре се нареди — работи тракторист и шофьор едновременно. Казват, че чак до Уелс е ходил. Майка си навестява, а аз месеци не го виждам. Но така е най-добре. Работата не му позволява да се заседява на едно място.

— Ами... ако все пак... той се ожени? — рече госпожа Фетли.

Госпожа Ашкрофт пое силно въздух през стиснатите си, все още бели, и красиви зъби.

— Бог ме опази от подобно изпитание — отвърна тя. — Мисля си, че ще ме опази докрай, нали мъките ми трябва да се зачетат? Нали, Лиз?

— Трябва, скъпа. Непременно ще се зачетат!

— А понякога така боли! Когато сестрата дойде, ще видиш. Тя си мисли, че не разбирам, но по-зле не може и да бъде...

Госпожа Фетли разбра. Човек е така устроен, че не е в състояние да произнесе думата „рак“. Не стигат сили.

— Сигурна ли си, Грейс?

— И още как! Да не би старият господин Маршал по друга причина да ме повика в кабинета си и държа реч за дългата ми и вярна служба. Разбира се, дълго при тях работих, но чак пенсия не съм

заслужила. А те ми отпускат пари всяка седмица. До живот. Разбрах какво значи това. Преди три години разбрах.

— Я не се занасяй, Грейс!

— Какво? Кой ще дава по петнайсет шилинга седмично на човек, ако има още двайсет години пред себе си? Никой!

— Грещиш, Грейс, грещиш! — настояваше госпожа Фетли.

— Няма грешка, Лиз, краищата му са повдигнати като яка. Сама ще се увериш. Дора Уикууд имаше такава — под мишницата, собственооръчно съм го почиствала.

Госпожа Фетли помълча малко, но не намери думи и склони глава пред неизбежното.

— Колко мислиш ти остава още, миличка?

— Бавно ме завладя, бавно ще ме умори. Но ако не е възможно да се видим до следващата есен, трябва да си кажем сбогом, Лиз.

— Не знам как бих могла да дойда пак... освен ако наема някое куче да ме води. Да моля децата не ми се ще, притеснявам ги... О, Грейс, ослепявам!... Ослепявам!

— Затуй значи конците ги местеше тук-там! Чудех се, но това... Но ще се зачетат мъките ни, нали, Лиз? И Хари няма да ме напусне. Кажете ми поне, че всичко не е било напусто!

— Ще се зачетат мъките ти, ще се зачетат. И блажена ще бъдеш!

— Нищо не искам... само това, за което платих със страдания.

— Така ще стане, Грейс, така ще стане!

На вратата се почука.

— Това е сестрата — обясни госпожа Ашкрофт. — Подранила е днес. Отвори й, Лиз.

Млада жена влезе стремително в стаята. В ръката си държеше куфарче, всички стъкларии в него звъняха.

— Добър вече, госпожо Ашкрофт — започна тя. — Тази вечер пристигнах по-рано, искам за танците в Института да успея да се върна. Нямайте нищо против, нали?

— О, не. Своите танци отдавна изтанцувах. — Госпожа Ашкрофт отново се промени: отново бе готвачката от Лондон, сдържана, предвидлива. — Това е моя стара приятелка, госпожа Фетли, дойде да ме навести. Поприказвахме си малко.

— Надявам се, че не ви е изтощила? — попита хладно медицинската сестра.

— Напротив. Беше ми изключително приятно. Само накрая почувствах лека слабост.

— Да бе, да! — Сестрата коленичи с превръзките в ръце. — Забелязала съм, че когато стари приятелки се съберат отново, разговорите са безкрайни.

— Вярно — призна госпожа Фетли и стана от мястото си. — Е, време ми е да потеглям.

— Виж преди това, моля те — рече госпожа Ашкрофт със слаб глас. — Ще ти бъда благодарна да хвърлиш един поглед.

Госпожа Фетли погледна и изтръпна от главата до петите. После се наведе и целуна госпожа Ашкрофт по восъчното чело и вгълбнатите сиви очи.

— Ще се зачетат мъките ми, нали... ще се зачетат?

Устните ѝ едва мърдаха. Но бяха запазили своя предишен овал.

Госпожа Фетли коленичи, целуна ги, бавно се изправи и тръгна към вратата.

[1] *Буш Тай* — селище в английското графство Съсекс. ↑

[2] *Кейнслейд* — град в Съсекс. ↑

[3] *Кентърбъри* — град в Южна Англия, където се намира Кентърбърийската катедрала — средище на английската църква. ↑

[4] *Фунт* — единица за тегло, равна на 453,6 г. ↑

[5] *Рай* и *Смолдин* — градове в Съсекс. ↑

[6] *Йистбърн* — град в Съсекс. ↑

[7] *Портсмут* — голямо пристанище на южното крайбрежие на о. Пъргси Айлънд. ↑

[8] *Кошъм* — град в Западен Съсекс. ↑

НЕБЛАГОСЛОВЕНИ ВЛЮБЕНИ

*Преди да видя пролет, есента познах.
Класовете житни пожълтяха, рано ги
прибрах
Годината разкри ми тайните на урожия.
Но силите ми изцеди за мъките на вечерта
За ужаса на другия живот и за смъртта
Затуй при изгрев-слънце посрещам в
самота.
Щастлив бих бил, ако не знам, каквото зная
Горчиви води*

I

— Ами ако е момиче?

— Господарю мой, това е невъзможно. Аз се молих толкова ноци, изпрацах толкова дарове за светия шейх Бадл^[1], и зная: Бог ще ни даде син — момче, което ще порасне и ще стане мъж. Мисли само за това и се радвай. Майка ми ще бъде неговата майка, докато укрепна, а моллата от Патанската джамия ще разкрие неговата орис — Бог ще се смили да се роди в добър час! — и тогава, и тогава няма ли да ти омръзне твоята робиня?

— Откога стана робиня, кралице моя?

— От самото начало, откакто небесата ми изпратиха своята благословия. Как мога да съм сигурна в твоята любов, когато зная, че плати за мен сребърни монети?

— Но това беше зестра. Платих ги на твоята майка.

— Да, и тя ги скри, и седи върху им по цял ден като стара баба. Защо казваш, че това е зестра? Още когато бях малко момиче, ме купиха за танцьорка в Лакнау^[2].

— Съжаляваш ли за това?

— По-рано съжалявах, но днес съм щастлива. Нали сега ти няма никога да ме разлюбиш? Отговори ми, господарю мой!

— Никога. Никога!

— Дори ако в теб се влюбят мемсахиб, бели жени от твоята кръв? Ти знаеш — аз ги наблюдавам винаги, когато излизат на разходка вечер, те са толкова красиви!

— Виждал съм стотици фойерверки. Но после видях луната в цялата ѝ красота — и блясъкът на фойерверките угасна.

Амира запляска с ръце и се засмя.

— Какви прекрасни думи! — възкликна тя. След което си придаде важност и сериозно добави: — Достатъчно. Позволявам ти да се оттеглиш — ако искаш!

Мъжът не помръдна. Той почиваше на ниско легло лакирано в червено; на пода лежаха синьо-бял китеник, няколко черги и безброй

дълги индийски възглавнички — нищо друго нямаше в стаята. В краката на мъжа седеше шестнадесетгодишна жена — присъствието ѝ олицетворяваше за него целия останал свят. Против всички обичаи и закони, защото той беше англичанин, а тя — мюсюлманка. Той я купи преди две години от собствената ѝ майка, която бе останала без пукната пара и с удоволствие би продала ридаещата Амира дори на Пазителя на адските порти, стига той да ѝ предложеше добра цена.

Холдън сключи сделката с лека ръка, но девойката разцъфна и в един прекрасен ден той откри, че тя е запълнила почти целия му живот. Нае за нея и за старата вещица, нейната майка, къща в предградията на големия град, край червена кирпичена стена. И когато около кладенеца в двора поникнаха невените, Амира подреди новото жилище според своите представи за удобство, а майка ѝ престана да мърмори, че кухнята е тясна, пазарът — далече и нищо не е както трябва, Холдън почувства, че тук е неговият истински дом. В ергенската му квартира по всяко време нахлуваха всякакви посетители и това всекидневие го изнервяше. Но достатъчно бе да стигне до дома при градските стени, достатъчно бе да прекоси двора, да влезе в женската половина от къщата, портиерът да сложи след него резето на масивната входна порта, и той попадеше в своите владения, където бе крал, а Амира — кралица. Само че в кралството щеше да се появи някакъв трети, а Холдън не желаше този трети. Който нахлуваше в неговото безгранично щастие. Който нарушаваше привичния ред в дома, в семейното му огнище. Затова пък Амира сияеше от радост, а майка ѝ ликуваше. Мъжката любов, дважд повече любовта на белия мъж, е временна и неустойчива, но тя може да бъде съхранена с детски ръчички. В това и двете жени бяха убедени. „Тогава, повтаряше Амира, тогава той дори няма да поглежда белите мемсахиб. Мразя ги, всички ги мразя!“

— След време той непременно ще се върне при хората от своята раса — предупреждаваше майката, — но Аллах е милостив и това време няма да дойде скоро.

Холдън седеше мълчаливо на кушетката и мислеше за бъдещето, но мислите му бяха мъчителни. Двойственият живот е съпроводен с неприятности и усложнения. Правителството, с разбираемо безгрижие, му нареди да замине за две седмици със специална задача от гарнизона на мястото на някакъв офицер, чиято жена заболяла тежко и той

трябвало да се грижи за нея. Устната заповед за пътуването беше придружена с шеговитата забележка: „Холдън е истински щастливец, защото е ерген и свободен човек!“ Налагаше се „щастливецът“ да съобщи на Амира.

— Не е добре — рече тя бавно, — но не е толкова зле. Майка ми ще бъде тук и нищо лошо няма да ми се случи — освен че мога да умра от щастие. Но ще се пазя. Върви и върши своята работа и не позволявай да те мъчат тревожни мисли. А когато дойде денят, се надявам... не, сигурна съм, ще го сложа в ръцете ти и ти никога няма да ме разлюбиш. Влакът тръгва в полунощ, нали? Върви и нека лоши мисли за мен да не безпокоят сърцето ти. Но когато изтече времето, ще се завърнеш нали? Няма да се спираш и да разговаряш с тези дръзки, бели мемсахиб, нали? Връщай се бързо при мен, живот мой!

Холдън излезе на двора, повика побелелия, стар пазач, който се въртеше около коня, подаде му попълнена телеграфна бланка и му обясни при какви обстоятелства да изпрати телеграмата. Нищо повече не беше в състояние да стори и потегли през нощта с пощенския влак, сякаш тръгваше за собственото си погребение. Денем тръпнеше от ужас, че всеки миг ще получи телеграмата, а нощем го преследваха кошмари за смъртта на Амира. В резултат работата му в служба на Империята беше далеч от идеала, а и мрачното настроение не му спечели приятели сред новите колеги. Двете седмици изтекоха, а от Амира нямаше ни вест, ни кост. Разкъсван от невероятното напрежение Холдън се завърна в града, където трябваше да загуби два скъпоценни часа за обяд в клуба, и да се прави, че слуша някакви хора, които му обясняваха колко отвратително е изпълнявал задълженията на офицера и как е настроил срещу себе си цялото тамошно общество. Най-последно препусна в галоп в нощта, а сърцето му щеше да се пръсне. Заблъска по портата и като не получи веднага отговор беше готов да прескочи вратите в кариер. Все пак Пир Хан се появи с фенер и хвана коня за стремето.

— Какво се е случило? — извика Холдън.

— Моите уста не са достойни да съобщят новината на Покровителя на бедните, но... — И протегна треперещата си длан, за да получи наградата, отредена на добрия вестonosец.

Холдън се затича презглава по двора. От прозореца на горния етаж мъждукаше светлина. Конят му запряхтя при портата и в отговор

Холдън чу жален плач, от който едва не се задуши. Това беше ридание на новородено, но той не знаеше жива ли бе Амира.

— Кой е там горе? — попита, докато прескачаше стъпалата на тясната кирпичена стълба.

Отвърна му ликуващия възглас на Амира, след което старческият глас на майката изрече тържествено:

— Ние сме тук — две жени — и... един мъж — твоят син!

На прага Холдън стъпи върху изваден от ножницата кинжал, поставен там, за да пази от уроки младенеца, и го строши под нетърпеливите си стъпки.

— Велик е Аллах! — чу от тъмнината щастливият ромон на Амира. — Ти пое върху себе си неговите нещастия!

— Кажим им, как се чувстваш, живот мой? Как е тя, жено?

— Тя забрави за мъките си в радостта, когато момчето се роди. Всичко е наред, но трябва ли да говориш тъй високо? — рече майката на Амира.

— Ти се върна и сега аз бързо ще се оправя — допълни Амира. — Господарю мой, колко дълго те нямаше. Какви подаръци си ми донесъл? Ох, ох! Каква глупачка съм, днес е ден, в който аз трябва да давам подаръци. Погледни, живот мой, погледни! Виждал ли си някога такова чудно бебе? О, не, прекалено съм слаба още, за да помръдна ръцете си от него.

— Тогава мълчи и почивай. Вече съм тук, бахари^[3]!

— Да, вече си тук, любими, а нас ни съединяват живи вериги, които никой смъртен не е в състояние да разкъса. Погледни го... можеш ли на тази светлина? Той е тъй красив, прекрасен! Няма друг като него на света. Ля илля^[4]! Ще стане учен мъж..., не, ще стане гвардеец на Нейно величество Кралицата! И кажи ми, живот мой, нима ме обичаш както преди, след като съм тъй слаба, и болна, и грозна? Кажим истината!

— Да, обичам те както досега, обичам те с цялата си душа! Почивай, бисер мой, събирай сили.

— Тогава не си отивай. Седни до мене, ето така. Майко, донеси възглавничка на господаря на този дом, ще му бъде по-удобно. — Движение като полъх на вятъра ги накара да погледнат към новороденото, обгърнато от нейната ръка. — Ах, ти! — Гласът ѝ неусетно премина в шепот. — Той е силен, най-силният! Така ме рита с

крачета. Нима други на този свят могат да се похвалят с такова бебе? И това чудо е нашият син — твой и мой! Постави ръка върху главичката му, но внимателно, той е толкова мъничък, а мъжете не могат да се оправят с бебета!

Холдън боязливо докосна с върха на пръстите си покритата с мъх главица.

— Той е правоверен — рече Амира, — лежах тук и всяка нощ му шепнех на ухото молитви, разказвах му за величието на Аллах. И знаеш ли, роди се в петък, точно като мен! Бъди внимателен живот мой... знаеш ли, че пръстчетата му вече почти могат да хващат?

Холдън докосна безпомощна, малка ръчица и пръстчетата ѝ лекичко притиснаха неговите. Докосването прекоси цялото му тяло и спря в дълбините на сърцето му. До този миг за него съществуваше единствено Амира. В съзнанието му бавно се настани мисълта, че на света се е появило още едно скъпо за него живо същество. Все още не можеше да осъзнае, че това е негов син, плът от плътта му. Той потъна в мисли, а Амира леко задряма.

— По-добре си върви, сахиб — пошепна майката. — Не е хубаво, ако си тук, когато тя се пробуди. Трябва да почива.

— Да, да, отивам си — покорно отвърна Холдън — ето пари. Грижи се синът ми да расте и нищо да не му липсва!

Звънът на среброто разбуди Амира:

— Аз съм негова майка, а не кърмачка — обади се тя със слаб глас. — Нима за пари ще се грижа за него?! Майко, върни всичко! Аз просто родих син и наследник на моя господар. — И едва изрекла думите, тя потъна в дълбок сън. Изтощението взе връх.

Холдън слезе на пръсти по стълбата. В двора го посрещна Пир Хан, старият пазач, и се засмя весело:

— Голямо щастие влезе в този дом! — рече той и безмълвно пъкна в ръцете на Холдън дръжката на сабята, която самият той, Пир Хан, бе носил по време на службата си в полицията на Нейно Величество. Откъм кладенеца проблея завързано козле.

— Те са две — рече Пир Хан. — Най-добрите две козлета, които предлагаша на пазара. Лично ги купих, струваха много пари, и след като не каним гости за новородения господар, ще взема всичкото месо за себе си. Пригответи се внимателно, сахиб. Тази сабя сече малко вляво. Изчакай да вдигнат глави и тогава удрай!

— Но защо? — изумено попита Холдън.

— Как защо? Жертвоприношение в името на новия живот. В противен случай сляпата съдба може да стигне детето и да го погуби. Покровителят на бедните знае какви думи да произнесе!

Холдън беше научил думите на заклинанието, убеден, че никога няма да му се наложи да ги изрича. В ръката си усещаше хладната ръкохватка на сабята, но изведнъж, вместо пронизващия хлад, той почувства топлината от пръстчетата на детето, спящо на втория етаж — неговият собствен син — и безумен ужас, че може да го изгуби, го завладя изцяло.

— Сечи! — Пир Хан. — Живо същество се е появило на белия свят, жива твар трябва да плати. Погледни, козлетата вдигат глави. Сега. С един замах.

Почти инстинктивно Холдън замахна два пъти със сабята, шепнейки при това мюсюлманската молитва: „Всемогъщи! Приемам твоя дар — моят син! — и ти връщам живот. Плът за плът, кръв за кръв, душа за душа!“ Подушил мириса на прясната кръв, изпръскала ботушите на Холдън, конят му се задърпа от поводите и запръхтя.

— Това се казва удар! — каза с възхищение Пир Хан, докато изтриваше острието на сабята. — Сахибът е трябвало да стане началник на драгуните. Сега върви у дома, господарю, и не се безпокой за нищо. Аз съм твой верен слуга и слуга на твоя син. Аллах да му дари хиляда години живот... мога да взема всичкото месо от козлетата, нали?

Пир Хан получи като награда толкова, колкото му се плащаше за цял месец. Холдън се метна на седлото и в галоп пресече стелещия се дим над обладаната от нощ земя. Изпълваше го някаква благодат, благодарност към всеки и всичко, което го заобикаля. Необяснимата нежност преливаше в още по-необяснима веселост. Нахлуващите на вълни чувства го караха да се задъхва и да се навежда към шията на препускащия кон. „Какво става с мен! — мислеше той. — Никога в живота си не съм се чувствал така. Ще отида до клуба да се поуспокоя!“

Партията билиард бе започнала и край масата се бе събрала група. Холдън търсеше светлина, търсеше компанията на приятелите си, и влезе в клуба, напявайки с цяло гърло:

„Разхождах се из Балтимор и срещнах една прекрасна лейди...“

— Сериозно? — попита секретарят на клуба. — А каза ли ви тя, че ботушите ви са мокри. За Бога, човече, това е кръв!

— Нищо подобно! — отсече Холдън и взе от лавицата своята щека. — Ще изиграем ли една партия? Това е роса. Яздих през високо израсналите жита. Между другото, ботушите ми наистина си ги бива!

*Ако е момиче, трябва с пръстен сватбен да се
закичи*

*Ако пък момче роди се — на битка кралска се обрича.
В син жакет с ширити, с кепе и с кинжал на кръста
ще стъпи твърдо на кърмата...*

— Жълт удря син, следва зелен — монотонно произнесе маркерът.

„Ще стъпи твърдо по кърмата“... зеленият аз ли съм, маркер?
„Ще стъпи твърдо по кърмата“... — пропуснах! — „Тъй както стъпваше бащата!“

— Не виждам причини да сте весел и небрежен — злобно отбеляза писарят на общината, старателен държавен чиновник. — Правителството едва ли споделя вашия възторг заради начина, по който замествахте Сандърс!

— Означава ли това, че ще ме призоват на другарски съд? — попита Холдън с разсеяна усмивка. — Е, ще го преживея, струва ми се.

Разговорът тръгна по най-интересната и безкрайна тема — работата, така че след известно време Холдън се успокои, и отиде в тъмното си, пусто бунгало, където слугата му го посрещна с такъв поглед, сякаш всичко му бе известно за похожденията на неговия господар. Холдън почти не спа цяла нощ, а когато се унасяше в дрямка, сънуваше нещо приятно.

[1] *Бадл* — герой от индийския фолклор. ↑

[2] *Лакнау* — град в днешния щат Утар Прадеш. ↑

[3] *Бахари* (инд.) — женичке. ↑

[4] *Ля илля* (араб.-инд.) — слава на Аллаха. ↑

II

— На колко е той днес?

— Ля иля? Само мъж е в състояние да зададе подобен въпрос! Той е на шест седмици и тази нощ ще се качим заедно на покрива, живот мой, и ще броим звездите. Мигът е благоприятен. Той се роди в петък под знака на Слънцето, и ми предказаха, че ще преживее и двама ни и ще бъде богат. Може ли да желаем нещо по-добро за него, любими?

— Разбира се, не. Нека се качим на покрива, за да броиш звездите — макар, че те не са многобройни тази нощ. Небето е покрито с облаци.

— Дъждовете закъсняват, вероятно и зимата ще дойде по-късно тази година. Да вървим, защото всички звезди ще се скрият. Сложила съм най-ценните си бижута.

— Но най-ценното забрави.

— Ай! Нашето бижу! Ще го вземем с нас. Той още не е виждал небето.

Амира тръгна по тясната стълба, която водеше към покрива. С десницата притискаше към гърдите си детето, загърнато в пищно копринено покривало със сребрист кенар по краищата и плетена шапчица. Спокойно, без да мига дори, детето се взираше в тъмния небесен свод. Амира беше сложила любимите си накити. В носа си имаше диамантена обица — тази източна разновидност на изкуствената бенка — за да подчертае изящния прорез на ноздрите; върху челото ѝ лежеше златно украшение с инкрустирани изумруди и рубини; около шията висеше масивна огърлица от ковано злато, която заради мекотата на метала се надяваше като обръч, а сребърните гривни-верижки звъняха, впити до костта в розовия глезен. Беше облякла светлозелен муселин, както подобава на правоверна мюсюлманка, а ръцете ѝ от рамото до китката бяха обсипани с дрънкащи халки, завързани с копринени шнурчета. Крехки стъклени гевречета не им позволяваха да паднат надолу и изтъкваха ефирните ѝ

ръце. На фона на всички източни украшения изпъкваха масивните златни гривни, които Амира обичаше повече от всичко, защото ѝ бяха подарени от Холдън. А и се закопчаваха с хитроумен европейски механизъм, който я изпълваше с неподправен възторг.

Седнаха на покрива, до ниския, бял парапет, в далнината блещукаха светлините на нощния град.

— Щастливо живеят там долу — рече Амира. — Но не вярвам, че са толкова щастливи, колкото сме ние. Дори мемсахиб, мисля си аз, не са тъй щастливи! Не мислиш ли и ти така?

— Аз зная, че не са?

— Откъде знаеш?

— Те дават децата си на бавачки.

— Никога не съм чувала такова нещо — каза Амира с въздишка — и не искам да чувам. Ай! — отпусна глава тя върху рамото на Холдън. — Изброих четиридесет звезди и сега съм уморена. Погледни го, любов моя, той също брой.

Детето бе вперило широко отворени очички в тъмнината на небето. Амира го сложи в ръцете на Холдън и то остана спокойно.

— Как ще го наречем? — попита тя. — Виж! Не, не мога да му се нагледам. Има твоите очи. Но устата...

— Твоята е, съкровище мое. Аз го зная най-добре!

— Толкова малка уста, толкова нежна! Но тези устни сега притискат моето сърце. Подай ми го. Не мога без него тъй дълго!

— Защо, нека бъде у мен... не е заплакал все още.

— А ако заплаче, ще ми го дадеш, нали? Ех, приличаш на останалите мъже! Ако заплаче, аз ще го обичам повече, много повече. Но кажи ми, живот мой, как ще го наречем?

Малкото телце се притискаше към гърдите на Холдън — толкова нежно и тъй безпомощно. Холдън едва-едва дишаше, струваше му се, че ако поеме въздух с все сили, ще го пречупи. Дремещият в клетката си зелен папагал, когото в много индийски семейства почитат като пазител на домашното огнище, се размърда върху люлеещата се пръчка и сънливо разпери крила.

— Ето отговора — промълви Холдън. — Миан Миту ни подсказва. Когато нашият син порасне, ще бърбори непрекъснато и ще обръща наопаки цялата къща. Нали на вашия език „Миан Миту“ означава папагал?

— Защо ме отделяш от себе си? — обидено попита Амира. — Нека името бъде английско... макар и не съвсем, защото той е и мой син!

— Тогава да го наречем Тота, това име прилича на английско.

— Точно така, Тота — и така наричат папагала. Прости ми, господарю мой, че се осмелих да ти противореча, но той е твърде мъничък за име като Миан Миту. Нека бъде Тота — нашият Тота. Чуваш ли, малкият ми, ти си Тота! — Тя докосна личицето на детето, то се събуди и заплака. Тогава Амира го взе на ръце, за да го успокои. И запя чудодейната песен „Аре Коко, Джаре Коко“, където се казва:

*„Врано, зла, отлитай! Не буди детето спящо с грак
и шум,*

*А в джунглата сливите дивите струват само пени
за фунт.*

*Само пени за фунт — но за децата — само пени за
фунт.“*

Убедил се, че наистина фунт сливи струват само пени и скоро няма да поскъпват, Тота отново заспа. В двора два гладки, бели бика търпеливо преживяха вечерята си: старият Пир Хан, с любимата си сабя върху коленете, седеше по турски до жребеца на Холдън, всмукваше в просъница от наргилето, а пък то издаваше звук, сякаш жаба квака в езерото. Майката на Амира предеше на долния балкон, а дървените порти бяха затворени и зарезани. Звуци от сватбена церемония надделяваха над шума на полузаспалия град. Ято летящи прилепи пресече лунния диск, който едва-едва се подаваше зад хоризонта.

— Молих се — промълви най-последно Амира. — Молих се за две неща. Молих се да умра вместо теб, ако небесата поискат твоята смърт, и се молих да умра вместо нашето дете. Молих се на Пророка Мохамед и Биби Мириам^[1]. Мислиш ли, че молитвите ми са чути?

— И най-тихият звук, излетял от устните ти, ще бъде чул от всички.

— Очаквах сериозен отговор, а получавам ласкателен отговор. Ще чуят ли боговете молитвата ми?

— Вероятно. Безкрайна е Божията милост.

— Не съм уверена. Слушай! Ако аз умра, или моят син умре, какво ще стане с теб? В този живот ти ще се върнеш към дръзките мемсахиб, защото зовът на кръвта е непреодолим!

— Не е задължително.

— Наистина, за жената може би не, но мъжете винаги му се подчиняват. В този живот, рано или късно, ти ще се върнеш при своите. Ще понеса това, защото няма да съм жива тогава. Но след смъртта душата ти ще полети към непознати за мен места, към рая, където за мен няма място.

— Мислиш ли, че душата ми ще отиде в рая?

— Разбира се, нима някой ще иска да ти причини зло? Но ние — аз и твоето дете — ще бъдем далеч. Ти няма да можеш да дойдеш при нас, нито ние — при теб. Преди, преди да се роди моят син, не мислех за тези неща, но сега мисля за тях непрекъснато. И ми е тежко да говоря за това.

— Ще се случи това, което трябва да се случи. Не сме в състояние да отгатнем бъдещето, но имаме настоящето. И нашата любов. Нима не сме щастливи?

— Толкова щастливи, че ми се иска да опазим от всичко нашето щастие. Твоята Биби Мириам е длъжна да ме разбере, тя също е жена. Но тя вероятно ще ми завиди! Не подобава на мъжете да боготворят една жена!

Холдън избухна в смях заради ревността на Амира.

— Не подобава ли? А защо тогава ми позволяваш да боготворя теб?

— Ти ме боготвориш! Господарю мой, щедър си на мили думи, но аз зная, че съм твоя слугиня, твоя робиня и прах в нозете ти. И не искам нищо повече. Виж!

Преди Холдън да успее да ѝ попречи, тя се наведе и докосна краката му, после се изправи с усмивка на смущение и по-силно притисна детето към гърдите си. И изведнъж произнесе гневно:

— Истина ли е, че дръзките мемсахиб живеят три пъти по-дълъг живот от мен? Истина ли е, че се омъжват чак когато остаряят съвсем?

— Те се омъжват като всички момичета по света — когато дойде времето.

— Да, да. Но те се омъжват, чак когато станат на двайсет и пет. Вярно ли е?

— Вярно е.

— Ля Иля! На двадесет и пет! Кой доброволно би взел жена дори осемнадесетгодишна? Та жените стареят с часове. Двадесет и пет! Аз ще бъда старица на тази възраст... а тези мемсахиб остават вечно млади. Как ги мразя!

— Какво могат да ни сторят те?

— Не знам точно. Знам само, че някъде на света живее жена, която е десет години по-стара от мен, а след още десет ще се появи и ще те отнеме от мен, а тогава аз ще съм посивяла беззъба баба и ще бавя внуци, децата на нашия Тота. Това е жестоко и несправедливо. Те също трябва да умрат.

— Ти си на шестнадесет, и си просто едно малко дете. Ще те грабна на ръце и ще те занеса долу.

— Тота! Господарю мой, пази Тота! Ти си неразумен като малко бебе! — Амира скри главата на Тота от грубите ръце на Холдън. Амира се смееше щастливо, а Тота, разтворил широко очички, се усмихваше като ангелче.

Той беше спокойно дете и преди още Холдън да осмисли напълно, че на света съществува негов наследник, се превърна в бог със златисти къдри, който като всевластен деспот подчини цялата къща. Беше време на абсолютното щастие за Холдън и Амира, пазено от чуждите очи от заключените дървени порти и от Пир Хан. Денем Холдън работеше много, но механично и изпълнен със съжаление към момченцата около себе си, които не можеха да си представят дори какво е това „щастие“; същевременно започна да проявява необикновен интерес към децата и да забавлява с интереса си майките им на офицерските събрания. Привечер се завръщаше при Амира, която нетърпеливо му разказваше за невероятните подвизи на Тота — как той най-неочаквано запляскал с ръчички и как започнал да сочи с пръст — а това си е чудо на чудесата! — как изпълзъл на пода от ниското си креватче и се задържал на крака точно толкова, колкото да вдъхнеш и издишаш три пъти.

— Това бяха три много дълги дихания — добави Амира, — защото между тях сърцето ми спираше от радост!

Скоро Тота зацарува и над животните — бели биволи, сивите невестулки, мангустата, която обитаваше дупка близо до оградата, и най-вече Миан Миту, когото безжалостно дърпаше за опашката. Миан Миту крещеше отчаяно и караше Амира и Холдън да пристигат задъхани в стаята.

— О, жестоки! Нямах ли къде да показваш силата си! Това е твой брат и ти носиш името му. Тота, Тота! Срам, срам! Но аз зная как моят син ще стане мъдър като Сюлейман^[2] — нареждаше Амира. И изваждаше от бродираната си чантичка шепа бадеми. — Виж! Ще изброим седем. В името на Бога!

Тя премести сърдития и разрошен Миан Миту на люлката му, седна между птицата и детето, и обели бадема, който не бе тъй бял като зъбите ѝ.

— Този начин се практикува от векове, живот мой, не се смей! Виж, половината давам на папагала, половината — на нашия син.

Миан Миту внимателно пое с човката си своята дан, а останалото Амира постави с целувка в устата на Тота, който учудено задъвка.

— Ще го правя седем дни без почивка, и синът ни ще стане мъдрец и изкусен оратор. Е, Тота, кажи ни какъв ще бъдеш, когато порастеш мъж, а майка ти се превърне в белокоса старица?

Тота сви дебелиите си крачка и запълзя. Пълзенето му беше забележително и той не желаше да губи време в безсмислени приказки. Искаше само по-често да дърпа опашката на папагала.

Когато Тота порасна достатъчно, за да получи правото да носи сребърен пояс — поясът, ведно със сребърния амулет на шията с формата на магически квадрат, бяха почти цялото му облекло — направи рисково излизане на двора и стигна, поклащайки се до Пир Хан. С достойнство му предложи всичките си скъпоценности в замяна на разрешението да пояди малко коня на Холдън. За Тота не представляваше трудност да се изплъзне от погледа на баба си, която се пазареше с пътуващи търговци на терасата. Пир Хан се просълзи, постави пълните крачка на детето върху посивялата си глава в знак на уважение и вяност, и отнесе на ръце смелчагата на майка му, като повтаряше, че Тота ще стане вожд на своя народ, преди да му порасне брадата.

В една задушна вечер, когато смелчагата седеше на покрива между майка си и баща си и следеше непрекъснатите битки на хвърчилата, които градските деца пускаха из небето, Тота поиска също да има хвърчило и Пир Хан да го пуска под негова команда. Той иначе се страхуваше от предмети, по-големи от него самия. Холдън нежно го нарече „изнудвач“ и той неочаквано се изправи на краката си и отвърна много бавно, с достойнството на новопоявилата се у него индивидуалност:

— Хам парк нихин хай. Хам адми хай!^[3]

Осъзнатият протест накара Холдън да преглътне следващата си шега и сериозно да се замисли за бъдещето на Тота. Беше излишно. Съдбата се замисли вместо него. Живот, превърнал се в такъв източник на щастие, не може да продължи дълго. И той беше отнет както Индия отнема много неща — внезапно и без предупреждение. Малкият господар на дома, както го наричаше Пир Хан, неочаквано се натъжи и се оплака, че го боли; той, който не знаеше какво е болка. Амира, обезумяла от ужас, не мигна цяла нощ до леглото му, а на следващото утро Тота си отиде от треска — сезонната есенна треска. Двамата не можеха да повярват в смъртта му и в началото нито Амира, нито Холдън осъзнаха, че лежащото пред тях неподвижно телце е всичко, което остана от „малкия господар на дома“. След което Амира започна да блъска главата си в стената и щеше да се хвърли в кладенеца на двора, ако Холдън не я бе удържал с все сили.

Една утеха получи Холдън. Когато почти по пладне пристигна в кабинета си, го очакваше необичайно голямо количество писма и телеграми, които трябваше да бъдат незабавно разпределени, а тази дейност изискваше пълно съсредоточаване. Но Холдън не оцени милосърдието на боговете.

[1] *Биби Мириам* (инд.) — Светата Дева Мария. ↑

[2] *Сюлейман* (араб.) — има се предвид цар Соломон. ↑

[3] *Хам парк нихин хай. Хам адми хай* (инд.) — Аз не съм изнудвач, аз съм мъж! ↑

III

Ударът от куршум се усеща в първия миг само като лек тласък. Чак след десет-петнадесет секунди ранената плът изпраща към душата сигнал за беда. Болката нахлу в сърцето на Холдън също тъй бавно, както преди това — щастиято, и той отново имаше нужда да се скрие от хората, да „замете следите“.

Отначало бе усещането за загуба; той трябваше да успокоява и Амира, която седеше неподвижна с часове, положила глава на коленете си, и подскачаше всеки път, когато папагалът от покрива закрепяваше: „Тота! Тота! Тота!“ По-късно обаче цялото му съществуване, всекидневният живот се опълчи срещу него. Струваше му се чудовищно, че привечер в градината, където свиреше военният оркестър, играеха нечий деца, а неговият син лежи в гроба. Докосването на детските ръце му причиняваше нетърпима болка, а разказите на щастливи татковци за подвизите на техните наследници го пробуждаха право в сърцето. Не можеше да сподели и болката си с никого. Нямахме място, където да потърси помощ, съчувствие, утеха. А ужасните дни завършваха с вечерния ад, когато Амира мъчеше себе си и него с непрекъснати упреци, съмнения, обичайни за загубили детето си родители: дали пък вината не е в тях? Дали ако бяха проявили повече внимание; повече грижи — съвсем малко повече! — детето нямаше да е живо и здраво?

— Може би — повтаряше Амира — не се грижех достатъчно за него? Кажи ми! Него ден слънцето беше ужасно силно, той дълго си игра на покрива, а аз дори го оставих сам, и отидох да си правя плитки! Може би слънцето тогава го разболя? Може би, ако го бях прибрала по-рано, нямаше да умре? Живот мой, кажи ми, че не съм виновна! Знаеш — обичах го, също тъй силно, както обичам теб. Кажи ми, че не съм виновна, или ще умра... ще умра!

— Не си виновна... кълна се в Бога, не си виновна! Така е било писано, съдба! Каквото било, било. Не мисли за това, любима.

— Обичах го с цялото си сърце. Мога ли да не мисля, когато всяка нощ отивам да го прегърна, а в леглото ми няма никой — пустота. О, Тота, върни се при мен — върни се и ще бъдем пак заедно, както преди!

— Тихо, тихо! Успокой се, заради теб, заради мен — ако ме обичаш.

— Виждам, че ти е все едно — какво толкова? Белите хора носят сърца от камък и души от желязо. Защо не се омъжих за мъж от моето племе — щеше да ме бие, нека! — но поне нямаше да ям хляб от ръката на чужденец!

— Чужденец ли съм за теб? За теб, майко на моя син?

— А какъв си ти... сахиб?... О, прости ми, прости! Неговата смърт ме накара да обезумея. Ти си животът за моето сърце, светлината за моите очи и въздух за живота ми, как посмях, нещастницата аз, да се отрека от теб, дори за миг. Ако ти ме напуснеш, от кого бих поискала защита? Не се гневи. Мъката в мен говореше, а не твоята робиня.

— Зная, зная. Бяхме трима, сега сме двама. Да се държим един за друг, за да не... останем сами.

Те седяха на покрива както обикновено. Беше ранна пролет, нощта бе топла, а на хоризонта под съпровода на далечни гръмотевици танцуваха звезди. Амира силно се притисна в прегръдките на Холдън.

— Чуваш ли как диша изгорялата земя, като крава, очакваща дъжд? Страхувам се. Когато броихме звездите, всичко беше толкова различно. Но ти ме обичаш, обичаш ме както преди, нали?

— Обичам те повече от преди, защото заедно изпихме чашата на скръбта, и тази мъка ни сплоти още повече, знаеш го добре.

— Да, зная, — едва чуто прошепна Амира. — Но ми е тъй приятно да чуя това, живот мой, да усетя твоята сила и доброта. Повече няма да се държа като дете, вече съм жена, и ще ти помагам във всичко. Чуй! Подай ми цитрата и ще ти изпея една весела песен.

Тя взе леката, инкрустирана със сребро цитра и запя за великия герой-раджа Расалу^[1]. Но ръката, която се плъзгаше по струните, се разколеба, мелодията неочаквано премина към ниските тонове на простицката песен за злата врана:

А в джунглата сливите диви струват само пени за фунт.

Само пени за фунт, но за децата...

След това се появиха сълзите и поредният, безсилен изблик на ярост срещу съдбата. Накрая Амира заспа, прихлипвайки в съня си. Дясната ѝ ръка беше отметната встрани, сякаш се опитваше да защити някого, който отсъстваше.

Нощта се оказа кръстопът, след който за Холдън настъпи някакво облекчение. Несекващата болка от загубата го караше да търси забрава в работа и той работеше по девет-десет часа дневно. Амира седеше сама в къщата и тъгуваше по Тота, но и тя, типично по женски, почна да се развеселява, усещайки, че Холдън малко по малко идва на себе си. И те отново вкусиха щастieto, но този път бяха предпазливи.

— Загубихме Тота, защото много го обичахме. Ревността на Бога се стовари върху ни — каза Амира. — Окачих пред прозореца ни голямо, черно гърне, за да се отвърнат злите погледи. Не бива да се радваме тъй шумно като преди и ще вървим пътя си под звездите много тихо, за да не забележи Господ нашето щастие. Нима говоря празни приказки, нелюбими мой?

Тя искаше да докаже сериозността на своите намерения и добави „не“-то, обаче целувката, която последва новото кръщение, бе нещо, на което боговете спокойно можеха да завидят. Все пак от този миг нататък те не преставаха да повтарят: „Това е нищо, това не значи нищо!“ с надеждата, че Властелините на съдбата ще ги чуят.

Но Властелините на съдбата се вълнуваха от други проблеми. Те изпратиха на трийсетмилионното население четири плодonoсни години поред: хората се хранеха до насита и раждаемостта растеше катастрофално.

От окръзите постъпваха сведения, че в земеделските райони гъстотата на населението варира между деветстотин и две хиляди души на квадратна миля. Член на парламента от Долен Тутинг^[2], извършил пътуване из Индия в пълно бойно снаряжение — с цилиндър и фрак, произнесе речи на всеки ъгъл за блажените последици от британското владичество. Най-напредничавото му — и единствено! — предложение за усъвършенстване на държавното устройство беше:

всеобщо избирателно право. Е, при отчитане на местните обичаи. Този достоен мъж досади порядъчно на своите домакини, които го приемаха с измъчени усмивки, но щом с високопарни фрази започваше да възхвалява кървавочервените цветове на щедро разцъфналото местно дърво — дхак — усмивките ставаха зли. Местните отлично знаеха, че пищните цветове се появяват не навреме и не на място, и не предвещават нищо добро.

Един ден отседналият в местния клуб заместник-началник на окръга Кот-Кумарсен безгрижно разказа история, от която кръвта на Холдън смръзна в жилите.

— Слава на Бога, най-сетне се отървахме от него. Не съм срещал по-противен човек в живота си. Честна дума, останах с впечатление, че ще зададе първия въпрос на следващата парламентарна сесия, толкова бе стъписан! Пътувал на парахода с някакъв човек. Обядвал ден след ден на една маса с него — и изведнъж онзи се разболява от холера и умира за седемнайсет часа. Какво се смееете? Депутатът от Долен Тутинг искрено се ядосал. И здравата се паникьосал. Но вече достатъчно образован за индийската действителност ще ни освободи от присъствието си.

— Не би било зле и той да пипне някаква болест. Ще бъде за урок да не си пъха носа, където не му е работа. Впрочем какви са тези приказки за холера? Не е ли малко рано за епидемия? — попита един от присъстващите, разорил се неотдавна в разработката на солни залежи.

— Не съм съвсем сигурен — замислено отвърна заместник-управителят. — По-важни в момента са проблемите със скакалците. Има някои случаи по северната граница. Казваме „някои случаи“ по навик. В пет окръга пролетната реколта е провалена, а дъждове не се очакват. Март чука на вратата. Не ми се ще да създавам паника, но ми се струва, че майката-природа ще вземе своя червен молив и ще направи това лято ревизия в счетоводните книги.

— Аз се готвех да излизам в отпуск — обади се глас от дъното на стаята.

— Отпуски тази година едва ли ще има, но повишения в службата — вероятно. Между другото иска ми се да натисна тук-там, та правителството да постави канала, който сто години ровим, в

списъка на неотложните задачи за борба с глада. Всяко зло за добро: може пък най-сетне да завършим този проклет канал.

— Значи всичко постарому в дневния ред? — намеси се Холдън. — Глад, треска, холера?

— Нищо подобно. Лоша реколта тук-там и избухване на сериозни локализирани епидемии. Това ще прочетете в официалните доклади, ако доживеете до следващата година. Късметлия сте вие всъщност. Ерген, няма кого да отправяте на север. Виж, останалите, ще им се наложи да се лишат от съпругите си в името на здравето.

— Струва ми се, че придавате прекалено голямо значение на слуховете от базарите — намеси се млад чиновник от Секретариата. — Що се отнася до мен, аз забелязах...

— Убеден съм, че сте забелязал — прекъсна го помощник-началникът, — но дали сте забелязали всичко, синко? А сега бих искал да забележите и още нещо — и безцеремонно дръпна чиновника настрана да го вербува за мечтата на живота си — канала.

Холдън тръгна към своето бунгало и по пътя страх изпълни душата му. Той знаеше, че не е сам в света, усети, че се страхува за друго човешко същество — най-благородният страх, познат от хилядолетия.

След два месеца, точно както предсказа заместник-началникът на Кот-Кумарсен, природата започна да прави своя баланс с червения молив. Бедната пролетна реколта бе събрана и Правителството, заявило, че няма да допусне глад, изпрати пшеница. След което холерата настъпи към народонаселението откъм четирите посоки на света. Порази града, в който се бяха събрали половин милион поклонници на светите места. Мнозина умряха в краката на своите каменни богове, останалите се разбягаха където очите им видят и разнесоха заразата. Тя премина с лекота през опасаните със стени градове, като отнасяше по двеста души дневно. Влаковете се препълниха, хората бяха накацали като птици по покривите на вагоните, висяха по стълбичките, но холерата ги следваше и от всяка гара изнасяха все повече мъртви и умиращи. Падаха по пътищата и конете на англичаните се изправяха на задните си крака през десетина метра, подплашени от труповете. Дъжд не падаше, земята се изпече като камък — не искаше да приеме в себе си нито живи, нито мъртви. Англичаните изпратиха съпругите и семействата си в планините и

продължиха всекидневните си задължения, като стягаха редиците всеки път (както им бе заповядано), когато някой от тях си отидеше. Холдън, загубил ума и дума от страх, че ще загуби единственото си съкровище на земята, убеждаваше Амира да отпътува заедно с майка си за Хималаите.

— Защо да заминавам там? — попита го една вечер тя, докато си почиваха на покрива.

— В града върлува холера, умират хора и всички мемсахиб заминаха.

— Всички до една?

— Да... е сигурно е останала някоя и друга идиотка, която принуждава съпруга си да примира от страх всеки миг, защото се подлага на смъртна опасност.

— Недей... останалите в града са мои сестри и аз ще постъпя също тъй, както тези идиотки. Какво щастие, че всички ваши дръзки мемсахиб са отпътували?

— С кого разговарям — с умна жена или с безгрижно дете? Върви в планините и аз ще се погрижа да пътуваш като принцеса. Помисли, дете. В лакирана червена карета с впрегнати бикове; с две завеси — плътни и ефирни, с бронзови пауни по краищата на капрата и червени пискюли за звънчета. Ще ви придружават двама стражи и...

— Моля те! Сега ти се правиш на дете щом смяташ, че подобни неща ме интересуват. Той би се зарадвал на биковете и би играл с пискюлите. Заради него може би щях да замина — виждаш ли, почти успя да ме превърнеш в англичанка. Сега обаче — не. Нека мемсахиб бягат в планините.

— Съпрузите им ги изпращат там, любима.

— Разговорът става интересен. Откога си мой мъж, та да съм длъжна да ти се подчинявам? Аз само ти родих син. И ти си моят живот. Как бих могла да те изоставя, когато зная, че ако злото те докосне само с пръстче, тънко като моето — а то наистина е тънко, погледни! — аз ще го почувствам с цялата си душа. А ако през това страшно лято ти умреш — ах, джани, ти също можеш да умреш! — ще извикат на смъртния ти одър бяла жена да се грижи за теб, и тя ще открадне любовта ти към мен!

— Любов не може да се роди на смъртно легло!

— Какво знаеш за любовта ти, каменно сърце? За бяла жена ще бъдат твоите последни думи, а аз — кълна се в Аллах, неговия пророк, и в майката на твоя Бог Биби Мириам — няма да го понеса. Господарю и любими мой, нека не говорим повече, където си ти, там ще бъда и аз. Достатъчно! — Тя го прегърна и покри устата му с длан.

Върховното щастие е това, което хората крадат от съдбата, докато мечът на нейното отмъщение е надвиснал над тях. Те се смееха, прегърнати, наричаха се един друг с невъзможни малки имена, с което предизвикваха яростта на боговете. Градът под тях бе притиснат от предсмъртни конвулсии. По улиците палеха сяра; в хиндуистките храмове свиреха пронизително с раковини, защото боговете бяха оглушали за човешките гласове тези дни. При най-голямата джамия мюезинът непрестанно приканваше правоверните за молитва. Ридания се носеха от домовете на умиращите, внезапен писък на майка, загубила детето си, раздираше тишината. Когато небето посивяваше в утринта, виждаха как отнасят покойниците през градските порти, всяка носилка се придружаваше от малка група. Опечалени. Амира и Холдън се прегръщаха по-силно, за да потиснат страха си.

Ревизията на червения молив беше безпощадна. Земята също се нуждаеше от отдых, съвсем кратък, преди да я облъкне тъй евтиният в Индия свеж въздух на новия живот. Деца, родени от незрели бащи и малолетни майки, не се противяха на съдбата. Те смирено чакаха да дойде ноември, когато природата ще прибере своя меч в ножницата — ако това е угодно на небето. Жертви даваха и англичаните, но образувалата се празнота веднага се запълваше. На жителите в пострадалите райони се раздаваше зърно, строяха се холерни лагери, оказваше се първа помощ, провеждаше се санитарна профилактика — всичко, което Правителството заповядваше по телеграфа.

Холдън беше уведомен да се готви да замени първия, който излезе от строя. Дванадесет часа в денонощие беше далеч от Амира, а от холерата умираха за три. Не можеше да си представи, че ще ги разделят за три месеца, че тя може да умре в негово отсъствие. А той беше уверен в неизбежната ѝ смърт, толкова уверен, че когато веднъж вдигна поглед от телеграмата, която четеше, и видя задъхания Пир Хан при вратата, избухна в смях:

— Значи все пак... — успя да промълви.

— Когато в нощта се разнася писък и душата иска да излети от тялото, каква магия е в състояние да я върне!? Бързо, Сине на небесата. В дома ти влезе черната холера.

Холдън се метна на коня си и препусна. Небето бе натезало от облаци, носещи дългоочаквания дъжд. Беше неописуемо тежко да се диша. Майката на Амира го пресрещна в двора като хленчеше:

— Тя умира. Тя не иска да живее. Тя е съвсем близо до смъртта. Какво да правя, сахиб?

Амира лежеше в същата стая, където бе роден Тота. Не се помръдна, когато Холдън влезе, защото човешката душа е много самотна, и когато се готви да напусне тялото, се крие в мъгливите предели между живота и смъртта. А там за здравите духом няма място. Черната холера върши своята работа бързо и без излишни обяснения. Животът напускаше Амира, сякаш самия Ангел на смъртта бе положил ръка върху ѝ. Дишаше тежко, изтерзана или от болка, или от страх, но нито с очи, нито с устни отговаряше на целувките на Холдън. Нищо не бе възможно нито да се каже, нито да се направи. Холдън можеше само да страда в очакване на неизбежното. По покрива чукаха първите дъждовни капки и в изпепеления от жегата град се понесоха виковете на радост.

Отиващата си душа се завърна за миг, устните на Амира помръднаха.

— Не оставяй за спомен нищо от мен — пошепна тя — даже кичур коса. Един ден тя ще те накара да я изгориш. И аз ще почувствам този огън. По-близо! Наведи се по-близо до мен. Помни едно: аз те обичах и ти родих син. Скоро ти ще се ожениш за бяла жена, но радостта от първото бащинство ти вече изпита, тази радост няма да се повтори. Спомни си за мен, когато ти се роди син — син, който ще носи законно твоето име. Неговите нещастия да паднат върху моята глава. Кълна се... кълна се — устните ѝ с огромно усилие произнасяха последните думи. — Няма Бог, освен теб, любими!

И тя угасна.

Холдън продължаваше да седи неподвижно. В душата му царуваше пустота, докато не се появи майката на Амира, и не повдигна завесата:

— Умря ли тя, сахиб?

— Умря.

— Тогава ще я оплача и после ще събера всичко, което има в този дом. То ми принадлежи. Сахибът няма да го поиска, нали? Тук има толкова малко вещи, сахиб, толкова малко, а и аз съм само една стара жена. И обичам да спя на меко.

— В името на Бога, млъкни. Върви, където искаш, и плачи, но не искам да те слушам.

— Сахиб, след четири часа ще дойдат да я погребат.

— Зная вашите обичаи. И ще си отида, преди да я отнесат. Оставям всичко в твоите ръце. Внимавай единствено за леглото... за леглото, на което тя лежи...

— Ах! Това прекрасно легло, лакирано с червен лак. Отдавна мечтаех...

— Това легло ще остане на мястото си, докато наредя да го отнесат. Всичко друго в къщата е твое. Наеми каруца, товари всичко на нея и заминавай; на разсъмване да няма нищо в къщата, с изключение на това, което ти забраних да докосваш.

— Аз съм стара жена. Прието е оплакванията да продължат няколко дни. Дъждовете почнаха. Къде да ида?

— Откъде да зная? Казах достатъчно. Имуществото в къщата струва хиляда рупии, привечер моят ординарец ще ти донесе още сто.

— Това е много малко. Трябва да платя и на каруцаря.

— Ако не тръгнеш незабавно, няма да получиш нищо. Жено, върви си, за Бога, и ме остави насаме с мъртвата!

Майката заситни надолу по стълбата, тя така бързаше да прибере всичко до последното парченце, че забрави задължението си да оплаква мъртвата. Холдън седеше при леглото на Амира, а дъждът барабанеше по покрива. Шумът не позволяваше да събере мислите си, въпреки отчаяното му желание. Изведнъж в стаята се появиха четири сенки, увити в подгизнали от вода наметала и мълчаливо го загледаха от прага. Бяха дошли да умият покойницата.

Холдън напусна къщата и тръгна към коня си. Само преди няколко часа земята бе покрита с дебел слой прах, в която кракът затъваше до глезена. Сега дворът представляваше езеро, по чиято повърхност дъждовните капки образуваха мехурчета, а жабите плуваха на воля. Кален жълт поток течеше под портата, а поривите на вятъра тласкаха струите дъжд със силата на куршуми към пръстения зид.

В къщичката си Пир Хар трепереше от студ, а конят нетърпеливо пристъпваше във водата от крак на крак.

— Научих за нарежданията на сахиб — рече Пир Хан. — Те са правилни. Този дом опустя. Аз също ще го напусна, за да не напомня никому съсухреното ми лице за това, което се случи. Леглото ще донесе утре в твоя дом, но помни сахиб, то ще бъде като нож в незараснала рана. Отивам по светите места да се помоля и пари от теб няма да взема. Ти беше добър към мен, в твоя дом аз винаги бях сит. Твоята мъка е и моя мъка. За последен път държа стремето ти.

Той докосна на прощаване крака на Холдън и конят изскочи на пътя, където бамбукът от двете страни се огъваше и стенеше, а във вировете жабите весело квакаха. Дъждът биеше право в лицето на Холдън, той предпазваше с ръка очите си и повтаряше:

— Каква жестокост! Каква тъпа жестокост!

В бунгалото вече знаеха за неговото нещастие. Разбра го по очите на своя слуга Ахмед Хан, когато донесе вечерята. За първи и последен път слугата постави ръка на рамото на господаря си и каза:

— Яж, сахиб, яж. Храната е добро лекарство срещу скръбта. Аз също съм преживял подобно нещо. Но сенките идат и си отиват, сахиб; сенките идат и си отиват... Това са яйца със сос от кърви.

Холдън не бе в състояние нито да яде, нито да спи. За една нощ небето прати на земята осем инча вода и отми от нея мръсотията. Стихията подриваше стени, размиваше пътища, а от мюсюлманското гробище изрови плитките нови гробове. Дъждът не спря и през следващия ден, а Холдън не помръдна от стаята си, погълнат от своята скръб. Сутринта на третия ден му донесоха кратка телеграма: „Рикетс Миндони на смъртно легло. Холдън да го замени. Незабавно.“

Той реши, преди да замине, да види още веднъж дома, в който бе господар и повелител. Дъждът беше спрял за малко, от земята се вдигаше пара.

Глинени стълбове на оградата бяха съборени от дъжда, тежките дървени порти, които някога охраняваха неговото царство, висяха безпомощно на една страна. Гъста трева бе покрила двора, къщурката на Пир Хан беше празна, а подгизналият ѝ сламен покрив една се държеше. На верандата се бе настанила сива невестулка, сякаш домът бе пуст не от три дни, а от трийсет години. Майката на Амира бе отнесла всичко с изключение на няколко плесенявали чугунени чинии.

Тишината се нарушаваше единствено от пълзящите скорпиони. Стаята на Амира и тази, в която спеше Тота, бяха покрити с плесен от пода до тавана, тясната стълба, която водеше към покрива, бе залята с мръсотия от нахлулата вода. Холдън огледа всичко това и излезе навън — точно когато при портите спря двуколката на Данга Дас — собственикът, от който бе наел дома. Величественият, лъчезарен Данга Дас, облечен целият в бяло, обикаляше владенията си, за да провери какви загуби са нанесли дъждовете.

— Дочух — започна той, — че няма да наемате повече този дом, сахиб?

— А ти какво ще правиш с него?

— Може би ще го дам под наем на някой друг.

— Тогава ще го задържа известно време за себе си.

Данга Дас помълча известно време.

— Не трябва, сахиб, — рече най-сетне той. — Когато бях млад аз също... но днес съм съветник в кметството. Не е зле, нали? Чуйте ме, не бива. Когато птиците са отлетели защо трябва да се пази гнездото? Ще наредя да разрушат дома — дървото винаги може да се продаде на добра цена. Да, ще го разруша, а кметството ще прокара път през него, те отдавна искат. От брега на реката, където изгарят мъртвите, чак до стените на града. И никой никога няма да може да каже къде е бил този дом.

[1] *Расалу* — герой от индийския фолклор. ↑

[2] *Долен Тутинг* — район в Лондон. ↑

ДРАЙ УАРА ЙОУ ДИ

Ревността е изворът на мъжката ярост, затова ревнивецът не може да преживее и ден, ако не е отмъстен.

Стафиди и бадеми, сахиб? Грозде от Кабул? Или пони от най-рядката порода, ако сахибът благоволи да дойде с мен? На тридесет и три години е, сахиб, играе поло, тегли двуколка, позволява на жена да го язди и... всемилостиви Аллах и неговите благословени Имами, Сахибът ли е това?!

Аз съм кръгъл глупак, но очите ми блестят от радост. Прощаваш ли ми? Колкото е рядка студената вода в Тирах, толкова е трудно да срещнеш приятел на подобно място. Какво правиш ти по тази прокълнатата земя? На юг от Делхи, сахиб, знаеш поговорката: „Плъхове са мъжете, а къртици — жените!“

Нареждане ли? Охо! Заповедта важи до времето, когато човек стане достатъчно силен, за да я пренебрегне. Приятелю мой, брате мой, срещаме се в благоприятен час! Наред ли е всичко със здравето, с твоя дом? Какъв щастлив ден!

Разрешаваш ми да вървя с теб? Велика е твоята милост. Има ли в този лагер място, което да се охранява? Имам три коня, товар, и момче, което се грижи за животните. И най-важното, помни, че тукашната полиция ме е обявила за конекрадец. Какво знаят за конекрадците тези лениви негодници?! Помниш ли старото време в Пешавар, когато Кемал^[1] потропа по портите на Джумруд... той действаше като факир... и открадна всичките коне на полковника за една нощ! Кемал е вече мъртъв, но племенникът му пое занаята и още много коне около Хайберския проход ще сменят стопаните си.

Милостта на Аллах и милосърдието на неговия пророк да бдят над тези коне и над всичко, което носят! Шафизула, завържи кобилата под дървото и я напой както се полага. Конете могат да издържат на слънце, но не и да почиват без да са напоени. Приятелю мой, няма от

какво да се притесняваш. Продадохме ги на тъпи офицери, които знаят всички неща за конете. Кобилата е бременна, сивият е близнат от дявола, а сиво-кафявия... но на теб са ти известни триковете на пазара. Щом се отърва и от тези, ще се завърна в Пуби, а после и в долината на Пешавар.

Уважаеми приятелю, чудесно е да те видя отново. Цял ден се кланях и хвалих тези коне за офицерите-сахиби. Душата ми жадува за истински разговор. Уф! Добре е да се изпуши една чирут^[2] преди храна. Ще бъда до теб, макар да не сме в родината. Седни на верандата, а аз ще разперя наметалото си тук. Но първо ще пийна. В името на Аллах тази вода е три пъти благословена. Сладка е, сладка като водата на Шеора, която иде направо от билата на планините.

Всички на север живеят в мир и доволство... Кхода Бакш и останалите. Яр Хан слезе през проходите с коне от Кюрдистан... но само с тридесет и шест глави и петдесет понита... и остана да станува в Кашмир Сарай. Разказа как вие, англичаните, сте откарали оръдия и сте пратили Емира направо в ада. Има вече петнадесет поста по пътя за Кабул. И по пътя за Дака^[3], макар той да мислеше, че е чист! В Дака губернаторът глоби Яр Хан и му отне всичките балкхски жребци. Огромна несправедливост бе това и Яр Хан побесня от гняв...

За другите... Махбуб Али е още в Пуби и пише Аллах знае какво. Туглук хан лежи в затвора заради някаква афера в полицейския пост в Кохат. Фаиз бег слезе чак от Измаил-ки-Дхера с истински колан от Бухара за теб, братко. Подарък за новата година, но никой нямаше представа къде си заминал. Не беше оставил никакво съобщение. Братовчедите направиха още едно нападение близо до Пакпатан да открият мулета за правителствените обози. А, има и една много любопитна история за един свещеник на пазара. Слушай...

Сахиб, защо питаш? Дрехите ми са мръсни от прашните пътища. Очите ми са уморени от блясъка на слънцето. Краката ми са подути, защото ги мих в блатна вода, а бузите ми хлътнаха, защото храната тук е лоша. О, нямам нужда от твоите пари! Какво ще правя с тях? Аз съм богат мъж и те мислех за свой приятел, но ти си като останалите... сахиб!

Този човек изглежда потиснат. Дайте му пари, казват сахибите. Той е обезчестен? Дайте му пари, казват сахибите. Голямо нещастие

му се е стоварило на главата. Дайте му пари, казват сахибите. Такива са сахибите, такъв си и ти... Дори ти!

Не гледай копитата на сиво-кафявия. Да, учих те някога да разпознаваш конете по копитата. Кобилата е подбила своите? Възможно е. Какво от това? Пътищата са лоши, затова. Тя носеше двоен товар, сахиб.

Сега, надявам се на твоето разрешение да замина. Велика услуга и чест ми оказа сахибът и беше много почитено от негова страна задето не скри, че ме мисли за конекрадец. Ще ме откара ли до Тхана? Ще извика ли метача, или ще трябва да се обърнем към някой от тези мухльовци?

Аз съм приятел на сахиба. Пил към вода в сянката на коня му, а той опетни името ми. Нещо друго можеш ли да направиш? Ще ми даде ли сахибът осем ани да подкупя свидетелите и... да завърша...

Прости ми, братко мой! Не зная... вече не зная какво приказвам. Да, излъгах те! Посипах с прах главата си... и сега съм афридий^[4]! Конете са вървели от планините до това място, очите ми са мътни, тялото ми плаче за сън, а сърцето ми е изсъхнало от срам и мъка. Но това е мой срам, така че в името на Бога, пазител на честта — в името на Аллах-ал Мимут — това ще бъде и моето отмъщение!

Преди говорехме с теб с открити сърца, ръцете ни докосваха заедно яденето и ти бе за мен като брат. И с какво ти се отплащам — с лъжи и неблагодарност — като патан. Чуй сега! Когато мъката в душата е прекалено тежка, за да я понесем, може би ще ни олекне, ако я споделим? Нещо повече, чист е умът на почитения човек, признанията падат връз земята от устата му и никой повече не ги съзира.

От Долината дотук дойдох пешком, миля след миля, с огън в гърдите, който е същият като огъня в Ада. И защо? Нима ти толкова бързо си забравил нашите обичаи, как продаваме жените и децата си срещу сребро и злато? Върни се с мен на Север и отново поживей сред мъжете там. Върни се, когато завършиш работата си, и ще те потърся! Прасковите цъфтят в Долината, а тук има само прах и велика мръсотия. Вятърът подухва приятно между черниците, потоците са пълни с чиста, снежна вода, керваните пътуват нагоре-надолу и стотици огънове бележат пътя през прохода, въздухът блести и те удря в ноздрите, а конете цвилят към събратята си в сумрака на вечерта.

Прекрасно е сега на Север. Върни се с мен. Нека отново бъдем до нашите хора! Ела!

* * *

От що е моята мъка? Нима сърцето на мъжа се разкъсва и бавен огън го изгаря отвътре за друго, освен за жена? Не се смей, приятелю мой, и твоето време ще дойде. Тя беше от Абазай и я взех, като предизвиках смъртна врада между нашето село и мъжете от Гхор. Не съм вече млад, нали? Времето е попарило брадата ми? Вярно е. Нямах нужда да се женя? Не, но я обичах. Както казва „Рамаяна“^[5] „В сърце, в което нахлуе любовта, завладява го безумието и нищо друго. С един поглед те заслепява и миглите ѝ те обграждат като затворнически решетки, ставаш безпомощен пленник, и нищо друго.“ Помниш ли онази песен, която пееха овчарите в Пинди и в лагера на Емира?

Хората от Абазай са кучета, а техните жени са слугини на греха. Имала е любим сред своите хора, но баща ѝ не ми съобщи нищо за това. Приятелю, прокълни в молитвите ми, както аз кълна всеки миг Дауд Шах, абазец, чиято глава е все още върху раменете, чиито ръце все още се държат за китките, който ме опозори и превърна името ми в посмешище дори сред жените на Маликан.

Заминах след два месеца в Хиндустани, в Шерат. Щях да отсъствам само дванайсет дни, но ѝ казах, че ще бъдат петнайсет. Спомних си какво е писано: „Доверието не бива да е безгранично.“ На връщане влязох в клисурата при падането на здрача и чух мъжки глас да припява пред вратата на дома ми. Беше гласът на Дауд Шах и песента, която пееше той беше: „Драй Уара Йоу Ди“ — „Всички трима са едно“.

Сякаш стоманено острие прониза сърцето ми и през него нахлуха всички дяволи на ада. Тихо се изкачих по пътеката към хълма, но барутът на мускета ми бе овлажнял от дъжда и не можех да убия Дауд Шах отдалеч. Освен това бях решил, че ще убия и жената. Така че докато той пееше, седнал на прага на дома ми, и точно когато жената отвори вратата да влезе, се приближих. Пълзях по корем върху скалите. Имах само нож в ръката си.

Но някакъв камък ме издаде, двамата погледнаха към мен, и той остави мускета си и побягна от гнева ми, защото беше страхливец. Но жената не се помръдна, докато не заставах пред нея и не извиках: „О, жено, какво стори ти?“ А тя, абсолютно безсрамно, макар да знаеше как се чувствам, се разсмя и рече: „Това е нищо. Аз го обичах, а ти застава между нас, ти, крадецо на добитък и бездомно псе. Удряй!“ И аз, все още заслепен от красотата ѝ, защото, скъпи приятелю, жената от Абазай беше много красива, казах: „Не се ли страхуваш?“ А тя отвърна: „Не... страхувам се само, че няма да умра.“ Тогава я уверих: „Не се страхувай.“ Тя наведе главата си и след като ударих с все сила по шията, главата ѝ се отърколи в краката ми. После яростта на моя народ облада душата ми и аз отсякох гърдите ѝ, така хората от Малък Маликан „подписват“ престъплението си, и хвърлих тялото в потока, който се влива в река Кабул. Драй Уара Йоу Ди! Драй Уара Йоу Ди! Тяло без глава, душа, потънала в мрак, и мойто обляно в кръв сърце — всички три са едно... всички три са едно!

Същата нощ, без да губя време, отидох в Гхор и попитах за Дауд Шах. Мъжете казаха: „Замина за Пуби за коне. Какво искаш ти от него. Има мир между селата ни.“ Отговорът ми беше: „Така ли? Мирът на предателството и любовта, която дяволът Атала получил от Гурел!“ Гръмнах три пъти срещу вратата, изсмях се, и тръгнах по пътя си.

В този час, братко и приятелю мой, луната и звездите изглеждаха кървави за мен, а в устата си усещах вкуса на пръст. Не бях докосвал храна, а водата, която пиех бяха дъждовните капки, които падаха от небето върху устните ми и върху долината на Гхор.

В Пуби намерих Махбуб Али, писателя, седнал в беседката си, и му предадох оръжията си, съгласно вашите Закони. Но аз не бях удовлетворен, дълбоко в душата си бях дал клетва, че ще убия Дауд Шах с голи ръце, както... както човек мачка шепа стафиди. Махбуб Али рече: „Дауд Шах току-що слезе от Пешавар и ще закара конете си по пътя за Делхи, защото му казали, че Бомбайската пощенска компания купува коне там за големи пратки — осем коня за един сандък.“ И той говореше истината.

Разбрах, че преследването на мъж, който пресича границите, за да се спаси от моя гняв, не е шега работа. Но спасил ли се бе той? Нима аз не бях жив? Дали щеше да бяга на север към Дора и снеговете, или на юг, към Черната вода, щях да го преследвам, както любовникът

следва стъпките на своята любима. А когато застанех срещу него, щях да го сграбча нежно... о, тъй нежно! в ръцете си и да кажа „Ти направи, каквото направи, сега ще си платиш“. И Дауд Шах нямаше повече да бяга, и въздухът нямаше да издува ноздрите му. Уф! Къде е водата? Жаден съм като бременна кобила в първия месец.

Вашите Закони! Какво значат вашите Закони за мен? Когато конете се бият помежду си, те не обръщат внимание на камъните наоколо. Да не би лешоядите от Али Масджид да не докосват плячката, ако тя е в сянката на светилището на Гхор? Всичко започна при границата. Ще завърши там, където Бог пожелае. Тук, в собствената ми страна, или в Ада. Всички три са едно.

Слушай, пазителю на моите скърби, и аз ще ти разкажа приказка за преследването. Последвах го към Пешавар от Пуби, и обикалях по улиците на Пешавар като бездомно куче да открия своя враг. Веднъж ми се стори, че го видях да мие устата си на голямата чешма на площада, но докато се приближа, беше изчезнал. Може наистина да е бил той, но ме бе забелязал и побягнал.

Една лека жена ми каза, че мислел да ходи в Ноушера. Попитах я: „Скъпа, нима Дауд Шах ще дойде тук?“ А тя ми отвърна: „Възможно е.“ Аз казах: „Много ми трябва, ние сме приятели, но не сме се виждали цели две години. Умолявам те, скрий ме тук, в сянката на тентите, и ще го дочакам.“ А момичето извика: „Патан, погледни ме в очите!“ Обърнах се, наклоних се към нея, погледнах я в очите и се заклек, че говоря самата истина. Но тя отвърна: „Приятел никога не чака друг приятел с подобно изражение на лицето. Излъга Бога и Пророка, но жената не можеш да излъжеш. Върви си! Не искам заради мен Дауд Шах да го сполети нещастие!“

Щях да удуша това момиче, но ме беше страх от вашата полиция. Тя щеше да ме открие и преследването щеше да приключи. Ето защо само се разсмях и потеглих, а тя се наведе през прозореца и ме заплю в тъмнината. Името ѝ беше Джамун. Когато свърша с мъжа, ще се върна в Пешавар и... обожатели никога повече няма да се наслаждават на красотата ѝ. И няма да бъде повече Джамун, а Ак, куцията между дърветата. Ха, ха! Ак ще бъде тя!

В Пешавар купих коне, грозде, бадеми и сухи плодове, за да имам обяснение за моите странствания пред Правителството и да нямам неприятности по пътя. Но когато стигнах Ноушера, той бе

заминал, и не знаех кой път да поема. Прекарах деня в Ноушера, а през нощта нечий Глас ми зашепна, докато спях между конете. Цяла нощ обикаля около главата ми, но не можех да различа шепота. Лежах по корем, спях така както дяволът спи, и може би този Глас бе гласът на самия Дявол. Той каза: „Върви на юг и ще заловиш Дауд Шах!“

Слушай, братко и приятелю мой... слушай. Дълга ли е приказката? Помисли колко дълго е всичко за самия мен. Преминах пешком всяка миля от Пуби дотук, и от Ноушера ме водеше единствено Гласът и жаждата за отмъщение.

Стигнах до Уток, но той не бе препятствие за мен. Ха, ха! Мъжът може да обърне думата два пъти дори когато е в беда. Уток не бе уток (препятствие) за мен, и чух Гласа през шума на водата и ехото му се удряше в скалите: „Върви надясно!“ И аз отидох към Пиндигхеб, и в тези дни сънят напълно ме напусна, и главата на жената от Абазай беше пред очите ми денем и нощем, точно когато падна между краката ми. Драй, Уара Йоу Ди! Драй Уара Йоу Ди! Огънят, пепелта и моето ложе — трите бяха едно, трите бяха едно!

Вече бях далеч от зимния път на търговците, които отиват към Сиалкот, отминах и южно от жп линията и Големия Път откъм страната на постоянните лагери. Намери се един сахиб в лагера на Пиндигхеб, който купи бялата ми кобила на добра цена и ми каза, че някой си Дауд Шах минал оттук по пътя към Шайпур с коне. Тогава разбрах, че думите на Гласа са истина и побързах да стигна Солените хълмове. Джелум беше наводнен, но не пожелах да изчакам, и при брода дорестият жребец водата го повлече и той се удави. Бог ми даде знак, не чрез съдбата на животното — то не значеше нищо за мен, а по време на преминаването. Докато аз бях на десния бряг и гонех конете към водата, Дауд Шах беше на левия, така че...

Айях!... Айях!... копитата на кобилите ми минаха по горещата пепел на огъня му, когато стигнахме призори на отсрещния бряг. Но той бе заминал. Краката му бяха станали много бързи под ужаса от смъртта. И слязох на юг към Шайпур като лешояд, който дири мърша. Не се обръщах назад, за да не изпусна късмета си... и това беше правилно. От Шайпур отидох в Джелум, защото си помислих, че ще иска да избегне пустинята при Рекхна. Но, тук, при Сахивал, преминах на пътя към Джанг, Самундри и Гугера, докато, през нощта кобилата почти докосна жп линията, която отива до Монтгомъри. Това място

беше Окара и главата на жената от Абазай лежеше в пясъка между краката ми.

След това стигнах до Фазлика и ми казаха, че съм луд да докарам уморени коне там. Гласът продължаваше да ми шепне, и аз не бях луд, а само изтощен, защото не можех да открия Дауд Шах. Писано ми било да не го открия в Рания, нито в Бахадургах, влязох в Делхи от запад и там също не го намерих. Приятелю, видях много странни неща по време на моето странстване. Видях дяволи да се бият край Рекхна както жребци се бият през пролетта. Чух джинове да си подвикват един на друг през дупките на пясъка, и ги зърнах да преминават пред лицето ми. Не съществуват дяволи, така ли казват сахибите? Те са много мъдри, но не знаят всичко за дяволите... както и за конете. Ха, ха! Казвам ти, на теб, който се надсмиваш на моето отчаяние, че видях дяволи по пладне да се смеят весело върху подвижните пясъци на Кенаб.

Дали се уплаших? Братко, когато страстта на един мъж се концентрира върху едно нещо, той не се страхува нито от Бога, нито от Дявола, нито от Човека. Когато приключи мисията си, ще отключи райските порти с един изстрел на пушката си или ще открие пътя си за ада с ножа си, и ще повикам този, който пази там тялото на Дауд Шах. Може ли любовта да е тъй дълбока както омразата?

Не говори. Зная какво мислиш? Потъмнял ли е ирисът на това око? Колко силно бие сърцето, ако провериш по китката? Няма безумие в душата ми, само страстно желание, което ме изяжда отвътре. Слушай!

На юг от Делхи аз въобще не познавах страната. Затова нямам представа откъде минавах, но минах през много градове. Зная само, че гласът ми казва да слизам на юг. Когато конете не са в състояние да вървят повече, ще легна върху земята и ще чакам, докато дойде мигът. Не можех да спя по време на това пътуване, и това е ужасно бреме. Имаш ли представа, братко мой, от злочестието на постоянното безсъние... когато костите ти жадуват за миг отпускане, кожата върху черепа ти тръпне в очакване, но... сънят не идва... сънят не идва? Драй Уара Йоу Ди! Драй Уара Йоу Ди! Окото на Слънцето, окото на Луната и моите изгорели очи — всички три са едно... всички три са едно!

Беше в град, чието име забравих вече, и някакви гласове ме зовяха цяла нощ. Беше преди десет дни. Гласовете ме преследваха непрестанно.

Дойдох тук от място, което се нарича Хамирпур, и, Бога ми, съдбата повели да се срещна с теб за мое успокоение и за да усетя отново какво е приятелство. Това е добра поличба. Радост се изписа по лицето ми, умората изчезна от нозете ми, и тъгата от моето безкрайно пътуване вече я няма. Сърцето ми е изпълнено с покой, защото усещам, че краят е близо.

Може би ще намеря Дауд Шах в този град, когато се връща на север, защото планинецът винаги се връща в своите планини, когато пукне пролетта. Но дали ще види той планините на нашата страна? Със сигурност ще го хвана! Със сигурност ще си отмъстя! Със сигурност Бог го насочва по пътя, където го очаквам аз. И болест няма да повали Дауд Шах, преди да го открия, а аз ще го убия бързо и сигурно. Нарът е най-сладък, когато зърната пробият напълно обвивката. И ако е през деня, и ако виждам лицето му, удовлетворението ми ще е абсолютно.

И когато завърша делото си и защитя своята чест, ще благодаря на Бога, истинският пазител на Закона, и ще заспя. Нощ и ден, ден и нощ ще спя и никакви сънища няма да безпокоят съня ми.

Това е, братко мой, приказката, цялата, от край до край. Ахи! Ахи! Алея! Ахи!

[1] *Кемал* — герой от най-прочутата балада на Киплинг — „Балада за Изтока и Запада“. ↑

[2] *Чирут* — дебели цигари от едри листа. ↑

[3] *Дака* — град в днешен Пакистан. ↑

[4] *Африди* — племе, населяващо високите части в северен Пакистан. ↑

[5] „*Рамаяна*“ — епическа поема, създадена вероятно преди III в. пр.Хр. Заедно с „*Махабхарата*“ са най-популярните произведения в Индия. ↑

Издание:

Ръдиърд Киплинг
Неблагословени влюбени

Английска, първо издание

София, 2000

© Светлозар Бахчеванов — съставител, 2000

© Светлозар Бахчеванов, Момчил Райчевски („Уилям
Завоевателят“ и „Гибел за жените“) — превод, 2000

© ИК „Сирени“ — издател, 2000

Превод: Светлозар Бахчеванов, Момчил Райчевски

Художник на корицата: Николай Кондев

Формат 84×108×32

Печатни коли 15

Предпечат: „ФОТОНИКА“

Печат: Инвестпрес АД

ИК „Сирени“

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.